

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра податків і фіскальної політики

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

збірник тез доповідей науково-практичної
студентської конференції

Тернопіль – 2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ,
МОЛОДІ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра податків і фіскальної політики

**Збірник тез доповідей науково-практичної
студентської конференції**

**ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

У Чит. зал студентів

Тернопіль – 2012

6

7

28

31

32

34

35

37

УДК 336.221.4(477)(075.8)

ББК 65.9(4Укр)261.4я73

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри податків і фіскальної політики

Тернопільського національного економічного університету.

(Протокол № 14 від 07.02.2012 року).

Оргкомітет конференції:

Крисоватий Андрій Ігорович, д.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи, завідувач кафедри податків і фіскальної політики ТНЕУ;

Харкавий Микола Олександрович, начальник Тернопільської митниці;

Солтис Віктор Петрович, перший заступник начальника Тернопільської ОДПІ;

Лушик Анатолій Ігорович, к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики;

Герчаківський Святослав Дем'янович, к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики;

Валігура Володимир Андрійович, к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики;

Дем'янюк Ольга Борисівна, к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики;

Маршалок Тарас Ярославович, к.е.н., викладач кафедри податків і фіскальної політики;

Заклекта Олена Святославівна, к.е.н., доцент кафедри податків і фіскальної політики;

Ткачик Федір Петрович, викладач кафедри податків і фіскальної політики;

Амбрик Ліля Петрівна, викладач кафедри податків і фіскальної політики;

Дмитрів Володимир Ігорович, аспірант кафедри податків і фіскальної політики.

Відповідальний за випуск:

Крисоватий Андрій Ігорович, д.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи, завідувач кафедри податків і фіскальної політики.

У збірнику подано тези доповідей науково-практичної студентської конференції «Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів», яка відбулася в Тернопільському національному економічному університеті 16 лютого 2012 року. Проблематика конференції охоплює найбільш актуальні напрямки становлення та розбудови податкової системи України за такими напрямками: пріоритети реалізації фіскальної політики України в сучасних умовах; вдосконалення вітчизняної системи оподаткування в контексті фінансово-економічної нестабільності; інституційно-правові основи функціонування податкової системи України; пріоритети функціонування й розбудови митної системи України; світові тенденції трансформації оподаткування у контексті мінімізації кризових явищ в економіці.

Видання розраховане на наукових працівників, викладачів, аспірантів та студентів державних службовців, у тому числі працівників податкової та митної служб, економістів-практиків, а також усіх, хто цікавиться проблемами фіскальної політики.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

Андрейчук Юлія ПОДАТКОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ.....	11
Андрієвський Роман РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ: МИТНИЙ КОНТЕКСТ.....	12
Артем'юк Уляна ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЇ ПОДАТКІВ.....	13
Баглиук Сергій ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОБ'ЄКТ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	15
Байдюк Олена ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	16
Барчук Сергій ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ МИТНОЇ ВАРТОСТІ.....	17
Баца Анастасія ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА В СОТ.....	19
Бевська Марія МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПЕРЕМИЩЕННІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ.....	20
Бек Наталія ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	22
Бек Наталія ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	23
Блшндарук Світлана ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СПРАВЛЯННІ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	24
Боднар'ю Юрій СИСТЕМА ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ДІЄВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПОБІГАЮТЬ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ.....	26
Бондар Олександр КОНТРАБАНДА ЯК ПРОБЛЕМА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ.....	27
Борознова Людмила ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	28
Буряк Людмила ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК.....	31
Бучак Надія НЕЗАКОННЕ ВІДШКОДУВАННЯ ЯК ВИД УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ.....	32
Вайда Золтан МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	34
Варламов Олександр ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	35
Василечко Андрій СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ТА ЇХ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	37

- Войтович Тарас**
МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ
МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ.....
- Габор Маріна**
ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ОПОДАТКУВАННЯ.....
- Газилишин Ігор**
ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ
СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ.....
- Герасимчук Юлія**
ВАЖЛИВІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....
- Гец Роман**
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ ПЕРЕТИНІ
МИТНОГО КОРДОНУ.....
- Гладун Зоя**
«ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ» ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ.....
- Горбаньова Анна**
ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ОПОДАТКУВАННЯ.....
- Гринишина Уляна**
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ.....
- Грицишина (Костик) Катерина**
ЕФЕКТИВНІСТЬ НОВОЇ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ
«ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ».....
- Грицяк Василь**
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ.....
- Груба Оксана**
ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....
- Гурська Наталія**
СУТНІСТЬ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В МИТНІЙ СПРАВІ.....
- Давилюк Ірина**
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ НА
СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ.....
- Дворник Оксана**
ОСНОВИ ПОБУДОВИ РИЗИКООРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ
ПОДАТКІВ.....
- Дворян Іванна**
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ.....
- Демська Оксана**
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КВОТУВАННЯ ІМПОРТУ В УКРАЇНІ.....
- Девечко Ірина**
ГЕНЕЗИС ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....
- Джус Марта**
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ БОРЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ.....
- Дзудзило Лілія**
ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ.....
- Довбак Михайло**
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПІД ЧАС РЕЖИМІВ
ТРАНЗИТУ, А ТАКОЖ ТИМЧАСОВОГО ВВЕЗЕННЯ ТА ВИВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ І
ІНШИХ МАТЕРІАЛІВ.....

Дриштовська Ірина ОПТИМІЗАЦІЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ЧЕРЕЗ НАБЛИЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	64
Думанська Світлана ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ.....	65
Задорожна Богдана СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	66
Заліщук Тетяна ФІСКАЛЬНО – РЕГУЛЮЮЧІ ДОМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	68
Заставний Назарій РОЛЬ МИТНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ.....	69
Захарків Ірина ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЗА КРИТЕРІЄМ ЕФЕКТИВНОСТІ.....	71
Захарко Назар УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЗАСІБ ЗМЦНЕННЯ ДОХОДНОЇ БАЗИ БЮДЖЕТІВ.....	72
Звхор Олександр ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ.....	73
Іванів Оксана ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ.....	75
Іванов Дмитро Анатолійович ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ, ЯК СУБ'ЄКТУ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	76
Іванов Дмитро Олександрович СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	78
Івановьків Уляна ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ.....	79
Ізжик Ірина УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ТА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ.....	80
Ілюха Ірина ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ ПОДАТКОВОЇ КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	82
Калін Ігор РОЛЬ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	83
Качмар Дмитро МИТНО-ТАРИФНІ ІНСТРУМЕНТИ В РЕГУЛЮВАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	84
Кисличак Назарій НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.....	85
Коберник Фатімаханум ПРАГМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ.....	87
Коверко Людмила АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	88

- Козачук Наталія**
ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
- Козиньєв Ольга**
РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ БОРОТБИ З КОНТРАБАНДОЮ ТА МИТНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ
- Копійчук Наталія**
ФІСКАЛЬНА ТА РЕГУЛЮЮЧА СКЛАДОВІ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ
- Косініська Анна**
МИТНО-ТАРИФНА ПОЛІТИКА В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРІВ
- Костюшин Дмитро**
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ
- Кравчук Ірина**
УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ НОВИТІЙ ТЕХНОЛОГІЙ
- Кравчук Мар'яна**
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ
- Кравчук Павло**
ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ
- Кравчук Христина**
УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
- Кропельницька Соломія**
ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІЯВЛЕННЯ І ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
- Кузьмович Олег**
АДМІНІСТРУВАННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РЕФОРМУВАННЯ
- Кулик Марія**
ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛАННЯ МИТА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ФІСКАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ
- Курик Андрій**
СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ
- Куртак Юрій**
МИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУТЬ ТА ФОРМИ
- Кусень Василь**
МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
- Купенко Ірина**
ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОДАТОК В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ
- Кушвірук Ірина**
СИСТЕМА АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ
- Лалик Михайло**
ЗНАЧЕННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ У МІЖНАРОДНОМУ ТОВАРООБМІНІ
- Ліберний О.В.**
НАПРЯМКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ
- Літвінчук Ірина**
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Лукашук Олександр ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	115
Матур Ольга ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВІ.....	117
Макаришин Марта АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В СВІТОВІЙ ФІСКАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ.....	118
Малко Галина ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	119
Макович Тарас ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ.....	121
Мар'ян Світлана ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	122
Матій Оксана СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ.....	123
Мавишин Лілія АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	124
Мацюк Юлія ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМА У ПРОЦЕСІ УТВЕРДЖЕННЯ В УКРАЇНІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН.....	126
Мельников Віталій ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ У МИТНИЙ СОЮЗ З РОСІЄЮ, БІЛОРУСІЄЮ ТА КАЗАХСТАНОМ.....	127
Місюк Володимир НЕОПОДАТКОВАНИЙ МІНІМУМ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....	130
Микитян Мар'яна ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ.....	132
Місько Сергій АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ.....	134
Мізун Мирослава ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	135
Міщук Віта УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ.....	136
Мороз Зоряна ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ФІСКАЛЬНО-РЕГУЛЮЮЧІ ЕФЕКТИ.....	137
Мошкола Володимир ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	138
Тирас Нечай ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	140
Нижник Андрій ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ.....	141
Новосад Ірина ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ.....	142

- Огороднік Альона**
 НАУКОВІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА АКТИВІЗАЦІЮ
 ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДЕРЖАВІ.....
- Одющин Вадим**
 ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО
 КОНТРОЛЮ.....
- Олійник Мар'яна**
 ПРАГМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ
 УКРАЇНИ.....
- Онищук У.В.**
 МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ
 ДЕРЖАВИ.....
- Остап'юк Івана**
 ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА МИТНИХ ПОСЛУГ.....
- Осташ Віктор**
 АНАЛІЗ МОБІЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО
 БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2011р.....
- Островка Іван**
 ДИСКУСИЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФУНКЦІЙ ПОДАТКУ.....
- Островка Яна**
 ПАРАМЕТРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ.....
- Пазичук Вадим**
 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК.....
- Паламарчук Микола**
 ТАРИФНІ МЕТОДИ У РЕГУЛЮВАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
 УКРАЇНИ.....
- Паньківич Гета**
 ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ СЛУЖБ
 В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ.....
- Петрик Павло**
 ОСНОВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ ДО ВИМОГ
 ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....
- Пилипів Михайло**
 ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ
 ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....
- Пітух Любомир**
 ВПЛИВ ПДВ НА ПРОЦЕСИ СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ.....
- Погасій Олександр**
 ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....
- Подворна Тетяна**
 ФІСКАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ.....
- Полякова Олена**
 КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ.....
- Попович Іван**
 ОСНОВИ РЕФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
 УКРАЇНИ.....
- Препіяло Михайло**
 ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ
 ПОДОЛАННЯ.....
- Пріймак Олександр**
 ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....

Пушкар Олеса ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ	169
Різняк Михайло ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВГО ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	170
Садляк Дарія ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	171
Свиствен Євгенія ФІСКАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ	174
Семеляк Марія ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ У ПРАКТИЦІ ПОДАТКОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ І ПЛАНУВАННЯ	176
Сергієнко Л.Є. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В УКРАЇНІ	177
Сниоверський Назар МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОВГОВЕЛЬНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ	178
Скалецька Віра ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ	179
Скворинова Марія ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА МИТНОГО КОНТРОЛЮ	181
Скрипай Анна ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	182
Стандартюк Лілія ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ	183
Статкевич Степан ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВООХОРОННІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ	184
Сухович Ірина ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТУ	185
Тавашук Тетяна ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	186
Тесленко Євген ПРАГМАТИЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	187
Тимків Мар'яна ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ	189
Ткачук Юлія ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВИХ СТИМУЛІВ В УКРАЇНІ	190
Товарицька Анна МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	191
Томашівська Наталія РЕФОРМУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ	193

- Федак Іван**
МИТНІ ПЛАТЕЖІ ЯК ОСНОВА МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....
- Фороствіна Мар'яна**
ПОЛІТИКА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ ЯК ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА.....
- Хавас Ірина**
ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: СВІТОВИЙ ДОСВІД
ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ.....
- Хоменко Вікторія**
РЕФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ
ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ.....
- Худа Ростислав**
ОСНОВНІ ПРИЧИНИ НЕЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВОЮ
БОРГОМ В УКРАЇНІ.....
- Черних Світлана**
ІНСТРУМЕНТИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ.....
- Чорна Ірина**
ПОДАТКОК НА ПРИБУТОК В КОНТЕКСТІ НОРМ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ
УКРАЇНИ.....
- Шкрамко Діана**
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ.....
- Щербань Ольга**
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....
- Шпак Ю., Блещак В.**
ПРОБЛЕМАТИКА МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ
МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....
- Шур Галлина**
ПРОБЛЕМИ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....
- Якимова Ольга**
МИТНІ ОРГАНИ В ЗАХИСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....
- Якубовська Віта**
ПРАГМАТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ
ПРИБУТОК В УКРАЇНІ.....
- Якубовська Ольга**
ОСОБЛИВОСТІ АНТИДЕМПІНГОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГОВЛІ.....
- Януш Ірина**
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....
- Яремчук Назарій**
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ ПЕРЕТІ
МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ.....
- Ярова Ірина**
РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....
- Янух Сергій**
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У
РОЦІ.....

ПОДАТКОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ

Поступове включення України до процесів глобалізації, яка стала домінуючою сучасного світового розвитку та становлення нашої держави як незалежного суб'єкта міжнародної економічної діяльності об'єктивно створює необхідність гармонізації вітчизняної податкової системи. Обумовлено, це перш за все тим, що саме через податки розподіляється значна частина валового внутрішнього продукту. При наявності розбіжностей в оподаткуванні цей перерозподіл може набути міждержавного характеру, що в свою чергу, не буде сприяти стабільному економічному розвитку країни.

Механізм функціонування податкової системи повністю залежить від усіх процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці держави, і в той же час впливає на їх розвиток. Такий взаємозв'язок носить глобальний характер, оскільки він набуває масштабів, за яких здатен суттєво впливати на стан справ у цілому світі. Саме тому, в довгостроковому відношенні слід створити захисні соціально-економічні механізми, які б дозволяли протистояти негативним чинникам глобалізації податкової системи і водночас використовувати її позитивний вплив [1].

Проголошення Україною курсу на європейську інтеграцію потребує особливого підходу до реформування податкової системи, яке виступає одним з найголовніших аспектів суспільно-економічних перетворень в країні і має вивести її на рівень розвитку стабільних країн Європи. На жаль, сьогодні вітчизняна податкова система є фактором, який знижує міжнародну конкурентоспроможність України, сприяє зростанню тіньового сектору економіки, поширенню корупції та закріпленню соціальної несправедливості в суспільстві.

Актуальність гармонізації вітчизняної податкової системи до вимог ЄС обумовлена, перш за все, процесами глобалізації світогосподарських зв'язків та проголошеною стратегічною спрямованістю України на трансформацію економічної політики країни, в тому числі податкової системи як важливого її компонента, а відповідно - перетворення її у політику підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Тому гармонізацію податкової системи України варто розглядати як один із важливих способів забезпечення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки.

Саме гармонізація податкової системи здатна активізувати інноваційно-інвестиційну складову розвитку із позитивним впливом на структурні процеси у реальному секторі економіки, чим забезпечить динамічне економічне зростання із підвищенням рівня та якості життя населення.

Гармонізація податкової системи України в глобальному просторі знаходиться на початку свого формування, а тому тільки починає осмислюватися. На такому етапі цікавою є концепція безстороннього оподаткування, запропонована американським економістом Р.Л.Дернбергом.

Згідно концепції Р.Л.Дернберга, допускається встановлення системи таких безсторонніх норм оподаткування, які не змогли б діяти ні проти, ні на користь якого-небудь виду діяльності. Тобто, рішення про господарську діяльність і інвестування повинні прийматися за принципами, не пов'язаними з оподаткуванням [2].

Дана концепція містить три основні правила:

- неупередженість у відношенні експорту капіталу. Таке правило буде виконаним, якщо питання про оподаткування не впливає на вибір платника податків між інвестуванням у себе в країні чи за;
- неупередженість у відношенні імпорту капіталу. Податкова система відповідає цьому правилу, якщо всі діючі на ринку фірми обкладаються податком за однією ставкою;
- національна неупередженість. Згідно цього правила, загальний прибуток з капіталу, який розподіляється між платником податків і бюджетом, повинен

бути однаковим і не залежати від того чи інвестований капітал в свої країні чи за кордоном.

У міжнародному оподаткуванні такий стан сучасного рівня світового господарства зберігається тоді, коли кожна країна проводить податкову політику з врахування власних національних інтересів.

З огляду на це, основною метою реформування податкової системи в умовах глобалізації повинно стати досягнення нею якісно нового стану, за якого будуть створені сприятливі умови ведення бізнесу, здійснення інвестицій, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному динамічному збільшенні сукупних податкових надходжень до державного і місцевих бюджетів, державних пенсійних фондів та загальнообов'язкових фондів соціального страхування.

Література

1. Десятнюк О.М. Податкова гармонізація на глобальному рівні // Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри; моногр. за ред. С. І. Юрчишина. – К.: Знання, 2007. – 595 с.
2. Дернберг Р.Л. Міжнародне оподаткування. – М.: ЮНІТ; Будапешт: СО ЕКО, 2007. – с.22-24.

Андрієвський

РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ: МИТНИЙ КОНТЕКСТ

Реалії розвитку вітчизняної економіки характеризуються істотними структурними трансформаціями. Серед причин такої структуризації чільне місце займає фактор повноцінних товарних ринків, до яких можна віднести автомобільний. Даний ринок є одним із найглобалізованіших і таким, що швидко розвивається, характеризується високою конкуренцією, яка зумовлена різними факторами, зокрема, зростаючими масштабами виробничих потужностей автомобільної промисловості, збільшенням кількості підприємств, які організовують власне виробництво автомобілів, формуванням міжнародних альянсів. Саме тому першочерговими питаннями у цій сфері є створення сприятливих умов (законодавчих, політичних, інвестиційних тощо) для зростання обсягів виробництва та реалізації вітчизняних автомобілів, недопущення ухилення від оподаткування при реалізації транспортних засобів, здійснення ефективного митного регулювання автомобільного ринку, забезпечення реалізації економічних інтересів українського підприємства і держави загалом.

Питання митного регулювання автомобільного ринку знайшли відображення в працях В.А. Писарєва, П.В. Пашка, О.В. Рождественського, М.М. Чечеля та інших українських науковців та практиків. Господарсько-правові аспекти функціонування автомобільного ринку досліджені в роботах А.В. Міщенко, Д.Прейгера. Водночас, огляд науковців напружений засвідчив, що значне коло питань митного регулювання, що стосуються безпосередньо українського ринку автомобілів, не отримали достатнього представлення, фрагментарно висвітлені проблеми аналізу експортно-імпорتنих операцій транспортних засобів, схем незаконного ввезення автомобілів та ухилення від податків, впливу фінансової кризи на вітчизняний авторинок тощо. Перераховані аспекти сформували мету та завдання проведеного дослідження.

Автомобільний ринок – це сукупність фінансових відносин з приводу виробництва, організації купівлі-продажу транспортних засобів, характерними ознаками якого є самостійність учасників економічного процесу, комерційний характер їхньої діяльності, конкуренція господарюючих суб'єктів, формування економічних пропорцій під впливом динаміки цін на автомобілі, конкурентної боротьби, попиту та пропозиції. Автомобільний ринок виконує ряд важливих функцій [1], а саме: 1) регулювання (через механізм цін) законів встановлює необхідні пропорції відтворення; завдяки цінам авторинку

впровадження досягнень науки та техніки у виробництво транспортних засобів); 2) стимулювання (спонукає виробників до зниження витрат, підвищення якості та споживчих властивостей товарів); 3) розподілу (доходи споживачів і автовиробників у ринковій економіці диференціюються через ціни, зумовлюючи соціальне розшарування суспільства за доходами); 4) інтеграції (сприяє формуванню єдиного економічного простору як у межах окремої держави, так і в межах світової економіки); 5) алокації (забезпечує виробництво оптимальної кількості товарів (автомобілів) за допомогою найефективнішої комбінації ресурсів); 6) інформаційна функція (дає об'єктивну інформацію про те, які товари (авта), їх якісні характеристики користуються попитом); 7) санації (очищає суспільне виробництво від економічно слабких господарських одиниць).

Первісним елементом світового ринку автомобілів є внутрішній ринок, у межах якого забезпечується організація виробництва транспортних засобів, а також вільний рух трудового потенціалу та капіталу. Національний ринок поєднує внутрішню та зовнішню торгівлю даної країни. Отож, світовий автомобільний ринок – це сукупність національних авторинків (транснаціональних корпорацій), поєднаних між собою всесвітніми господарськими зв'язками на підставі міжнародного поділу праці, спеціалізації, кооперування, інтеграції виробництва і збуту.

Вагомим кроком в удосконаленні митного регулювання авторинку повинна стати остаточна ліквідація схем ухилення від сплати належних митних платежів при імпорті автомобілів. А саме, для ліквідації поагрегатного ввезення автомобілів варто ввести новий бланк суворої звітності та паспорта транспортного засобу, а також паспорта шасі (аналогічні документи є в багатьох країнах Європи). В даному документі потрібно передбачити можливість відстеження всіх змін, що проводяться в авто (заміна кузова, шасі, двигуна), зміна власників, суми сплачених податків при розмитненні та сплати транспортного збору. Крім того, слід перевіряти організації, які згідно з законом мають право надавати дозвіл на переобладнання машини з однієї моделі на іншу, щоб виявляти видачу недостатньо обґрунтованих дозволів.

Механізм митного регулювання ринку автомобілів буде значно ефективнішим, якщо посилиться взаємодія митних органів із суб'єктами ЗЕД (автоімпортерами). Цей напрямок реалізується шляхом укладання спільних угод, які дозволяють усунути зайві перешкоди та спростити процедуру митного оформлення автомобілів. Без розробки та запровадження сучасних технологій та технічних засобів в діяльності митних органів України, реалізувати деякі напрями удосконалення буде досить важко, тому приведення рівня технічного забезпечення митних органів України до рівня провідних країн світу є не менш важливим.

Артем'юк Уляна

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЇ ПОДАТКІВ

Податки як обов'язковий елемент економічної системи держави виникли і розвивалися разом з державою. Історичний процес формування системи оподаткування пройшов шлях від добровільного жертвоприношення у найдавніших формах державної організації через тимчасове отримання у середньовіччі аж до XIX ст. у формі допомоги їдo обов'язкового, примусового і всеохоплюючого характеру в умовах розвиненої ринкової економіки.

Функціонування сучасної держави не можна уявити без податкової системи. Вона є не лише джерелом утворення централізованих фінансових ресурсів, а й найефективнішим засобом перерозподілу доходів фізичних і юридичних осіб та інструментом безпосереднього впливу на розвиток суспільного виробництва. У зв'язку з цим податки необхідно розглядати у таких аспектах:

- а) за економічним змістом;
- б) формою виявлення;
- в) нормативно-правовим режимом забезпечення.

За економічним змістом податки виявляються у фінансових відносинах фізичними і юридичними особами щодо примусового вилучення частини доходу і формування фінансових ресурсів бюджетів різних рівнів. Таке вилучення частини здійснюється на засадах одностороннього руху фінансових ресурсів від платників до держави.

За формою виявлення податки є особливим видом обов'язкових платежів, відрізняються від інших обов'язкових платежів за такими ознаками:

- а) податки вилучаються на умовах безповоротності і безоплатності;
- б) односторонність встановлення обсягу сплати податку без попереднього погодження з платниками;
- в) сплата податку відбувається лише до бюджету;
- г) отримання грошових коштів у формі податків не має конкретного призначення;
- д) податки є невід'ємним атрибутом держави і базуються на державній найвищій юридичній силі.

За нормативно-правовим режимом забезпечення податки належать до обов'язкових платежів, які надходять до Державного бюджету у визначених законом розмірах і встановлених строки.

Крім податків, до обов'язкових платежів належать різноманітні види платежів коштів на користь держави у формі плат, відрахувань та зборів.

Плата як окремий вид обов'язкових платежів передбачає еквівалентність щодо відшкодування державі за користування державними прерогативами у формі плати за воду, плату за землю тощо. Величина плати залежить від розміру використаних ресурсів і може відноситися на собівартість або сплачуватися з прибутку. За економічним змістом плата не відображає перерозподілу доходів і тому безпосередньо не належить до податків.

Відрахування на відміну від податків передбачають цільове спрямування внески до Пенсійного фонду, фонду соціального страхування, фонду сприяння тощо.

Збори відрізняються від податків тим, що мають разовий і випадковий характер і невеликими за розмірами. Вони збираються за місцем подій: ринковий збір, готельний збір за право проведення кіно- і телезйомок тощо.

Суть податків виявляється у їх функціях. Податки виконують фискальну, регулюючу функції.

Фискальна функція є визначальною у характеристиці суті податків. З її допомогою забезпечується формування фінансових ресурсів державного бюджету, які є матеріальною базою держави для виконання своїх функцій.

З допомогою розподільної функції податків забезпечується формування державного бюджету з наступним їх спрямуванням на фінансування різноманітних заходів. Саме з її допомогою встановлюються пропорції розподілу фінансових ресурсів між платниками податків та державою.

Економічний зміст регулюючої функції полягає у тому, що з допомогою держави здійснюється систематичний і цілеспрямований вплив на всі сторони діяльності платників. Найефективнішою формою прояву регулюючої функції податків є надання окремих платникам податків або повне звільнення від оподаткування з окремих податків або окремих фізичних чи юридичних осіб.

Усі функції податків діють в єдності з одночасним відповідним регулюючим впливом на його суб'єкти.

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОБ'ЄКТ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Одним із пріоритетних напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності України в сучасних умовах є активізація взаємовигідних відносин з іншими країнами на основі нарощення експортно-імпортного потенціалу. На сьогодні важливим завданням для нашої держави є раціональне використання експортних ресурсів регіонів України на основі активного застосування інструментарію, прийомів, методів, форм державного регулювання загалом та митного регулювання зокрема. Зважаючи на це, проблеми митного регулювання експортно-імпортного потенціалу держави набувають особливого актуальності та потребують ґрунтовних наукових досліджень.

Проблеми активізації експортно-імпортного потенціалу України висвітлені в працях О.П. Гребельника, Л.В. Дейнеко, І.О. Івашук, М.М. Каленського, К.В. Селезньової та ін.

З економічної точки зору термін «потенціал» можна визначити як сукупність наявних в економічних суб'єктів ресурсів, їх оптимальна структура та зміня раціонально використовувати для досягнення поставленої мети. У свою чергу, експортний потенціал трактується як потенційна спроможність і можливість країни експортувати наявні та нарощувати експорт нових виробів, ресурсів і послуг [1, с. 491]. На нашу думку, такий підхід до визначення експортного потенціалу є надто вузьким та враховує лише його ресурсну складову. Застосування ресурсного підходу не бере до уваги інституційної складової розвитку сучасної експортної діяльності в умовах міжнародного економічного середовища.

В сучасних умовах експортний потенціал варто розглядати як найважливішу характеристику економічної потужності країни, здатність виявляти і постійно відтворювати свої конкурентні переваги на світовому ринку відповідно до умов середовища, що постійно змінюється.

Одним із суттєвих чинників, що визначає можливості експортно-імпортного потенціалу є спрямованість митної політики держави. Митна політика України слугує забезпеченню і реалізації зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних завдань та інтересів держави, захисту національної економіки, сприяє створенню умов для її поживлення і підйому.

З метою регулювання зовнішньоторговельної діяльності держава застосовує тарифні та нетарифні методи. Під тарифним регулюванням мається на увазі застосування податків, що стягуються з товарів, які є предметом експортно-імпортних операцій. В Україні до таких податків відносяться мито, акцизний податок та податок на додану вартість. До нетарифних методів регулювання експортно-імпортної діяльності належать різні методи фінансової, технічної, адміністративної, кредитної і торговельної політики, які можуть відомо спрямовуватись на регулювання зовнішньої торгівлі (заборони, квоти, ліцензії) і виникати в результаті проведення технічної політики, реалізації норм охорони здоров'я, життя адміністративних і фінансових заходів. Побічна дія цих заходів створює перешкоди для зовнішньої торгівлі і перетворює їх на нетарифні обмеження [2, с. 283].

Недосконалість окремих інструментів митно-тарифного та нетарифного регулювання створює суттєві перешкоди на шляху активізації та розвитку експортно-імпортного потенціалу нашої держави. До таких перешкод варто віднести: 1) ускладненість та значна тривалість процедур митного контролю та оформлення, а також інших видів державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України; 2) недостатнє стимулювання підприємств до прозорого здійснення зовнішньоекономічної діяльності та дотримання законодавства; 3) неповна відповідність вітчизняної нормативно-правової бази з митних питань законодавству Євросоюзу тощо.

З метою усунення недоліків у системі митного регулювання експортно-імпортних операцій необхідно:

- удосконалити та уніфікувати процедури справляння митних платежів;
- спростити та модернізувати процедури митного контролю, а також скоротити час їх проведення;

- впровадити нові автоматизовані підсистем, програмні продукти та інше для забезпечення, спрямовані на удосконалення технологій декларування транспортних засобів;

- забезпечити відповідність вітчизняного митного законодавства міжнародним стандартам та стандартам ЄС.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що стратегічно зовнішньоторговельної політики України повинне стати створення та впровадження конкурентоспроможних на світовому рівні галузей економіки та створення найсприятливіших умов для розвитку їх експортного потенціалу.

Література

1. Економічна енциклопедія: у трьох томах / відп.ред. С.В. Мочка. Київ: Академія, 2000. – Т.1. – 864 с.

2. Курок О.О. Забезпечення митного регулювання ЗЕД підприємств: зарубіжного досвіду зменшення витрат / О.О. Курок // Сталій розвиток економіки. № 5. – С. 281-284.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Податковий контроль є необхідною умовою існування ефективної податкової системи. Він покликаний забезпечити зв'язок платників податків з органами державного контролю, що наділені особливими податковими правами і повноваженнями. Податковий контроль завершальною стадією управління оподаткуванням і одночасно одним з елементів планування податкових доходів бюджету. Це зумовлено тим, що, з одного боку, це форма реалізації контролюючих функцій податків, а з іншого – форма грошових відносин.

У широкому аспекті податковий контроль як об'єкт наукових досліджень серед вітчизняних опрацьованих тільки В.А. Онищенко, частково у співпраці О.П. Черняк, Хомутенко, В.В. Немченко, О.П. та О.Д. Василюком.

Проблеми податкового контролю, визначення його ефективності, але формулювання цього терміна, розглядалися О.М. Воронковою, А.Ф.Мельниченком, Н.Н. Скворцовим та іншими вченими.

Разом з тим, категорія податковий контроль в економічній літературі не розглядалася комплексно, з системних позицій, а зводилася здебільшого до фінансового контролю органів державної податкової служби та виконання ними конкретних функцій.

У науковій та практичній літературі поняття «податковий контроль» здебільшого трактується як функції контролю за додержанням податкового законодавства податковими платниками. Зокрема, О. Солодатовою висловлює думку, що «податковий контроль — це система взаємовідносин між органами податкової служби та платниками податків щодо додержання порядку проведення розрахунків, застосування фінансових санкцій, повноти і своєчасності сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) до бюджету і державних цільових фондів, дотримання порядку проведення розрахунків, застосування фінансових санкцій». Тим самим твердженням відносно з'ясування правомірності діяльності платників податків погодитися, оскільки воно є суто правовим.

Автори навчального посібника «Організація і методика податкових перевірок» редакцією О. П. Чернякського [6, с. 6] наводять своє визначення терміна „податковий контроль”. Це — „окрема складова системи управління податкової системи, що забезпечує здійснення діючого податкового законодавства з метою забезпечення грошовими ресурсами державних цільових фондів”.

В.А. Онищенко [3, с. 11] під податковим контролем розуміє багатоаспектну систему спостереження державних контролюючих органів за фінансово-господарськими операціями платників податків.

діяльністю платників податків з метою об'єктивного забезпечення заданого рівня формування бюджету й установлення її відповідно до вимог чинного законодавства. Таке визначення також досить суперечливе, адже можна скільки завгодно спостерігати і не мати кінцевого результату, тому що за допомогою спостережень, без конкретних дій і заходів, неможливо наповнити державну скарбницю. Це підтверджує і теорія емпіричного методу пізнання, за якою предмет вивчення базується на фактах, тобто на спостереженнях, які підлягають перевірці через відомі факти або певні явища [4, с.16-17]. Тобто якщо і застосовувати поняття «спостереження», то тільки в узгодженні з «фактажним» навантаженням.

Подібну думку щодо «спостереження» висловлено й у статті «Податковий контроль об'єктів оподаткування та проблеми застосування прийомів фактичного контролю» Ю. Цал-Цалка [5, с. 55-59].

Отже, узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що в наукових працях суть податкового контролю розглядається надто звужено і здебільшого зводиться до функцій податкової служби.

У Податковому Кодексі України податковий контроль розглядається як система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1].

Також у Податковому кодексі України зазначено, що податковий контроль здійснюється органами державної податкової служби та митними органами в межах їх повноважень, встановлених цим Кодексом.

Отже, податковий контроль є одним з найбільш важливих елементів податкової системи держави. Він є самостійним напрямом державного фінансового контролю, головною метою якого є забезпечення режиму суворого додержання приписів норм податкового законодавства зобов'язаними суб'єктами податкових правовідносин.

Література

1. Податковий кодекс України // Голос України. – 2010. – 4 грудня №№229-230. – С. 1-62
2. Збірник наукових праць Академії ДПС України. – 2002. – № 4 (18). – С. 440.
3. Онищенко В. А. Податковий контроль (основи організації). — К.: Ред. журн. «Вісник податкової служби України», 2002. — 432 с.
4. Політична економія: Навч. посіб. / За ред. К. Т. Кривенка. — К., 2001.
5. Цал-Цалко Ю. Податковий контроль об'єктів оподаткування та проблеми застосування прийомів фактичного контролю // Вісник податкової служби України. — 2000. — № 43. — С. 55—59.
6. Чернявський О. П., Хомутенко В. П., Немченко В. В. Організація і методика податкових перевірок: Навч. посіб. — К.: ЦНД, 2004. — 288 с.

Барчук Сергій

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ МИТНОЇ ВАРТОСТІ

У сучасних умовах кожна держава розробляє та запроваджує в життя зовнішньоекономічну політику, яка допомагає досягти основні цілі: створити сприятливі умови для економічного розвитку країни, забезпечити її безпеку захистити національне товаровиробництво та сприяти його розвитку. Обчислення митної вартості товарів є одним з найскладніших елементів декларування товарів для осіб, які заявляють (декларують) товари, та однією з найскладніших процедур у міжнародній митній практиці для митних органів.

Питання законодавства щодо визначення та контролю митної вартості наукових дослідженнях та публікаціях розглядали: Альміз В., Альохін В.І., Артам Арутюнян Г.В., Бережнюк І.Г., Борисенко О., Вашенко В.В., Войцещук А.Д., Б. С.В., Тоцька Т.С. [1], Терещенко С. [2]

В економіко-історичному аспекті доцільно визначити етапи формування нової правової бази щодо митної вартості товарів.

I етап. Період 1991-1993 рр. Лібералізм. Відправними пунктами стали: при грудня 1991 року Митного кодексу України [3], визначення митної вартості згідно 16 Закону України «Про Єдиний митний тариф» [4]. Контроль за визначенням вартості законодавчо не був врегульований.

II етап. Період 1994-1998 рр. Протекціонізм. Пріоритетом 1994 - 1998 наповнення державного бюджету за рахунок оподаткування товарів за експортними операціями та захист національного товаровиробника від іноземної конкуренції.

III етап. Період 1999-2003 рр. Помірний протекціонізм. Одним із пріоритетних завдань стала гармонізація національного законодавства до міжнародних та європейських шляхом прийняття Верховною Радою у 2002 році нової редакції Митного кодексу України. До Митного кодексу України було включено окремий розділ «Митна вартість товарів. Методи визначення митної вартості товарів». Цей етап відзначився вдосконаленням нормативно-правової бази митно-тарифного регулювання у напрямі визначення та контролю митної вартості.

IV етап. Період 2004 - 2005 рр. Градуалізм. Градуалізм - це стратегія інтегрування економіки країни до світового економічного простору. Головною подією періоду стає набрання чинності Митним кодексом України, яким законодавчо встановлено новий порядок визначення митної вартості товарів.

V етап. Період 2006 р. - по теперішній час. Митне адміністрування. Державне адміністрування митної вартості знаменувався набуттям чинності з 01.01.2006 року нової редакції Розділу XI «Митна вартість товарів. Методи визначення митної вартості товарів» чинного Митного кодексу України. Цей період формування національної нормативно - правової бази характеризується остаточним визначенням пріоритетних заходів державного контролю за митною вартістю товарів, що ввозяться на національну митну територію у режимі імпорту. На вимоги статей 259-275 Митного кодексу приймається ряд нормативно-правових актів, які мають на меті вдосконалити єдиний підхід до контролю за правильністю визначення митної вартості товарів.

Досліджуючи стан нормативно - правових актів, які видавались з моменту набрання чинності на сьогоднішній день редакції Розділу XI Митного кодексу, варто звернути увагу на те, що документи мали спрямованість на визначення та конкретизацію процедур обчислення митної вартості товарів, а не процедур контролю за її чисельним значенням з боку митних органів.

Доцільно звернути увагу, що запроваджується категорія «бюджетовідшкодування товарів», а ризики недостовірного декларування митної вартості товарів повністю враховані при формуванні профілю ризику «Митна вартість». Проте, розглянувши сукупність запропонованих заходів Держмитслужби щодо посилення контролю за митною вартістю товарів, можна відзначити посилення існуючих та запровадження нових адміністративних контрольних заходів.

На даний момент позитивні зміни закладалися в проєкті закону нової редакції Митного кодексу України. Закон спрямований на приведення Митного кодексу України у відповідність до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Конвенції про тимчасове ввезення, а також імплементацію у національне законодавство Рамкових стандартів безпеки Всесвітньої митної організації та реформування митної справи в Україні. Проте багатообіцяючий проєкт закону відхилено і митний кодекс України нової редакції від 11.07.2002 що в свою чергу викликало багато неоднозначних суджень.

Література

- 1 Тоцька Т.С. Державне регулювання митної вартості: Дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Т.С.Тоцька; Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т держ. та муніцип. Управління». — Запоріжжя, 2007. — 206 арк.
- 2 Терещенко С. Зміни до Митного кодексу / С. Терещенко //Митний брокер. - 2011. - № 6. - С. 17- 26.
- 3 Митний кодекс України № 1970-ХІІ [від 1991.12.12] - [Жовква], 1992. - Розд. V.
- 4 Україна. Верховна Рада. Закон України від 1992.02.05, N 2097-ХІІ «Про Єдиний митний тариф» - Жовква, 1992. - С. 143-154.

Баца Анатолій

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА В СОТ

В умовах зростання абсолютних обсягів експортно-імпорتنих операцій, якісних змін у структурі зовнішньої торгівлі посилюється регулюючий вплив держави на товарообмінні відносини суб'єктів ринкового господарювання з закордонними партнерами. Одним із напрямів діяльності держави у сфері здійснення регулювання зовнішньої торгівлі виступає митне регулювання.

З набуттям повноправного членства в СОТ Україна приєдналась до системи міжнародних правил торгівлі і її діяльність, як країни-члена СОТ, передбачає виконання домовленостей та зобов'язань, взятих Україною при вступі до СОТ.

Секретаріат СОТ виділяє наступні ключові принципи міжнародної торговельної системи: недискримінація; вільна торгівля; передбачуваність; справедлива конкуренція; сприяння розвитку та економічним реформам. Тому базуючись на принципах задекларованих СОТ українська національна система митного регулювання має бути: позбавлена будь-якої дискримінації; передбачувана (у розмірі попереднього узгодження митно-тарифного та нетарифного регулювання з торговими партнерами); відкрита для чесної конкуренції тощо.

Проте Україні варто надзвичайно обережно та виважено підходити до розгляду питання застосування тарифних і нетарифних інструментів митного регулювання і зовнішньоторгівельної політики, насамперед, розробити програму дій та заходів щодо реалізації тих чи інших заходів, узгодивши їх правомірність із законодавством інших країн і, зокрема, правилами та нормами Світової організації торгівлі.

Позитивними моментами для подальшого вдосконалення організації митного регулювання виступають:

- зменшення тарифних і нетарифних обмежень для українських товарів практично на всіх світових ринках;
- забезпечення справедливого вирішення торговельних спорів, передбачуваного розвитку торговельно-економічних відносин з країнами ЄС та Центральної Європейської ініціативи;
- вжиття антидемпінгових і компенсаційних заходів з метою захисту внутрішнього ринку від субсидованого експорту як ефективного інструменту боротьби зі зниженням цін на імпорتنі товари;
- введення тимчасових обмежень імпорту у випадку проблем з платіжним балансом;
- підвищення ставок імпортного мита та застосування кількісних обмежень з метою попередження шкоди вітчизняними виробниками через надмірний імпорт.

Зважаючи на той факт, що від запровадження бар'єрів для імпорту зменшуватимуться податкові надходження до бюджету, для подальшого запровадження тарифних і нетарифних інструментів державі необхідно широко застосовувати політику стимулювання експорту.

Заходи, що сприятимуть вдосконаленню експортної складової торговельної України в умовах поглиблення зовнішньоекономічної інтеграції, зокрема інструментарій СОТ повинні охоплювати [2]:

- розвиток комерційної дипломатії та активізацію застосування механізмів захисту національних економічних інтересів;
- поглиблення торговельно-економічної інтеграції з окремими країнами та митними та інтеграційними союзами та іншими економічними утвореннями;
- удосконалення митних процедур, насамперед це стосується способів нарахування митних платежів, регламентів організації контрольних процедур сплати митних платежів, реформування систем комплексного контролю дотримання митного законодавства, актуальною залишається проблема подальшої гармонізації національного законодавства із стандартами ЄС, що стосуються, зокрема, принципів та процедур контрафактної продукції, реалізації митного контролю, перетину митного кордону тощо.
- реформування систем технічного регулювання та стандартизації;
- модернізація та унормування системи державної допомоги. Членство у СОТ та стратегічна євроінтеграційна орієнтація нашої держави обумовлюють доцільність реформування системи регулювання системи надання державної допомоги, гармонізації її з правилами ЄС;
- вдосконалення фінансових механізмів регулювання та підтримки експортерів. Варто зазначити, що завдання впровадження механізмів державної підтримки експортної діяльності (кредитування, страхування експорту, гарантування участі у тендерах у тендерах за кордоном), було актуалізовано ще на початку світової кризи, вчергове актуальність проблеми наголошена в Указі Президента України від 2011 р. № 504 [1], проте відповідний закон на сьогодні не розроблено.

Створення ефективної системи підтримки експорту, повинна забезпечити економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. Для цього необхідно реалізувати комплекс заходів щодо модернізації та підвищення міжконкурентоспроможності експортного виробництва, оптимізації існуючих систем організації економічної, науково-технічної, інфраструктурної та інших сфер діяльності експортно-імпорتنної діяльності України.

Література

1. Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Указ Президента України № 504/2011 від 27.04.2011 [Електронний ресурс]: Режим доступу з <http://www.president.gov.ua/documents/13492.html>
2. Щодо першочергових заходів зовнішньоторговельної політики в умовах структурних трансформацій зовнішньої торгівлі України після вступу до СОТ: Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]: Режим доступу з <http://www.niss.gov.ua/articles/622/>

Беск

МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Митні процедури - операції, пов'язані із здійсненням митного контролю при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України, оформлення цих товарів і транспортних засобів, а також із справлянням податків і зборів.

Переміщення товарів через митний кордон України здійснюється засобами авіаційного, автомобільного, залізничного, трубопровідного транспорту, а також

електропередач. Залежно від наявності перевізника, відправника, одержувача, а також договору на перевезення товари переміщуються у:

- 1) вантажних відправленнях;
- 2) супроводжуваному багажі;
- 3) несупроводжуваному багажі;
- 4) ручній поклажі;
- 5) міжнародних поштових відправленнях;
- 6) міжнародних експрес-відправленнях.

Для здійснення контролю за доставкою товарів, що переміщуються через митний кордон, використовуються вантажна митна декларація та провізна відомість.

Транспортні засоби, якими переміщуються громадяни та товари через митний кордон України, підлягають митному контролю та митному оформленню. Митні процедури, що здійснюються під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів, якими переміщуються громадяни та товари через митний кордон України, мають уніфікований характер і не залежать від країни реєстрації або країни - власника транспортного засобу, країни, з якої прибув цей транспортний засіб, або країни, куди він прямує, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України, укладеними в установленому законом порядку, та відповідними міжнародними актами, в частині застосування санкцій та обмежень у торгівлі з окремими країнами.

Основні принципи переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України закріплено в Митному кодексі України (далі - МК) та низці інших законів держави

1. Принцип вільного вибору об'єкту переміщення.
2. Принцип належності митного контролю.
3. Безумовність митного оформлення.
4. Принцип декларування ТЗ.
5. Принцип здійснення переміщення у місцях розташування митниць.
6. Принцип свободи вибору митного режиму.

За фактами порушень митного законодавства протягом 2010 року складено 25 004 протоколи про порушення митних правил на загальну суму 6 млрд. 92,8 млн. грн. (протягом 2009 року заведено 25 500 протоколів на загальну суму 855,0 млн. гривень).

Вартість реально вилучених предметів становить 1 млрд. 46,5 млн. гривень. Зокрема, вилучено транспортних засобів - на суму 558,15 млн. грн. (2009 рік - 98,45 млн. гривень).

По справах про порушення митних правил реально вилучено автомобілів за 2009 рік на 98,5 млн. грн., а за 2010 рік на 558,2 млн. грн.

Також залишок конфіскованих транспортних засобів за 2009 рік складає 14330 тис. грн., а за 2010 рік 22 533 тис. грн.

Транспортні засоби перебувають під митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно з заявленим митним режимом. У разі ввезення на митну територію України транспортних засобів митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України. У разі вивезення за межі митної території України митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення транспортних засобів для митного оформлення та їх декларування в установленому порядку.

Пропущено через митний кордон України транспортних засобів за 2009 рік 23,7 млн. шт., а за 2010 - 23,3 млн. шт.

Отже, митні процедури є одним із суттєвих адміністративних інструментів держави у галузі митної справи. Вони можуть ефективно сприяти вирішенню тих чи інших цілей, які має реалізувати держава. Але одночасно з цим - це крихкий механізм, що здатен розладнатися при будь-якій нормативній неузгодженості у врегулюванні одного предмета. І саме кількість відповідних актів в Україні, і їх домінуючий підзаконний статус, нашою є недосконалість цих процедур у нашій державі.

Література

1. Пашко П.В. Основи митної справи: навч. посіб. -К.:Т-во «Знання», КОО, 2007.
2. Підсумки роботи митних органів України у 2010 році. Інформаційновідомості. - Київ: ДМСУ, 2011. -76с.

ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В

Економічні відносини в країні поєднують в собі декілька складових та соціальну сферу (її забезпечення), розвиток підприємництва, розвиток фінансових на мікрорівні (фінанси підприємств) та макrorівні (державні фінанси), між ними відносини. Розглядаючи останні тенденції в суспільстві, фінансовому секторі екрані в цілому, на перший план виходить проблема забезпеченості держави фінансовими ресурсами. Тому пріоритетними при дослідженні зазначеної проблеми є аналіз фінансів та їх розвиток. Державні фінанси, увібрали в себе дві складові – це політика та фіскальна політика.

Зважаючи на обраний об'єкт дослідження, ми спробуємо дослідити взаємозв'язки, що виникають при здійсненні фіскальної політики країни. Ефективне поєднання політики та доходів є самоціллю будь якої розвинутої країни. Тому, фіскальна політика є найголовнішим чинником ефективного розвитку економіки, основу якої становить податкова політика та політика витрат. На сьогодні за допомогою податкових державна забезпечує себе фінансовими ресурсами на 70-80%, які є необхідними для здійснення всіх зобов'язань.

Оптимальне оподаткування є темою для дискусій багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців. Зокрема цій проблемі присвячені праці класиків економічної думки: А. Лаффера, І. Кулішера, А. Ісаєвої. Значний внесок у дослідження податкового навантаження внесли: А. Соколовська, П. Мельник, Ю. Іванов, В. Вишневецький, О. Амоша.

В основу дослідження оптимального оподаткування на макrorівні покладено визначення показника податкового коефіцієнта (формула 1).

Де Пн – податкове навантаження;

ПН – податкові надходження;

ВВП – валовий внутрішній продукт.

Викремлюючи дві складові запропонованого механізму звернемо увагу на формулу (ПН) сукупні податкові надходження.

У більшості випадків при дослідженні податкового навантаження, у формулу надходження включають сукупні податкові платежі сплачені до бюджету, а також сплачені внески до державних цільових фондів [1;3;4].

Деяко іншим є підхід авторів, які у показник «податкові надходження» включають податкові платежі та податкові збори; відрахування до державних цільових фондів мають чітко виражений цільовий характер; державний борг [2]. В цій методикі до складових пропонується розглядати через податкові агрегати, які безпосередньо впливають на рівень податкового навантаження. Спробуємо погодитися із зазначеними підходами, відрахування в державні цільові фонди та боргова політика створюють певні зобов'язання громадян платників податків та підприємства, тому що вони безпосередньо впливають на підприємницький результат (дохід). Але перші (відрахування), є елементом соціального захисту населення – на випадок безробіття; від нещасних випадків, в яких вони мають місце на виробництві; від тимчасової втрати працездатності. Відмітимо, через особливості, платежі ніколи не є податковими, тому що вони мають цільовий характер і можуть бути спрямовані на інші потреби аніж ті які передбачаються законом. Відносно боргової політики, слід відмітити, що в короткому періоді часу боргова політика створює жодного тиску на платника податків, а лише закладає підґрунтя для н

збільшення податкових надходжень у майбутньому, тому сам борг є лише фактором майбутніх надходжень, як і інші статті витрат бюджетів держави. Через це ми стверджуємо, при розрахунку показника податкового навантаження слід розглядати лише ті інструменти, які мають чітко виражені особливості податкових платежів.

Тому приходимо висновку, що при розрахунку показника податкового навантаження необхідно чітко слідувати науково обгрунтованим підходам до розуміння суті податків та інших платежів, які не можуть бути прирівняні до податків. А неправильне розуміння суті проблеми, неправильне використання показників, призводить до не об'єктивної оцінки існуючого рівня оподаткування в країні.

Література

- 1.Амоша О. До питання про оцінку рівня податків в Україні /О. Амоша, В. Вишневський // Економіка України. – 2002. - № 8. – С. 11-19.
- 2.Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці. – Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2001. – 362 с.
- 3.Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування: Монографія [Ю.Б. Іванов та ін.] /За заг. ред. проф. Ю.Б. Іванова. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 448 с.
- 4.Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки /А. Соколовська// Економіка України. – 2006. - № 7. – С. 4-12.

Бецк Наталія

ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Важливе місце в системі управління оподаткуванням займає податковий контроль. Податковий кодекс України визначає податковий контроль як систему заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1, с. 83]. Серед способів здійснення податкового контролю пріоритетним є проведення податкових перевірок.

Реалізуючи надану законодавством можливість здійснювати камеральні, документальні та фактичні перевірки, податкові органи підтримують належний рівень законслухняності платників податків, протидіють деформуванню бази оподаткування та залучають до бюджетів значні суми платежів у вигляді донарахованих податків та застосованих фінансових санкцій. Проведені заходи контролю водночас є засобом зворотнього зв'язку між платниками податків та законодавцем, що дозволяє не тільки діагностувати відхилення від встановлених норм, але й оцінити ефективність самих нормативних документів.

Організація податкових перевірок в системі органів податкової служби України здійснюється за функціональною ознакою. До їх проведення залучаються як базові підрозділи оподаткування фізичних та юридичних осіб, що реалізують камеральні і невізні документальні перевірки, так і спеціалізовані контрольні структури (підрозділи податкового контролю юридичних осіб, департаменту контролю за виробництвом та обігом спирту, відомчого контролю). Визначальна роль в організаційно-методичному забезпеченні контролю належить Департаменту податкового контролю юридичних осіб. Згаданим підрозділом визначаються стратегічні орієнтири контрольної діяльності при складанні квартальних планів-графіків податкових перевірок на кожен рік, напрацьовуються методики проведення перевірок за окремими платежами на напрямками контрольної роботи, формуються показники звітності та відповідне програмне забезпечення.

Аналіз результатів проведених органами податкової служби перевірок свідчить про відносно високу результативність візних документальних перевірок:

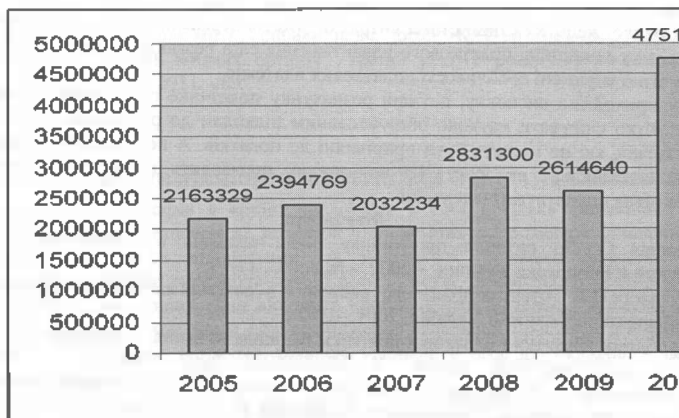

Рис. 1. Динаміка donарахованих платежів за результатами виїзних перевірок юридичних осіб, тис. грн..

Розраховано автором на підставі [2]

При порівняно високій результативності, здійснення виїзних документальних перевірок потребує значних ресурсів. В той же час аналіз зарубіжної практики свідчить про переорієнтацію фіскальних служб на камеральні податкові перевірки, проведення яких менш ресурсномістким та на відміну від виїзних перевірок дозволяє охопити більший впливом практично усіх зареєстрованих платників податків. Передумовою створення сучасних інформаційних технологій та відлагоджених каналів внутрішньої взаємодії. На наш погляд, таким шляхом модернізації податкового контролю в Україні, оскільки камеральні перевірки, поряд із відносно меншими затратами на проведення, дають можливість не тільки діагностувати, але й попередити можливі правопорушення та запобігти втратам бюджетних надходжень.

Література

1. Податковий кодекс України. Серія "Бібліотека платника податків". Київ: Юрінком Інтер, – 2010. – 493с.
2. Основні статистичні дані про діяльність державної податкової служби України [Електронний ресурс, доступно. - з <http://www.sta.gov.ua/doccatalog/document?id=...>]

Блидари

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У СПРАВЛЯННІ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Одним із найважливіших джерел наповнення дохідної частини Державного бюджету України та інструменти за допомогою яких забезпечується захист національного бюджету є митні платежі. Проблема дослідження ефективності їх надходження та контролю за сплатою митних платежів за умови масового використання тієї ж самої процедури досить актуальною.

Даним питанням присвячено праці багатьох практиків, зокрема І. П. Л. Бондаря, В.В.Вашенко, А.Д. Войцешук, О.Годованець, П.В. Пашко, Г.І. Савенко. У процесі діяльності митні органи намагаються чітко контролювати факти сплати митних платежів. Найбільше проблем при справлянні митних платежів виникає при визначенні митної вартості товару, коду товару та при механізмі визначення походження товару.

Оскільки при визначенні митної вартості експортери прагнуть до її завищення, щоб у подальшому отримати відшкодування податку на додану вартість, а імпортери навпаки занижують митну вартість, для подальшого зменшення сплати митних платежів[2].

Також одним із головних моментів при декларуванні товару є їх класифікація, визначення коду товару відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Не правильне визначення коду товару або підробка сертифікатів про країну походження товарів призводить до застосування невірної ставки мита, що веде до заниження сплати митних платежів при перетині митного кордону.

Так, органи Державної митної служби України застосовують конкретні заходи щодо усунення фактів заниження митної вартості за допомогою розробленої методики визначення митної вартості та формування цінових показників стосовно товарів, які потрапляють у групи ризику.

Проте митні органи не володіють достатньою ціновою інформацією щодо ідентичних та подібних товарів, даних про калькуляцію цін іноземних контрагентів і структуру внутрішньої ціни реалізації імпортованих товарів. Це дозволяє суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності використовувати можливість заниження митної вартості[1].

Вирішення даних проблем можливе через вивчення сучасних тенденцій, що характерні для світового товариства, а також покращити інформаційне забезпечення, шляхом співпраці з іноземними виробниками товарів та одержанням інформації про ціни та чинники які впливають на їх рівень.

Вдосконалити проведення експертизи митними органами, щодо визначення коду товару. Посилити митний контроль, щодо правильності декларування митної вартості та визначення країни походження товару.

Запропонувати перехід на методи митного контролю, які засновані на пост-аудит-контролі і управлінні ризиками. Працівники митних органів рідко користувалися цим своїм правом через відсутність достатньої нормативної бази для таких перевірок, але на сьогоднішній час пріоритетними завданнями в галузі митної вартості є значні зміни в напрямку вдосконалення митної політики стосовно проблем правильності визначення митної вартості. Пост-аудит митної вартості це контроль за правильністю визначення митної вартості після закінчення операцій митного контролю та пропуску товарів через митний контроль [3].

Запровадження перерахованих заходів зменшить втрати держави від використання тінювих схем, щодо ухиляння від сплати митних платежів та призведе до збільшення сум їх надходжень.

Література

1. Годованець О. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Svfin/2008_4/17-147.pdf>.

2. Мартинюк В.П. Фінансові аспекти розбудови митної системи в інтересах економічної безпеки України: [монографія] /В.П.Мартинюк. –К.: Кондор, 2011. – 326с.

3. Савченко Г.І. Вплив митної вартості на повноту стягнення митних платежів до державного бюджету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2010_2/tom2/633.pdf>.

СИСТЕМА ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ДІЄВІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАПОБІГАЮТЬ УХИЛЕННЮ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Головним завданням держави при проведенні податкової реформи повноцінного гарантування стабільності податкового законодавства, що є запорукою належної дисципліни з боку платників податків і відповідно фактором який нівелюватиме ухилення від оподаткування. У Податковому кодексі України даний принцип закріплено в статтею 4, п. 4.1.9.[1] На жаль, практика податкових реформ сьогодні ще не забезпечує стабільності податкового законодавства, що проявляється у внесенні поправок до порушенням даного принципу. Відповідно фінансова політика держави, яка має забезпечувати стимулювання через систему відрахувань процесу накопичення підприємствами капіталу, розширення інвестиційних процесів і зростання заощаджень громадян, не досягає жданих результатів. На жаль, не в змозі забезпечити зазначені параметри держави шляхом податкових деліктів, часто самостійно роблять вибір в сторону ухилення від оподаткування з метою збереження у розпорядженні фінансових інструментів благополуччя.

З іншого боку, державі для забезпечення інтересів бюджетної політики необхідно зосередитись на усуненні дисбалансів які виникають через надання «податкових відстрочок і розстрочок, списання податкової заборгованості. Вони не можуть бути постійною нормою у взаємовідносинах між державою та платниками податків. Для цього шлях, оскільки просування по ньому негативно позначається на психології платників і не формує у нього норми добровільної та своєчасної сплати податків, сучасних умовах науковий аналіз взаємозалежностей між окремими чинниками формують рівень податкової дисципліни, та її загальним рівнем набуває важливого значення. Зростаючі масштаби, різноманітність форм роз'яснювальної та інформаційно-пропагандистської роботи при всій їх значимості, на жаль, не можуть стати гарантією належної дисципліни. Проблема узгодженості інтересів сторін податкових відносин не замінюється тільки цим переліком. Вона актуальна з погляду і формування фінансової політики, і завершеності її законодавчого забезпечення, і організації роботи податкових органів. Досить тривалий період часу вирішенню цих проблем не приділялося належної уваги.

Сьогодні відчувається брак виважених рекомендацій щодо сутності, значення та критеріїв оцінки потенціалу оновлення моделі податкової дисципліни, має бути логічною реакцією на дії податкових органів. Адже, не секрет, що значущим фактором саме поведінка фіскальних органів є визначальною при виборі платника рівня дисципліни.

Разом з тим, зважаючи на значення податків у суспільному розвитку, еволюції податкової дисципліни (яка належить до класу складних утворень) обумовлена потребами всього суспільства. Важливо активізувати пошуки визначальних факторів забезпечення належної ефективності податкової дисципліни в Україні, віднайти шляхи оцінити потенціал, здатний розв'язати це завдання уже в умовах нового етапу законодавства. На нашу думку, комплексне розв'язання завдання оновлення моделі податкової дисципліни можна розглянути за поданою схемою на рис. 1. На ній представлено чотири складові потенціалу оновлення моделі податкової дисципліни, що в сукупності в рахунок виражають рух процесу розвитку цієї моделі.

Важливо реалізувати потенціал оновлення цієї роботи, що міститься в наявних площинах. У першу чергу йдеться про реформаторський потенціал, закладений в основі реформування податкового законодавства та системи, що її реалізує. У загальному вигляді основний зміст такого підходу полягає в узгодженні довгочасних інтересів держави, цивілізованих підприємств та більшості населення. На порядку

необхідність утвердження більш ліберального підходу до формування та реалізації податкової політики в Україні, максимальне спрощення, прозорість та стабільність податкової системи. Водночас не можна не зважати на те, що незалежно від рівня ефективності податкової системи вона не здатна працювати, якщо її адміністрування податків не буде чесним та справедливим. Це дає всі підстави говорити про адміністративний потенціал оновлення у сфері нарахування та сплати податків.

Рис.1. Структура потенціалу оновлення моделі податкової дисципліни [2]

Література

1. Податковий кодекс України – К.: в-во «Алерта»; ЦУЛ, 2011. 496с.

2. Карпінська-Белогрова М.В. Напрями реформування механізму адміністрування податків // Теорія та практика державного управління, Вип 3 (30), К., 2010

Бовдар Олександр

КОНТРАБАНДА ЯК ПРОБЛЕМА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Митна політика України тісно пов'язана з питаннями митної безпеки держави. Саме забезпечення митної безпеки є кінцевою метою митної політики, тим бажаним результатом, якого від неї очікують. Поняття митної безпеки можна визначити як стан захищеності митного кордону України та інтересів держави у митній галузі. Причому стан захищеності повинен забезпечувати переміщення через митний кордон товарів та транспортних засобів, а також здійснення відповідних митних процедур (митний контроль, митне оформлення та регулювання). Інтереси держави у митній справі є чітко

визначеними. До них належать: розвиток економічної системи країни, сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, створення та функціонування ефективної митної системи, захист митного кордону України.

За статтею 201 Кримінального кодексу України, контрабанда - це переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей, отруйних, сильнотоксичних, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боєприпасів крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а так само контрабанда стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України.

Сучасна економічна ситуація в Україні детермінує активізацію та професіоналізацію діяльності транскордонних злочинних груп, які спеціалізуються на контрабанді.

Яскравим свідченням цих слів є така інформація:

Впродовж 2007-2009 років відмічалася тенденція до збільшення частки важких наркотиків, насамперед героїну та кокаїну.

Найактивнішими ділянками кордону за кількістю незаконного переміщення в 2007-2009 рр. були російська та польська (по 26% вартості затриманих товарів (15%), морська (9%), словацька (6%). За кількістю незаконного переміщення товарів (переважно тютюнових виробів) - румунська (33% вилучених сигарет (28%), морська (12%) та угорська (11%) ділянки кордону.

Основними видами контрабандних товарів та вантажів залишалися: тютюн (25% випадків затримань); автомобілі (22%); м'ясопродукти (12%); валютні цінності, одяг, промислові товари та автозапчастини (по 4%).

На сьогодні в країні проблема контрабанди стоїть досить гостро. Для контрабандою державою були прийняті заходи, які висвітлюються в «Програмі боротьби з контрабандою та порушенням митних правил на 2008-2009 роки». Виконання цієї програми дозволило: підвищити ефективність митного і прикордонного контролю; укласти угоди про співробітництво між міністерствами та Іншими органами державної влади у боротьбі з контрабандою та порушенням митних правил; налагодити постійний обмін інформацією з митною організацією (правоохоронна комп'ютерна мережа); Інтерполом, правоохоронними органами зарубіжних країн. Виходячи з практичного досвіду роботи митної служби України а також з урахуванням сучасних тенденцій функціонування світового митного простору поставили низку нових завдань перед митною службою України, виникла нагальна потреба проведення модернізації її діяльності та реформування її структури. Реформування митної служби має бути спрямоване на покращення керованості й контролюваності митної служби, на посилення протидії порушникам митного законодавства.

Література

1. Кримінальний кодекс України // Редакція 01.09.2001, із змінами і доповненнями від 12.2005 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.prl.gov.ua>
2. Качан В.В. Реформування митної системи України як необхідна умова ефективного контролю контрабандою та митними правопорушеннями: правовохоронний аспект // Митна справа. - № 4(64). - С. 40-44.
3. Філатов В.В. Напрямок сучасної митної політики України / В.В. Філатов // Митна справа. - № 4(64). - С. 24-30.
4. Філіпов С.О. Напрямок удосконалення діяльності підрозділів охорони державного кордону протидії контрабанді / С.О. Філіпов // Митна справа. - 2009 - №5(65). - С. 8-14.

Борозно

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розвиток податкової системи України є невід'ємною складовою стратегії економічного розвитку. Податкова система представляє собою відкриту систему до динамічних змін під впливом зовнішніх факторів. В Україні вона непослідовно і не прогнозовано, що і деформує її функціональне призначення. Розглядає податкову систему як складний економіко-правовий механізм. Норми визначаються не лише природою та призначенням розподільчих та перерозподільчих відносин, але й є дзеркальним відображенням існуючого політичного устрою [5].

Необхідність пошуку нових моделей розвитку податкової системи України в умовах її соціально-економічним параметрам, стала причиною використання досвіду європейських країн у проведенні податкових реформ та реалізації податкової політики. У країні основою податкової політики є реалізація принципу чотирьох свобод та створення сприятливого ділового та інвестиційного клімату. Спільна політика в межах Єврозони країни до вироблення єдиних правил оподаткування. Внаслідок інтеграційних

вдалося побудувати показову модель формування відносин між країнами завдяки податковій гармонізації та уніфікації. Адже сформувати глобальну гармонізовану податкову систему неможливо через неоднорідність світової економіки [2]. Якщо розглядати податкову систему ЄС, то вона також формувалася постулово, процеси гармонізації податкового законодавства потребували врахування національних інтересів кожної країни-члена. Процес уніфікації податкового законодавства країн-членів ЄС, усуває обмеження щодо розвитку спільного внутрішнього ринку ЄС та створюють єдині умови по всій території. Складність розробки узгодженої податкової політики в інтеграційних угрупованнях, вчені пояснюють внутрішніми суперечностями категорії «податок», який не тільки включає полюсні інтереси держави і платника, але й загострює протиріччя, пов'язані із різномірними державними національними та міждержавними інтересами [3, 188].

Саме тому, податкова політика ЄС, незважаючи на проведення гармонізації та уніфікації у даній сфері, не забороняє країнам-членам права на використання національної моделі оподаткування, адаптованої до загальних вимог. Якщо гармонізація у сфері прямого оподаткування обмежує країни у проведенні власної політики, то у сфері прямого оподаткування цей процес набагато ліберальніший, бо кожна країна відстоює свої інтереси. Як справедливо зазначає А. І. Крисоватий, «податкову політику ..., яку практикують у країнах ЄС, можна назвати скоріше скоординованою відповідно до інтересів кожної держави, ніж уніфікованою, але головна її перевага в тому, що вона відповідає інтересам країн-членів» [4, 297].

Україна розробляє податкову стратегію, враховуючи перспективність вступу до ЄС. Але цей процес має кілька нюансів. По-перше, наскільки важливим для України є набуття членства. Якщо врахувати стан зовнішньоторговельної динаміки між країнами, то очевидно, що для нашої країни ЄС – це найважливіший партнер, тому умови діяльності мають бути схожими. По-друге, гармонізація оподаткування в ЄС пов'язана із специфікою побудови взаємовідносин між країнами та задекларованими цілями при її створенні, інституційному забезпеченню (варто згадати хоча би рішення Суду Європейських Спільнот про гармонізацію ПДВ на території ЄС). По-третє, ставши членом ЄС, Україна не зможе диктувати свої правила іншим країнам, про що свідчить переговорний процес щодо створення зони вільної торгівлі.

Безперечно, сформувати схожу за принципами побудови та якісними характеристиками податкову систему України – це першочергове завдання. Наприклад, за часом необхідним для сплати податків вітчизняна податкова система суттєво відрізняється від європейських країн. Згідно із дослідженням „Doing Business in 2008”, яке дозволяє оцінити законодавство у 181 країнах щодо регулювання бізнесу, існують суттєві відмінності в Україні та країнах-членах ЄС [5]. Окрім того, податкові системи відрізняються і структурою податків у ВВП. Саме на урегулювання цих умов і спрямована стратегія податкової реформи в Україні [6].

Таблиця 1

Показники оподаткування за Doing Business in 2008 в окремих країнах [5]

	Кількість виплат	Час (год.)	Податок на прибуток (% від прибутку)	Податки і виплати на ЗП (% від прибутку)	Загальна податкова ставка (% від прибутку)
Австрія	22	170	15,1	34,5	54,5
Нідерланди	9	180	21,8	15,9	39,1
Німеччина	16	196	22,7	22,1	50,5
Польща	40	418	13	23,5	40,2
Франція	11	132	8,3	51,3	65,4
Україні	99	848	11,5	43,3	58,4

Таким чином, впродовж останніх років в Україні проводиться реформування податкової системи з метою адаптації до вимог ЄС. Але ці заходи мають нестабільний характер, для них відсутній принцип цілісності та системності, що виключає можливість отримання

результатуючого ефекту. Не дотримуються й інші основні принципи, встановлені законодавством України. На майбутнє, варто було б виробити поетапну цілісну адаптацію вітчизняної податкової системи до вимог ЄС не тільки щодо її структури, рівня податкової культури платників, добросовісності працівників податкових виконання службових обов'язків, поширення практики добровільної сплати податку.

Література

1. Юткина Т. Ф. Налоговедение: от реформы к реформе / Т. Ф. Юткина. – М.: 1999. – 293 с.
2. Киреева Е. Ф. Налогообложение в международной экономической практике организации международного налогообложения / Е. Ф. Киреева. – Мн.: БГЭУ, 2004.
3. Налоги в условиях экономической интеграции / В. С. Бард, Л. П. Павлов и др. – М.: КНОРУС, 2004. – 288 с.
4. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні: Монографія / А. І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005.
5. Doing Business in 2008 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/economyrankings>.
6. Стратегія податкової реформи [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://eurorukh.org.ua/files/strategy-ukraine.PDF>

Бору

ФІСКАЛЬНА ПРИРОДА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Податки та податкові платежі певною мірою впливають на результати господарської діяльності підприємств. Вплив стосується як структури та величини витрат господарювання, так і обсягів реалізації товарів, робіт чи послуг. основною стратегічною метою будь-якого підприємства є отримання та максимізація прибутку. Прибуток – це кінцевий результат діяльності підприємства. Він є частиною надходжень підприємства і характеризує ефективність його роботи.

Прибуток як цільова функція фінансово-господарської діяльності підприємства обмежується на різних етапах свого утворення під впливом як прямих, так і непрямих податків. Комплексний характер такого впливу полягає в одночасному обмеженні фінансово-господарської діяльності підприємства: під опосередкованою дією податків на етапі формування валових витрат виробництва та обігу за рахунок зменшення структури валового доходу питомої ваги матеріальних витрат на виробництво, безпосередньо дією прямих податків на етапі розподілу прибутку за рахунок вилучення частини такого прибутку.

Податок на прибуток підприємств займає одне з найважливіших місць у структурі фінансів підприємств, оскільки через цей податок держава вилучає у підприємств частину новоствореної вартості. Податок на прибуток підприємств – це обов'язковий платіж з боку підприємства за об'єкт оподаткування якого є прибуток певного платника, отриманий за певний відповідний проміжок часу. Податкова політика держави щодо оподаткування прибутку підприємств повинна базуватися на критерію економічної ефективності, який враховує інтереси платників податків.

Неефективна державна податкова політика щодо оподаткування доходів підприємств є одним з основних факторів, який спонукає недержавний, а іноді і державний сектор до розвитку тіньової економіки.

Економічний зміст податку на прибуток підприємств полягає у вилученні частини фінансових ресурсів підприємства. Іншими словами, даний податок функціонує не пов'язаний з виробництвом. Підприємство, втрачаючи частину свого доходу через виплату податку з нього, цілком природно бажає уникнути такої втрати.

При оподаткуванні доходів підприємств існує пряма залежність розміру податку від розміру отриманих прибутків (доходів). Жодні інші податки, в тому числі і податок на прибуток, такої залежності від кінцевих результатів діяльності суб'єктів господарювання, як податок на прибуток.

Це необхідно мати на увазі при визначенні ставок податку на прибуток. Тому розмір ставки податку на прибуток необхідно встановлювати на такому рівні, при якому оподаткування доходів не спричинило би перешкод виробництву і не стримувало його розвитку. В іншому випадку податок на прибуток буде втрачати роль регулюючого інструмента.

Враховуючи функції доходів підприємств і необхідність використання податку на прибуток як інструменту регулювання розвитку виробництва, очевидно, що фіскальній функції податку на прибуток підприємств слід надавати другорядне значення. Цю функцію в більшій мірі повинні виконувати інші податки, зокрема прибутковий податок з громадян, оскільки при збільшенні податкового навантаження на підприємства, з метою наповнення бюджету, виникає загроза приховування прибутків і недоотримання в бюджет запланованих надходжень.

Отже, податок на прибуток підприємств – це той податок, який використовується в структурній економічній політиці, а також може застосовуватися для підтримки стабілізаційної політики, оскільки він є ефективним засобом автоматичної стабілізації, тобто його можна розглядати як активний інструмент макроекономічної політики, що є однією з його важливих позитивних ознак.

Податок справляється з прибутків юридичних осіб, які в іншому випадку unikли б оподаткування. Він також тісно пов'язаний з оздоровленням фінансово-кредитних відносин і забезпечує певну частку надходжень до бюджету. Проте посилення податкового тиску з боку держави і недоотримання принципів оподаткування можуть призвести до приховування юридичними особами результатів своєї діяльності (прибутків) з метою уникнення від оподаткування.

Буряк Людмила

ВІТЧИЗНЯНИ РЕАЛІЇ СПРАВЛІННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

Відіграючи важливу роль в формуванні доходів бюджету, податок на прибуток одночасно сприяє пагубному впливу на виробництво. Таке положення навряд чи дозволяє податку на прибуток нести функцію оптимального механізму перерахування частини доходів бізнесу державі, не завдаючи при цьому непоправної втрати бізнесу.

Податок на прибуток дійсно міг би забезпечити, стабільне надходження до бюджету, при умові, що підприємства не будуть під важким податковим тиском.

Основні складники механізму в справлянні податку, через які здійснюється вплив на суб'єкти господарювання, є водночас такими, що породжують головні проблеми при його адмініструванні. Вони виникають через порядок визначення оподатковуваного прибутку, а саме складу валових витрат, які вилучаються зі суми скорегованого валового доходу, методики амортизаційних відрахувань, надання податкових пільг, встановлення податкового періоду.

Важливою проблемою при адмініструванні податку на прибуток є уніфікація бухгалтерського та податкового обліку. Природно що кількісні параметри податку прунтуються як на старті цього податку, так і на розмірі прибутку що оподатковується. Відколи є практика ведення податкового та бухгалтерського обліків за різними методиками, розміри прибутку часто не збігаються. Це призводить до виникнення проблем, розв'язання яких пов'язано з прийняттям єдиного порядку обчислення бази оподаткування. Доцільним слід визначити порядок згідно з яким така база формуватиметься за даними фінансового обліку і відобразатиметься у фінансовій звітності за вимогами національних положень бухгалтерського обліку, що зменшить кількість помилок, які виникають під час визначення об'єкта оподаткування, спростить оформлення декларації, тобто спростить процес адміністрування даного податку.

Основний недолік сучасної системи адміністрування прибутку підприємств в Україні полягає також в недостатній інвестиційній спрямованості податкових стимулів. За

таких умов подальше загальне зниження базової ставки податку на прибуток передбачається проектом Податкового кодексу, не зможе істотно активізувати інвестиційну діяльність вітчизняних підприємств. Щоб посилювати податком на прибуток та інвестиційною активністю, головну увагу слід зосередити на загальному, а не інвестиційно спрямованому зниженню податкового навантаження підприємств.

Світова практика податкового стимулювання інвестиційної активності економіки знає багато методів інвестиційного спрямування оподаткування підприємств. Серед них можна виділити такі зниження ставок оподаткування підприємств: податкові канікули, інвестиційну податкову знижку, амортизацію скасування податків на реінвестований прибуток, інвестиційний кредит, регресивну шкалу оподаткування підприємницького прибутку тощо. Можна було б ввести прогресивно - регресивну шкалу оподаткування із ставками 10, 20, 25 і 20 % з метою сприяння інноваціям і збільшення наукомісткої продукції, використовуючи досвід США.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятюк О.М. Податкова система. Підручник. – К.: Атака, 2006. – 920 с.
2. Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карлова В. В. Податковий кодекс України. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.

НЕЗАКОННЕ ВІДШКОДУВАННЯ ЯК ВИД УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Дедалі більшого значення в українському економіко-правовому просторі проблема ухилення від сплати податків. Останнім часом це навіть стало нормою багатьох суб'єктів господарської діяльності.

Масштаби ухилення від сплати податків, взагалі, і особливо податку на додану вартість, не лише не зникають, але і зростають, а способи ухилення стають все більш різноманітними.

В Економічній енциклопедії „ухилення від сплати податків” трактується як „ухилення від сплати податків шляхом використання незаконних способів приховування доходів від оподаткування” [1]. Фінансово-економічному словнику зазначено, що „ухилення від податків – це ухилення від сплати податків, спрямовані на несплату податків через заниження величини доходів чи вартість майна, які підлягають оподаткуванню, шляхом приховування” [2, с. 587]. Юридична енциклопедія під загальною редакцією Шемшученка „ухилення від сплати податків” розглядає через призму складу передбаченого ст. 212 КК України [3].

Тому, є думка, що ухилення від сплати податків може реалізовуватись шляхом використання незаконних методів і даному випадку, відступити від законних методів легалізованих дій [4, с. 259].

Багато науковців вважає, що податок на додану вартість є чи не найбільш криміногенним податком, оскільки, як зазначає Дудуров, «він ніби приваблює до незаконних економічних операцій, у яких не бере участь лише ледар» [5].

Найбільш розповсюдженою є махінація лжеекспорту (відсутність факту за кордон) та псевдо експорту (підвищення задекларованої вартості експортується). Також має місце несплата ПДВ в ланцюгах внутрішніх операцій фірми або СПД, що показують збільшення недоїмки. Тобто, ухилення від сплати податку на додану вартість є комплексним явищем, коли платники податків знижують свої податкові зобов'язання незаконними засобами, не забороненими законом, взагалі не сплачують податок або сплачують його менше, ніж належить.

Ухилення від сплати ПДВ обумовлено тим, що даний податок є податком на кінцевого споживача і при його великій ставці відбувається зростання цін, що знижує купівельну спроможність населення.

У той же час відшкодування бюджетної заборгованості з податку на додану вартість стало в Україні прибутковим бізнесом, створюючи умови для корупційних зловживань [6, с. 248–249].

Тому ці проблеми необхідно вирішити на законодавчому рівні та вдосконалити механізм відшкодування ПДВ. З цієї метою органи державної податкової служби мають вдатися до комплексу заходів, направлених на попередження незаконного відшкодування податку на додану вартість. Вони повинні посилити контроль за правомірністю заяв на відшкодування ПДВ.

Вирішення питання відшкодування ПДВ є одним з пріоритетних завдань нашої держави, оскільки податок на додану вартість – це постійні суттєві надходження до бюджету країни.

З метою попередження незаконного відшкодування податку на додану вартість О. С. Білоконь вважає за потрібне здійснити таке: усунути можливість безтоварних операцій, що тільки створюють ілюзію здійснення господарських дій та переведення безготівкових коштів у готівку; усунути можливість обігу безтоварних податкових накладних; повністю автоматизувати адміністрування ПДВ; контролювати надходження та відшкодування ПДВ у режимі реального часу; відмовляти у відшкодуванні ПДВ у випадку фактичного ненадходження коштів від постачальників продукції до бюджету [7, с. 248–249].

Крім того, фахівці вказують, що з метою уникнення незаконного використання відшкодування ПДВ на митній території України, потрібно передбачити можливість відшкодування ПДВ лише за умови подання платником розрахунку експортного відшкодування ПДВ разом з декларацією. У випадку виникнення від'ємного значення податку на додану вартість операціях з купівлі-продажу товарів у межах митної території України, що на кінець звітного періоду залишилися нереалізованими, потрібно ввести відшкодування ПДВ лише в рахунок майбутніх платежів податку на додану вартість [7, с. 116].

Таким чином, на основі проведеного наукового аналізу потрібно зазначити, що з метою вдосконалення механізму відшкодування ПДВ треба вдатися до таких заходів:

1. Ретельно контролювати новостворені підприємства на початку їх діяльності.
2. Вдосконалити та спростити системи автоматичного відшкодування податку на додану вартість з метою запобігання корупції чиновників державної податкової служби.
3. Заоблігати можливості реєстрації фіктивних підприємств.
4. Створити єдиний електронний реєстр податкових накладних – це сприятиме виявленню вже існуючих фіктивних підприємств.
5. Відшкодовувати тільки виробнику товару, роботу послуги.

Дані сподівання ґрунтуються на позитивних нормах Податкового кодексу України, що направлені на вдосконалення механізму відшкодування податку на додану вартість.

Наприклад, Податковим кодексом України передбачено:

1. Єдиний електронний реєстр податкових накладних
2. Автоматичне відшкодування податку на додану вартість тим суб'єктам, що сумлінно та своєчасно його сплачують.
3. Відповідальності, яку має нести держава у випадку несвоєчасного відшкодування

податку на додану вартість з бюджету держави, у розмірі 120% облікової НБУ.

Література

1. Економічна енциклопедія. — Том 3 / відп. ред. С. В. Мочерний. — К.: Академія, 2002. — 952 с.
2. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — Львів: Вид-во НУ „Львівська політехніка”, 2005. — 614 с.

3.Юридична енциклопедія в 6 томах: Том 5 / за заг. ред. Ю. С. Шемшучен
Юре, 1999. — 654 с.

4.Нашкерська М. М. Особливості ухилення та уникнення від сплати податку
Нашкерська // Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць, 2008. — вип.
258 — 263.

5.Білоконь О. С. Незаконне відшкодування із державного бюджету податку на
вартість: сучасний стан і проблеми протидії / О. С. Білоконь // Науковий вісник
Національного університету ДПС України. — 2009. — № 2(45). — С. 243–250

6.Дудоров О. О. Кримінально-правова протидія безпідставному відшкодуванню
податку на додану вартість / О. О. Дудоров // Науковий вісник Національного університету
державної податкової служби України. — 2008. — № 1(40). — С. 248–256

7.Кулик П. Л. Особливості відшкодування ПДВ у різних видах товарних операцій / П. Л. Кулик // Науковий вісник Національного університету ДПС України.
— № 2(45). — С. 113–117.

МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі розвитку податкової системи України підвищується роль оподаткування як одного з найбільш значущих сфер державного регулювання економіки, суттєво впливає на формування нової системи міжнародних взаємовідносин.

Еволюція митних відносин, що відбувається в Україні, поступово відображена митною законодавстві та досліджується у працях українських науковців [3].

Проблеми, пов'язані з вдосконаленням митної політики, що склалися в процесі інтеграції України у світове суспільство, постійно перебувають у центрі уваги фахівців з управління різними аспектами митної справи, а саме В. Настюка, Г. С. Базилюк, А. Куліша, Т. Філіпенка, В. Філатова, З. Варналія та ін.

Митна політика є одним з основних інструментів протекціоністської політики. Як член Всесвітньої організації торгівлі – ВТО (World Trade Organisation), Україна виводить митну політику з дотриманням вимог цієї організації. Реалізація цих вимог за певними потенційними загрозами забезпеченню національних інтересів України в умовах є доцільним [3]: 1) підвищити ефективність митної політики щодо зменшення невідкладного реагування на зовнішні загрози; 2) протидіяти можливим наслідкам таких загроз; 3) відстоювати економічні інтереси держави; 4) гармонізувати національну систему регулювання міжнародних правил і вимог.

Виходячи з вищесказаного, митна політика — це система принципів та діяльності, задіяної для реалізації економічних інтересів та безпеки за допомогою митної та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі держави.

Наразі сучасна митна політика України є недооціненою, про це свідчать [3]:

- значна частка у загальному обсязі товарообігу товарів переміщується контрабандою;
- здійснення правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- невідповідність митного контролю сучасним стандартам пропускної спроможності;
- великий обсяг тінізації зовнішньоекономічної діяльності.

Основним завданням держави в контексті забезпечення економічної безпеки є створення такого економічного, політичного, правового середовища та інфраструктури, які б стимулювали на підприємствах інвестиційні процеси та в перспективі конкурентоспроможних товарів. Цей процес має супроводжуватися реалізацією низки заходів, серед яких найактуальнішими є [1]:

- діагностика галузевої конкурентоспроможності та створення умов виходу на світової господарської системи;

- вибір пріоритетних сфер, галузей, комплексів, що в змозі забезпечити вихід на світові ринки;

- розробка програм та механізмів їх реалізації відповідно до обраних пріоритетів.

Для досягнення належного рівня економічної безпеки України, влада повинна усвідомити важливість визначення та впровадження нових пріоритетів митної політики.

Таким чином, можна визначити головні напрями вдосконалення митної політики [4]:

- створити сприятливі нормативно-правові умови розширення прав митних органів в частині доступу до інформації, що знаходиться в базах даних інших органів державної влади

- реформувати процедури митного оформлення, засновані на повній автоматизації процесів, впровадженні методик управління ризиками, профілювання і вибірковості.

- підвищити рівень бюджетного фінансування модернізації та реформування митної політики, в тому числі впровадження в національну практику митного регулювання міжнародних норм та стандартів (технологічних, часових, інформаційних).

Отже, забезпечення економічної безпеки України є одним з найважливіших національних пріоритетів і вимагає посиленої уваги представників державної митної служби. Тому формування та реалізація напрямів сучасної митної політики вимагає врахування усіх аспектів, складових економічної безпеки.

Література

1. Проблемні питання правового регулювання митного контролю та митного оформлення зовнішньоекономічних операцій [Електронний ресурс] — <http://www.viche.info/journal/1553/>

2. Варналій З. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс] — <http://www.rainbow.gov.ua/news/25.html>

3. Сучасні тенденції реалізації митної політики України / Г. Стирнік, Я. Базилюк [Електронний ресурс] — <http://www.niss.gov.ua/Monitor/June/3.htm>

Варламов Олександр

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Передумовою ефективного функціонування державного податкового менеджменту в умовах ринку є визначення правил взаємодії для всіх учасників процесів оподаткування на основі системного підходу, з передбаченням майбутнього розвитку подій для знешкодження можливих негативних наслідків. Саме тому, з метою досягнення взаємодії об'єктивних і суб'єктивних процесів в сфері оподаткування особлива роль повинна відводитись саме податковому плануванню і прогнозуванню, актуальність розвитку яких зумовлена поточною ситуацією в вітчизняній економіці. Незважаючи на окремі успіхи у реформуванні бюджетно-податкового механізму в Україні, не варто ігнорувати той факт, загальновідомий і неприємний, що впродовж близько двадцяти років фактичні податкові надходженням відрізнялися від прогнозів [1; 35].

В змінних ринкових умовах, загальнодержавні і регіональні аспекти податкового прогнозування відіграють важливу роль, адже без врахування специфіки розвитку фіскальних відносин не може бути реалізована жодна довгострокова загальнодержавна чи регіональна програма розвитку, а також неможливе проведення економічних і податкових реформ.

Прогнозування податкових надходжень дозволяє визначити ймовірність виникнення непередбачуваних подій, оцінити ризик настання важкопрогнозованих фінансових і податкових ситуацій, оцінити глибину розриву між плановими і фактичними показниками, звести до мінімуму ймовірні втрати [2; 76].

На сьогоднішній день до регіональних ДПА доводяться планові показники по розрахунковій базі зі збору платежів загального та спеціального фондів Державного бюджету України, розрахунковій базі з надходження платежів до місцевих бюджетів, завдання з

рівномірного забезпечення збору платежів до загального фонду Державного бюджету України. Впродовж останніх років відбулась переорієнтація організаційно-методичних засад роботи податкової служби – від обліку платників та контролю за додержанням норм законодавства і примусового стягнення несплачених платежів до використання обґрунтованих показників надходжень до бюджетів усіх рівнів по платежах та податках. Визначились три основних групи факторів впливу на надходження до бюджетів: макроекономічні, удосконалення законодавства та покращення адміністрування. Умовою сталого розвитку економіки держави та впорядкування законодавчих норм є підвищення впливу фактору покращення адміністрування. Як наслідок, надходження до державного бюджету по податках, зборах (обов'язкових платежах), які контролюються податковими органами, збільшились, що було досягнуто, в основному, за рахунок покращення адміністрування [4].

Важливість податкового планування і прогнозування зумовлюється тим, що завдяки їх методам не тільки реалізуються фіскальні завдання, а й складаються оптимальні стратегії і тактики податкового регулювання та контролю.

На сьогоднішній день податкова наука не створила спеціальних методик прогнозування обсягів податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, тому одним з першочергових завдань є вибір ефективного методу або моделі прогнозування, яка б враховувала якісні параметри бюджетних завдань і перспективних програм соціально-економічного розвитку України.

Податкове прогнозування дає можливість реально оцінити податковий потенціал держави і її території, ґрунтуючись на прогнозах економічного і культурного розвитку. Проте, при розробці планів прогнозів не можна обмежуватися аналізом макроекономічних показників, але й враховувати реальний стан сплати податків, рівень податкової дисципліни і культури, податкову поведінку суб'єктів господарської політичної ситуацію в державі, вплив законодавчо-нормативних рішень оподаткування як на загальнодержавному, так і на територіальному рівнях. Незважаючи на те, що це пряма залежність ефективності податкового прогнозування від стану податкового законодавства, незмінності податкових правил протягом тривалого періоду.

При прогнозах розрахунках конкретних сум податкових надходжень до бюджетів різних рівнів слід дотримуватися наступних процедур:

- детальне вивчення позитивних і негативних проявів у взаємовідносинах платників з державою, встановлення закономірностей розвитку цих взаємовідносин;

- проведення факторного аналізу процесів податкового наповнення бюджету, виявлення впливу всієї системи оподаткування, її окремих елементів і податків на фінансово-господарської діяльності і навпаки;

- позитивна оцінка ймовірності виникнення непередбачуваних економічних, фінансових і податкових ситуацій, розрив між метою платників податків і фіскальними цілями, розробка комплексу заходів щодо їх згладжування або повного усунення.

Загалом, прогнози можна класифікувати як суб'єктивні так і засновані на фактах. Суб'єктивні прогнози ґрунтуються на здогадках, досвіді та інтуїції, події відбуваються неформально і міркування експертів. Незважаючи на ідентичність інформації та випадки принципових розбіжностей суб'єктивних оцінок різних експертів, хоча це означає, що такі прогнози є неточними, за певних обставин лише особистий досвід забезпечити оптимізацію управлінського рішення.

Нинішня практика податкового прогнозування в Україні великою мірою ґрунтується на експертних оцінках, що дає змогу максимально використовувати власний досвід і вміння оцінювати перспективу, яке породжене поєднанням фахових знань і практичного досвіду. Проте, саме та значна роль, яку відіграють в експертних методах оцінювання експерта, міра залежності і відповідності його компетенції і досвіду, впливає в меншій мірі на суб'єктивний характер здійснюваних прогнозів.

Виходячи з умов, які склалися в Україні в зв'язку з нестабільністю податкового законодавства, відсутністю науково-обґрунтованих підходів до формування національного податкового менеджменту, поєднання вітчизняної та зарубіжної практики прогнозування податкових платежів, практичний вибір того чи іншого методу прогнозування залежить від відповідного програмного забезпечення, рівня кваліфікації працівників і технічної забезпеченості податкових адміністрацій.

Отже, податкове прогнозування є одним з напрямів державного прогнозування, який ґрунтується на результатах наукових досліджень звітних і аналітичних даних, що отримані в ході виконання поточних податкових зобов'язань. Збір і обробка цих даних свідчить про позитивні і негативні тенденції оподаткування в поточному році, її вплив на темпи інвестування, структурних зрушень в галузях, співвідношенні доходів держави, територій, підприємств і домогосподарств.

Узагальнення позитивного зарубіжного досвіду та його адаптація до реалій і потреб національної економіки забезпечить зменшення ризику, зниження мінливості та варіабельності фактичних обсягів податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів проти прогнозованих, що буде засвідченням зростання ефективного державного податкового менеджменту. [3; 36]

Покращенню рівня прогнозування та аналізу податкових надходжень сприяло б застосування методів макроекономічного моделювання для прогнозування бази оподаткування в цілому по державі, по платежах та в регіональному розрізі, запровадження загальнодержавних методик прогнозування податкових надходжень, впорядкування норм бюджетного законодавства щодо розрахунку та шляхів виконання бюджетних призначень в розрізі територіальних одиниць всіх рівнів, а також залучення суб'єктів господарювання – платників податків до участі у системі державного прогнозування доходів бюджету шляхом впровадження процедури розробки фінансових планів на наступний рік, надання цих планів органам регіонального управління для включення до програми регіонального розвитку. Реалізація цих напрямів дозволила б уніфікувати підходи у прогнозуванні як в розрізі податків, так і у розрізі регіонів.

Література

1. Безгубенко О.Ю. Інструментарій прогнозування в податковому менеджменті: науково-емпіричні моделі та вітчизняні технології // *Фінанси України*. – 2003р. – №2, с.33-38.
2. Кізима А.Я. Податковий менеджмент: навчально-методичний посібник. -Тернопіль: СМП Астон, 2002.
3. Долганов А.П., Молоканов В.Д., Секерин Ф.Б. Использование технологии нейронных сетей для прогнозирования налоговых поступлений // *Вопросы статистики*. – 2000. – №7, с.36

Василечко Андрій

СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ТА ЇХ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Важливим інструментом реалізації податкової політики будь якої країни виступає її податкова система.

Кожна держава в світі має свою податкову систему. Вони різні, податки у різних країнах також мають свої особливості. Але мета справляння податків – одна. Хто пращє для отримання прибутку, повинен віддати якусь частку державі, щоб вона могла утримувати соціальнонезахищених громадян, виконувати свої функції щодо захисту території, наведення правопорядку, забезпечення конституційних гарантій.

Звідси випливає, що податки мають важливе соціальне, економічне і політичне значення. Тому справляння податків є важливим процесом, від якого залежить розвиток держави і суспільства в цілому

Слід зазначити, що чіткого визначення поняття справляння податків у податковому законодавстві не має. Хоча справляння податків набуло значного поширення в законодавстві,

теорії і практиці податкових відносин, але не отримало додаткового значення та достатніх теоретичних досліджень.

Справляння податків, на нашу думку, це встановлений порядок і відповіді внесення до бюджету чи до державного цільового фонду певної суми платежу. випадку поняття справляння податків передбачає активну діяльність компетентної сторони, якою є податкові органи. Але роль платника при справлянні податків пасивною.

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів. Зокрема, він визначає вичерпний перелік податків та зборів, порядок адміністрування, платників податків і зборів, їх права та обов'язки, функції контролюючих органів та суб'єктів господарювання, а також відповідальність платників податкового законодавства [1].

Для більш чіткого розуміння суті справляння податків потрібно розглянути етапи(стадії) справляння податків:

➤ **Встановлення податків і зборів.** На цьому етапі держава вводить нові податки та збори, спираючись на стратегію податкової політики. При цьому вона враховує доцільність і економічну доцільність таких дій.

➤ **Отримання статусу платника податку.** Під отриманням статусу платника податку слід розуміти момент надання йому обов'язку щодо сплати певного виду податку. Цей етап має права притаманні платникам податків.

➤ **Визначення податкового зобов'язання.** Крім випадків, передбачених законодавством, платник податків самостійно обчислює суму податкового зобов'язання, яку зазначає у податковій (митній) декларації або уточнюючому роз'ясненні, яке подається контролюючому органу у строки, встановлені Податковим Кодексом України.

➤ **Узгодження податкового зобов'язання.** Податкове зобов'язання визначене платником податків у податковій декларації, вважається узгодженим після подання такої податкової декларації. Податкове зобов'язання платника податків вважається узгодженим контролюючим органом, вважається узгодженим у день отримання платником податків повідомлення (за виключенням випадків, коли платник податків звернувся до контролюючого органу зі скаргою про перегляд рішення).

➤ **Сплата податкового зобов'язання.** Платник податків зобов'язаний сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного строку для подання податкової декларації, крім випадків, встановлених Кодексом України.

➤ **Погашення податкового боргу.** Цей етап полягає у тому, що внаслідок несплати податкових зобов'язань у платника податків виникає податковий борг, який підлягає примусовому погашенню.

➤ **Відміна податків і зборів.** На цьому етапі держава відмінює податки та збори, які втратили фінансове і економічне значення.

Характеристика таких етапів визначає роль платників і контролюючих органів у реалізації завдань податкової політики.

При справлянні податків особливого значення набуває аналіз основних тенденцій та динаміку податкових надходжень по основних платежах до бюджету, становлення податкового законодавства і адаптації до нього платників податків, впливу суб'єктивних факторів, а більш суттєву роль щодо визначення податкових доходів держави починають відігравати економічні чинники, які впливають на зміну податкової бази окремих податків і зборів та податкового потенціалу держави. Важливим елементом при аналізі податкових надходжень є визначення параметрів економіки та фінансової системи України на їх обсяг. Основними чинниками, що впливають, є:

- ✓ номінальний ВВП у поточних (фактичних) цінах;
- ✓ валова додана вартість;

- ✓ обсяг експорту-імпорту товарів та послуг;
- ✓ індекс споживчих;
- ✓ стабільність національної валюти.
- ✓ Структура державного боргу;
- ✓ Обсяг дефіциту державного бюджету [2].

Отже, з наведеного випливає, що, врахування значень основних макроекономічних показників, при справлянні податків є необхідною умовою нормального функціонування податкової системи.

Література

1. Податковий кодекс України. – Голос України №229-230 (4979-4980) від 04.12.2010р.
2. Необхідність впровадження модельного апарату по визначенню впливу макроекономічних показників на рівень податкових надходжень в умовах подальшого реформування податкової системи // Вісті. – 2008. – № 64. – С. 3.

Войтович Тарас

МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Більшість проблем, що виникають сьогодні у відносинах між митними органами та фізичними і юридичними особами, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю, спричиняються неоднозначністю, незрозумілістю, складністю, суперечливістю чинних нормативно-правових актів, що регламентують здійснення митних процедур при переміщенні транспортних засобів через митний кордон України. Їх можна уникнути, створивши в сфері митно-тарифних відносин прозорі, чіткі, однозначні, зрозумілі так звані “правила гри” стосовно здійснення вищевказаних процедур. Також для удосконалення теоретичних й організаційно-правових засад здійснення митних процедур при переміщенні транспортних засобів через митний кордон і забезпеченню їх законності, необхідно створити належне організаційно-правове підґрунтя адаптації митного законодавства України до вимог Європейської Спільноти, запровадити системний підхід до її створення й обслуговування, втілити передовий досвід зарубіжних країн щодо адміністративно-правового захисту громадян у відносинах з органами Державної митної служби України. Зазначені заходи мають ґрунтуватися на сучасних наукових розробках, глибокому аналізі минулого вітчизняного й сучасного міжнародного досвіду.

Митні процедури при переміщенні транспортних засобів через митний кордон України передбачають операції, пов'язані із здійсненням митного контролю за переміщенням транспортних засобів через митний кордон України, їх митне оформлення, а також справлянням передбачених законом податків і зборів.

До фактично-здійснених вольових дій фізичних та юридичних осіб, суб'єктів ЗЕД, відносяться:

1. Ввезення транспортних засобів на митну територію України.
2. Вивезення транспортних засобів за межі митної території України.
3. Транзит через територію України транспортних засобів.

Переміщення транспортних засобів через митний кордон України здійснюється через пункти пропуску на митному кордоні України, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку.

Транспортних засобів для здійснення митного контролю та митного оформлення може бути пред'явлений митному органу як власником, так і вповноваженою особою. Транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України громадянами, перебувають під митним контролем:

- при ввезенні для вільного обігу – з моменту перетину митного кордону України до завершення митного оформлення та видачі посвідчення;

- при ввезенні з метою транзиту – з моменту перетину митного кордону вивезення за межі митної території України;
- при вивезенні для вільного обігу або тимчасово – з моменту пред'явлення органу до завершення митного оформлення та вивезення за межі митної території.

Нарахування податків і зборів, що підлягають сплаті при переміщенні засобів через митний кордон України, здійснюється із застосуванням вандекларації у разі декларування цього транспортного засобу з метою вільного обігу.

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ОПОДАТКУВАННЯ

Виникнення податків асоціюється з виникненням держави. Формування суспільного утворення вимагало відповідного фінансового забезпечення розподілу праці та поява товарно-грошових відносин теж зумовили розвиток окремих видів діяльності, в тому числі і виділення наукових шкіл та теорій.

З числа науковців, які розробляли наукові теорії оподаткування слід згадати Сміта, Д. Рікардо, Д.М. Кейнса, А. Лаффера, К.Вікселля, В. Парето, Андрушенка, О.Д. Василика, В.П. Вишневського, А.І. Даниленка, К.А.І. Крисоватого, І.О. Луїної, П.В. Мельника, В.М. Опаріна, Ю.В. А.М. Соколовської, Л.Л. Тарангул, В.М. Федосова, Л.М. Шаблістої, та ін. при вивченні податків, закономірностям розвитку податкової системи України, дослідженню податкових методів наповнення бюджету та ролі податкової політики як чинника умов для економічного зростання. Проте разом із необхідністю розвитку економіки вдосконалення і оптимізації потребують податки і збори.

Податки дуже складна й надзвичайно впливова на всі економічні явища фінансова категорія. Це – обов'язковий елемент економічної системи держави, тому, яку модель економічного розвитку вона вибирає, які політичні сили перебувають у владі. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, нездатною і в кінцевому підсумку – позбавленою будь-якого сенсу.

Об'єктивною реальністю є те, що за наявних економічних умов податкова структура та громадяни повинні віддавати частку своїх доходів на задоволення суспільних потреб, а натомість одержувати від держави безплатні блага та послуги.

Історія цивілізації свідчить, що в різні періоди розвитку суспільства різноманітні податки – на землю майно, прибуток, цінні папери, спадщину додану вартість, заробітну плату, акцизи, збори й відрахування, на автомобілі, продуктивну худобу та птицю, бджіл, подушні податки і податки на неодружені податки на бороду, вікна, двері тощо.

Найбільшого розвитку податки отримують за умов розвинутої ринкової економіки. Саме вони стають об'єктивним елементом фінансових відносин між юридичними й фізичними особами. Формується завершена модель податкової системи кожної держави. Вона включає методи й об'єкти оподаткування, ставки податку, сплати, контроль за надходженням та витрачанням.

Формування доходної частини бюджету є важливим видом діяльності держави. Процес приватизації державної власності і становлення ринкової економіки протягом останніх років суттєво змінили зміст фінансових ресурсів держави, при цьому все більшого значення набувають податкові методи їх акумуляції. Податки не тільки головним джерелом формування державного бюджету, але і важливим чинником радикальних змін, виконуючи роль фінансового регулятора виробництва, стимулюючи економічний розвиток та покращення соціального становища в суспільстві.

При визначенні стратегії податкової політики і векторів розвитку економіки уряд нашої країни повинен враховувати затьожну кризу економіки України, стимулювання економічного розвитку та покращення соціального становища в суспільстві.

Література

1. Крисоватий А.І. Десятнюк О.М. Податкова система. [Текст]/А.І.Крисоватий, О.М. Десятнюк – Тернопіль. – 2004 – 331 с.
2. Крисоватий А.І., Луцик А.І. Податки і фіскальна політика: Навчальний посібник. [Текст]/А.І. Крисоватий, А.І. Луцик – Тернопіль, 2003. – 312с.
3. Суторміна В. М. Держава-податки-бізнес / В. М. Суторміна, В. М. Федосов, В. Л. Андрущенко. — К.: Либідь, 1992. — 328 с.

Газилишин Ігор

ЕВОЛЮЦІЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ

У сучасній глобальній економіці фіскальна політика відіграє важливу роль у забезпеченні сталого економічного розвитку. В арсеналі інструментів податкового регулювання особливе місце займає податок на прибуток підприємств. Численні історичні приклади підтверджують той факт, що наявність адекватної моделі оподаткування прибутку підприємств гармонійно поєднує інтереси фіска та платника податків, забезпечуючи бюджети усіх рівнів необхідними фінансовими ресурсами.

Із набуттям незалежності Україна успадкувала модель оподаткування прибутку підприємств, яка передбачала визначення бази оподаткування на основі "бухгалтерського" прибутку, різниці між виручкою від реалізації і собівартістю товарів, робіт чи послуг. Масова збитковість підприємств на початку 90-х років зумовила перегляд концепції оподаткування та зміну об'єкта податку. Упереджуючи розгортання негативних тенденцій в наповненні бюджету, Україна переходить до оподаткування доходів підприємств за диференційованими ставками податку. Така трансформація податкової бази та порядку обчислення і сплати податку зіграла свою позитивну фіскальну роль, проте спричинила негативні економічні наслідки.

В результаті численних дискусій стосовно об'єкта оподаткування (виручка від реалізації, бухгалтерський прибуток, розрахунковий прибуток) законодавець зупинився на останньому варіанті. Базою для обчислення податку на прибуток стала розрахункова величина, обчислена у вигляді різниці між валовими доходами, валовими витратами підприємства та амортизацією основних виробничих фондів та нематеріальних активів. Згаданий порядок застосовувався в Україні із 1 липня 1997 до 1 квітня 2011 року і зіграв свою позитивну роль у наповненні бюджету. Проте з часом все чіткіше проявлялися його недоліки, що і зумовило упровадження нової моделі.

Однією з причин заміни колишньої моделі оподаткування прибутку підприємств стала її складність та низька фіскальна ефективність в результаті деструктивної дії окремих елементів та механізмів, в першу чергу перенесення збитків та їх покриття прибутками наступних податкових періодів і широкі можливості деформування бази оподаткування через маніпулювання валовими доходами та валовими витратами платника податків.

Запровадження нового порядку оподаткування прибутку підприємств передбачало гармонійне поєднання інтересів платників податків через поступове зниження податкових ставок, спрощення порядку податкового обліку та його наближення до обліку бухгалтерського, а також інтересів фіска стосовно розширення бази оподаткування внаслідок звуження тіньового сектора економіки і мінімізації податкових платежів.

Передбачений Податковим кодексом України в розділі III порядок визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток, полягає в оподаткуванні прибутку із джерелом походження в Україні та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду [1].

Практика застосування нового порядку оподаткування прибутку виявила певні його недоліки, що замовило внесення змін до Податкового кодексу України. Зокрема,

законодавець виправив свою помилку стосовно визнання витрат при імпорті частини визначення курсу валют на дату здійснення операції з придбання, уточнює оподаткування операцій з цінними паперами, загальнопромислові витрати виключає з витрат і враховуватимуться у складі собівартості, уточнено термін вимірювання нематеріальних активів.

Подальша модернізація порядку оподаткування прибутку повинна здійснюватися з урахуванням набутого досвіду його адміністрування та необхідності регулятивного впливу на економічні процеси в контексті заходів антикризового регулювання.

Література

1. Податковий кодекс України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. - 495с.

Герасименко

ВАЖЛИВІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Досвід розвинених країн свідчить, що перехід до постіндустріального розвитку чіткого соціального спрямування економіки, досягнення високої ефективності виробництва є пріоритетним розвитком людського капіталу. Знання людини, її інтелектуальні здібності стають головною продуктивною силою суспільства [1].

Для реалізації стратегії висхідного, соціально орієнтованого економічного розвитку України на засадах інформатизації та інтелектуалізації необхідно, в першу чергу, забезпечити детінізацію та підвищити конкурентоспроможність національної економіки шляхом реформування податкової системи [2].

Головними вадами чинної до 2011 року податкової системи України є нерівномірність та несправедливість розподілу податкового навантаження на різні категорії населення; неоднорідність застосування норм податкового законодавства; корупційний зміст податкових відносин. Згубність згаданої системи оподаткування полягає в перевантаженні її непрямыми податками, які у сукупності становили 3/4 всіх платежів громадян України. Її характерними рисами були також неспроможність та суперечливість та незрозумілість норм, що застосовувалися. Для абсолютної більшості українських підприємств сплата усіх податків була настільки високою, що не дозволяла здійснювати розширене виробництво, призводила до зменшення обсягів наявних виробів, тому змушувала їх або лобювати для себе в Уряді та у Верховній Раді України, або ухилятися від оподаткування, або приховувати доходи, здійснювати тіньові і контрабанні операції та вивозити отримані таким чином надприбутки за кордон [2].

Ці та інші чинники, у свою чергу, зумовили низьку ефективність фіскальної податкової системи, створили практично ворожий характер відносин між державою та податківцями, які проявлялися у взаємній недовірі між двома сторонами, викривленні і довільному тлумаченні податковою службою податкового законодавства, фактичній відсутності презумпції невинуватості щодо підприємств. Натомість, з боку держави спостерігалося необґрунтоване самочинне завищення податківцями своїх адміністративних службових повноважень; проявлялася неповага до законних норм; звичайною справою стало бюрократичне свавілля і безкарність за корупцію [1].

На заваді ефективності дії податкової системи стоять також ускладнена процедура оподаткування, непомірно дороге утримання податкової служби з урахуванням як прямих бюджетних витрат на службу, так і витрат платників податків на виконання норм ускладненої податкової системи.

Значна кількість недоліків згаданої податкової системи ліквідована після прийняття Податкового кодексу України, зокрема: знижено фіскальний тиск на підприємства, спрощено адміністрування податків та зменшено витрати підприємств на адміністрування та сплату податків. Проте слід пам'ятати, що конкурентоспроможність податкової системи означає не тільки низький рівень оподаткування і невеликі

податків, а передусім високий рівень ефективності адміністрування, прозорості і рівність платників податків.

Однак, після першого року дії нових “правил оподаткування” можна стверджувати, що процес реформування вітчизняної податкової системи не повинен бути зупинений, оскільки діючий механізм оподаткування в Україні ще далекий від європейських норм та правил.

Література

1. Яловий Г.К., Бабій Д.А. Реформування податкової системи України – важливий та необхідний крок переходу до постіндустріального суспільства // Економічний вісник НТУУ “КПІ”, 2011. – № 4. – С. 75-95.
2. Ревун В.І. Про реформування й модернізацію податкової системи / В.І. Ревун // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 33.

Гед Роман

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ ПЕРЕТІННІ МИТНОГО КОРДОНУ

Акцизний податок є важливим інструментом регулювання ЗЕД. Це непрямий податок на високорентабельні товари (продукцію), який включається до ціни товарів. Акцизний податок - непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Об'єктами оподаткування є операції з: реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції); реалізації (передачі) підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, здійснення внесків до статутного капіталу, а також своїм працівникам; ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України; реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визначених безхазайними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави; реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством, обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат.

До підакцизних товарів належать:

- ✓ спирт етиловий та інші спиртві дистилати, алкогольні напої, пиво,
- ✓ тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну,
- ✓ нафтопродукти, скрапленний газ;
- ✓ автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли.

У разі ввезення покупцем марок (імпортером) на територію України за контрактом (договором) про постачання алкогольних напоїв і тютюнових виробів кількома партіями у такому контракті (договорі) центральним органом державної податкової служби робляться відмітки про кількість виданих марок акцизного податку із зазначенням дати їх видачі.

Надходження у 2005 році порівняно з 2006 роком за акцизним збором зменшилися на 42,2 млн. грн. (на 7,8 %), при тому, що зросли обсяги імпорту товарів, що оподатковуються акцизним збором, разом з тим на 19,8 збільшилася сума умовно нарахованого акцизного збору порівняно із 2004 роком. Саме тому, слухним є прийняття Проекту Закону України «Про зміни до деяких законів України щодо обігу тютюнових виробів» з метою розширення легального імпорту сигарет та тютюну, для чого запропоновано знизити ставки ввізного мита та акцизного збору, адже, наприклад податкове навантаження на імпорт одиниці такого товару в Україні становить 187-210% від початкової ціни, тоді як у країнах ЄС – 35-50% (рис.1) З 2006 року уже покращилося становище і сума надходження становила 81,5 млн. грн. У 2007 акцизні платежі становили 1332,1 млн. грн., а в 2008 році – 2209,7 млн. грн., що

відповідно на 877,6 млн. грн. (у 1,7рази) більше ніж за 2007 рік.

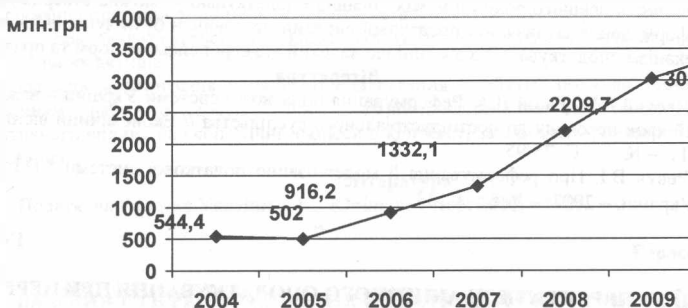

Рис. 1. Динаміка адміністрування акцизу внаслідок контролюючих органами ДМСУ за 2004-2010 рр., млн. грн.

На надходження акцизного податку з ввезених на митну територію підакцизних товарів (продукції) впливають обсяги імпорту підакцизних товарів, транспортних засобів та нафтопродуктів, питома вага яких в загальних надходженнях акцизного податку з ввезених товарів складає близько 80 відсотків.

Прогнозний показник надходжень до зведеного бюджету акцизного податку в Україну товарів на 2012 рік визначено у сумі 7274 млн. гривень. Прогнозна сума враховує прогнозні обсяги імпорту підакцизних товарів на 2012 рік.

Акцизний податок (збір) як складова доходної частини бюджету, містить у собі прихований потенціал, тобто здатен генерувати надходження коштів при впровадженні та розумному підході до проблеми оптимальності по відношенню до оподаткування. Але присутній результат недосконалого планування показників бюджету або неочікуваного ефекту від внесення тих чи інших змін до нормативних актів, що регламентують порядок нарахування і сплати акцизного податку.

«ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ» ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Одним з головних напрямків модернізації митної справи в Україні вважається створення системи "Електронна митниця", яка передбачає переведення декларування та митного оформлення в безпаперову, електронну форму. Інформатизація митної справи є глобальним, і визначається програмними документами Всесвітньої митної організації, зокрема, відповідні норми та правила містяться в оновленій Конвенції Кіото та Рамкових стандартах безпеки та сприяння світовій торгівлі. Значна частина цих стандартів створена на основі аналізу вже існуючого досвіду діяльності митних органів цілому ряду розвинутих країн щодо запровадження інноваційних технологій в митну справу та вирішення пов'язаних з цим питань. Першу чергу це стосується досвіду країн Європейського Союзу. Аналіз подібного досвіду є важливим для вирішення завдань реформування митної справи України. Для забезпечення актуальності цьому завданню надають передбачені нормами Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС зобов'язання нашої держави, щодо вітчизняного митного законодавства до стандартів ЄС та перспективи створення

торгівлі між Україною і ЄС, що відкрилися після вступу нашої країни до СОТ. Як зазначається в Багаторічному стратегічному плані "Електронна митниця 2007", головною метою Комісії ЄС та держав-членів є надання загальноєвропейських послуг Електронного уряду, які включають ефективні інформаційні та комунікаційні системи між публічними адміністраціями, що забезпечують обмін та обробку інформації публічного сектору в рамках всього ЄС в безпечний спосіб. Однією зі складових відповідних заходів є створення та функціонування безпечних, інтегрованих та доступних електронних митних систем, що мають на меті сприяння перевезенню та митному оформленню товарів, зниженню загроз безпеці громадян шляхом мінімізації відмінностей, що залишилися між митними процедурами країн-учасниць.

Державна митна служба України розглядає проєкт «Електронна митниця» як багатофункціональну комплексну систему, яка поєднає інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування і дасть можливість підвищити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування з метою посилення митної безпеки України. Вона повинна об'єднати вже існуючі інформаційні системи контролю за експортом, імпортом та транзитом в єдину автоматизовану систему таким чином, щоб забезпечити обмін електронною інформацією між усіма органами та суб'єктами, задіяними в експортно-імпорتنих операціях.

Аналіз досвіду впровадження подібних систем в державах членах Євросоюзу та Російській Федерації показує необхідність введення деякого посередника між митницею та суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності, який бажає скористуватися послугами електронного декларування. Фактично такі посередники, це підприємства, що мають високий ступінь довіри з боку держави за рахунок безумовного виконання ними всіх вимог законодавства та дотримання в процесі роботи всіх державних стандартів. В країнах членах ЄС такі функції виконують «уловноважені економічні оператори», а в Російській Федерації вона покладається на «інформаційних операторів», завдяки тому, що саме вони забезпечують належний рівень безпеки взаємодії митниці та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Враховуючи, що забезпечення можливостей всіх бажаних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності користуватися послугами електронного декларування в більшій мірі залежить не від створення відповідної системи, а від оптимального застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій та забезпечення їх доступності, цікавим рішенням для України може бути створення інформаційно-аналітичних комплексів в складі та на основі наявних ресурсів транспортно-митних логістичних центрів.

Об'єднання митних електронних систем та електронних систем логістичних центрів дає низку позитивних результатів на шляху впровадження концепції електронного декларування вантажів. В рамках такої взаємодії інформація, що стосується зовнішньоекономічних операцій, може надаватися лише один раз, а товари проходять митний та інші види контролю з боку митниці, прикордонних служб, ветеринарної, фітосанітарної, екологічної та інших інспекцій в один час та в одному місці (на території транспортно-митного логістичного центру).

Такий підхід може значно скоротити витрати держави на реалізацію проєкту «Електронна митниця» пов'язані зі створенням (вартість обладнання, підвищення кваліфікації персоналу) та обслуговуванням (забезпечення належного рівня безпеки інформації) інформаційно-аналітичних центрів, зробити Україну повноцінним та конкурентоздатним учасником європейського ринка і при цьому забезпечити належний рівень її економічної безпеки.

Література

1. Пашко П.В. "Електронна митниця" - головний шлях до митної безпеки держави // Транспорт і логістика. - 2007. - № 3. - с. 22 - 23.
2. Пашко П.В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації): монографія / П.В. Пашко - О.: АТ "Пласке", 2009. - 628 с, іл.
3. Офіційний інтернет-сайт Державної митної служби України.

4. Слобожанов В.А. На пути к электронной таможене. – М., «Таможня» № с. 8-11.
5. Ильин М., Электронная таможня. Прошлое. Настоящее. Будущее. – М. 5 [148] 2006. – с. 29-31.

Го

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ОПОДАТКУВАННЯ

В умовах світової фінансової глобалізації зростає необхідність адаптації податкового законодавства відповідно до світових вимог та стандартів. Науково обгрунтованого реформування вітчизняної податкової системи необхідно узагальнити історичний досвід зарубіжних країн з питань оподаткування.

Серед дослідників еволюції податків можна виділити таких суспільствознавців як В.М. Мельник, О.Т. Євтух, В.А. Ткаченко, С.В. Каламбур, Б.Х. Алієв, А.М. Абдулгалімов, Д.Г. Черник. У працях цих вчених досліджується теорія оподаткування загалом чи у галузевому аспекті, але немає системного розвитку теорії оподаткування підприємницької діяльності.

Податки дуже складна й надзвичайно впливова на всі економічні явища фінансова категорія. Це — обов'язковий елемент економічної системи держави, тому, яку модель економічного розвитку вона вибирає, які політичні сили перебувають у владі. Відсутність податків паралізує фінансову систему держави в цілому, нездатною і в кінцевому підсумку — позбавленою будь-якого сенсу [2, с. 88].

У теоретичне розуміння податку вчені різних шкіл в усі часи вкладали різні полярні думки, згідно з якими оподаткування асоціюється з прямим захопленням приватного фонду чи майна, а податок трактується як легальне пограбування влади.

На початку людської цивілізації філософи трактували податок як суспільно корисне явище, не зважаючи на те, що відомі їм податкові форми були військової грабунку, використання праці рабів, жертвопринесення тощо.

З розвитком суспільства податкові форми постійно змінювалися, набравши сучасного змісту. Незмінною залишилася глибинна сутність поняття „податок“ — усуспільнення частини індивідуальних доходів.

Податки є ефективним знаряддям державного регулювання соціально-економічних процесів суспільства. У сучасних умовах податки є безальтернативним і найбільш ефективним джерелом формування доходів бюджету держави та багатифункціональним засобом перерозподілу ВВП у соціальному, віковому, територіальному, галузевому аспектах. Компенсації недоліків ринкових механізмів розміщення ресурсів і забезпечення соціальної справедливості; заохочення бізнесу, ділової та інвестиційної активності; моти-вації антициклічного регулювання економіки, підтримання рівня зайнятості, стабільності економіки.

Застосування податків є одним з економічних методів управління взаємозв'язку загальнодержавних інтересів з комерційними інтересами підприємств незалежно від форм власності й організаційно-правової форми підприємства. Податки допомагають визначитися взаємини підприємств, підприємств усіх форм власності й місцевими бюджетами, з банками, а також з міжнародними організаціями. За допомогою податків регулюється зовнішньоекономічна діяльність, включаючи іноземні інвестиції, формується госпрозрахунковий дохід і прибуток підприємств.

З кінця XIX ст. й дотепер теоретичні розробки в галузі оподаткування зосереджені на розв'язанні двох найважливіших проблем:

• регулювального значення податків, тобто використання їх в системі економічних відносин як фінансових важелів,

• прогресії в оподаткуванні та обґрунтуванні її теоретично достатнього рівня.

У сучасній фінансовій науці закордонних країн, незважаючи на розбіжність і постійні дискусії між різними школами, спостерігається процес конвергенції. Так, погляди кейнсіанської теорії проникають у неокласичну, а неокласичної теорії - у кейнсіанську. Це насамперед стосується фінансово-кредитно-грошового механізму, що є присутнім в усіх без винятку теоріях. Відповідно до всіх теорій необхідно досліджувати ці інструменти для впливу на господарське життя країни, хоча міра такого впливу, інструменти й час використання можуть не збігатися.

В останнє двадцятиліття почала формуватись і розвиватись порівняно нова наука - економіка суспільного сектора, що представляє трохи іншу, ніж колись, систему поглядів на роль держави й теорію державних фінансів [1, с. 8].

Як зазначено у ст. 6 Податкового кодексу України, податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Кодексу.

Недосконале поняття податку існує до цього часу, тому вважаємо за доцільно запропонувати авторське визначення податку: „Податок – це обов'язковий, безоплатний внесок до бюджету відповідного рівня або державного цільового фонду, здійснений юридичними і фізичними особами у відповідних розмірах, порядку та умовах, встановлених законодавством України”.

Отже, оподаткування як об'єктивний економічний процес не може розглядатись зольовано від ролі держави в економіці в цілому й загальних завданнях фінансової й податкової політики зокрема. У межах теорії економіки суспільного сектора - як податкової теорії сьогодні - розглядаються питання, пов'язані з новими поглядами на оподаткування (посилення акценту на зворотність податків). Зміни теоретичних підходів до оподаткування природно не залишаються в рамках тільки самої теорії, вони активно й безпосередньо впливають і на розвиток податкових систем практично всіх розвинених країн.

Література

1. Балахнічова М.М., Саврадим В.М. Розвиток наукових теорій оподаткування // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. - №2. – С. 6-17
2. Сторожук О.В. Науково обґрунтована характеристика податків // Економіка АПК. – 2007. - № 9. – с. 87-91.

Гринишин Уляна

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Зважаючи на етапи становлення та розвитку Державної податкової служби України цей орган виконавчої влади став провідним в частині представлення інтересів держави в правовідносинах між державою і платником з приводу сплати податків. Відповідно до еволюційних змін в діяльності податкових органів змінювався функціональний механізм розподілу завдань органів державної податкової служби, відповідно до структури її побудови, визначалися основні функції, права, обов'язки та відповідальність посадових осіб, що безпосередньо лягло в основу модернізації податкових органів. Поняття модернізації передбачає можливість адаптації до сучасних умов шляхом змін і вдосконалення то воно не можливе без відповідних найновіших наукових і практичних розробок, використання набутого вітчизняного та зарубіжного досвіду, а отже без впровадження новітніх технологій оподаткування.

Змістом модернізації Державної податкової служби України стало включення в її процес наступних основних завдань: перехід структури податкових органів на

функціональну основу; введення нових податкових технологій і процедури податкових працівників і платників податків; підвищення рівня інформатизації адміністрації (рис. 1) [1].

Як бачимо з рис. 1.1, структура основних напрямів і завдань модернізації ДПС передбачає спрямованість новітніх процедур в системі оподаткування на основі самої модернізації, а також на основні параметри системи оподаткування: впровадження сучасних форм та засобів оподаткування спрямованих на спрощення і адміністрування податкових платежів, відшкодування зобов'язань та податкових боргів, а також покращення стосунків з платниками податків на основі довіри та усвідомлення «спільної вигоди» від участі в податковому процесі, рух у напрямі реформування сучасної податкової системи. Курс, взятий службою на максимальне збільшення дохідної частини бюджету за рахунок зменшення сплати податків, виконання вимог вищезазначеної програми, вимагає термінової перебудови як самих засад діяльності контролюючих органів України зокрема філософії державного управління загалом.

Рис. 1. Основні складові модернізації Державної податкової служби України

Якщо розглядати в комплексі модернізацію ДПС України, то в широкому сенсі це не звичайне удосконалення окремих функцій або процедур діяльності податкової адміністрації податків. Проектом модернізації ДПС України передбачається всіх процедур адміністрування податків починаючи від реєстрації та обліку податків до їх ліквідації. [2] На підставі розроблених стандартів адміністрування процесу необхідно створити єдину інформаційну систему платника податку, сучасними програмними продуктами та інформаційними технологіями, які повиумови для максимального виключення людського фактора при прийнятті рішень. Інформатизація всіх процесів адміністрування неодмінно призведе до зміни ідентифікації платників податку. Покращення організації роботи податкових органів при податкового контролю можливо забезпечити через вдосконалення організаційних заходів на всіх рівнях податкової служби і залежить від якості на всіх його етапах та адекватного реагування податкових органів на результати, які отримані та на виявлені в процесі здійснення модернізації.

Література.

1. Бречко О.В. Реалізація стратегії партнерства в оподаткуванні «Воля», 2006р. 232с

Гришвішна (Костик) Катерина

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОВОЇ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ «ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ»

Тенденції світового розвитку в умовах глобальної економічної кризи диктують нові завдання, зокрема – спрощення митних і логістичних процедур під час ввезення та вивезення товарів на (з) території країн, зменшення ризиків порушення безпеки. Для цього необхідно створювати нові електронні інформаційні системи та моделі комерційної діяльності у сфері міжнародної електронної торгівлі, які будуть функціонально сумісні з аналогічними системами різних країн.

Багато держав світу прийняли програми розвитку електронної торгівлі. Так, наприклад, в програмі «Електронна Європа», яка була прийнята в рамках ЄС, передбачається перетворення країн ЄС на провідний регіон світу з упровадження електронної торгівлі.

В Україні розробка проекту «Електронна митниця» розпочалася у 2005 році [1]. Держава поетапно просувається до створення національної автоматизованої інформаційної системи. З квітня 2006 року введено в дію Порядок здійснення митного контролю й митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, із застосуванням вантажної митної декларації. Декларант лише має подати до «єдиного вікна» визначені для митного оформлення документи й на цьому ж місці отримати результат без обходу низки відділів митниці [2].

Кабінет Міністрів України у 2008 році остаточно схвалив Концепцію створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця». Упровадження проекту електронної митниці в Україні дозволить автоматичному режимі:

- аналізувати товар, який перетинає кордон України, зокрема, як він розподіляється по країні, за якими цінами реалізується і за якими цінами розмитнений;
- удосконалити інформаційну інфраструктуру Держмитслужби України;
- запровадити електронне декларування товарів і транспортних засобів через українські кордони [3].

Треба зазначити, що сьогодні Держмитслужба України тримає першість серед інших державних органів у розвитку інформаційних технологій та електронного документообігу в інтересах усіх суб'єктів міжнародної торгівлі. У Держмитслужбі було створено технологічне підґрунтя для її функціонування – удосконалені відомча електронна пошта та телекомунікаційна мережа, введені в дію відповідні сервери і розроблена комплексна система захисту інформації. В Україні вдосконалення програмного забезпечення функціонування електронного декларування планується до кінця 2010 року, тоді як у країнах ЄС – протягом 2010-2013 років, а в Росії – не раніше 2015-го [4]. Проте варто підкреслити, що у них сьогодні електронне декларування здійснюється та поширюється на обмежену кількість видів товарів. Підписання Україною Кіотської конвенції передбачає єдину форму митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа в практиці митного контролю й митного оформлення.

Як показує досвід деяких країн (Білорусь, Казахстан), головними перевагами впровадження електронного декларування для України буде прискорення митних процедур, підвищення вірогідності відомостей, заявлених у декларації. Товари не потрібно везти на склади тимчасового зберігання та немає необхідності оформлення паперової експортної декларації (повне оформлення однієї електронної декларації буде займати - 12-15 хвилин);

Основна ідея даної форми декларування зводиться до фактичного усунення людського фактору, тобто зведення до мінімуму безпосередніх контактів посадових осіб митних органів й учасників ЗЕД. Таким чином, багатофункціональна комплексна система «Електронна

митниця», як інформаційно-аналітична система загальнодержавного та міжнародного значення, повинна стати:

- ядром, стрижнем не тільки сучасних міжнародних митних технологій, інструментом контролю митної діяльності, тобто головним механізмом забезпечення ефективного функціонування міжнародної митної справи та міжнародної торгівлі;
- моніторинговою підтримкою у формуванні організаційного механізму управління у митній справі;
- джерелом інформації щодо відстеження динаміки співвідношень експортного та імпортного потенціалу України.

Література

1. Пашко П.В. «Електронна митниця» – головний механізм гарантування безпеки держави / П.В. Пашко, В.П. Шуляк // *Фінанси України*. – 2006. – №12. – С. 22-25.
2. Наказ Держмитслужби від 20.04.06 №314 „Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення товарів із застосуванням вантажних декларацій“)
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. №1387 „Про схвалення Концепції створення багатфункціональної комплексної системи «Митниця» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/category?cat_id=297456.
4. Шевченко Д. Україна – піонер електронного декларування / Д. Шевченко // «Правовий тиждень». – 2008. – №39 (112). – 23 вересня.

Григор

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Протягом віків митна справа була і залишається одним з найсуттєвіших аспектів державності і незалежності країни, яскравим свідцтвом владного і феодального суверенітету. Професія митаря була престижною і високоприбутковою справою. Найлюблівіші часи. Відомо, що одним з перших учнів і послідовників Ісуса Христа був Матвій, який до пізнання Бога збирав податки для імперського Риму, а познайомившись з Ісусом Христом, відмовився від свого багатства і пішов за сином Божим і завжди був з ним.

Незаперечний історичний факт: вже в 911 році в торговому договорі Київського князя Олега з Візантійським імператором обумовлювалися питання мита й митниці між двома країнами. Цікавим є те, що за Русі існувало і право безмитної торгівлі. У договорі говориться про руських купців, - входять до міста... і торгують скільки хочуть не сплачуючи ніяких зборів." Це говорить про те, що в Київській Русі, вже тоді, існувала повноцінна система оподаткування, яка передбачала справляння наступних податків: стягувався за перевіз товарів через територію держави; „перевіз“ – стягувався за перевіз товарів через річку; „гостинне“ мито – за право мати склади; „торгове“ мито – за влаштування ринки; мита „вага“ і „міра“ встановлювалися відповідно за звичаї вимірювання товарів, що в ті часи було досить складною справою; судові мита стягувалося за вбивство; „продаж“ – штраф за інші злочини. Судові мита стягувалися за вбивство; „продаж“ – штраф за інші злочини. Судові мита стягувалися за вбивство; „продаж“ – штраф за інші злочини. Судові мита стягувалися за вбивство; „продаж“ – штраф за інші злочини. Судові мита стягувалися за вбивство; „продаж“ – штраф за інші злочини.

У 1288 році був виданий Острогомський митний статут, у якому мова йшла про мито з різних країн: Баварії, Польщі, Чехії, Австрії та Київської Русі. Отже, українське мито керувалося у своїй роботі європейськими митними статутами, діяло в єдиному полі з нашими західними сусідами. На підступах до Києва, Вишгорода та Київського князівства будувалися застави-фортеці, де вповноважені князем збирали мито за перевезення товарів та прогін худоби. На захист державних кордонів, якими були народні биліни, залучалися славетні Добриня Никитич, Ілля Муромець, Олекса П

Досить складний порядок митних стосунків існував в Україні і за Литовсько-польської держави. Була встановлена чітка система митних зборів за ввіз та вивіз різноманітних товарів. Пограничне мито (його називали цлом) стягувалось митниками, які працювали у митницях (тоді вони називалися митними коморами).

Починаючи від Богдана Хмельницького, Державний скарб (так іменувалась тоді фінансово-банківська і митна служба України) збирав подграничне мито: евеку (вивізне) і інфуку (ввізне) мито. Вже тоді українські митники відзначалися високими професійними якостями, освіченістю, знанням іноземних мов. В універсалі гетьмана Богдана Хмельницького, датованому 1654 році, встановлювалися митні платежі за товари, що ввозилися на територію Української держави. Як свідчив архidiaкон Павло Алепський у своїх записках про подорож до України у 1654 і 1656 роках, митні збори на кордонах щороку приносили у державу скарбиною 100 000 червоних золотих.

9 січня 1918 року Центральна Рада Української Народної Республіки прийняла IV Універсал, яким проголосила Україну "самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу". IV Універсал визначав основні засади самовизначення, державного ладу і перспективи державотворення в Україні, в тому числі, в економічній, торгівельній і податковій сфері. "Однині Народна Українська Республіка, - означалося в Універсалі, - бере в свої руки найважливіші галузі торгівлі і всі доходи з неї повертатиме на користь народу. Торг товарами, які будуть привозитись з-за кордону і вивозитись за кордон, буде вести сама держава наша".

Окреслюючи історичний шлях українських митників, необхідно відзначити позитивний досвід і професійну майстерність, яких вони набули протягом останніх десятиріч в умовах колишнього Союзу РСР. Працюючи в досить складній соціально-економічній обстановці, переважна більшість наших колег самовіддано служили народові, подавали приклад виконання громадського обов'язку.

Хоча і це треба підкреслити з усією категоричністю - нечисленні митниці, що діяли в Україні, були абсолютною безправними. В республіці не було жодних керівних або навіть координуючих структур, які б займалися митною справою. Всі питання - від асигнувань на інфраструктуру до видачі інспекторові форменого кашкета - вирішувались у центрі.

Організація митної служби в незалежній демократичній Українській державі розпочалася з Законів України "Про митну справу в Україні" (прийнятий 25 червня 1991 року), „Про Єдиний митний тариф” та Митний кодекс (введені в дію протягом 1991-1992 років).

Груба Оксана

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Нині в Україні однією з основних економічних проблем є удосконалення податкової системи загалом і системи оподаткування зокрема. Розроблення напрямків удосконалення податку на додану вартість (ПДВ) як складової системи оподаткування є важливим науковим і практичним завданням та однією з актуальних загальноекономічних проблем, що потребує розв'язання.

Наукове вирішення проблем застосування, удосконалення податку на додану вартість, як і інших податків знайшли своє відображення в дослідженнях таких вчених як В. Андрущенко, І. Благун, Л. Бойко, О. Данилов, О. Десятнюк, В. Загорський, Ю. Іванов, О. Кириленко, А. Крисоватий, В. Мельник, П. Мельник, В. Опарін, А. Соколовська, Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, питання застосування ПДВ в Україні й досі носять дискусійний характер.

Свійотий досвід застосування ПДВ характеризує такий універсальний акциз, який повною мірою відповідає умовам ринкової економіки. Податок на додану вартість - це один із найбільш поширених, але й складних та суперечливих податків, тому через наявність суттєвих проблем при його справлянні може перетворитись з бюджетоутворюючого у

бюджетовитратний.

Головний недолік ПДВ полягає у тому, що його тягар лягає виключно на фізичних кінцевих споживачів товарів і послуг. Таким чином, як і будь-який інший різновид податку, накладеного на споживання життєво необхідних благ, ПДВ є регресивним податком: порівняно з багатими бідні сплачують більшу частку зі свого доходу.

Більшість вчених стверджують, що є необхідність змінити розміри ставок ПДВ з боку зменшення або диференціації. Деякі економісти вважають за потрібне не змінювати розміру ставки ПДВ, а розширити базу оподаткування.

Регресивність і соціальна несправедливість податку обґрунтовує необхідність до диференціації ставок відповідно різних груп товарів. Хоча існує думка, що введення диференційованих ставок ПДВ «може лише ускладнити процес його обчислення та адміністрування та призвести до численних зловживань» [1].

Більшість європейських країн мають основну і знижену ставку ПДВ, лише Словаччина – застосовують одну ставку (табл. 1). Це насамперед характеризує соціальну політику держави, захист малозабезпечених верств населення, адже ставки застосовують найчастіше на товари першої необхідності [2]. В Україні застосовуються на даний час ставки 20% і 0%.

Ставки ПДВ в країнах Євросоюзу

Країна	Ставки		Країна	Ставки	
	Стандартна ставка, %	Інші, %		Стандартна ставка, %	Інші, %
Австрія	20	12; 10	Латвія	18	5
Бельгія	21	12; 6	Литва	18	9; 5
Кіпр	15	5	Люксембург	15	12;
Чехія	19	5	Мальта	18	5
Данія	25	-	Нідерланди	19	6
Естонія	18	5	Португалія	21	12;
Фінляндія	22	17; 8	Польща	22	7; 3
Франція	19,6	5; 5; 2,1	Словаччина	19	-
Німеччина	19	7	Словенія	20	8,5
Греція	19	8; 4	Іспанія	16	7; 4
Угорщина	20	15; 5	Швеція	25	12;
Ірландія	21	13; 5; 4,8; 0	Великобританія	17,5	5; 0
Італія	20	10; 6; 4	Середній показник	19,5	-

Рівнятися до промислово розвинених країн і переймати досвід застосування враховуючи особливостей розвитку не лише податкової системи, а й економіки в цілому, неможливо.

Соціальна справедливість одна з найважливіших цілей вдосконалення податкової системи. Звісно, кожен індивід має власні уявлення про справедливість, але саме для погодження думок та суперечних інтересів існують політичні інститути, за допомогою яких може визначити і втілити свої підходи до усталення справедливої податкової системи. Заклики вчених щодо зменшення рівня податкового тиску за допомогою диференціації ставок мають досить глибоке економічне і соціальне підґрунтя.

Література

1. Мельник В. М., Солдатенко О. В., Податок на додану вартість в податковій системі // *Фінанси України*. – 2006. – №9. – С. 85.
2. Паянок Т. Реформування ПДВ в умовах економічної кризи // *Економіст*. – 2009. – № 1. – С. 49-51.
3. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: Монографія / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул. – К.: Знання України, 2008. – С. 83.

Гурська Наталія

СУТНІСТЬ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В МИТНІЙ СПРАВІ

Особливістю сучасного етапу економічного розвитку є швидке зростання обсягів міжнародних економічних контактів, подальший розвиток світового розподілу праці, поглиблення економічної взаємозалежності держав, що обумовлено, насамперед, швидким зростанням виробничих сил та науково – технічним прогресом. Кінцевим результатом такого процесу повинно стати вільне переміщення товарів, послуг, предметів інтелектуальної власності, капіталів, робочої сили через території різних держав та поступове зникнення торговельних бар'єрів між ними. У цю систему поступово інтегрується і українська економіка.

Кожна держава намагається контролювати процеси переміщення товарів через свої кордони з метою захисту економічних інтересів та забезпечення національної безпеки. Для забезпечення ефективного контролю необхідна наявність конкретного механізму його здійснення, що включає об'єкти та суб'єкти цього регулювання а певні правові норми, що регулюють відносини у цій сфері. Під суб'єктом контролю розуміють відповідні інститути держави, а об'єктом виступають правові відносини, що виникають у зв'язку з переміщенням через митний кордон товарів та інших предметів, а регулювання здійснюється на основі нормативно – правових актів.

Митна політика країни виконує функцію забезпечення ефективного митного контролю та митного оформлення товарів і інших предметів. Разом з тим, вона у своїй структурі містить багато складових. Відтак, митну політику можна окреслити як сукупність принципів, прийомів та заходів, що використовує держава для організації митної справи, інструментів впливу на зовнішню торгівлю з метою забезпечення національної безпеки та власних економічних інтересів. На нашу думку, митна політика - це система принципів та методів реалізації діяльності держави через свої інститути, у сфері забезпечення економічних інтересів та безпеки, а також організації контролю за її виконанням, шляхом здійснення митного контролю та митного оформлення.

Митна політика – це система принципів та напрямків діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно – тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі.

Щодо визначення суті митного оформлення, то існує багато думок. Так, відповідно до Митного кодексу України під поняттям “митне оформлення” слід розуміти сукупність організаційних та технічних заходів, що пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. І.О. Івашук під митним оформленням розуміє здійснення процедур, необхідних для переміщення товарів та транспортних засобів. Своє авторське визначення сутності митного оформлення подає О.П. Парасій як сукупність дій, пов'язаних з пропуском в Україну чи за її межі товарів, майна та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України. В.П. Мартинюк вважає, що митне оформлення – це виконання митним органом дій (процедур), які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів. Згідно наукового вчення В.П.Науменка, П.В.Пашка, В.А. Русскова визначенням поняття митного оформлення

товарів та транспортних засобів є вимога, виконання якої обов'язкове для всіх фізичних та юридичних осіб на ввезення в Україну або (та) вивезення з України транспортних засобів та особистих речей.

Усі товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон підлягають митному оформленню, за виключенням окремих випадків, наприклад закордонного плавання, яке заходить у відкритий для міжнародних водних переправ для поповнення запасів води, палива, продовольства, проведення термінових робіт на строк до двох діб, митному оформленню не підлягає, але перебуває під контролем до його відправлення, але товари, які завантажуються на це судно митному оформленню на загальних підставах.

Метою здійснення митного оформлення є: 1) забезпечення митного контролю здійснюється для дотримання державними органами, підприємствами та їх особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України та інших предметів; 2) застосування засобів державного регулювання переміщення митний кордон України товарів та інших предметів, основною метою яких є збільшення бюджету податків при переміщенні товарів через митний кордон України, а також національного ринку від неякісних імпортованих товарів і забезпечення підтримки та розвитку виробника шляхом надання йому можливості конкурувати з іноземними підприємницької діяльності. На нашу думку, під митним оформленням слід розуміти сукупність організаційних та технічних заходів, що пов'язані із закріпленням митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Дав

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКОВОГО СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

Аналіз наявних літературних джерел показує, що протягом останніх років вітчизняні науковці все частіше почали звертатися до проблематики удосконалення процесу управління податків на споживання. На нашу думку, це пов'язано з тим, що можливості змін основних елементів цих податків, взяті окремо, не дають бажаного результату, тому необхідні комплексні заходи адміністрування, певною мірою вичерпалися. Стало зрозуміло, що запровадження реформ, доки нові законодавчі норми і вимоги є ще не вивченими з боку платників, держава отримує очікувані ефекти. Але надалі застосовують власні механізми податкового планування, адаптувавшись до нових умов, оцінювати можливості законної і незаконної мінімізації платежів на користь держави.

Тому поряд зі зміною окремих елементів податків на споживання необхідно удосконалювати механізми їх адміністрування. У контексті досягнення результативних бюджетоутворюючих наслідків функціонування підсистеми податків на споживання в Україні важливими видаються питання удосконалення облікової, контрольно-масово-роз'яснювальної і консультативної роботи фіскальних підрозділів.

Щодо першого із зазначених напрямків, то слід підкреслити, що найгірше в контексті виглядає ситуація в царині справляння акцизного податку. Тут спеціалізованого облікового реєстру платників, що знижує потенційні ризики превентивного і поточного контролю за їх діяльністю. Отже, наша пропозиція запровадження вимоги щодо окремої постановки на податковий облік платників акцизного податку (по аналогії з ПДВ) з присвоєнням кожному з них ідентифікаційного номеру платника індивідуального акцизу. При цьому важливо передбачити кодування номерів інформації про види підакцизних товарів, які виробляються і реалізуються, з метою організувати ведення окремих підреєстрів платників акцизного податку (в залежності від їхньої спеціалізації) оскільки контроль за їх діяльністю має відмінності. Крім т

до обліку платників обох видів акцизу – універсального та індивідуального – буде уніфіковано, що дозволить спростити наступні контрольно-перевірочні процедури.

В частині контрольно-перевірочної роботи найважливішим питанням є організація перевірок, пов'язаних з відшкодуванням ПДВ. Можна запропонувати впровадження диференційованого підходу при визначенні тривалості таких перевірок залежно від масштабів платника (великі платники, суб'єкти малого бізнесу, інші платники). Це дасть змогу уніфікувати загальні засади організації контрольно-перевірочної роботи податкових органів, забезпечити дотримання принципів справедливості в оподаткуванні та унеможливити штучні зволікання з вирішенням питань відшкодування ПДВ для певних категорій платників податків.

Однією із пріоритетних пропозицій в частині масово-роз'яснювальної та консультативної роботи є те, що письмові консультації з питань оподаткування перед наданням платнику мали б спрямовуватися засобами телекомунікаційного зв'язку до центрального рівня податкової служби, де проходити контроль за змістом. Після цього варто було б публікувати їх на електронному сайті податкової служби, надаючи можливість усім платникам податків скористатися поясненням алгоритму дій з незрозуміло витлумачених законодавством питань. Очевидно, що дана пропозиція потребує законодавчого унормування шляхом внесення змін до Податкового кодексу.

Отже, в Україні необхідно впровадити низку рішень, спрямованих на модернізацію облікової, масово-роз'яснювальної та консультативної, контрольно-перевірочної роботи податкових органів у контексті досягнення бажаних регуляторних і бюджетоутворюючих наслідків функціонування підсистеми податків на споживання.

Дворнік Оксана

ОСНОВИ ПОБУДОВИ РИЗИКООРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Ризики та загрози, які вони спричиняють безпеці України у сфері оподаткування, не дають змоги податковій системі об'єктивно реагувати на класичні для ринкового механізму регулюючі впливи та зумовлюють негативні наслідки для національної економіки держави загалом. Ефективність боротьби з цим феноменом значною мірою залежить від раціональної організованості, адекватності за критеріями і показниками системи моніторингу податкових ризиків. У прогностичному періоді чи у випадках загрозливого стану, ефективно налагоджений моніторинг на основі визначення динаміки основних показників функціонування податкової системи і тенденцій її розвитку дасть можливість комплексно оцінити реалії щодо забезпечення належного рівня податкових надходжень, сприяти виконанню завдань реформування. Це в свою чергу надасть процесу моніторингу більшої цілеспрямованості та урегульованості, підвищить відповідальність суб'єктів податкових правовідносин [1].

З огляду на це особливої актуальності набуває питання побудови ризикоорієнтованої системи адміністрування податків. Проте, за наявності всіх передумов для її впровадження є певні проблеми і складнощі, які спричиняють значну розбіжність між теорією податкових ризиків і реальною практикою їхнього моніторингу. До роботи зі створення ризикоорієнтованої системи адміністрування податків не залучено фахівців, які мають спеціальну освіту з ризик-менеджменту. В структурі податкової служби відсутні підрозділи, відповідальні за методологічний супровід та організаційну підтримку моніторингу ризиків.

З огляду на те, що побудова ризикоорієнтованої системи є важливою складовою процесу модернізації податкової служби, від якості її організації залежить ефективність реформування податкової системи загалом. Практична реалізація рішень у цьому разі потребує розробки адекватного управлінського інструментарію і технологій його використання. Відповідний інструментарій сформовано в процесі адміністрування податків, технологічна специфіка якого окреслила напрями управлінської діяльності:

- облікову роботу (облік платників податків і податкових надходжень);

- масово-роз'яснювальну та консультативну роботу;
- прогнозно-аналітичну роботу;
- контрольно-перевірочну роботу [2].

Зазначені напрями адміністрування податків передбачають використання соціальних, аналітичних і контрольних технологій, які є засобами виявлення ризиків. Отже, ефективність моніторингу ризиків залежить від систематичності останніх на всіх зазначених напрямках адміністрування.

Для ефективності побудови ризикоорієнтованої системи адміністрування потреба приділення значної уваги перевірці реєстрації платників – аналіз документів, з'ясуванню предмету і мети діяльності суб'єкта господарювання сфери, вивченню засновників підприємства, підтвердженню їх особистості, причетності до криміналу тощо. Можливим вирішенням цієї проблеми обов'язковою для заповнення під час реєстрації платника анкети, яка містить перелік питань щодо його майбутньої діяльності.

Значною проблемою для моніторингу ризиків є відсутність методик переліку податків і зборів, потенційними платниками яких є новостворення господарювання. Недостатність інформації при реєстрації останніх для податків призводить до необхідності самостійного визначення господарюючими суб'єктами переліку. Якщо для великих платників податків, зазвичай, не виникає проблем при вирішенні цього завдання, то малі платники потребують консультативної допомоги.

З огляду на це важливе значення в ризикоорієнтованій системі адміністрування податків має масово-роз'яснювальна та консультативна робота, однією з основних функцій інформування платників щодо податкового законодавства та роз'яснення його застосування.

Таким чином, створення ризикоорієнтованої системи податків є необхідністю сьогодення і має на меті вирішення проблеми мінімізації сплати податків суб'єктами господарювання та заохочення їх до добровільної сплати. Перебудова адміністрування податків на ризикоорієнтовану зумовлює необхідність врахування інтересів платників податків. Лише за виконання цієї умови фіскальна функція податків викликатиме несприйняття і певної протидії зі сторони суб'єктів господарської діяльності громадян. Забезпечення ефективності функціонування цієї системи потребує вдосконалення ризиків на усіх напрямках адміністративної діяльності.

Література

1. Десятнюк О. М. Моніторинг податкових ризиків: теорія та практика. М. Десятнюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 312 с.
2. Мельник В. М. Домінанти податків і оподаткування та забезпечення їх ефективності: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня д-ра економ. наук: спец. 08.05.01 «Фінанси і кредит»/ В. М. Мельник. – К., 2007. – С.4.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Інтеграція України у світове співтовариство потребує реформування політики країни, яке неможливо здійснити без податкової реформи. Значне місце в реформі повинно займати удосконалення податкового менеджменту як основи регулювання економічних відносин між суб'єктами господарювання та державою.

Питанням менеджменту у сфері оподаткування присвячено значну кількість вітчизняних та зарубіжних вчених таких як В. Андрущенко, А. Крисоватий, Кізима, В. Опарін, А. Леміш.

На практиці податковий менеджмент реалізується через елементи, що складаються з відносно самостійними комплексами податкових заходів, застосування яких має певні індивідуальні пріоритети економічних суб'єктів та фіскальні інтереси держави.

за умови ефективного їх використання можна досягнути позитивного результату, який виникає внаслідок взаємодії всіх складових, якими виступають: економічний аналіз, інформаційне забезпечення, оперативна робота, планування, прогнозування, оптимізаційне регулювання, контроль, внутрішня і зовнішня координація, ризик-менеджмент управлінських рішень.

Сьогодні вже дещо зроблено для реформування державного податкового менеджменту, зокрема, розроблено Концепцію програми модернізації Податкової служби України, проводяться зміни організаційної структури, застосовуються нові методи адміністрування податків, частково реформується податкове законодавство. Однак ще не вдалося створити достатні умови для ефективного розвитку підприємництва і, особливо, не досягнуто повного задоволення державних і соціальних потреб.

Правове забезпечення податкового менеджменту в Україні є непослідовним, нестабільним, обтяжливим при застосуванні для податкових органів та платників. Правова база, що регламентує податкові відносини, ускладнює належне виконання функцій податкового менеджменту. Нерівномірність податкового навантаження справляє негативний вплив на конкурентоспроможність та оздоровлення національної економіки, призводить до перепливу капіталу до галузей з більш сприятливими податковими режимами, що призводить до розбалансування розвитку національної економіки, поглиблення структурних криз.

Методом адміністративного регулювання здійснюється квотування, ліцензування, державний контроль за обліковою ставкою, валютним курсом, надаються певні гарантії соціального захисту населення тощо.

Економічними методами державного регулювання передбачається використання податкової політики для формування нових пропорцій сукупного попиту та пропозиції, спрямування капіталів на вирівнювання структурних диспропорцій економіки. Залучаючи за допомогою податків певну частку доходів господарюючих суб'єктів, можна стимулювати або стримувати їх діяльність у відповідних напрямках і тим регулювати соціально-економічні процеси в країні.

За допомогою раціонального поєднання згаданих методів державного регулювання податкової політики можна досягти оптимального співвідношення між видатками та надходженнями до державного бюджету, стабілізації в суспільстві, стимулювання зростання виробництва, підвищення інвестиційного рейтингу України на міжнародній арені, збільшення реального попиту населення.

Основними завданнями державних органів управління податками в ринкових умовах, повинні бути, по-перше, прогнозування обсягів податкових надходжень на підставі прогнозних розрахунків зростання дохідності підприємств інших організацій. По-друге, розробка нових концепцій оподаткування, які забезпечували б розвиток підприємництва, але без шкоди соціальним програмам. По-третє, обґрунтування протекціоністської політики в зовнішньоекономічній діяльності.

Література

1. Беспала Н.О. Становлення та розвиток державного податкового менеджменту в Україні / Н.О. Беспала // Економіка та держава – 2009. - № 4. С. 75-77.
2. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент: Підручник / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, В.В. Карпова. – К.: Знання, 2008 – 525 с.
3. Леміш А.М. Податковий менеджмент як інструмент оздоровлення економіки / А.М. Леміш, І.М. Рижий // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. - №8(63). – С. 15-19
4. Романюк М.В. Напрямки удосконалення системи податкового менеджменту в Україні / М.В. Романюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. - № 2(81). – С. 41-45.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КВОТУВАННЯ ІМПОРТУ В УКРАЇНІ

Квотування є нетарифним методом регулювання зовнішньої торгівлі, яке обмежені в кількісному чи вартісному вираженні обсягу продукції, яку дозволено країні (імпортна квота) чи вивозити з країни (експортна квота) за певний період. Квотування є менш очевидним, ніж митні податки, а тому надають урядові більшу свободу дій при здійсненні економічної політики та створюють певну невизначеність у торгівлі[1].

Загалом запровадження таких нетарифних інструментів як імпорти та екпорти підпорядковується адміністративному управлінню, ніж тарифна політика. Крім того, швидше запроваджувати у випадку надзвичайних ситуацій, ніж тарифи, імпорти та екпорти потребують розгляду в парламенті. З іншого боку, імпорти та екпорти є передумовою монополізації внутрішнього ринку, оскільки місцеві виробники постачання конкуруючих імпорти та екпорти товарів не перевищать квоту, і можуть не мати достатнього попиту, підвищувати ціни. Цей інструмент нетарифного регулювання використовують практично всі країни світу, у тому числі учасники СОТ що до них належать до цієї організації.

В останні роки для регулювання зовнішньоторговельної діяльності країн використовували квоти навіть частіше, ніж мито. Це зумовлено, по-перше, тим, що мита регламентуються міжнародними торговельними угодами. Тому уряди країн не можуть самостійно підвищувати митні ставки. По-друге, квота гарантує суворо обмежений, і іноземні конкуренти, навіть знижуючи ціни, не можуть продати певного продукту на ринку країни. Ввізне мито такої гарантії не дає. Підвищення ввізної ціни вітчизняної економіки, які потребують захисту, віддають перевагу квотам, бо квоти є спеціальні привілеї у вигляді квот легше, ніж у вигляді мита, оскільки останні змінюють структуру доходів державного бюджету. Одночасно імпорти та екпорти супроводжуються більшими втратами порівняно з митом, особливо якщо квоти створюють цінову конкуренцію, сприяє монополізації національної економіки. Крім того, квоти розподіляється між іноземними виробниками за допомогою ліцензій, що посилює корупцію в країні[2].

На даний час міжнародні вимоги щодо застосування кількісних обмежень встановлюються ГАТТ/СОТ. Згідно зі ст. XI Генеральної угоди про тарифи та торговельні преференції "Загальне скасування кількісних обмежень" ніякі заборони чи обмеження, крім мит, чи інших зборів, чи то у формі квот, імпорти та екпорти ліцензій або інших обмежень не мають встановлюватися чи застосовуватися щодо експорту чи продажу на зовнішньому ринку якого товару[3]. Незважаючи на положення статті XI, з метою підтримки зовнішнього фінансового стану та рівноваги платіжного балансу можливі обмеження кількості чи вартості товару, які дозволяється імпортувати при виконанні певних умов ГАТТ, крім того статтею XIII ГАТТ передбачається недискримінаційне застосування кількісних обмежень. Ці вимоги ставляться до всіх країн-учасниць СОТ.

Тому слід зауважити, що вступивши до цієї організації Україна зобов'язана не тільки і більше не застосовувати квоти на імпорти та екпорти, зокрема, не вводити заборони та обмеження на імпорти яловичого фаршу, автобусів, вантажних і легкових автомобілів старшого класу, на експорт брухту кольорових металів, зернових, благородних металів і камені, золота, срібла та діамантів, якщо вони не можуть бути обґрунтовані правилами ГАТТ, відмовившись від застосування кількісних квот. Україна має право застосовувати квоти. Зокрема, на зміну комбінованого тарифу на цукор білий та цукор-сирець з 2007 року запроваджено щорічну тарифну квоту на ввезення цукру-сирцю обсягом 260 тис. т з пільговою ставкою ввізного мита у межах квоти 2% [4]. Введення зазначеного є заборони чи обмеження експорту, які тимчасово застосовують у випадку попередження чи послаблення критичного дефіциту харчових продуктів або

що мають вагоме значення для експортуючої країни. Хоча Правила СОТ, а саме ст.19-21 ГАТТ, допускають виключення з режиму застосування тарифних і нетарифних обмежень «у випадку надзвичайних заходів щодо імпорту окремих товарів» країни [3]. Саме з посиланням на ці статті Україна обґрунтовує свої рішення щодо кількісного обмеження імпорту деяких товарів.

Україна повинна повною мірою використовувати такий інструмент нетарифного регулювання як квотування, оскільки в умовах членства в СОТ цей метод є більш прихованими та дозволяє підтримувати національного виробника, не порушуючи принципи тарифного регулювання міжнародних об'єднань. Але таке регулювання повинно доповнюватись жорстким контролем Антимонопольного комітету України за ступенем монополізації ринку.

Література

1. Квоти:[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://smi.liga.net/articles/2011-08-23/2015742-zerno_kvoti_v_chn_turboti.htm
- 2.Крупка І. Порівняльний аналіз основних інструментів зовнішньоторговельної політики в умовах глобалізації // Формування ринкової економіки. - Львів, 2009. - Вип. 19. - С. 335–351.
3. Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року: Міжнародний документ, Світова організація торгівлі від 15.04.1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. //Режим доступу з <http://www.me.gov.ua/>

Девечко Ірина

ГЕНЕЗИС ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податки в житті людини як і суспільства в цілому, завжди викликали негативні емоції через протиріччя щодо розуміння їхньої економічної доцільності та призначення. Упродовж багатьох століть податки були знаряддям жорстких форм перерозподілу національного багатства на користь окремих представників правлячої еліти та політичних авантюристів. Згодом, розвиток цивілізації та демократичних засад у суспільстві довів, що податки можуть бути ефективно використані на благо людини, забезпечення її прав і свобод, доступу до низки соціальних благ і послуг, сприяння постійному зростанню суспільного добробуту всіх і кожного.

Проблемам реформування податкової системи в умовах ринкової трансформації економіки України, теоретичним та практичним аспектам впливу податків, зокрема податків на споживання, на формування доходів бюджету, оптимізації системи оподаткування з позицій фіскальної достатності та економічної ефективності присвятили наукові дослідження такі відомі вітчизняні економісти як: В.Л. Андрущенко, В.В. Буряковський, О.Д. Василук, О.Д. Данілов, В.С. Загорський, Н.І. Костіна, А.І. Крисоватий, М.П. Кучеряненко, І.О. Луніна, С.О. Лютин, П.В. Мельник, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, А.М. Поддєрьогін, А.М. Соколовська, В.М. Суторміна, В.М. Федосов, С.І. Юрій.

Актуальність дослідження теоретичних аспектів становлення податкової системи спричинена необхідністю одержання відповідей на питання, що виникають в процесі її становлення в Україні. Зокрема: як відбувалося становлення податкових систем в інших країнах; за яких умов запровадження тих чи інших податків стає об'єктивно необхідним і можливим; яких наслідків можна очікувати від запровадження податків, вимоги щодо адміністрування яких вступають у суперечність з можливостями їх адміністрування; під впливом яких чинників відбувається еволюція оподаткування; чим відрізняється становлення податкових систем в постсоціалістичних країнах взагалі і в Україні зокрема від їх становлення в розвинутих країнах; якою є діалектика об'єктивного і суб'єктивного в становленні податкових систем; якою мірою формування податкових систем

постсоціалістичних країн може здійснюватись шляхом запозичення чужого досвіду. Відповіді на ці питання можна одержати передусім в процесі систематизації досвіду застосування різних податкових форм, аналізу їх еволюції у взаємозв'язку податкової техніки, способів стягнення податків, а також зі становленням функцій, які покладаються ці функції, зміцнення державності, еволюцією системи державних форм правління, знання основ економічного життя. Такі дослідження створюють для наукового пізнання податкової системи України в контексті загальних закономірностей функціонування і розвитку податкових систем, а також загальних у становленні податкових систем у країнах з трансформаційною економікою.

Наступним аспектом наукового аналізу податкової системи України є дослідження у взаємозв'язку зі становленням економічної, політичної і соціальної. Важливого значення для проведення такого аналізу набуває опанування інституціональної методології і методів дослідження. Аналіз становлення системи у взаємозв'язку зі становленням інституцій дозволяє з'ясувати причини проблем у податково-бюджетній сфері, які лежать за межами власне податкової сфери, криються в рівні розвитку інститутів правової держави і громадянського суспільства економічної і соціальної сфер. Адже їх нерозвиненість чи відсутність певних (наприклад, "прогалани" в податковому законодавстві) стає причиною податкових відносин на розсуд одного з їх суб'єктів, а головне, в залежності від уявлень про правильність того чи іншого рішення, або керуючись критерієм вигоди. Окрім того, цей аспект аналізу податкової системи є обґрунтуванням проведення системних реформ.

Ще одним аспектом наукового аналізу податкової системи є дослідження цілісності, у взаємозв'язку всіх елементів і підсистем. Особливого значення набуває аналіз відповідності форм оподаткування техніці та технології адміністрування податків, яка є умовою забезпечення їх високої фіскальної ефективності.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ

Проблема контрабанди в Україні набула значної актуальності і боротися з нею є одним із першочергових завдань держави у справах економічних інтересів.

Річ у тім, що контрабанда тісно пов'язана з фінансово-кредитною системою зовнішньоекономічною діяльністю, паливно-енергетичною сферою, сферою оподаткування, легальною підприємництвом, приватизації, інвестицій. Значна частина імпортованих товаропотоків в Україні має контрабандне походження, що негативно впливає на розвиток вітчизняної економіки, дестабілізує внутрішній ринок та є причиною вчинення корупційних дій в державних та місцевих органах влади.

У силу актуальності даної проблеми різні аспекти такого негативного явища, як контрабанда, широко досліджувалися вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких: Гадойбосова, Д.Д. Давітадзе, М.Г. Вороніна, Н.В. Качева, В.М. Колдасова, М.Б. Козлова, О.М. Омельчука, Ю.І. Сучкова, Б.І. Тишкевича та ін.

Аналіз стану боротьби з контрабандою свідчить про те, що хоча заходи державною програмою протидії контрабанді "Контрабанда-СТОП" здебільшого виконані, проте не були вирішені основні завдання програми, а саме усунення умов, які сприяють контрабандній діяльності; підвищення ефективності прикордонного контролю. Сучасна контрабанда в Україні давно вже "переросла" класичні форми і сьогодні має такі ознаки: вона є однією зі складових частин злочинності і тісно пов'язана з іншими видами злочинності (так для певної частини населення, яка проживає у прикордонних районах, контрабанда набуває характеру "промислу"); контрабанда набуває дедалі більш витончених та організованих форм.

контрабанду дедалі частіше вчинюють не окремі особи, а організовані злочинні угруповання; координація контрабанди, наприклад, у галузі наркобізнесу, відбувається на транснаціональному рівні); контрабанда нерозривно пов'язана з корупцією в органах влади і управління, правоохоронних і судових органах, банківських структурах тощо і, насамперед, в органах митної служби; схеми контрабанди є доволі гнучкими, правопорушники постійно коригують механізми і тактику протиправної діяльності відповідно до зміни правил оформлення ввезення на територію України і вивезення з неї товарів; контрабандисти розробляють нові заходи протидії правоохоронним органам у виявленні та документуванні контрабанди [2, 18].

Основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності:

□ низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття в країні та прикордонних регіонах, де контрабанда для значної частини мешканців перетворилася на основне джерело доходів;

□ недосконалість митного та податкового законодавства;

□ висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу;

□ «прозорість» державного кордону з країнами СНД;

□ недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю;

□ недосконалість державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків [3, 119].

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

1. Дії контрабандистів в Україні є широкомасштабними, а наслідки цих дій вразили всі сфери економічної діяльності держави.

2. Сучасна контрабанда в Україні давно “переросла” свої ранні класичні форми і нині є однією зі складових організованої злочинності у сфері економіки.

3. Контрабанда набуває все більш витончених та організованих форм. Наявні матеріали та звітні дані щодо протидії контрабанді дають підстави припустити наявність налагоджених каналів контрабанди та стійких способів її вчинення. Разом з тим, схеми контрабанди є доволі гнучкими, правопорушники постійно корегують механізми і тактику протиправної діяльності відповідно до зміни правил оформлення ввезення на територію України та їх вивезення.

4. Більшість злочинів, пов'язаних з незаконним переміщенням вантажів через державний кордон України вчиняються з використанням корумпованих зв'язків переважно з участю посадових осіб митних органів, органів охорони державного кордону, а також інших контролюючих органів. Крім того, контрабанда нерозривно пов'язана з корупцією в органах влади та управління, а також в судових органах України.

Література

1. Закон України “Про боротьбу з корупцією” // Відомості Верховної Ради України – 995. – № 34. – С. 266

2. Погорельський М.А. Підвищення ефективності боротьби з сучасною контрабандою //

Південноукраїнський правничий часопис. -№ 1. – 2009. – С.18-1.

3. Кравчук С.Й. Економічна злочинність в Україні. Курс лекцій. Навчальний посібник. – К : Кондор, 2009. – 282 с.

Дзудзило Лілія

ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Реалізація довгострокової економічної стратегії України, спрямованої на трансформацію у високорозвинуту економічну країну європейського типу, обрання курсу на вступ до ЄС, орієнтація на економічне зростання, створення соціально-орієнтованої ринкової економіки вимагають підвищення ефективності економіки, розвитку регіональної інфраструктури, збільшення валового внутрішнього продукту, підвищення рівня життя населення. Досягнення зазначених цілей неможливе без створення в країні сприятливого

податкового клімату, а тому податкова реформа розглядається як один із ключових чинників підвищення ефективності державної економічної політики.

Послідовна реалізація в Україні курсу демократичних реформ, перехід від адміністративної до державно-громадської системи управління, об'єктивні процеси модернізації суспільства в цілому визначають необхідність і значимість діяльності податкової служби України в напрямку встановлення партнерських відносин з податковими органами і платниками податків на принципах добросовісності, нейтралітету та прозорості.

В цьому контексті особливого значення набуває створення такої системи адміністрування податків, зборів та обов'язкових платежів, який би відповідав інтересам соціально-економічного розвитку держави, сприяв подоланню дисфункцій та структурних диспропорцій економіки, забезпечив зниження податкового навантаження, спрощення оподаткування, ініціював підвищення активності суб'єктів господарства, створював умови для залучення як національних, так і іноземних інвестицій, зростання добробуту населення.

Наукові основи управлінської діяльності держави в сфері оподаткування є загальнонауковими та вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами.

Серед вітчизняних науковців, які займаються проблемами адміністрування податків, доцільно назвати В. Андрущенка, В. Вишневецького, В. Гейця, О. Данилова, В. Загорського, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніну, П. Мельника, А. Мельника, В. Федосова, С. Юрія.

Незважаючи на визначальну роль податкового адміністрування в реалізації економічної політики України, сьогодні здобутки вітчизняної науки обмежуються в основному правових та організаційних аспектів цього виду управлінської діяльності. Водночас фундаментальні дослідження теоретико-методологічного обґрунтування сутності та функцій адміністрування податків. Враховуючи диспропорції економіки, породжені неадекватною системою оподаткування, оцінка, аналіз, вивчення тенденцій та удосконалення діяльності податкових органів, спрямованої на забезпечення мобілізації податкових надходжень, обов'язкових платежів з одночасним стимулюванням економічного розвитку набуває особливого значення. Даний підхід і визначає актуальність обраної теми дослідження для науки і практики.

Таким чином, розробка ефективного механізму податкового адміністрування повинна об'єднати сукупність заходів, спрямованих на вдосконалення організації процесів податкового адміністрування як управлінської діяльності податкових органів, забезпеченню мобілізації обов'язкових платежів, підвищення ефективності адміністрування окремих податків, виховання податкової культури.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система. Підручник. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
2. Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. Податковий кодекс України. Підручник. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.

Довб

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ПІД ЧАС РЕЖИМІВ ТРАНЗИТУ, А ТАКОЖ ТИМЧАСОВОГО ВВЕЗЕННЯ ТА ВИВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ І ІНШИХ МАТЕРІАЛІВ

Зовнішньоекономічні зв'язки на сьогодні - це об'єктивно обумовлена важливий фактор економічного зростання, невід'ємна складова національного економічного розширеного відтворення. Вони все більшою мірою визначають не тільки темп процесу виробництва, але й обміну та розподілу. [2]

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах інтеграції України в пан'європейську та світову транспортно-логістичну схеми, митна діяльність має метою забезпечення економічної безпеки України та створення ефективної системи митного оформлення вантажопотоків при міждержавному виробництві продукції.

Проблематикою окремих аспектів застосування митних режимів та митного оформлення в митній сфері в своїх дослідженнях відображали І. Безкоровайна, Н. Білоусова, Бондаренко, Н. Гончарова, О. Ланко, О. Спіцин, О. Чига та ін.

Режим тимчасового вивезення застосовується до товарів, що перебувають у вільному обігу на митній території України.

Режим тимчасового ввезення застосовується до товарів, що ввозяться на митну територію України (крім товарів, що попередньо вивезені за межі митної території України у митному режимі тимчасового вивезення або переробки за межами митної території України), а також до товарів, що ввезені на митну територію України та поміщені в митні режими переробки на митній території України, митного складу, спеціальної митної зони, транзиту, магазину безмитної торгівлі за умови виконання всіх належних процедур і вимог законодавства щодо поміщення товарів у режим тимчасового ввезення. [1]

Основні напрями вдосконалення митного оформлення під час режимів транзиту, а також тимчасового ввезення та вивезення товарів і інших матеріалів полягають у:

1. вдосконаленні організації механізму митного контролю;
2. скороченні термінів і підвищенні якості огляду товарів і транспортних засобів;
3. скороченні термінів сплати митних платежів;
4. вдосконаленні документального оформлення митних процедур;
5. зменшенні витрат на здійснення контролю за допомогою розробки гнучких технологій залежно від категорій товарів і осіб, що їх переміщують;
6. забезпеченні доставки товарів у повному обсязі до місць митного оформлення;
7. поліпшенні взаємодії з транспортними організаціями за допомогою розробки і впровадження спільних технологій, що забезпечують здійснення ефективного митного контролю та оформлення товарів з урахуванням необхідності забезпечення безперервності перевізного процесу і необхідності скорочення простою транспортних засобів;
8. вдосконаленні контролю на напрямках незаконного переміщення товарів і транспортних засобів.

Можливості застосування передових технологій митного оформлення в цьому напрямку визначаються насамперед законодавчою вітчизняною базою, яка регулює порядок проведення митного оформлення. На сьогодні проводиться активна робота щодо прискорення товаро - та пасажиропотоків, спрощення митних процедур та процедур державного контролю.

Першим напрямком цієї діяльності є перегляд та актуалізація нормативної бази, що регулює питання митного оформлення. Також, важливу роль на вітчизняних митницях грає людський фактор, фактор культури та порядності. [3]

Література

1. Митний Кодекс України: із змінами та доповненнями станом на 30 січня 2008 р.: науково-практичний коментар: / А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний, Р.К., О.Б. Андреева. - К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 756 с.
2. Дубиніна А.А., Сорокіна С.В. Основи митної справи: Навч. посібник - К.: Професіонал, 2004. - 360 с.
3. Митна справа: Навч. посіб.: В 3т. / За ред. А.Д. Войцешука. - К.: Мануфактура, 2006. Навчальне видання "Митна справа".

ОПТИМІЗАЦІЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ЧЕРЕЗ НАБЛИЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

З прийняттям Податкового кодексу України (далі ПКУ) у визначенні оподаткування прибутку відбулося багато змін. При цьому спостерігається зближення податкового бухгалтерського обліку. Це обумовило те, що в основу податкового обліку визначальні принципи бухгалтерського обліку. В окремих випадках ПКУ посилює положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С) БО). Проте повного зближення бухгалтерського обліку з податковим з прийняттям ПКУ немає. Відмінності залишилися. Це підтверджує і те, що ПКУ визначає поняття «податкових різниць».

Найбільші зміни відбулися в механізмі розрахунку об'єкта оподаткування валового доходу прийшло поняття доходу, під яким розуміють загальну суму платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі як на території континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за її межами [4, с. 18].

При цьому воно відрізняється від визначення доходу, яке надається в П(С) БО «фінансові результати». До доходів в бухгалтерському обліку належить з економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок власників) за звітний період [4, с. 20].

Значні зміни, які наблизили податковий облік до бухгалтерського, відбулися при визнанні доходів від реалізації товарів (робіт, послуг). Правило визнання валового доходу змінено на визнання доходів за методом нарахування.

Собівартість виготовлених та реалізованих товарів (виконаних робіт, наданих послуг) складається з витрат, прямо пов'язаних із виробництвом таких товарів (виконаних робіт, наданих послуг). Склад кожного елемента дуже схожий на складові виробничої собівартості готової продукції, визначені згідно П(С)БО 16 «Витрати» [7, с. 83].

Відмінністю залишається те, що згідно з цим стандартом до прямих витрат належить амортизація. Вона, як правило, включається до загальновиробничих витрат. Проте розбіжність полягає в тому, що згідно з ПКУ до податкової собівартості виготовлених товарів не включаються змінні і постійні розподілені загальновиробничі витрати. Ці витрати беруть участь у визначенні об'єкта оподаткування як інші витрати.

Ще однією особливістю, яка впливає на розбіжності між оподатковуваним і бухгалтерським прибутком є наявність в податковому обліку витрат подвійного призначення. За бухгалтерським обліком витрати на амортизацію необоротних активів при цьому частково зближення відбулося. Амортизація необоротних активів тепер не є окремою складовою при визначенні податкового прибутку. Її включають до собівартості виготовлених та реалізованих товарів (робіт, послуг) або до інших витрат, залежно від того, де використані активи.

З метою податкового обліку основні засоби та інші необоротні активи поділяються на групи, нематеріальні активи – на 6 груп. Облік амортизованої вартості здійснюється по кожній групі, тобто груповий облік необоротних активів відмінені і це є однією з змін, яка поєднує бухгалтерський і податковий облік.

Слід зазначити і те, що податкова амортизація нараховується протягом корисного використання (експлуатації) об'єкта, але не менше мінімально допустимого строку експлуатації. В той же час бухгалтерський облік такого обмеження не має. Спільним же є те, що амортизація основних засобів нараховується щомісячно, розподілено за місяцями наступного за місяцем введення в експлуатацію.

Залишаються різниці і в частині переоцінки активів. Якщо платник податку змінює рішення про уцінку (дооцінку) активів за правилами бухгалтерського обліку, а

дооцінка) не буде змінювати балансову вартість активів та доходів або витрат такого платника податку. В той же час переоцінка активів в бухгалтерському обліку буде впливати на вартість активу, так і буде змінювати доходи або витрати підприємства.

Отже, аналіз діючого податкового законодавства в частині визначення податковуваного прибутку свідчить про зближення його з обліковим прибутком.

Враховуючи те, що існує різниця між об'єктом оподаткування і фінансовими результатами в бухгалтерському обліку визначальним є і те, що Міністерство фінансів України затверджено Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці», яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про податкові різниці та її розкриття у фінансовій звітності, яке набрало чинності з 01.01.2012 р. [9, с.1-3].

Визначені в роботі різниці потребують подальшого дослідження в частині можливості їх усунення з метою формування інформації для оподаткування на підставі даних бухгалтерського обліку.

Література

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: від 02.12.2010 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність [Текст]: Закон України від 16.07.99 р. №996-XIV // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 3-8.
3. Звіт про фінансові результати [Текст]: П(С)БО 3 затв. наказом МФУ від 31.03.99 р. №87 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 20-25.
4. Основні засоби [Текст]: П(С)БО 7 затв. наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 38-43.
5. Нематеріальні активи [Текст]: П(С)БО 8 затв. Наказом МФУ від 18.10.99 р. № 242 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 44-48.
6. Витрати [Текст]: П(С)БО 16 затв. наказом МФУ від 31.12.99 р. №318 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 83-88.
7. Податок на прибуток [Текст]: П(С)БО 17 затв. Наказом МФУ від 28.12.99 р. № 353 // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – №10. – С. 89-93.
8. Положення бухгалтерського обліку «податкові різниці», затв. наказом МФУ від 05.01.2011 р. № 27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Думанська Світлана

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Розбудова фінансової системи України в умовах переходу до ринку безпосередньо пов'язана з формуванням нової податкової системи. У цих умовах, поряд із виділенням податкового права із фінансового, відбувається становлення податкового контролю як самостійної складової фінансового контролю і як домінанти державного податкового менеджменту.

На фоні швидкого розвитку законодавчої бази оподаткування спостерігається значне відставання системного врегулювання норм податкового контролю, наукового обґрунтування його методології та процедур проведення контрольних заходів. Невідповідність організаційної структури податкової служби вимогам сьогодення, недостатнє фінансування її органів порівняно з економічно розвиненими країнами, недосконала система оплати праці, підготовки та перепідготовки кадрів зумовлюють необхідність вдосконалення методологічних та організаційних засад податкового контролю.

Окрім питання організації і проведення податкового контролю були частково розглянуті у працях М.Я. Азарова, М.Т. Білухи, Б.В. Бурлуцького, Ф.Ф. Бутинця, О.Д. Заслика, О.М. Воронкової, О.Д. Данілова, Т.І. Єфименко, В.П. Загороднього, С.В. Каламбет, М.М. Каленського, В.М. Мельника, М.В. Романіва, А.М. Соколовської, В.М. Федосова, К.В. Хмільовської, О.П. Чернявського, А.О. Чугасва, В.О. Шевчука, Ф.О. Прошенка.

Проте, поки що не знайшли свого вирішення проблеми комплексного характеру природи податкового контролю, процесів його становлення, розвитку та у практичному досвіді контрольно-перевірочної діяльності податкових органів. Науковці залишаються питанням понятійного апарату податкового контролю, забезпечення контрольних процедур, їх класифікації і систематизації, організаційної структури податкових органів та умов їх функціонування, зокрема інтересів платників та контролюючих органів у контрольно-перевірочному процесі.

Вважаємо, що зміна пріоритетів фінансової діяльності держави, викликані глобальними перетвореннями, зумовила в останнє десятиліття стрімкий розвиток нормативно-регулювальної системи оподаткування з одночасним розширенням функцій фінансового контролю. У цих умовах, поряд із виділенням податкового права із загальної системи законодавства відбувається становлення податкового контролю як самостійної складової частини державного контролю.

Податковий контроль – це діяльність посадових осіб контролюючих органів з оподаткування щодо спостереження за відповідністю процесу організації ведення податків обліку об'єктів оподаткування, методик обчислення та сплати податків актам законодавства з питань оподаткування; щодо виявлення відхилень, допущених при виконанні податкових правил та визначення впливу наслідків порушень норм податкового законодавства зобов'язання [2, 244 - 247].

Значимість податкового контролю на перехідному етапі розвитку ринкової економіки особливо зростає через низьку податкову культуру населення та суб'єктів підприємств, значну тінізацію економіки, суттєву залежність від податкової складової бюджетних доходів.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система. Підручник. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
2. Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. Податковий контроль. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.

Задорожний

СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ МИТНИХ ПРАВ

Відповідно до ст. 319 Митного Кодексу України порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (у разі необережності) дії чи бездіяльність, які посягають на встановлений законодавством порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. За порушення митних правил встановлено адміністративну відповідальність. [2]

Актуальність даної теми полягає у необхідності детального дослідження сфери митного контролю, що регулюють переміщення через митний кордон. Адже на сучасному етапі розвитку держави, існує дуже велика кількість порушень у даній сфері.

Поняття "митні правила" досліджували такі науковці та практики митної справи: Демченко, Ю.М. Дьомін, О.Б. Єгоров, В.В. Заяц, І.Г. Калетнік, А.В. Мазур, В.Г. П.В. Пашко, Д.В. Приймаченко, С.С. Терещенко, О.П. Шейко та ін.

Слід зазначити, митні правила тлумачаться як частина митного законодавства, в якій виписано митні процедури. Адже, згідно чинного Митного Кодексу України, змісту його статей, до митних правил належить порядок здійснення митних процедур.

Перш за все, це порядок організації та здійснення митного контролю.

Підтвердженням даного твердження є те, що невиконання будь-якої процедури митного контролю оцінюється законодавцем як порушення митних правил.

Норми митного оформлення як процедури, пов'язані із закріпленням митного контролю, автоматично зараховуються до митних правил. Основні

митного оформлення - декларування товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Недекларування товарів і транспортних засобів Митний Кодекс України також визначає як порушення митних правил.

Окрім того, до митних правил, згідно із законодавчими та нормативними актами, належить велика кількість порядків та процедур.

Перелік основних митних правил включає:

- порядок обліку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють переміщення товарів через митний кордон України;
- процедури, що виконуються до початку митного оформлення товарів і транспортних засобів, тобто попередні операції;
- порядок декларування товарів і транспортних засобів;
- обов'язковість митного контролю та оформлення всіх товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон;
- переміщення всіх товарів і транспортних засобів виключно у визначених пунктах пропуску на митному кордоні України;
- порядок тимчасового зберігання товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- порядок здійснення митних процедур під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України різними видами транспорту;
- порядок розпорядження товарами, що перебувають під митним контролем;
- порядок здійснення підприємницької діяльності з надання послуг з декларування товарів і транспортних засобів та перевезення товарів, що переміщуються через митний кордон України або перебувають під митним контролем;
- порядок та умови переміщення товарів у разі застосування видів митного режиму;
- порядок пропуску та оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами;
- порядок контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності;
- порядок декларування і методи визначення митної вартості товарів;
- порядок та критерії визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також верифікації сертифікатів про походження товарів з України;
- порядок надання митних пільг. [3]

Незважаючи на велику кількість різноманітних митних правил, у науковій та прикладній літературі не було спроб їх класифікувати. Класифікацію митних правил потрібно здійснювати за основними ознаками. Систематизація митних правил показує, що законодавець ставить перед митними правилами фактично три мети, а саме забезпечити:

- здійснення митного контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України;
- здійснення митного оформлення цих товарів і транспортних засобів;
- справляння передбачених законом податків і зборів.

Таким чином, митні правила можна сприймати як частину митного законодавства, в якій вписано митні процедури. [1]

Література

1. Митна справа: Навч. посіб.: В 3т. / За ред. А.Д. Войцешука. – К.: Мануфактура, 2006. – 352 с.
2. Митний Кодекс України: із змінами та доповненнями станом на 30 січня 2008 р. науково-практичний коментар: / А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний, Р.К., О.Б. Андрєєва - К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 756 с.
3. Управління в митній службі: Підручник / За заг. ред. Ю.Д. Кунєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 294 с.

ФІСКАЛЬНО – РЕГУЛЮЮЧІ ДОМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІ ОПОДАТКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Центральною ланкою сучасної податкової системи є оподаткування особи населення. Податок на доходи фізичних осіб – один із найважливіших податків податкової системи України, який безпосередньо пов'язаний з соціальною державою, а механізм його справляння впливає на добробут населення країни.

Теоретико-методологічні засади оподаткування фізичних осіб розроблені таких видатних вчених як А. Вагнер, Дж. Кейнс, А. Лаффер, Д. Міль, Ф. Нітті, Д. Сміт. У сучасній економічній літературі проблеми оподаткування доходів фізичних осіб висвітлені в працях багатьох українських науковців, зокрема, В. Андрушенка, С. В. Вишневського, Є. Вишневської, О. Данілова, Н. Костіної, А. Крисоватого, С. Онисько, А. Скрипника, А. Соколовської, В. Федосова, Л. Шаблістої, К. Шевченка та інших.

Проте, в сучасних умовах, малодослідженіми залишаються проблеми обґрунтування напрямів реформування механізму оподаткування особистих доходів з точки зору соціальної і економічної ефективності, а також відсутність єдності думок практиків щодо подолання нерівності розподілу доходів громадян і побудови ефективного механізму оподаткування доходів фізичних осіб, який б задовольняв потреби як держави, так і платників податків.

Генезис оподаткування особистих доходів громадян на теренах нашої держави розпочався із 1992 року з ухваленням Декрету Кабінету Міністрів України «Про встановлення податку з громадян», який передбачав застосування надзвичайно високих ставок. Так, в 1991-1992 рр. діяла прогресивна система оподаткування прибутку фізичних осіб чотирма ставками – з 12 до 30%. У 1993-2003 рр. вже використовувалося 5 ставок, мінімальна знизилася до 10%, а максимальна – зросла до 40%. Дані оподаткування призвели до виникнення високого рівня тіньової економіки.

У 2004 році дана система оподаткування була замінена оподаткуванням прибутку фізичних осіб ставкою в розмірі 13%. Законом України «Про податок з доходів фізичних осіб» встановлений пропорційний принцип оподаткування. У 2007 році ставку було збільшено до 15%.

У 2010 році Верховною Радою України прийнято Податковий кодекс України, який оподаткування доходів фізичних осіб представлено в IV розділі Податкового кодексу України, вони з 1 січня 2011 року регулюють основні принципи та правила нарахування та сплати податку до бюджету. Нині діє базова ставка розміром 15% для доходів, що не перевищують 10 мінімальних заробітних плат та 17% – для доходів понад 10 заробітних плат.

Податку на доходи фізичних осіб притаманні як фіскальні, так і регулюючі функції. З фіскальної точки зору цей податок є одним із важливих джерел формування місцевих бюджетів. Щодо регулюючого макроекономічного впливу, податок на доходи фізичних осіб є одним із ефективних «вбудованих стабілізаторів» економіки, оскільки притаманна йому база оподаткування порівняно плавно реагує на економічні підйоми і спади [1].

Регулювання певних соціально – економічних процесів в Україні, як і в інших країнах світу, за допомогою особистого прибуткового податку здійснюється надзвичайно ефективно. Система пільгового оподаткування доходів фізичних осіб в Україні має, переважно, такий самий склад і те саме призначення, що і в інших країнах, а саме: соціальна підтримка, а також стимулювання певних видів діяльності платників податків. До першої групи можна віднести податкові пільги, що надаються на рівень соціального захисту населення, сприяють захисту прав і свобод громадян, підвищенню рівня освіти, здійснення наукової діяльності. Як і в інших країнах

руга група податкових пільг спрямована на стимулювання інвестиційної діяльності і збільшення заощаджень населення [2, с. 117].

На даний час механізм справляння податку на доходи фізичних осіб в Україні має свої переваги і недоліки. Слід відмітити, що механізм адміністрування податку на доходи фізичних осіб прописаний в Податковому кодексі відрізняється в кращу сторону в порівнянні від того, який визначався законодавством до 2011 р.

Серед основних і найважливіших кроків на шляху до удосконалення механізму справляння даного податку протягом найближчого проміжку часу можна запропонувати наступні:

- проведення державою політики високих доходів громадян;
- введення шкали прогресивного оподаткування;
- запровадження у механізмі сплати ПДФО неоподаткованого мінімуму на рівні прожиткового мінімуму для всіх категорій платників, а також на вибір платника податку – форми оподаткування сімейного доходу;
- спрощення процедури одержання права на податкову знижку та алгоритму розрахунку суми податку, яка підлягає поверненню;
- удосконалення механізму надання податкових пільг, зокрема на законодавчому рівні.

Головним принципом, який має бути закладений у податкову систему держави є принцип соціальної справедливості. Відповідно до цього принципу, оподаткуванню повинні піддаватись тільки ті доходи, які залишаються в населення після задоволення необхідних потреб. Система оподаткування доходів фізичних осіб повинна, крім фіскальної (мобілізація фінансових ресурсів до бюджетів), виконувати ще й регулюючу функцію (підвищення рівня соціальної захищеності найбідніших верств населення за рахунок багатой частини спільства).

Література

1. Мельник В. М. Фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб в Україні: можливості зростання / В. М. Мельник // Фінанси України. – 2007. – №12. – С. 38-41.
2. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій [та ін.]: за ред. З. С. Варналій. – К.: Знання України, 2008. – 675 с.

Заставний Назарій

РОЛЬ МИТНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Ефективне провадження посередницької діяльності митним брокером та митним ревізником багато в чому залежить від їх взаємодії з митними органами різного рівня. Удосконалення митного законодавства в сфері взаємодії між митними органами і посередницькими структурами вимагає чіткого визначення форм та методів такої взаємодії. Загальні засади взаємодії митних органів з державними і недержавними органами та юридичними особами урегульовані чинним законодавством. Так, глава 3 МК України становлює, що митні органи, спеціалізовані митні установи та організації, їх посадові особи виконанні покладених на них завдань взаємодіють з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також підприємствами та громадянами в порядку, встановленому законодавством.

Перш ніж аналізувати особливості взаємодії митних органів і митних посередників, розглянемо зміст категорії «взаємодія». Незважаючи на досить широке застосування поняття «взаємодія» як у філософських, так і в інших науках зміст його достатньо не розкрито. Існує найбільш поширені в науці думки щодо визначення філософської категорії «взаємодія». Перша концепція передбачає, що наявність зв'язків між будь-якими явищами об'єктивного світу з необхідністю викликає взаємодію між ними. За другим твердженням, філософська категорія «взаємодія» повністю отожднюється з категорією «взаємозв'язок». Відповідно до

другої концепції для філософської категорії «взаємодія» характерна наявність лише таких зв'язків, які дозволяють об'єктам взаємодіяти один з одним, по-другу самій взаємодії, внаслідок якої відбувається двостороння зміна взаємодіючих об'єктів.

Форми взаємодії тісно пов'язані із формами діяльності митних органів щодо їх багаточисленних функцій. Серед основних функцій митних органів переважно фіскальну, регулятивну, правоохоронну, а також функцію надання митних підприємницьку. Саме реалізація регулятивної функції визначає основи взаємодії митними органами та митними брокерами і митними перевізниками.

Регулятивна функція є однією з основних функцій митних органів здійснюється митними органами як шляхом нормотворчості, так правозастосування. ДМСУ є спеціально уповноваженим центральним органом влади в галузі митної справи і має значні повноваження у регулюванні правових відносин у митній сфері. Відповідно до ст. 13 МК України, ДМСУ в межах своїх повноважень видає відповідні накази, організовує та контролює їх виконання.

Аналіз чинного законодавства та нормативно-правових документів дозволяє сформулювати та визначити такі основні форми взаємодії митних органів та підприємств, що надають посередницькі послуги в галузі митної справи:

Митні органи, в особі ДМСУ (або митниці, в разі делегування їм повноважень), приймають документи, що подаються для одержання ліцензії (суб'єктом провадження посередницької діяльності митного брокера чи митного перевізника), переформлюють, анулюють зазначені ліцензії (свідомства), ведуть ліцензійно-ліцензійний реєстр митних брокерів і митних перевізників, з їх періодичною перевіркою. Митний орган, у регіоні обслуговування якого здійснює діяльність митний брокер (або перевізник), з урахуванням специфіки своєї діяльності розробляє єдиний порядок роботи митними брокерами операцій щодо митного оформлення, в тому числі і порядок допуску до певних розділів інформаційної мережі митного органу для автоматизованої обробки інформації та електронної передачі даних, необхідних при здійсненні митної діяльності, з урахуванням вимог щодо захисту інформації. 3. Митні органи в регіоні роботи якого здійснює діяльність митний брокер чи митний перевізник, окремий, централізований облік підприємств-посередників із занесенням інформації про порушення митними брокерами та митними перевізниками законодавства. 4. Відповідний митний орган у разі порушення митним брокером чи перевізником встановлених правил діяльності повинен забезпечити своєчасне прийняття рішення щодо скасування (анулювання) дозвільних документів на здійснення підприємницької діяльності в галузі митної справи. 5. Митні брокери та митні перевізники мають право на отримання платних послуг, перелік яких затверджений постановою Міністерств України від 25 грудня 2002 року № 1952 (зокрема, інформаційно-консультування митними органами з питань посередницької діяльності, з питань законодавства тощо). 6. Митні органи, в регіоні діяльності яких діють митні підприємства, також підвідомчі йому структурні підрозділи надають для доступного ознайомлення та розташування усіх діючих у даному регіоні митних посередників.

Отже, наведений вище аналіз різних форм взаємодії митних органів з підприємствами дає всі підстави визначити відносини, які виникають між даними суб'єктами, з правовою природою як адміністративно-правові вертикального виду. Саме ці відносини характеризуються наявністю в одній стороні владних повноважень (митні органи), а в другій стороні відносин (митні підприємства) найяскравіше виявляють сутність адміністративно-правового регулювання та становлять зміст митного адміністрування.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЗА КРИТЕРІЄМ ЕФЕКТИВНОСТІ

У контексті наукового забезпечення визначення стратегічних напрямів подальшого формування податкової системи критичного значення набуває оцінка ефективності її функціонування з метою визначення її відповідності зазначеній меті, реалізації покладених на неї функцій і завдань та її ефективності. Мірилом такої оцінки є критерій (від грец. *riterion* – засіб для судження) – ознака, на підставі якої здійснюється оцінка.

Мета розробки системи критеріїв оцінки та добору на цій основі пріоритетних напрямів розвитку вітчизняного оподаткування полягає в тому, щоб допомогти спеціалістам, які приймають рішення щодо такого розвитку, знайти саме необхідні рішення, знизити рівень ризику, кваліфіковано визначити взаємозв'язок між прийнятими рішеннями та необхідними для їх реалізації витратами, з їх майбутньою віддачею. Визначення та реалізація пріоритетних рішень – це механізм узгодження протиріч між інтересами держави та платника податків. Воно зумовлює усвідомлення суб'єктами податкових відносин мети податкової політики у безпосередньому підпорядкуванні реалізації його інтересу. Пріоритети розвитку оподаткування добираються як реакція на потреби держави для виконання її функцій.

Найбільш розповсюдженою є економічна оцінка за критерієм ефективності. Необхідно зазначити, що цей критерій не є універсальним, бо він не враховує політичні та соціальні фактори, які впливають на функціонування системи в цілому. Так, наприклад, під впливом будь-якого фактора, найбільш важливого в даний момент часу та за конкретних умов, вимога досягнення економічної ефективності може порушуватися.

Разом з тим будемо вважати, що ефективність є основним критерієм у визначенні спільності процесу функціонування системи оподаткування та розвитку ринкових відносин у країні: Ефективність характеризується відношенням ефекту до витрат ресурсів, які забезпечили його отримання, досягнення результату. Інакше кажучи, ефективність – це ефект, який припадає на одиницю витрат ресурсів, що були використані з метою одержання досягнутого результату. Що стосується системи оподаткування, то дуже важко кількісно визначити цей критерій, бо результатом її функціонування є не тільки наповнення дохідної частини бюджету, а й створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, стимулювання розвитку пріоритетних галузей економіки, перерозподіл доходів між різними категоріями населення та багато іншого. Система оподаткування прямо чи опосередковано впливає практично на всі сфери суспільного життя як держави в цілому, так і окремої людини.

З метою визначення формалізованого виразу критерію ефективності економічна теорія пропонує використання таких індексів:

- індекс концентрації дозволяє визначити ті податки, за рахунок яких формується переважна частина доходів бюджету;
- індекс дисперсії визначає існування (або відсутність) податків з низьким обсягом надходжень, які ускладнюють систему оподаткування;
- індекс ерозії визначає ступінь відповідності фактичних баз оподаткування потенційним;
- індекс запізнення збору визначає своєчасність сплати податків;
- індекс конкретності визначає простоту побудови системи оподаткування з мінімально можливою кількістю податків, які мають конкретні ставки оподаткування;
- індекс об'єктивності визначає наявність у більшості податків об'єктивно визначеної бази оподаткування;
- індекс витрат дозволяє виявити, наскільки зведені до мінімуму витрати при зборі податків.

Ключовим елементом оцінки ефективності чинної податкової системи є ступень її відповідності загальному стану економічної системи. В умовах достатнього рівня гнучкості податкової системи як головного дохідно-фінансового інструменту бюджету існує реальна загроза посилення економічної кризи. Для такого стану оцінюючі динаміку зміни величини доходів бюджету швидко використовуючи класичні коефіцієнти еластичності та динамічності податків.

Отже, при реформуванні податкової системи необхідно насамперед визначити критерій ефективності для максимізації фінансового результату реформ. Проте, при цьому потрібно враховувати критерії доцільності та довіри населення до органів податкової держави взагалі.

Зах

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЗАСІБ ЗМІЦНЕННЯ ДОХОДНОЇ БАЗИ БЮДЖЕТІВ

Ухилення від оподаткування є серйозною проблемою нашої держави, що призводить не лише до недоотримання бюджетом коштів і зростання його дефіциту, а й до підривної основи ринкової конкуренції. Одним із дієвих засобів недопущення та ліквідації податкових правопорушень є застосування заходів податкового контролю. Удосконалення податкового контролю вважаємо однією з важливих і водночас найбільш актуальних проблем в сучасних умовах розвитку економіки України.

Дослідженням теоретичних аспектів податкового контролю, його ефективності займаються такі українські вчені як: О.Д. Данилов, А.Я. Кизима, А.І. Крисовий, О.М. Онищенко, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, В.О. Шевчук, О.В. Жигаленко та ін.

Під податковим контролем ми розуміємо систему заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства при проведенні розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування діяльності, законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

В Україні податковий контроль здійснюється [2]:

- 1) органами державної податкової служби – щодо податків, які сплачують платники податків та державних цільових фондів, а також стосовно законодавства, котре регулює дотриманням якого покладається на органи державної податкової служби;
- 2) митними органами – щодо мита, акцизного податку, податку на додану вартість, інших податків, які відповідно до податкового законодавства справляються у разі ввезення (пересилання) товарів і предметів на митну територію України або території вільної митної зони.

Податковий контроль здійснюється шляхом [2]:

- ведення обліку платників податків;
- інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної податкової служби;
- перевірок та звірок відповідно до Податкового кодексу України.

Загалом, перед податковим контролем як складовою податкової системи стоїть завдання подолання нерівномірного розподілу податкового навантаження в економіці, удосконалення недостатньо ефективної на сьогодні контрольно-перевірочної системи, зменшення заборгованості зі сплати податків і зборів до бюджету, сприяння розвитку та запровадженню стабільного, прозорого законодавства, з метою детінізації економіки та легалізації доходів юридичних і фізичних осіб.

Аналіз показників діяльності контролюючих органів Державної податкової адміністрації в Тернопільській області у 2006-2010 рр. дозволив виявити наступні проблеми: 1) зростання кількості виявлених порушень паралельно із скороченням кількості перевірок платників податків; 2) зростання кількості позапланових перевірок пара

скороченням кількості планових; 3) зростання показника донарахованих платежів по відношенню до кількості проведених податкових перевірок. Зазначені тенденції свідчать про зростання якості податкового контролю, а також – про удосконалення ризикоорієнтованої системи планування контрольно-перевірочної роботи.

Проте, не зважаючи на окремі позитивні тенденції, система податкового контролю в Україні має багато недоліків та потребує подальшого удосконалення. Напрями удосконалення організації податкового контролю полягають у підвищенні ефективності податкових перевірок та плануванні контрольно-перевірочної роботи, що дозволить оптимізувати трудові та часові витрати підрозділів податкового контролю. Вдосконалення організації податкового контролю сприятиме звуженню «тіньового» сектора економіки, виконанню податковими органами своїх контрольних функцій відповідно до вимог Конституції України, налагодженню партнерських взаємовідносин між податковими органами та платниками податків. Всі ці чинники позитивно вплинуть на динаміку економічного зростання в Україні та підвищать соціальну і політичну стабільність у державі.

Література.

1. Власов А.В. Сутність та функції податкового контролю / А.В. Власов, О.М. Пономарчук // Вісник академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Серія: Право та державне управління. – 2011. – № 2. – С. 108-113.
2. Податковий кодекс України від 02.12.10 № 2755-VI (станом на 19.01.2012) / Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page33>

Зихор Олександр

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Економічна наука не дає однозначного висновку щодо залежності між величиною податкових надходжень, обсягами державних видатків і темпами економічного зростання, проте чітко доведено, що насправді важливим є не їх обсяг, а функціональна структура. За невеликим винятком причини різноманітних витрат держави не можуть бути зведені до окремих провалів ринку – вони мають комплексну природу. Втім, кожний вид бюджетних витрат безпосередньо стосується або ринку збуту, або фонду накопичення чи фонду споживання. З погляду відтворення, цей вплив може бути позитивним або негативним. Ефективність податкової політики великою мірою залежить від уміння обґрунтувати оптимальну структуру політики видатків держави. Сьогодні за деякими видами витрат Україна блізька чи навіть випереджає розвинуті країни, але рівень їх віддачі потребує стотного підвищення [1].

Ефективність податкової політики – це дієвість обраних інструментів такої політики при визначенні часу, впродовж якого вона проводиться. Оскільки податкова політика є реалізацією фіскальних інтересів держави як суспільного інституту, то вона має задовольняти зазначені інтереси на двох рівнях: необхідному й достатньому [2]. Необхідний рівень реалізації інтересів охолює фінансове забезпечення функцій держави як такої, тобто апарату управління. Якщо податкова політика не задовольняє фінансово цей рівень інтересів, то про результативність податкових дій не може бути мови, оскільки саме джерело дії має ресурсні проблеми.

Достатній рівень ефективності передбачає, що податкові дії держави дають їй змогу не лише забезпечувати своє функціонування, а й використовувати власні ресурси й інструменти впливу задля досягнення цілей суспільного розвитку, основними з яких називають контроль зайнятості, інфляції та економічного зростання. Таке розуміння ефективності податкової політики, на відміну від трактування ефективності як співвідношення фактичних і очікуваних доходів та видатків бюджету, дає змогу представити результативність податкових дій не лише в кількісній формі, а й дати їм якісну оцінку.

Ефективність податкової політики слід оцінювати за ступенем виконання належних функцій. З огляду на це ефективність даної політики має розглядатися, по-перше, з точки зору виконання державного бюджету (безпосередньо фискальна ефективність), по-друге, з погляду впливу на соціально-економічну динаміку у країні (стратегічна економічна ефективність).

При дослідженні ефективності й дієвості податкової політики доцільно враховувати науково-прагматичні аспекти, пов'язані з часовими лагами реалізації результатів стратегічної тактики такої політики. Проблеми часу для практичної реалізації податкової політики варто розглядати крізь призму таких лагів, як розпізнавання, адміністративний, функціонування.

Лаг розпізнавання – це час між початком спаду або економічного зростання й тим моментом, коли усвідомлюють, що це справді відбувається. Точно передбачити майбутню динаміку ділової активності дуже складно. Хоча інструменти прогнозування надають інформацію щодо напрямку змін у економіці, економіка може 4–6 місяців перебувати у стані спаду, перш ніж цей факт виявиться у відповідних статистичних даних і буде усвідомлений.

Адміністративний лаг виникає між часом, коли буде визначено потребу в заході податкової політики, та часом, коли буде вжито відповідних заходів. Наприклад, законодавчому органу держави нерідко потрібно так багато часу для коригування тактики податкової політики, що економічна ситуація встигає змінитися у протилежний бік, коригування вже не потрібне.

Крім того існують лаги між часом, коли заходи податкової політики ухвалить парламент, та часом, коли вони вплинуть на величину бюджетних доходів і обсяг виробництва, зайнятості чи рівень цін (лаг функціонування). Хоча зміни податкових ставок можна запровадити швидко, державні інвестиційні видатки (спрямовані на збільшення зайнятості й виробництва – будівництво доріг тощо) вимагають тривалого планування та тривалого часу для власне виконання інвестиційних проєктів. Корисність таких видатків під час коротких – від шести до вісімнадцяти місяців – періодів рецесії є сумнівною. З огляду на це дискреційна податкова політика дедалі більше ґрунтується на змінах податкових ставок.

Існування зазначених лагів наштовхує на певні узагальнення стосовно вітчизняних реалій функціонування податкової політики. Безумовно, різке зниження податкової навантаження сприятиме збільшенню вільних коштів у розпорядженні підприємств, утім водночас воно значно, щонайменше в короткостроковому плані, скоротить доходи бюджету а отже, й можливості впливу держави на хід реформування економічної системи суспільства в цілому.

В Україні очікуваний від податкової реформи позитивний ефект може бути значно більшим, ніж у розвинутих країнах зі стабільною економікою. Зокрема, послабленню податкового навантаження на ресурси підприємств, що спрямовуються на розвиток сприятиме активізації інвестиційних чинників зростання; спрощення податкової системи зменшенню трансакційних витрат, пов'язаних із адмініструванням податків. При цьому зниження ставок оподаткування має відбуватися поступово, поетапно та обов'язково компенсуватися синхронним розширенням податкової бази. Надмірне зниження ставок може тягнути українську економіку у спіраль зниження ефективності податкової політики й сповільнення темпів економічного зростання.

Література

1. Зведені національні рахунки: [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Суторміна В. М. Держава – податки – бізнес: Із світового досвіду фискального регулювання ринкової економіки: Моногр. / В. М. Суторміна, В. М. Федосов, В. Л. Андрущенко. – К.: Либідь, 1992. – 328 с.

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні актуальною залишається проблема забезпечення органів місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами. Вирішення даного завдання вимагає переосмислення природи місцевих податків і зборів, визначення їх місця у складі доходів місцевих бюджетів. Проблеми формування та оптимізації доходної частини місцевих бюджетів досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені: В. Опарін, І. Луніна, С. Юрій, І. Лютий, О. Кириленко, А. Скрипник, О. Тимченко, Д. Печман, Ш. Чанд та інші. Однак соціально-економічний розвиток держави вимагає пошуку нових підходів до формування доходної бази місцевих бюджетів.

Метою роботи є проведення аналізу фінансової ефективності місцевих податків.

У законодавстві та в економічній літературі нема єдиного підходу щодо визначення поняття "доходи місцевих бюджетів". Так, згідно із Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом джерел, та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [3].

У загальному вигляді згідно із ст. 64-69 Бюджетного кодексу України [2] склад доходів місцевого бюджету представлено на рисунку 1.

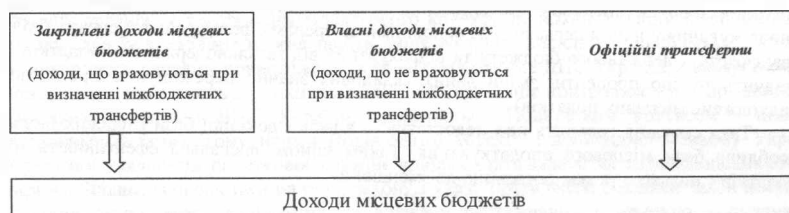

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів

Принцип фінансової ефективності доходів бюджетів передбачає достатність доходів, мінімізацію витрат на збирання доходів і запобігання ухиленню від сплати платежів до бюджету, еластичність (або гнучкість) системи доходів бюджету [1, 60].

Таблиця 1

Структура доходів місцевих бюджетів України у 1998 - 2009 рр.

Рік	Доходи місцевих бюджетів, млн.грн	Зміна (+/-) відносно попереднього періоду, %	Місцеві податки та збори, млн.грн.	Зміна (+/-) відносно попереднього періоду, %	Податкові надходження до місцевих бюджетів, млн.грн	Зміна (+/-) відносно попереднього періоду, %	Міжбюджетні трансферти, млн.грн.	Зміна (+/-) відносно попереднього періоду, %
1998	15413,6	-	Роки	-	11537	-	2296,63	-
1999	16094,8	4,42	441,2	12,12	10962,1	-4,98	2945,35	28,25
2000	18689,8	16,12	486,4	10,24	11757	7,25	4373,41	48,49
2001	24972,7	33,62	514	5,67	14758,6	25,53	7242,08	65,59
2002	28247,4	13,11	542,5	5,54	16457,7	11,51	8813,19	21,69

2								
2003	34306,5	21,45	592,4	9,20	18595,2	12,99	11732,82	33,13
2004	39604,2	15,44	555,5	-6,23	18308,2	-1,54	16831,79	43,46
2005	53677,3	35,53	598,2	7,69	23588,7	28,84	23349,63	38,72
2006	75895,2	41,39	642,3	7,37	30931,6	31,13	36050,22	54,39
2007	107050,5	41,05	729,9	13,64	44593,4	44,17	48707,98	35,11
2008	130060,5	21,49	745,1	2,08	52001	16,61	62098,90	27,49
2009	150698,2	15,87	765,9	2,79	59345,2	14,12	73256,10	17,97

- Складено на основі даних Міністерства фінансів України та Державного казначейства України [4: 5]

** - Розраховано авторами

Аналіз структури доходів місцевих бюджетів України у 1998 - 2009 рр. (табл. 2) дозволив зробити висновок про зниження незалежності місцевих бюджетів та місцеве оподаткування у нашій державі. Так основними джерелами формування місцевих бюджетів є трансферти з державного бюджету та відрахування від загальнодержавних податків (про це свідчить те, що процентні зміни даних складових значно перевищують процентні зміни надходжень місцевих податків).

Така ситуація говорить про недостатність власної дохідної бази місцевих бюджетів, особливо бази місцевого оподаткування. Таким чином, фискальна ефективність місцевих податків є низькою та має тенденцію до зменшення.

Література

1. Бюджетний менеджмент. Підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.; За ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2004. – 864с.
2. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001р. №2542-III зі змінами та доповненнями – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/1963>.
3. Закон України від 21 травня 1997р. №280/97-ВР "Про місцеве самоврядування в Україні" (зі змінами і доповненнями) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Сайт Державного казначейства України – <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
5. Сайт Міністерства фінансів – www.minfin.gov.ua.

Іванов Дмитро Анатолійович

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ, ЯК СУБ'ЄКТУ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Інтеграція України в європейське економічне співтовариство обумовлює реформування суспільних інституцій, зокрема, податкових органів. Державна податкова служба повинна стати органом, що динамічно розвивається і перебудовується у відповідності до вимог часу.

Статус податкової служби України на сьогоднішній день визначено Законом України «Про Державну податкову службу в Україні» та Указом Президента від 12.05.11р. № 254/2011 «Про Положення про Державну податкову службу України». Зокрема в останньому зазначається, що до системи органів Державної податкової служби України (ДПС) належать центральний апарат та територіальні органи - державні податкові служби Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі, областях, округах (на два і біль

регіони), державні податкові інспекції у районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонні, об'єднані та спеціалізовані державні податкові інспекції. [1]

ДПС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України. У відповідності до цього слід відмітити трансформацію правового статусу із центрального органу зі спеціальним статусом, який був наданий фактично у 1996р., коли податкові органи були виведені із складу Кабінету Міністрів України та затверджені відповідно до Указу Президента України від 13 липня 2000 року № 886, у орган, який сьогодні опосередковано керується Міністерством фінансів, без введення в його структуру, через механізми координації.

На нашу думку, такі зміни на сьогоднішній день відповідають вимогам часу, особливо у складних кризових умовах, зважаючи на те, що у більшості розвинених країн світу функцію контролю за сплатою податків, зборів та обов'язкових платежів виконують податкові служби, підпорядковані яких не є автентичною. Так у Великобританії, Італії, Німеччині, США та інших країнах податкові служби знаходяться в структурі Міністерства фінансів, на противагу пострадянським країнам, де вони є самостійними організаціями, які співпрацюють і взаємодіють з іншими міністерствами. [2]

Варто зазначити, що Податковий кодекс України, який вступив в дію з 1 січня 2011 року жодним чином не визначає статус ДПС України, оскільки з самого початку на етапі його розробки не ставилось завдання детально описувати всі особливості діяльності податкових органів. У тексті норм Податкового кодексу та Законі України «Про державну податкову службу в Україні» можна знайти лише зустрічні посилання (наприклад, у кодексі немає вичерпного переліку повноважень та обов'язків органів ДПС України, а вказується, що розмежування повноважень і функціональних обов'язків між контролюючими органами, до складу яких входить і ДПС України, визначається Податковим кодексом і іншими нормативними актами). Тому норми Податкового кодексу і відповідного Закону України який регулює діяльність податкової служби доцільно розглядати як взаємодоповнюючі, а протиріччя більше залишаються на рівні закону і указу президента, оскільки закон потребує відповідних змін. Проте дані зміни за логікою застосування і ієрархію нормативних документів, спочатку необхідно було вносити в законодавчий акт, після чого, вводити в дію підзаконні акти Президента України.

В умовах реорганізації податкових органів, зокрема, перетворення їх регіональних структур із «податкових адміністрацій» у «податкову службу» сьогодні також доцільно говорити про невідповідність правових норм і на цьому рівні податкової служби, оскільки Закон України «Про Державну податкову службу в Україні» в ст.1 визначає чіткий перелік податкових органів. Це говорить знову ж таки про порушення правових принципів реорганізації будь яких органів в державі.

Ще одним важливим аспектом який в майбутньому буде впливати на діяльність податкових органів і визначатиме їх подальший статус і структуру і бажання вищих посадових осіб держави, об'єднати податкову службу з митною службою. Доцільність таких дій викликає певні сумніви в плані злиття цих структур, оскільки напрями їх діяльності дещо різняться в плані виконання основних функцій і завдань. Проте на нашу думку, якщо держава піде по цьому шляху, то доцільно ці дві фіскальні структури в державі вводити в пряме підпорядкування Міністерству фінансів України.

Література

1. Указ Президента від 12.05.11р. № 584 «Про Положення про Державну податкову службу України» // Режим доступу: www.sta.gov.ua
2. Стеценко-Сургунова І.С. Статус податкової служби та правовий режим її інформаційних ресурсів // Науковий вісник. Ірпінь, 2006. № 4-5 (35). – с. 228-233

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

З початку побудови податкової системи України Закон України «Про систему оподаткування» був фінансово орієнтований. Податкова система почала набувати конфіскаційного характеру [1, с. 46]. Сучасна податкова система позбавлена стимулюючої основи, яка в нинішніх умовах розвитку повинна розкриватися у взаємозв'язку усіх основних функцій оподаткування – фінансової, розподільчої, регулюючої та похідних від них.

Україна перебуває на етапі кардинальних перетворень. У державі постійно проводилася політика зміни системи оподаткування, але, на жаль, не завжди продумана, економічно обгрунтована та не завжди це відбувалося у комплексі з іншими фінансовими нововведеннями. Важливим моментом є те, що ставки податків повинні бути економічно обгрунтованими. Адже, як свідчить зарубіжний досвід, у країнах з низькими податковими швидше зростає зайнятість, інвестиції, продуктивність праці та загалом виробництво. При цьому варто пам'ятати, що під час збільшення податкових ставок часто зменшується податкова база, що призводить до скорочення податкових надходжень.

Як свідчать показники, подані в таблиці 1, основними бюджетоформуючими податками виступають: податок на прибуток, акцизний податок, податок на додану вартість і мито. Найбільша питома вага, у доходах Державного бюджету України, належить ПДВ, протягом 2008-2011 рр. коливається від 35 до 40 %.

Слід відмітити нерівномірність надходження податків до бюджету у період 2008-2011 рр. (табл. 1). Якщо у 2009 році зменшення надходжень пояснюється проявом розгорнутої фінансової кризи, то збільшення надходжень у 2011 році пояснюється зміною орієнтирів бюджетно-податкової політики країни.

Сьогодні в Україні діє податкова система, яка за своєю структурою подібна до податкових систем розвинених європейських країн, оскільки всі закони, що торкаються оподаткування, розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій [6, с. 273].

Таблиця 1
Надходження від непрямих податків до Державного бюджету України у період 2008-2011 рр.

Рік	2008		2009		Січень-листопад 2010		Січень-листопад 2011		Зміна 2011/2010	Відсоток від загальної суми
	надійшло	% у доходах ДБ	надійшло	% у доходах ДБ	надійшло	% у доходах ДБ	надійшло	% у доходах ДБ		
Податок на прибуток, млрд. грн.	47,5	20,5	32,6	15,54	37,0	17,18	51,9	18,26	14,9	40,0
Податок на додану вартість, млрд. грн.	92,1	39,7	84,6	40,3	75,8	35,2	117,2	41,23	41,7	15,0
Акцизний податок, млрд. грн.	12,7	5,48	21,3	10,2	24,9	11,6	30,5	10,7	18,9	12,0
в т.ч. вироблених	10,1	4,4	17,6	8,4	20,8	9,7	23,3	8,2	2,5	11,0

товарів на митній території України із везених на митну територію України											
Ввізне мито, млрд. грн.	2,6	1,1	3,7	1,8	4,1	1,9	7,2	2,5	3,1	174,1	
	11,9	5,1	6,3	3,0	7,6	3,5	9,4	3,3	1,8	123,7	

* Примітка Складено автором на основі: [3; 4; 5].

Обтяжливність податкової системи України визначається не тільки величиною податкових ставок, а й надмірністю податкового навантаження, суперечливістю й нестабільністю податкового законодавства. На відміну від економічно розвинених країн, вітчизняна система оподаткування не є інструментом підвищення фіскальної конкурентоспроможності держави, що не сприяє посиленню підприємницької активності суб'єктів господарювання та поліпшенню соціального добробуту населення.

Література

1. Вахновская Н. Налоговый кодекс в контексте реформирования налоговой системы Украины / Н. Вахновская. // Економічний форум. – 2011. – № 1. – С. 45-52.
2. Mabry R. Introduction to Economic principles / R. Mabry, H. Ulrich. – New York: McGraw – Hill Company, 1989.
3. Показники виконання державного бюджету України за 2008 рік // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/247809/file/2010-04-28%20Sayt%20MFU%2012m2009.pdf>.
4. Показники виконання державного бюджету України за 2009 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=77643&stind=1.
5. Показники виконання державного бюджету України за січень-листопад 2010-2011 років [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/file/2011-12-28%20Sayt%20MFU%2012m2011.pdf>.
6. Чубай В.М. Реформування податкової системи України в трансформаційний період / В.М. Чубай, Н.В. Хром'як. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.7. – С. 272-277.

Іванюк Уляна

ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Планування податкових надходжень – це комплексний багатогранний процес щодо формування податкових надходжень до місцевих і державного бюджету з метою фінансового забезпечення соціального та економічного розвитку як окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і держави в цілому.

Основою податкового прогнозування і планування є факторний аналіз динаміки бази оподаткування в цілому і окремих елементів, її складових. Зміни, які відбуваються в економіці країни, вихід її з кризи, вирішення проблем неплатежів бюджету і господарюючих суб'єктів один одному визначають можливості зміни акцентів в оцінці факторів, які впливають базу оподаткування, появу інших її елементів і характеристик.

Податкове прогнозування і планування – це не механічне визначення розміру майбутніх надходжень у бюджети відповідних органів влади, а творчий процес вияву і мобілізації резервів, вирішення загальнодержавних, галузевих регіональних та інших завдань на найближче майбутнє і перспективу.

Необхідність прогнозування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності викликана наступними обставинами. По - перше, надходження від зовнішньоекономічної діяльності мають становити значну частку в структурі дохідної частини державного бюджету.

Що ж стосується рівномірного розподілу в територіальному розрізі, то митні податки в повному обсязі надходять до Державного бюджету України і вже звідти розподіляються згідно з потребами регіонів. Фактично податок на додану вартість із ввезення на територію України товарів, акцизний податок із ввезених на територію України товарів, ввізне мито та вивізне мито є надійним джерелом, за рахунок якого здійснюється фінансування дотацій вирівнювання адміністративно-територіальним одиницям.

Прогнозування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності здійснюється під впливом наступних чинників.

До першої групи чинників, що суттєво впливають на обсяг надходжень від зовнішньоекономічної діяльності, належать зміна нормативно-правової бази України законодавства країн-контрагентів, залучення України до системи міжнародних договорів про перевезення, а також зміна митних правил України. Методика визначення надходжень митних платежів до державного бюджету передбачає аналіз планових змін законодавства, врахувати їх у повному обсязі фактично неможливо.

Зокрема, особливу увагу під час планування надходжень від зовнішньої економічної діяльності треба приділяти пільгам при митному оподаткуванні.

Водночас надання пільг у частині оподаткування експортно-імпорتنих операцій є певним інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суперечність повністю характеризує наведене вище співвідношення між фіскальною стимулювальною та регулювальною функціями митних платежів.

До другої групи чинників можна віднести зміну кон'юнктури ринку, підвищення (зниження) темпів зростання виробництва в окремих галузях економіки, структурні зміни економіки, що фактично неможливо передбачити.

До третьої групи чинників належать кількісні чинники, а саме: інфляційні процеси в економіці країни, зміна планових макроекономічних показників (зокрема курсу гривні до долара США та євро) [3, 34- 35]

Література

1. Кізіма А. Я. Планування та прогнозування податкових надходжень: навч. посібник студ. вищ. навч. закл. / А. Я. Кізіма.- Тернопіль: Воля. 2005.- 248 с.
2. Іванов Ю.Б. Податковий менеджмент: Підручник / Ю.Б. Іванов, А. І. Крисоватий, Я. Кізіма, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Петренко М. О. Методика прогнозування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності до держбюджету / М. О. Петренко // Фінанси України.- №1. - 2004. - С. 36.

Іжжк І

УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ: СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Проблема ухилення від сплати податків набуває дедалі вагомішого значення в сучасному розвитку вітчизняної економіки. Як свідчить практика справляння встановлених законодавством України платежів, конституційний обов'язок повної і своєчасної сплати податків і зборів виконується не завжди і не усіма суб'єктами оподаткування. Обумовлюється різними причинами, з яких найбільш поширеними є навмисне ухилення від сплати та приховування фактично отриманих з різних джерел доходів.

Дослідженням проблеми ухилення від сплати податків займаються такі українські вчені, як П. Мельник, Я. Тарангул, О. Сторожук, В. Захожай, А. Кізіма, А. Крисоватий, Литвиненко, І. Коновалова, В. Вишневецький, А. Веткін, М. Білик, І. Золотко та інші.

Умисне ухилення від сплати податків є одним із найбільш шкідливих господарських злочинів. Внаслідок цього руйнується формування фінансових надходжень у державний бюджет, соціальна сфера не отримує фінансового забезпечення, суб'єкти сплати податків отримують незаконний прибуток і мають змогу витиснути з ринку товарів і послуг незаконних конкурентів.

Серед основних чинників, котрі спонукають платників уникати сплати податків, виділяють: погіршення фінансового становища бізнесу та населення; складність у розрахунках податкових сум; особливості податкової системи та податкової політики; недосконалість юридичної техніки податкового законодавства – складність податкової системи; рівень довіри платників до владних структур; недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю; негативне відношення до існуючої податкової системи тощо [1]. Доцільно розглянути логічну схему маніпуляцій операціями що пов'язані з відшкодуванням ПДВ (рис. 1).

Як видно з рисунку, якщо підприємство працює чесно і має всі підстави для відшкодування ПДВ то відшкодування проходить заключною 7-ою операцією («світлий квадрат»). Тіньова схема реалізується через «чорний квадрат» діяльності коли підприємство фактично або ж взагалі не придбаває продукції для формування вхідного ПДВ яке потім вимагає відшкодувати на основі псевдоекспорту, або ж розрахунку експортного відшкодування вказують завищені ціни за оплату продукції і відповідно суми ПДВ. На практиці найчастіше реалізується схема («чорний квадрат») за якої підприємство не має жодних контактів типу 1-4, а тільки подає підроблені розрахунки експортного відшкодування та податкових накладних постачальників до ДПІ і вимагає відшкодування вхідного ПДВ. Звичайно такі схеми діють не без допомоги органів державної влади. Проте, зважаючи на актуальні реалії податкового законодавства способи маніпулювання процесами відшкодування ПДВ будуть значно скорені у зв'язку з запровадженням автоматичної системи відшкодування ПДВ.

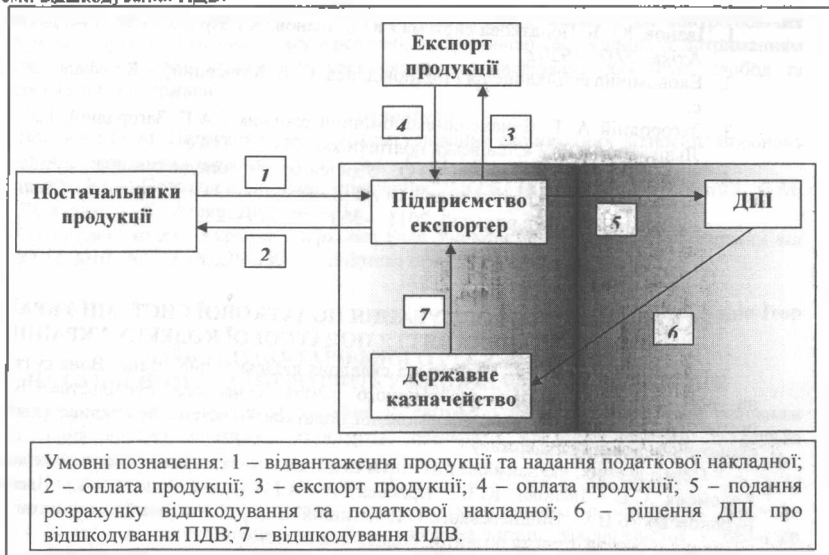

Рис. 1. Структурно-логічна схема маніпуляцій з відшкодуванням ПДВ

В Українській економічній енциклопедії [2] ухилення від сплати податків трактується як сукупність легальних і незаконних способів приховування доходів від оподаткування.

Багато українських науковців ці два методи ухилення від сплати податків розмежовуючи називаючи легалізоване зменшення оподаткування уникненням від сплати податків, а нелегальне – ухиленням від сплати податків. Найбільш чітко й лаконічно визначення термінів подано у Фінансово-економічному словнику А. Г. Загороднього і Г. Л. Вознюк уникнення від сплати податків розглядається як зниження суми податкових платежів законними методами, а ухилення від податків – як свідомі дії платників податків, спрямовані на несплату податків через заниження відомостей про величину доходів чи вартість майна, що підлягають оподаткуванню, або повне їх приховування [3].

Незаконне зменшення податків – ухилення, спричиняє негативні наслідки як для економіки держави, так і для суспільства в цілому. При цьому державний бюджет недоотримує кошти, що належать йому, і отже, йому доводиться обмежувати свої витрати. Наслідком цього є призупинення реалізації деяких державних програм, невиплата заробітної плати працівникам бюджетної сфери і так далі, аж до процедури скорочення бюджету. Крім того, ухилення від сплати податків може мати серйозні економічні наслідки у вигляді порушення законів конкуренції. Два однакові підприємства, що займаються, наприклад, виробництвом певних товарів, знаходяться в нерівних умовах у разі ухилення одного з них від сплати податків [4].

Отже, для того щоб зменшити масштаби ухилення від податків та уникнення їх сплати, необхідно ретельно налаштувати податкове законодавство на потреби забезпечення прозорості і відвернення податкової дискримінації, підвищити ймовірність виявлення ухилення, і насамперед шляхом аналізу діяльності посередників, чий операційний характер суттєво знижує у багато разів граничні витрати ухилення для платників податку. Важливим аспектом мінімізації наслідків цієї проблеми є виховання у платників податкової свідомості щодо обов'язку утримувати державу завдяки сплаті ними податків в обмін на суспільні блага.

Література

1. Іванов, Ю. Б. Податкова система / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – Київ: Атіка, 2007. – 920 с.
2. Економічна енциклопедія / [відповід. ред. С. В. Мочерний]. – К.: Академія, 2002. – 1000 с.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.
4. Томнюк Т.Л., Купріянов О.О. Ухилення від оподаткування: сутність, форми реалізації та економічні наслідки / Т.Л. Томнюк, О.О. Купріянов / Сталій розвиток економіки. – Хмельницький, 2011. – №3. – С. 279 – 282.

Ілюха

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРИЙНЯТТЯ ПОДАТКОВОЇ КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Податкова система — невід'ємна складова людської цивілізації. Вона суттєво впливає на всі сторони соціально-економічного життя сучасного суспільства. Без наявності обґрунтованої та раціонально сформованої податкової системи неможливо уявити соціально економічно розвинуту державу.

Серед вчених, які займали питанням податків і податкових систем необхідно виділити Каламбет С.В., Іванова Ю.Б., Крисоватого А.І., Соколовську А.А., Василика Буряковського В.В., Вишневського В.П та інших. В їх роботах досліджені питання сутності, значення податків, стан та розвиток податкової системи.

Необхідно зазначити, що початок побудови податкової системи України мав певні проблеми, обумовлені як відсутністю необхідного досвіду, так і особливостями того періоду коли Україна ще не мала повної самостійності як держава [2, с. 66]. Звідси, цілеспрямоване формування власної податкової системи в Україні почалось з 1992 року, коли Україна

самостійною державою, і умовно процес становлення можливо поділити на чотири етапи: I етап — 1992-1993 рр.; II етап — 1994-1999 рр.; III етап — 2000-2009 рр.; IV етап — 2010 р і до сьогоднішня.

Формування та розвиток податкової системи України було пов'язано з прийняттям у 1991 році Закону України «Про систему оподаткування в Україні», а в 2010 році — з прийняттям Податкового кодексу України.

Внаслідок прийняття Податкового кодексу було скасовано велику низку Законів України, які на протязі 19 років регулювали оподаткування і слугували об'єктом критики та вдосконалення. Ми вважаємо, що Податковий кодекс повністю не вирішив усіх питань вдосконалення та розвитку системи оподаткування в Україні, але його започаткування є великим кроком у майбутнє, тобто подальший розвиток оподаткування, формування бюджетів на новій податковій базі тощо.

З прийняттям Податкового кодексу податкова система України частково змінилась в першу чергу за рахунок скорочення кількості податків, зборів та обов'язкових платежів, зниження податкових ставок, зменшилась також кількість звільнень від оподаткування, водночас розширилась база оподаткування, значно поліпшилось надходження податків [1, с. 13].

Згідно Податкового кодексу, до загальнодержавних податків та зборів було віднесено 18 податків і зборів. Аналіз загальнодержавних податків і зборів дає змогу стверджувати, що в Податковому кодексі не повністю був урахований фінансовий, фінансовий і соціально-економічний аспект відбору податків і зборів. З 1 січня 2011 року до місцевих податків та зборів належать 2 податки і 3 збори [3].

Під час прийняття податкового кодексу декларувалося запровадження податкових канікул, автоматичне бюджетне відшкодування ПДВ та ін. Однак, більшість з цього не було реально запроваджено, бо для отримання обіцяного платникам створили такі критерії, яких дотриматися вкрай важко.

Отже, нам потрібні однозначні і чіткі правила оподаткування, а дії контролюючих органів мають бути обгрунтовані, неупереджені, добросовісні, розсудливі, з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів платника і держави.

Література

1. Воронова О. М. Податковий механізм регулювання економічних відносин/ Воронова О.М. // Економіка і держава - 2011. - №2. - С. 12-14.
2. Іванов Ю.Б. Податкова система: підручник / Ю.Б. Іванов, А.І Крисоватий, О.М. Десятнюк. — К.: Атака, 2009. — 920 с.
3. Податковий кодекс України. /Верховна Рада України./ Офіц.вид.- Голос України від 04.12.2010 —№229, /№229-230.- (Бібліотека офіційних видань).

Калін Ігор

РОЛЬ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі інтеграції України до світового співробітництва стає реальним запровадження нашої державою стандартів демократії та цивілізованого, соціально орієнтованого господарства.

Нині ведеться робота щодо членства України в Європейському Союзі, а також економічного співробітництва в межах Єдиного економічного простору з ближніми сусідами. Внаслідок цього виникають проблеми щодо адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та інших держав-партнерів, постають нові завдання з удосконалення вітчизняного податкового та митного законодавства України намагається досягти такого рівня розвитку національної правової системи, який би за всіма параметрами відповідав міжнародним правовим нормам.

Україна, як молода суверенна держава, тільки набуває досвіду налагодження економічних зв'язків з іншими країнами. Проблема входження України у світовий економічний простір досить складна, головними передумовами її вирішення можуть стати:

- прискорене проходження Україною основних етапів розвитку ринкової економіки свого часу пройшли економічно більш і розвинені країни;
- подолання глибокої економічної кризи, стабілізація та розвиток продуктивності піднесення життєвого рівня;
- налагодження економічних зв'язків з країнами як близького, так і дальнього зарубіжжя;
- проведення активної зовнішньоторгівельної політики, яка раціонально поєднує експортноорієнтованість виробництва з імпортозаміщенням;
- налагодження надійного митного контролю;
- стимулювання економічного розвитку шляхом науково-технічного прогресу.

Більш інтенсивному входженню України до світового співтовариства сприяє створення правової бази, прийняття відповідних кодексів, законів, декретів, указів. Це, насамперед, Митний кодекс України, Податковий кодекс України, закони України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про єдиний митний тариф» та ін.

Серед головних причин і чинників, що спонукають до поглиблення участі економіки України у міжнародному поділі праці, до органічного включення її господарства у суспільноцивілізаційні процеси, можна назвати, насамперед, високу питому вагу експорту у валовому національному продукті. Досить характерним є те, що третина національного виробництва України опосередкована дією зовнішніх економічних зв'язків. Це підкреслює важливість даної сфери в системі життєзабезпечення держави і для виходу її з надзвичайно важкої і всеосяжної кризи. Є й інші передумови, що детермінують взаємодію української економіки і світового господарства. До них варто зарахувати диверсифікацію внутрішній поділ і кооперацію праці, ресурсну обмеженість (особливо забезпеченості паливно-енергетичними ресурсами), традиційні господарські зв'язки з сусідніми державами колишнього СРСР, і насамперед з Росією, зростаючу необхідність створення нових технологій, інвестиційних і фінансових ресурсів із високорозвинутих країн світу.

Качмар Дмитро

МИТНО-ТАРИФНІ ІНСТРУМЕНТИ В РЕГУЛЮВАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Формування соціально орієнтованої економіки ринкового типу передбачає багатогранний комплекс взаємообумовлених заходів у сфері функціонування як внутрішніх економічних відносин, так і зовнішніх. І однією з найсуттєвіших проблем є вдосконалення системи фінансових важелів як засобів підвищення ефективності економіки.

Даною проблематикою займалось багато науковців, зокрема В.П. Науменко, Б.П. Яценко, П.В. Пашко, В.М. Голомовий, Л.А. Панкова, О.Ю. Григор'єв, А.О. Босак, Н.Л. Калінової, Ю.В. Макогон, А.Б. Яценко, О.П. Гребельник, А.А. Дубініна, С.В. Сорокіна, З.О. Буцур, І.Г. Бережнюк, Д.Г. Білоус, І.В. Бураковський, В.В. Вашенко, А.Д. Войцешук, А.Б. Дрига, І.В. Івашук, І.О. Лютий, В.М. Назаренко, А.О. Савлук, О.В. Ткаченко та інші.

Використання тих чи інших інструментів зовнішньоекономічної політики передбачає аналіз механізму їх реалізації та наслідків їх дії як для світового співтовариства в цілому, так і для економіки конкретної країни зокрема. При цьому дана проблема розглядається з кількох аспектів. По-перше, усі інструменти зовнішньоекономічної політики мають власні механізми дії.

По-друге, реалізація того чи іншого інструменту зовнішньоекономічної політики супроводжується як певними здобутками, так і певними втратами. У кожному конкретному випадку той чи інший інструмент впливу на експортні чи імпорتنі потоки приносить с

зовнішньоекономічним суб'єктам реальний вигреш, а економічне становище інших погіршується.

По-третє, економічні наслідки використання інструментів зовнішньоекономічної політики доцільно розглядати у двох основних вимірах:

- безпосередні зміни, які відбуваються на ринку того товару, що є об'єктом державного регулювання;

- опосередковані зміни (вторинні ефекти) ринку інших товарів. Такі зміни зумовлені тим, що кожний окремий ринок товарів є елементом національної економічної системи, який тісно взаємодіє з іншими її складовими ринками, які також реагують на відповідні зміни на ринку окремого товару.

Тому, приймаючи рішення про використання тих чи інших інструментів зовнішньоекономічної політики, уряд країни повинен оцінювати їх сукупний вплив на характер економічної політики і можливі дії у відповідь за принципом «дія-протидія» з боку інших країн.

Процеси, які відбуваються в Україні за умов трансформації економічної системи, вимагають розробки такого механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який би враховував особливості перехідного етапу. В сучасному світі на економічну політику держави суттєво впливає зовнішньоекономічна політика, а тому для країни з перехідною економікою надзвичайно актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала наявність розгалуженої системи митних платежів.

Основу системи митного оподаткування становлять митні платежі, під якими розуміють податки та збори, що нараховуються в установленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних служб. Дана дефініція дозволяє не тільки чітко визначити об'єкти оподаткування (товари, предмети тощо), але й суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належить, крім держави та митних органів, безпосередні платники податків та зборів, тобто юридичні та фізичні особи, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. При цьому слід акцентувати увагу на характерній особливості митних платежів, а саме: односторонньому руху вартості від юридичних та фізичних осіб до держави.

Слід зауважити, що митне оформлення та пропуск товарів через митний кордон може здійснюватися лише після сплати належних платежів або за умов надання митним органом у встановленому порядку відстрочення їх сплати. На етапі трансформування економічних відносин домінує фіскальна функція митних платежів, але у міру формування ринкової моделі господарювання митні платежі стають важливим фінансовим інструментом регулювання економіки.

У зв'язку з тим, що митні платежі крім фіскальної та регулятивної дії мають ще й побічні, зовнішні для фіску соціальні наслідки, їх доцільно розглядати не тільки як економічну, але і як суспільно-соціальну категорію. Це можна обґрунтувати тим, що суспільна ціна митних платежів вимірюється втратою частки добробуту конкретними платниками даних платежів із переміщенням цієї частки через бюджет до всього населення держави.

Кисилчак Назарій

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Надійність та ефективність податкової системи залежить від двох чинників: раціональності побудови податкової системи і рівня організації податкової служби держави. Організація та діяльність податкової служби, навіть, не наблизилася до рівня європейських держав. Характер відносин між органами податкового контролю і платниками податків можна окреслити як такі, що викликають взаємну недовіру. Причинами цього є довільні тлумачення податковими інспекторами податкового законодавства, завищення своїх службових повноважень, ігнорування презумпції невинності стосовно платників податків,

вияви бюрократичного свавілля та корупції, що призводять до матеріальних бізнесових втрат.

Метою реформування цього інституту є становлення високоефективної, стабільної та авторитетної державної служби.

На етапі здійснення економічних реформ та соціальних перетворень, що не проводяться в Україні, досягнення економічного зростання та надання державою громадянам управлінських послуг на високому рівні можливе лише за умови створення ефективного механізму державного управління, що відповідає вимогам демократичної, правової держави з соціально-орієнтованою ринковою економікою [1].

Діяльність службовців податкових органів має державний характер, оскільки вони посадові особи, представники влади, здійснюють владні повноваження. Вони наділяються повноваженнями для захисту інтересів суспільства, держави і її громадян. За визначенням державний характер рішень, які вони приймають, тому що від них залежить процес наповнення державного бюджету [2]. Органи державної податкової служби (далі ДПС) наділені двома основними повноваженнями: збирати державні податкові доходи та здійснювати контроль за дотриманням платниками податків податкового законодавства.

Платники податків незадовільно оцінюють діяльність податкової служби. Зазвичай поза увагою залишається позитивний аспект її роботи [3]. Адже більшість населення, виховане у тоталітарному суспільстві, не розуміє призначення податків, зокрема, податкові надходження становлять понад 70 % доходів бюджету з якого фінансуються соціальні виплати і гарантії. Саме тому, необхідно проводити роз'яснювальні роботи по платників податків для того, щоб вони усвідомлювали їх значення для держави, своєї родини і для себе особисто.

Податкова реформа має відшукати шляхи вдосконалення процесу взаємодії податкових органів з платниками податків, зокрема, максимально спростити форми податкової декларації. Одночасно податкова звітність повинна супроводжуватись відповідними інформативними документами з метою роз'яснення процедури звітування. А платники податків повинні нести відповідальність за надання органам ДПС інформації.

Одним із наслідків реформування податкової служби повинно стати досягнення розуміння між державою та суб'єктами господарювання, з метою налагодження партнерських зв'язків [4]. Кожний громадянин повинен розуміти, що податки – це платіж за цивілізацію, і знати, що справлятися вони будуть також цивілізовано.

Отже, державна податкова служба повинна забезпечити раціональне використання трудових і фінансових ресурсів, послабити вплив "людського фактора" на якість роботи, посилюючи контроль за дотриманням податкового законодавства, шляхом запровадження єдиної інтегрованої податкової інформаційної системи, запровадження відповідних електронних систем контролю, створення автоматизованої інформаційно-аналітичної системи. Поступовий перехід на електронну систему звітності забезпечить створення уніфікованої системи обробки та аналізу податкової звітності.

Література

1. Азаров Н.Я. Стратегическое направление модернизации государственной налоговой службы Украины / Азаров Н.Я. // Научный вестник Академии ДПС Украины. – 2002. – № 4. – С. 11–15.
2. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування / Данілов О.Д., Фліт Н.П. // Парламентське вид. – 2001 – С. 216
3. Ємко Ю.В. Модернізація податкової служби України / Збірник наукових праць Академії ДПС / Ємко Ю.В. – 2005. - №4 (14). – С.184-187.
4. Ковальський В.С. Державна податкова служба в Україні. Бюлетень законодавчої та юридичної практики України / Ковальський В.С. - Київ: Юрінком Інтер, 1999 – С.200

ПРАГМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Ефективність функціонування будь-якої системи, по-перше, значною мірою залежить від правильності її побудови, а, по-друге, визначається існуючою в державі організацією управління та залучених у цьому процесі органів, оперативна та злагоджена робота яких дасть змогу отримати позитивні результати. Отже, життєздатність, надійність та ефективність податкової системи залежить, безпосередньо, від рівня організації податкової служби держави та налагодженості податкової роботи. З огляду на те, що на сьогоднішній день відбуваються постійні зміни у розвитку податкових відносин, дослідження, пов'язані із вивченням даного питання, є актуальними та потребують подальшого вивчення.

Протягом усього часу незалежного існування української держави надзвичайно актуальною у працях багатьох українських науковців залишається проблема державного управління податковою системою в Україні. Зокрема окремі питання організації процесу оподаткування та його правового забезпечення висвітлені у працях таких авторів, як М. Я. Азарова, В. Л. Андрушенка, Ю. Б. Іванова, М. П. Кучерявенка, В. А. Онищенко, А. М. Соколовської, В. М. Федосова, Л. М. Шаблістої та інших. Проблеми формування ефективної структури служб, задіяних в адмініструванні податків, присвячені роботи В. М. Мельника, Л. Л. Тарангул, Ф. О. Ярошенка та інших.

Система органів державної податкової служби не була успадкована Україною із радянської доби, а була створена уже після проголошення незалежності, у час, який характеризувався надзвичайно складними політичними та економічними умовами. У цей період основними особливостями державного управління оподаткуванням були: відсутність досвіду, податкових традицій, кваліфікованих кадрів та власної методологічної бази, що, безпосередньо, негативно вплинуло на формування податкової політики. Незважаючи на такий стан речей, перехід до нових умов господарювання вимагав негайного впровадження ефективної системи державного управління. Саме тому основним шляхом, яким державна податкова служба України крокує на даний час, є шлях реформування та модернізації. А такий напрям розвитку передбачає розроблення та втілення у практику чимало програм з удосконалення процесу адміністрування податками, які не тільки б враховували реалії часу та особливості розвитку країни, але й адаптували б до них досвід розвинутих економік.

Протягом останніх років надзвичайно обтяжливими та витратними як для бізнесу, так і для економіки в цілому стали податкові перевірки. Загалом система державного контролю в Україні є однією із найжорстокіших у порівнянні із іншими країнами СНД.

Оцінюючи досвід зарубіжних країн, слід зазначити, що у світовій практиці давно визнано, що між зростанням кількості перевірок і обсягом податкових надходжень у бюджет країни відсутній тісний кореляційний зв'язок. Перевіркам підлягають лише найбільш ризиковані групи платників, відбір яких здійснюється на основі оцінки ступеня ризику несплати ними податків.

Подальше удосконалення системи податкових органів України повинно відповідати інтересам суспільства та бізнесу з одного боку, а держави з іншого. Це зможе відновити довіру платників до податкової служби, підвищити рівень податкової культури, а, відповідно, покращиться рівень податкової політики та соціально-економічне становище загалом.

Література

1. Дикун О.В. Сучасні тенденції розвитку державної податкової служби./ О.В. Дикун// Сталий розвиток економіки. – 2010. - №2. – с.36-41
2. Новосельська Л.І., Козанкевич В.А. Шляхи вдосконалення податкової служби України/ Л.І. Новосельська, В.А. Козанкевич// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. - №20.8. – с.229-232.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний стан розвитку інтеграції національних господарських систем вимагає постійного пошуку механізмів регулювання зовнішньоекономічної стратегії країни, збереження її конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Важливим засобом та регулювання постає податкова система.

В цьому контексті важливим є питання проведення виваженої податкової політики спрямованої на збільшення та покращення зовнішньоторговельного обороту країни, залучення іноземного капіталу в національну економіку, забезпечення виконання фіскальних функцій без значних потрясінь для національної господарської системи.

Тенденція до посилення інтеграційних процесів у світовій економіці, які ставлять конкретні вимоги до розвитку та функціонування національної господарської системи сучасного оподаткування. Крім цього, об'єктивною рисою глобалізації є існування різних за розвитком національних економік, що визначає і різні підходи в застосування тих чи інших механізмів здійснення зовнішньоекономічної співпраці. Для України нагальною потребою виступає вдосконалення податкової системи та податкового регулювання які сприяють стабільності конкурентоспроможності її економіки при входженні в світове господарство.

Розвиток економічних процесів трансформаційного періоду в країнах з перехідною економікою, до яких належить Україна, засвідчив різну міру податкового регулювання і податкової політики, яка йому надавалася. Цей механізм знаходиться в залежності від стану та тенденції розвитку економічних процесів.

Тому доцільним є дослідження досвіду економічно розвинутих країн на різних етапах становлення господарських систем та систематизації сучасних підходів до оподаткування. Це має бути корисним для України при розробці податкових підходів, наблизити до класичних принципів оподаткування, вироблених шляхом теоретичного та емпіричного розвитку світових економічних систем.

Податкова система України проходить серйозну перевірку часом у тій економічній ситуації, яка склалася сьогодні як у державі так і за її межами. Головним її недоліком є нерівномірність розподілу податкового навантаження між суб'єктами оподаткування, необгрунтовані ставки податку, постійні зміни в податковому законодавстві, а в кінці кінців підсумку, відсутність науково обгрунтованої концепції формування доходів держави.

Вимагає наукового обгрунтування питання співвідношення прямих і непрямих податків, упорядкування і приведення у відповідність з пріоритетами соціально-економічного розвитку України системи пільг з оподаткування, забезпечення справедливості оподаткування і рівномірності податкового навантаження.

Актуальність питання посилюється ще й тим, що економіка будь-якої держави знаходиться в постійному взаємозв'язку з економіками інших країн, де особливо м'яко відводиться податковому регулюванню та системі оподаткування, оскільки вони суттєво впливають на розвиток зовнішньоекономічної діяльності та участі держави в міжнародній поділі праці.

Козачук Нат

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідженню інституційно-правових основ податкової системи України надають податкові реформи, які сьогодні проходять у нашій країні з метою вдосконалення правового регулювання податкових відносин.

Інституційним та правовим питанням функціонування податкової системи в Україні присвячено досить багато досліджень. Характеристика правового регулювання подат

системи України наведена у роботах таких вчених, фахівців з юриспруденції, як: Т. Цимбал [1], Д. Піддубна [2], Ю. Пришва [3]. Інституційні основи формування та функціонування української системи оподаткування розглянуто у роботах А. Соколовської [4], О. Пасічника [5], О. Бандурка [6].

Аналіз літературних джерел показав, що більшості авторів приділяють значну увагу історичній еволюції системи оподаткування в Україні, аналізу податкової системи та окремих її елементів, залишаючи без уваги питання впливу інституційно-правової системи регулювання податкових відносин на зміст податкової системи України взагалі, внаслідок чого питання формування та розвитку інституційно-правового забезпечення функціонування системи оподаткування залишається нез'ясованим.

Метою дослідження є визначення впливу реформ в сфері інституційно-правового регулювання податкових відносин на подальший розвиток податкової системи України.

Інституційно-правові основи функціонування податкової системи України складаються з законних та підзаконних актів, що регулюють суспільні та міждержавні відносини, діяльність контролюючих органів у сфері оподаткування. Такими нормативно-правовими актами є: насамперед, Конституція України, міжнародні договори про уникнення подвійного оподаткування, Закон України «Про державну податкову службу в Україні» та інші. Але єдиним документом, в якому зосереджені всі аспекти як загального, так і деталізованого підходу до регулювання системи оподаткування є Податковий кодекс.

Згідно із Податковим Кодексом [7], у першому розділі наведено принципи, на яких ґрунтується податкове законодавство та податкова система України взагалі. Такі принципи, як рівність усіх платників перед законом та соціальна справедливість, вимагають від уряду країни врахування інтересів платників податків. Ключовою проблемою дотримання цих двох принципів є визначення підходу до розподілу податкового навантаження між платниками податків. З одного боку, встановлюючи пропорційні ставки податків уряд вирішує проблему рівномірності та зручності стягування, з іншого, прогресивна ставка податку може одночасно, як розподілити всіх платників за рівнем доходу, так і залишити стимул до збільшення доходів. Наприклад, у Податковому кодексі України [7], для місцевого податку – єдиний податок, встановлено диференційовану шкалу оподаткування залежно від групи платників та їх доходів, залежно від умов здійснення підприємницької діяльності. Такий підхід має позитивний характер, з точки зору, підтримки платників за видами діяльності. Але ця шкала, на нашу думку, потребує деталізації, залежно від територіальної приналежності платника.

В рамках цього дослідження було обґрунтовано вплив інституційно-правових основ на функціонування податкової системи країни. З наведеного прикладу було встановлено, що за будь-якої шкали оподаткування, ставки податків мають бути адекватними до сучасних соціально-економічних умов та вимог світової тенденції трансформації оподаткування.

Література

1. Т.Я. Цимбал. Правове регулювання податкової системи України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Нац. ун-т держ. податк. служби України. — Ірпінь, 2008. — 18 с.
2. Д.В. Піддубна. Правове регулювання обліку платників податків як елемент податкової діяльності держави: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2008. — 20 с.
3. Податкове право: навч. посіб. / Н.Ю. Пришва. — К.: Юрінком Інтер, 2010. — 365 с.
4. Податкова система України: теорія та практика становлення / А.М. Соколовська; Наук.-дослід. фін. ін-т при М-ві фінансів України. — К., 2001. — 371 с.
5. Податкова система та ефективність господарської діяльності підприємств / О.В. Пасічник // Наук. пр. Укр. держ. ун-ту харч. технологій. — 1999. — № 5. — С. 40-42.
6. Державна податкова служба в Україні: система, правовий статус, модернізація: Моногр. / О.О. Бандурка; Нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2004. — 233 с.

РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ БОРОТЬБИ З КОНТРАБАНДОЮ ТА МИТНИМИ ПРАВопОРУШЕННЯМИ

Проблема реформування Державної Митної Служби України далі актуалізується у загальному процесі демократизації суспільства та держави, а трансформації у зв'язку з необхідністю наближення до європейських та євроатлантичних стандартів. З посиленням захисту прав людини, як на національному так і європейському рівні все більшого значення набуває роль правоохоронної системи. Адже саме вона покликана захищати права людини та надбання демократії цивілізованої держави.

Дослідженням у цьому напрямку присвячено низку робіт монографічного характеру, наукових статей, науково-практичних коментарів до законодавства, як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема К.Ф. Гуценко, Є.В. Додіна, І.Є. Марочкина, М.І. Мельниченко, Сибільової, О.В. Тюриної, М.І. Хавронюка, та ін.

Удосконалюючи систему (ДМСУ), необхідно запозичувати досвід демократичних держав світу, які досягли високого рівня суспільної злагоди, дотримання прав людини та сталого розвитку. Використання світового досвіду в українській митній службі може допомогти оптимізувати її функціонування, організувати її структуру, подолати виклики сучасності.

Виходячи з практичного досвіду роботи митної служби України, а також з урахування сучасних тенденцій функціонування світового співтовариства, які поставили низку завдань перед митною службою України, виникла нагальна потреба в модернізації її діяльності та реформуванні її структури, спрямоване на покращення керуваності й контрольованості митних органів та їх діяльності, посилення відповідальності порушникам митного законодавства.

В сучасних інтеграційних умовах все більше зростає рівень міжнародної взаємодії, як на рівні держави так і окремих її представництв і відомств.

З огляду на традиційне місце митних служб світу у національних системах державних органів, визначаються вид діяльності, щодо якого світовою практикою встановлено певні стандарти. Така діяльність митних служб на світовому рівні побудована на безпосередній взаємодії (інформаційний обмін, правова допомога), що і закріплено в основних міжнародних документах, що регламентують цю діяльність [1].

Налагоджено постійний обмін інформацією з Всесвітньою митною організацією (правоохоронна комп'ютерна мережа CEN); інформаційною системою Balkan-Intelligence, яка включає відомості про переміщення наркотичних засобів "Шовковим шляхом"; Інтерпол, правоохоронними органами зарубіжних країн [3].

Однією з головних ознак митної служби України, що визначають невідповідність діяльності визнаним міжнародним стандартам, є відсутність (сьогоднішній стан), повноцінної здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Оперативно-розшукову діяльність слід розглядати, як невід'ємну складову роботи митних органів здійснюють структурні підрозділи митних органів (боротьби з контрабандою, порушеннями митних правил, митної варті та внутрішньої безпеки) для ефективного забезпечення протидії контрабанді, тому надання митній службі права на проведення діяльності лише сприятиме належному виконанню завдань із захисту економічних інтересів держави [3].

Отже, для оптимізації та удосконалення роботи митних органів України слід вжити таких заходів:

1. Внести зміни до національного законодавства України, а саме: ЗУ «Про оперативнорозшукову діяльність; ЗУ «Про боротьбу з корупцією».

2. Надання статусу (ДМСУ) правоохоронного органу, що значно розширить повноваження та дозволить ефективно боротися зі злочинами у сфері діяльності митних органів, здійснювати профілактичні заходи щодо їх попередження та припинення;

3. Підвищити правовий та соціальний захист працівників митних органів, що дасть змогу локалізувати спроби кримінальних елементів втягнути митників у протиправну діяльність, а також захистити їх від злочинних посягань криміногенних структур

Реалізація даних заходів сприятиме створенню відповідних умов для функціонування усієї митної системи України.

Література

1. Додін Є.В. Митне право України: Навч.-метод. Посіб. для студ. // Фенікс, 2008 - 108 - (Сер.: Навчально методичні посібники).

2. Соловков Ю.П. Боротьба з контрабандою, проблеми та шляхи їх вирішення // Митна справа. – 2006. – № 1. – С. 130-133.

3. Офіційний сайт Державної митної служби України: [Електронний ресурс] (<http://www.customs.gov.ua>).

Копійчук Наталія

ФІСКАЛЬНА ТА РЕГУЛЮЮЧА СКЛАДОВІ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Процес ефективного функціонування будь-якої економічної системи як сукупності взаємозв'язків між суб'єктами економіки, що виникають у процесі основних стадій суспільного відтворення, і реалізуються через кругообіг ресурсів, доходів, товарів та послуг, залежить від багатьох чинників, але основними з них є такі: вибір оптимальної моделі господарювання; визначення головних рушійних сил, які стимулюють рух у певному напрямку; відпрацювання механізму реалізації даного вибору [2, 593]. Вирішення всіх цих питань здійснюється при формуванні та реалізації економічної політики держави, адже державне регулювання економіки знаходить свій безпосередній вираз саме у відповідних формах економічної політики.

Загальноприйнятим є поділ економічної політики держави на внутрішньоекономічну (податкову) та зовнішньоекономічну (митну) політики, адже якщо розглядати економіку країни з точки зору функціональної орієнтації, то вона складається з двох секторів: внутрішньої економіки (призначенням якої виступає задоволення потреб споживачів за рахунок внутрішнього виробництва) та зовнішньої економіки (метою якої є вихід на міжнародні ринки товарів, послуг та факторів виробництва задля підвищення загальнооекономічного добробуту країни) [1, 161].

Включення національної економіки в систему світових господарських процесів позитивно впливає на розвиток економіки країни, сприяє підвищенню технічного рівня виробництва, раціональному використанню природно-сировинних ресурсів, ліквідації дефіциту окремих товарів, а відтак і підвищенню рівня життя населення. У всіх країнах, а особливо в країнах із перехідною економікою, де сталася широка лібералізація зовнішньоекономічної діяльності, її державне регулювання за допомогою митної політики є об'єктивною необхідністю.

Додержання конкретних принципів формування митної політики при визначенні головних національних інтересів та напрямів державної політики є необхідним саме для такої держави, якою є Україна, оскільки вона ще не має сталої політичної та правової системи, яка мала б забезпечити стабільність її розвитку.

Митна політика, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави (фіскальна складова), а з іншого є одним з дієвих інструментів державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків (регулююча складова).

Проведення зовнішньоекономічної політики (та митної політики як однієї складових елементів) для створення, підтримки та збільшення конкурентних вітчизняних продуктів передбачає вибір державою найбільш прийнятної в економічних умовах тактики з використання елементів протекціонізму та лібералізації зовнішньої торгівлі, а саме: поступового відходу від політики протекціонізму та повного допуску іноземних виробників на вітчизняний ринок; повної лібералізації з подальшим імпортозаміщенням та переходу до експортної орієнтації.

Вступ України до Світової організації торгівлі спричинив лібералізацію політики та суттєве зниження ставок мита, і як наслідок, зменшення надходжень від платежів до бюджету. Але найближчим часом, зважаючи на економічну кризу в світі, фіскальна складова митної політики і надалі буде переважати. Одним із кроків до стабілізації надходжень від мита є застосування одного із найефективніших елементів політики протекціонізму – підвищення митної вартості товарів. Адже крім самих мит, на остаточний розмір мита впливає також метод визначення митної вартості особливо за сучасної тенденції розширення кількості адвалерних ставок мита. Тому сьогодні, удосконалення механізму митно-тарифного регулювання шляхом застосування митного тарифу і методів визначення митної вартості для різних галузей зовнішньоекономічної діяльності має стати одним із пріоритетних напрямів державної економічної політики щодо забезпечення податкових надходжень від мита та платежів.

Перенести акценти в митній діяльності з фіскальної складової на регулюючу, а також оптимально поєднати, дасть змогу виважена державна політика в напрямі стимулювання експорту. Тактичною метою такої політики має стати нарощення експорту на традиційних українських ринках для скорішого відродження вітчизняного виробництва і модернізації виробничих підприємств національної економіки, а стратегічною – підвищення ефективності і масштабу експортної діяльності країни на основі поліпшення якості та асортименту продукції, удосконалення товарної і географічної структури експорту, використання прогресивних форм міжнародного торгово-економічного співробітництва.

Література

1. Загальна економічна теорія (політична економія): Підручник. У 2-х ч. - Ч.2 / І.В. Буяна, В.М. Ковальчука. – Тернопіль: Лідер, 2001. - 296с.
2. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посібник. / А.Ф. Мельник, Желюк, О.В. Длугопольський, О.В. Панухник / За ред. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. - 704с.

Косіньск

МИТНО-ТАРИФНА ПОЛІТИКА В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТОВАРІВ

В останні роки Урядом України проводиться активна робота щодо інтеграції України до світових торговельно-економічних структур. Вступ України до СОТ та інтеграція до Європейського співтовариства створила українському товаровиробнику більш сприятливі умови для проникнення на ринки інших країн.

Умовою виробництва конкурентоспроможного товару є забезпечення вільного доступу національних продуцентів до якісних і доступних у вартісному виразі факторів виробництва [1]

Вагомий вплив на конкурентоспроможність окремих виробів та функцій підприємств відіграють інструменти тарифного та нетарифного регулювання, які характеризуються такими галузевими особливостями:

- при дефіциті сировини внаслідок її надмірного експорту, імпортний тариф виконує функцію переорієнтації щодо потоків вітчизняної сировини, які під його впливом

спрямовуються зі сфери експорту у сферу внутрішнього використання, витісняючи за допомогою високої ставки тарифу імпорт аналогічної сировини;

- за відсутності сировини на внутрішньому ринку, імпорتنний тариф шляхом використання нульових ставок сприяє залученню іноземної сировини на внутрішній ринок. Водночас при цьому, імпорتنний тариф може виконувати і фіскальну функцію, коли за відсутності сировини національні переробники будуть змушені закуповувати її за будь-якими цінами, що, в свою чергу, буде негативно позначатися на цінній конкурентоспроможності відповідної галузі або кінцевої продукції;

- в умовах жорсткої конкуренції на внутрішньому ринку серед національних виробників, митний тариф може виконувати або переважно фіскальну функцію, якщо галузь настільки конкурентоспроможна, що не потребує захисту держави від надмірної іноземної конкуренції, або переважно протекціоністську функцію, якщо в галузі вже створені базовий потенціал для виробництва конкурентоспроможної продукції, але потрібен ще час для його реалізації в галузі. [2]

Основними тарифними і нетарифними методами регулювання міжнародної торгівлі, що можуть бути використані під час кризи, є наступні:

- підвищення ввізного імпортного мита для скорочення обсягів імпортованих товарів, що надходить за демпінговими цінами або складають конкуренцію для вітчизняних виробників;

- зниження або скасування імпортного мита з метою забезпечення власної промисловості сировиною та обладнанням, що не виробляється в даній країні;

- підвищення експортного мита з метою переорієнтації товарних потоків на внутрішній ринок та збереження всередині країни стратегічної або сільськогосподарської сировини і мотивації її переробки на вітчизняних підприємствах;

- зниження або скасування експортного мита з метою зниження рівня податкового навантаження на експорт та збільшення рентабельності експортних поставок в умовах падіння світових цін і зрушення внутрішнього попиту;

- застосування нетарифних протекціоністських заходів щодо обмеження імпорту з метою збереження обсягів національного виробництва, рівня зайнятості в країні;

- гарантування експортних кредитів і їх субсидування з метою збільшення фінансової підтримки експорту;

- використання інших фінансових методів підтримки експорту з метою підвищення цінної конкурентоспроможності вітчизняних товарів в умовах падіння цін на основні види ресурсів у країнах - конкурентах;

- збільшення застосування антидемпінгових розслідувань з метою захисту національних виробників від демпінгу імпортерів.

Однак застосування вище перерахованих заходів повинно відбуватися відповідно до вимог СОТ та інших міжнародних договорів та угод у цьому напрямі в яких Україна приймає участь, так як застосування таких кардинальних заходів, зокрема в напрямі тарифної політики, за світовими стандартами можливе лише за виняткових умов (економічна криза, значне погіршення платіжного балансу тощо).

Загалом удосконалення митно-тарифної політики повинно мати на меті зниження фіскальної функції митного тарифу та підвищення захисної функції, зміст якої полягає у захисті національних товаровиробників як на зовнішніх так і на внутрішньому ринку через зростання пропозиції вітчизняної продукції та її конкурентоспроможності на світових ринках.

На сьогоднішньому етапі розвитку конкурентних відносин в Україні створюються нові можливості для ефективного використання науково-технічного, трудового та сировинного потенціалів України. В умовах активізації інтеграційних процесів концентрація зусиль на підвищенні конкурентоспроможності національної економіки потребує консолідованих зусиль усіх учасників ринкових відносин. Це стосується створення і підтримання макроекономічних умов, які сприяють розвитку конкурентоспроможності, вибору державної

підтримки галузей та секторів економіки, які забезпечать пріоритети України на світи ринках.

Література

1. Борисова Т. Феномен міжнародної конкуренції в сучасній економіці / Т.Борисова // Галицький економічний вісник. — 2010. — №2(27). — с.34-40 - (світова економіка: міжнародні економічні відносини)
2. Кредісова А. І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник. вид., випр. і доп. - К.: ВІРА-Р, 2002. - 552 с.

Костишин Д.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

Ефективність і сталість системи оподаткування залежить насамперед від запровадження та відповідного використання оптимальної моделі формування достатньої доходної бюджетів різних рівнів, в тому числі і за рахунок основного їх джерела – податку на надходжень. Одним із бюджетоформуючих податків в Україні є акцизний податок, однією з сучасною етапі розвитку України в механізмі його адміністрування наявні певні проблеми та неузгодженості. Про такі проблеми свідчить як рівень тіншового обігу підакцизних товарів, так і наявні диспропорції між економічними показниками відповідних секторів економіки та фіскальною ефективністю застосування акцизного податку для оподаткування окремих груп вказаних товарів. Зазначені проблеми спричиняють зниження кількості зареєстрованих платників акцизного податку та погіршення їх платіжної дисципліни. У табл. 1 наведено показники щодо чисельності платників акцизного податку в Україні.

Табл.

Динаміка чисельності платників акцизного податку в Україні у 2005 – 2011 рр.

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	I півріччя 2010	2010	I півріччя 2011
Кількість платників акцизного податку, од.	779	607	560	545	543	538	551	591
юридичні особи, од.	682	594	550	532	528	517	532	566
фізичні особи – СТ, од.	97	13	10	13	15	21	19	25

Із табл. 1 видно, що чисельність платників акцизного податку в Україні знаходиться в межах 500 – 800 одиниць. Така невелика кількість платників спостерігається тому, що акцизний податок сплачують в основному виробники підакцизних товарів, а їх кількість невеликою. Аналізуючи тенденцію зміни кількості платників акцизного податку, зауважуємо, що вона є спадною. Так, якщо у 2005 р. в Україні було 779 платників акцизного податку, то у 2010 р. – 551. Левова частка серед їх кількості припадає на юридичних осіб.

Негативна ситуація спостерігається також у сфері декларування та сплати акцизного податку (табл. 2).

Табл.

Динаміка поданих та своєчасно поданих податкових декларацій з акцизного податку в Україні у 2005 – 2011 рр.

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	I півріччя 2010	2010	I півріччя 2011
Кількість платників акцизного податку, од.	779	607	560	545	543	538	551	591
Кількість поданих податкових декларацій, внесених до бази даних, од.	5675	5699	6203	5849	5791	3022	6074	3142
Кількість своєчасно поданих податкових декларацій, внесених до бази даних, од.	-	5142	6023	5621	5581	2891	5804	3000

бази даних, од.								
Питома вага кількості своєчасно поданих податкових декларацій у загальній кількості декларацій, %	-	90,2	97,1	96,1	96,4	95,7	95,6	95,8
Кількість прострочених або неповних платежів, од.	-	814	800	725	601	301	461	171

Із представленої таблиці видно, що упродовж 2005 – 2011 років кількість поданих платниками акцизного податку форм звітності знаходилась у межах 5 – 6 тис. одиниць. Найбільша кількість поданих форм звітності спостерігалась у 2007 р. проте даний показник не корелює з динамікою кількості зареєстрованих платників акцизного податку. Це пояснюється тим, що окремі платники податку можуть займатися виробництвом декількох видів підакцизних товарів. Своєчасність подання податкових декларацій з акцизного податку в Україні має негативну тенденцію. Якщо у 2007 р. частка своєчасно поданих податкових декларацій зростає із 90,2% до 97,1%, то у 2010 р. вона знизилась до 95,6%.

Зниження чисельності платників акцизного податку в Україні та негативна тенденція щодо декларування акцизного податку свідчать про ускладнення податкового клімату для платників акцизного податку, що загалом позначається на зниженні фіскальної ефективності даного платежу. А тому, можна стверджувати, що зростання абсолютних надходжень акцизного податку в Україні відбувається визначальною мірою не за рахунок розширення бази оподаткування, а завдяки підвищенню його ставок.

Література

1. Основні статистичні дані про діяльність Державної податкової служби України за 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 роки та і півріччя 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=312221&cat_id=88312

Кравчук Ірина

УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Митний контроль є особливою галуззю митної діяльності, має специфічні форми й методи проведення і, будучи одним із засобів реалізації митної політики держави, не лише забезпечує економічну охорону митних кордонів, а й виступає важливим способом забезпечення законності – обов'язковою умовою існування й розвитку правової держави.

Сьогодні митний контроль реалізується шляхом здійснення комплексу заходів, що забезпечують своєчасне виявлення порушень митного законодавства України та міжнародних зобов'язань, контроль за виконанням яких покладено на митні органи, а також чітке дотримання юридичними та фізичними особами митних процедур і правил.

Слід відмітити, що удосконалення процесу митного контролю неможливе без застосування новітніх технічних засобів митного контролю та запровадження інформаційних митних технологій здійснення митного контролю та митного оформлення. Це, з одного боку, сприяє спрощенню процедури митного контролю при підвищенні його ефективності, а з іншого, збільшенню надходжень у дохідну частину Державного бюджету України.

Практичний досвід показує, що у більш ніж 60 % випадків заведення справ про порушення митних правил, під час митного огляду використовуються технічні засоби митного контролю. У той же час вартісна частка таких правопорушень сягає 80 % [3].

Сучасні розробки технічних засобів митного контролю, що використовуються митними органами, виконані в рамках Багатогалузевої науково-технічної програми розвитку. Більшою мірою, вони являють собою телевізійні системи спостереження виробництва, які використовуються в митних органах у різноманітній конфігурації залежно від оперативних обставин.

Державна митна служба України (ДМСУ) проводить постійну роботу в напрямі спрощення митних процедур і через впровадження інформаційних митних технологій. І січня 2008 року, митними органами проводиться митне оформлення з використанням нового бланку вантажної митної декларації, яка відповідає європейським стандартам. Відбувається впровадження програми електронного декларування, яке дасть змогу сформувати необхідні умови для застосування інформаційних технологій на якісно вищому рівні й забезпечить електронний документообіг між митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності із використанням механізму електронного цифрового підпису. У цьому контексті, з 5 квітня 2011 року Держмитслужбою розпочинається реалізація пілотного проекту з декларування, митного контролю та оформлення товарів застосуванням електронних вантажних митних декларацій (ЕВМД). Метою цього проекту є напрацювання досвіду з митного контролю та оформлення товарів із застосуванням та подальше впровадження електронного декларування товарів [2].

При формуванні основних пріоритетних напрямів діяльності та завдань Держмитслужби врахована необхідність продовження роботи зі створення умов для забезпечення подальшого безпосереднього впровадження у практичну діяльність окремих складових частин багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця», а також реалізації положень ряду міжнародних стандартів, таких як РІСО (стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі (ВМО, 2005) та Митні протоколи (Customs Blueprints) (Європейська Комісія, 2008).

В Україні і надалі необхідно запроваджувати дієві заходи щодо спрощення зовнішньоекономічної діяльності, в напрямі спрощення митних процедур, підвищення ефективності технологій митного контролю, використання інформаційних технологій для вдосконалення обміну інформацією. Зокрема необхідно акцентувати увагу на виконанні основних завдань як удосконалення та уніфікація технологій митного контролю і митного оформлення, поступова їх адаптація до роботи з попередньою інформацією про товари, транспортні засоби; впровадження в практичну діяльність ДМСУ уніфікованих та вичерпуючих вимог до документів та інформації, що надаються (формуються) при здійсненні митних процедур, з метою створення оптимальної структури інформаційного наповнення електронних систем та нормативно-правової бази для застосування багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця».

Загалом удосконалення процедур митного контролю і оформлення полягає не лише в спрощенні та скороченні часу на їх здійснення, а й на підвищенні показників виявлення протидії митним правопорушенням, що можливе за рахунок налагодження взаємодії правоохоронними органами в напрямку:

- покращення технічного оснащення пунктів пропуску через державний кордон України засобами об'єктивного контролю (великотоннажними терезами, сканерами рентгенівськими установками, системами зчитування номерів відеоспостереження та іншими інноваційними технологічними засобами митного контролю);
- облаштування всіх пунктів пропуску через державний кордон України відповідно до єдиної інформаційної системи;
- запровадження міжвідомчої бази даних правоохоронних органів в напрямі причетних до створення та діяльності фіктивних підприємств тощо [1, с. 68].

Таким чином, впровадження у практику митного контролю інноваційних технологій забезпечить не лише удосконалення власне процедури митного контролю, її спрощення відповідність до міжнародних стандартів, а й сприятиме підвищенню ефективності діяльності митних органів в частині захисту економічних інтересів та сприяння прискоренню товарообігу через митний кордон України.

Література

1. Богданов М.М. Організаційно-правові засади боротьби з контрабандою на сучасних етапах / М.М. Богданов // Митна справа. – 2008. – №1 (73). – С. 65-70.

2. Митна служба розпочинає експериментальне впровадження електронного декларування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=2579081&cat_id=295923
3. Сучасні технології на варті митного кордону. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=308596&cat_id=295966

Кравчук Мар'яна

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Розбудова фінансової системи України в умовах переходу до ринку безпосередньо пов'язана з формуванням нової податкової системи. У цих умовах, поряд із виділенням податкового права із фінансового, відбувається установлення податкового контролю як самостійної складової фінансового контролю. Значимість податкового контролю на перехідному етапі розвитку ринкової економіки особливо зростає через суттєву залежність від податкової складової бюджетів усіх рівнів, низьку податкову культуру населення та суб'єктів підприємництва, значну тінізацію економіки [1].

На фоні прийняття Податкового кодексу України спостерігається значне відставання системного врегулювання норм податкового контролю, та процедур проведення контрольних заходів. Невідповідність організаційної структури податкової служби вимогам сьогодення, недостатня фінансування її органів порівняно з економічно розвиненими країнами, недосконала система оплати праці, підготовки та перепідготовки кадрів зумовлюють необхідність вдосконалення методологічних та організаційних засад податкового контролю.

Проблеми теорії і практики податкового контролю розглядалися у багатьох працях зарубіжних учених. Зокрема, питання теорії досліджували А.Н. Козирін, І.І. Кучеров, О.А. Ногіна, В.М. Родіонова, С.О. Шохін. Недостатність контрольно-перевірочної діяльності підкреслювалась у роботах Т.А. Бетіної, В.В. Бурцева, А.З. Дадашева, Ю.Ф. Кваци, Е.В. Поролло. Проблеми законодавчого удосконалення норм податкового контролю висвітлювались у роботах А.В. Бризгаліна, С.Ю. Орлова, Е.А. Кочеріна, С.Г. Пепеляєва, а питання про необхідність покращання нормотворення податкового законодавства знайшли своє відображення у дослідженнях В.І. Гурєєва та В.І. Слома. На проблемність визначення ефективності податкового контролю звертали увагу А.Г. Аганбєгян, С.П. Опєнішев, Г.М. Карташова, А.Б. Паскачов [2].

Для вітчизняної фінансової науки дослідження податкового контролю є новим напрямом наукового пошуку, тому ця проблема лише фрагментарно висвітлювалась у публікаціях як науковців, так і практиків. Окремі питання організації і проведення податкового контролю були частково розглянуті у працях М.Я. Азарова, М.Т. Білухи, Б.В. Бурлуцького, Ф.Ф. Бутинця, О.Д. Василика, О.М. Воронкової, О.Д. Данілова, Т.І. Єфименко, В.П. Завгороднього, С.В. Каламбет, М.М. Каленського, А.І. Крисоватого, В.М. Мельника, М.В. Романіва, А.М. Соколовської, В.М. Федосова, К.В. Хмільовської, О.П. Чернявського, А.О. Чугасва, В.О. Шевчука, Ф.О. Ярошенка.

Проте, не знайшли свого вирішення проблеми комплексного дослідження природи податкового контролю, процесів його становлення, розвитку та узагальнення практичного досвіду контрольно-перевірочної діяльності податкових органів. Поза увагою науковців залишаються питання понятійного апарату податкового контролю, методичного забезпечення контрольних процедур, їх класифікації і систематизації, поліпшення організаційної структури податкових органів та умов їх функціонування, збалансування інтересів платників та контролюючих органів у контрольно-перевірочному процесі [3].

Таким чином, саме заходи податкового контролю практично повністю охоплюють одну із складових державного фінансового контролю - сферу створення грошових фондів держави, що і визначає на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні місце

податкового контролю у державному фінансовому контролі. Зміна пріоритетів фінансової діяльності держави зумовила активний розвиток законодавчої та нормотворчої діяльності держави в останнє десятиліття якраз в напрямку оподаткування. І саме ця активна державна регулювання зумовила детальну правову регламентацію податкового контролю, залишивши далеко позаду теоретичні дослідження та наукову думку.

Література.

1. Онищенко В. А. Податковий контроль у системі державного регулювання економіки // Регіональна економіка. Науково-практичний журнал Інституту регіональних досліджень НАН України. – 2005. - № 1(23). – С. 23-38.

2. Фурман А. Шляхи вдосконалення (модернізації) податкового контролю у системі адміністрування податків та обов'язкових платежів до бюджету // Вісник податкової служби України. – 2006. - № 21. – С. 35-39.

3. Цал-Цалко Ю. Податковий контроль об'єктів оподаткування та його застосування прийомів фактичного контролю // Вісник податкової служби України. – 2006. - № 43. – С. 55-59.

Кравчук

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МЕХАНІЗМУ СПРАВЛІННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Поряд із податком на прибуток юридичних осіб, у розвинутих країнах особливим є прибутковий податок, який крім важливого фіскального значення, має й позаеконімічне значення – він є засобом перерозподілу доходів і регулювання соціальної напруженості суспільстві, виступаючи найважливішим важелем регулювання соціальної справедливості. Успішним прикладом є державні фінанси в Україні, внаслідок дефіциту бюджетних коштів, регулююча функція податків відходить на другий план. Тому багато аспектів спрямованості податку на доходи фізичних осіб не відповідають соціальному становнищу населення.

Проблематиці формування податкової політики щодо фізичних осіб присвячені такі відомі вітчизняні фінансистів, як В. Андрущенко, О. Василик, М. Дем'яненко, М. Крисоватий, М. Кучерявенко, П. Мельник, С. Онишко, Л. Тарангул, А. Соколов, Тулуш, В. Федосов, І. Чугунов, Л. Шабліста, С. Юрій та ін.

Проте соціальні аспекти проблематики оподаткування доходів фізичних осіб досі часто залишаються осторонь уваги дослідників, а окреслена сфера потребує нагальних дослідження і вирішення виявлених проблем.

Значний вплив на соціальну спрямованість податку на доходи фізичних осіб має визначення неоподаткованого мінімуму доходів. В Україні при реформуванні механізму справляння податку з 2004 р. поняття неоподаткованого мінімуму при оподаткуванні доходів фізичних осіб взагалі не застосовується. Як ніколи в Україні, у випадку відсутності права на застосування податкової соціальної пільги – які доходи фізичних осіб, незалежно від їх розміру, залучаються до оподаткування. Цим до уваги не береться той факт, що вони не забезпечують можливість на існування фізичної особи-платника.

Іншим негативним аспектом застосування податкової соціальної пільги є неможливість врахування навіть для тих категорій громадян, яким Податковим кодексом (1) право на пільгу у розмірі 150 і 200%. А вже, відповідно до підпункту 169.4.1 Податкового кодексу податкова соціальна пільга застосовується до доходу, що не перевищує прожиткового мінімуму. Таким чином Герої та інші особи, які підпадають під дію пільги, згідно з п. 169.1.4 Податкового кодексу ніколи не можуть скористатися повним розміром податкової соціальної пільги, оскільки 140% межі застосування пільги менше з прожиткового мінімуму суми пільги. А у випадку перевищення доходу 140% прожиткового мінімуму навіть при належності платника до осіб, що мають право на застосування пільги – вона не нараховуватиметься зовсім.

Також слід зауважити, що згідно із прикінцевими положеннями підпункт 169.1.1 пункту 169.1 статті 169 Податкового кодексу набирає чинності з 1 січня 2015 року. До 31 грудня 2014 року для цілей застосування цього підпункту податкова соціальна пільга надається в розмірі, що дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, – для будь-якого платника податку.

Ми вважаємо такий підхід недостатньо правомірним, адже в умовах його застосування до фінансування бюджету залучаються особи, які не в змозі належно забезпечити власне існування. Доцільно, на нашу думку, повернутися до практики застосування неоподаткованого мінімуму і встановити його на рівні наукового обґрунтованого рівня прожиткового мінімуму.

Діюча в Україні мало прогресивна система оподаткування доходів громадян за ставками 15 і 17% не відповідає принципу соціальної справедливості. Адже доходи в межах десяти мінімальних заробітних плат, до яких застосовується ставка 17%, отримує невелика частка населення. І тягар оподаткування нерівномірно розподіляється, оскільки в Україні спостерігається висока диференціація доходів населення. Отже, необхідно знайти «золоту середину», коли державна підтримка не буде виходити за допустимі межі, забезпечуючи мінімальні соціальні стандарти.

Література

1. Податковий Кодекс України від 23.12.2010 р. № 2755-17: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

Кравчук Христина

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Основна мета Концепції реформування митної служби України пов'язана з визначенням оптимальної її організації, спрямованої на підвищення ефективності, надійності та усталеності її діяльності; визначення основних завдань з реформування та модернізації, окреслення орієнтирів і засобів для досягнення стратегічних цілей та очікуваних результатів. Серед завдань, які повинна вирішити Концепція є реформування її структури [1] з метою покращення керованості та контролюваності митних органів та їх діяльності;

Вказаний напрямок реформування втілений у життя шляхом побудови вертикальної організаційно-управлінської структури митного відомства «Державна митна служба – регіональні митниці – митниці». Дана система організована за територіальним принципом з урахуванням адміністративно-територіального устрою держави.

Крім того, з середини 2010 року почалися процеси пов'язані з оптимізацією структури митних органів України в контексті Указу Президента «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [3], результатом такої оптимізації на кінець 2010 року стало приведення внутрішньої структури митної служби у відповідність із адміністративно-територіальним устроєм країни. Зміни, що відбуваються в процесі оптимізації реалізуються у кілька етапів та дозволять суттєво удосконалити організацію роботи, матеріально-технічну базу та кадрову складову. Усі зміни в структурі відбуваються за рахунок приєднання, а не ліквідації митних органів.

На державному рівні прийняте рішення щодо реорганізації структури митних органів – щоб у кожній області була тільки одна митниця з метою оптимізації діяльності та структури митних органів, удосконалення й уніфікації механізму здійснення митного контролю та митного оформлення.

На нашу думку, оптимізація шляхом створення однієї митниці у одній області є недостатньо зваженою. Наприклад, беручи до уваги спеціальний статус міста Києва – столиці України, визначений відповідним законом. Майже п'ята частина усіх акредитованих учасників ЗЕД (загальна кількість акредитованих у митних органах учасників зовнішньоекономічної діяльності на початок 2010 року становила 97,7 тис., з яких

зовнішньоекономічні операції здійснювали 34,2 тис. учасників (35%) здійснювали оформлення зовнішньоекономічних операцій у Київській регіональній митниці [2]

З огляду на зазначене, нині оптимізація структури митних органів України приводиться у відповідність із адміністративно-територіальним устроєм країни, доцільно було проводити з попереднім організаційно-функціональним обстеженням діяльності митних органів, дослідивши при цьому:

- економічний потенціал області та обласного центру;
- загальну кількість акредитованих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області та їх розташування;
- внесок до Державного бюджету України та динаміку митних платежів (протягом останніх років) від діяльності митних органів у досліджуваній області;
- наявність у області розвинутої митної інфраструктури, терміналів, а також залізничних станцій, портів, аеродромів, автомобільних шляхів тощо;
- характер та інтенсивність їх зовнішньоекономічних зв'язків;
- достатність повноважень митного поста замість ліквідованої митниці у визначеній зоні діяльності.

Для того, щоб розпочата нині оптимізація діяльності та структури митних органів шляхом втілення принципу Держмитслужби «одна область – одна митниця» знайшла логічне завершення, а саме щоб поетапно було побудовано чітку систему митних органів Держмитслужби необхідно також:

- законодавчо визначити та закріпити систему підпорядкування «Держмитслужба – обласна митниця», визначивши поняття обласної митниці. На сьогодні у структурі митних органів є 3 обласних митниці: Київська, Харківська та Чернівецька [2];
- до початку наступного етапу оптимізації, враховуючи результати поточного етапу, уніфікувати механізми здійснення митного контролю та митного оформлення на всій території України;
- до початку функціонування обласних митниць, які будуть створені на наступному етапі оптимізації, опрацювати, з обов'язковим попереднім колегіальним дослідженням, відповідними робочими групами, доцільність створення митних постів у вказаних митних пунктах;
- визначити позицію щодо оптимізації митних органів у Київській області Автономній Республіці Крим;
- посилити належний фаховий контроль за процесами оптимізації структури митних органів.

Вказане, на нашу думку, також дозволить закінчити поточний етап оптимізації структури митних органів України з досягненням поставленої мети при цьому посилити рівень захисту національних інтересів держави, створити сприятливі умови для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі та позитивно вплинути на соціальний та економічний розвиток держави

Література

1. Концепція Реформування митної служби України "Обличчям до людей": Рішення колегії Державної митної служби України від 29.10.2010 [Електронний ресурс]: Режим доступу http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=2213039&cat_id=221302
2. Офіційний сайт Державної митної служби України //Режим доступу <http://www.customs.gov.ua>
3. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України № 1085/2010 від 09.12.10 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]: Режим доступу з http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1085_10.html

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ І ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Побудова економічної моделі ринкового типу вимагає ефективної системи оподаткування. Зараз податкова служба в Україні переживає етап реформування, що зумовлює необхідність дослідження методів організації і проведення її контрольної роботи. Чинне законодавство чітко визначає основні напрями контрольної роботи податкових органів, що зумовило певний рівень відпрацьованості та методичної забезпеченості обліку платників податку, організації та проведення податкових перевірок і заходів щодо скорочення недоїмки по податкових платежах.

Слід зазначити, що податковий контроль виявляє багато суб'єктів підприємницької діяльності, які приховують свої реальні доходи та тим самим знижують надходження до бюджету. Вони не заявляють в звітності реальні обсяги валових доходів, обсяги продаж, не відображають податкові зобов'язання та не оплачують їх, тобто фактично не являються учасниками бюджетного процесу.

Проблеми податкового контролю, визначення його ефективності розглядалися у працях А. Мельника, Г. Атаманчука, Д. Бахрахома. Більш ширше податковий контроль, як об'єкт наукових досліджень, проаналізовано у працях В. Онищенко, О. Василика та В. Хомутенко.

Податковий контроль можна розглядати з двох сторін: як функцію державного управління економікою і як особливу діяльність щодо виконання податкового законодавства України. Обидві сторони податкового контролю знаходяться в нерозривній єдності, безупинному розвитку та удосконаленні. Якість податкового контролю, що включає рівень, повноту, достатність, порядок виконання податковими інспекторами як суб'єктами контролю роботи із забезпечення його цілей, реалізації окремих процедур, є досить важливою умовою ефективності діяльності податкових служб [1, 40].

Контрольна діяльність податкових органів спрямована на досягнення низки цілей, серед яких важливо виокремити такі: забезпечення додержання податкового законодавства суб'єктами, що реалізують податковий обов'язок або забезпечують його реалізацію; попередження правопорушень у податковій сфері; виявлення порушень податкового законодавства та застосування до винних осіб відповідних заходів юридичної відповідальності [2, 205].

Указані цілі загалом визначають зміст податкового контролю, який слід визначити як діяльність спеціально уповноважених державних органів щодо забезпечення додержання суб'єктами податкових правідовносин чинного податкового законодавства [3, 63].

Однак на даний час ці завдання виконуються не досить ефективно, тому перед нами постає проблема підвищення ефективності якості проведення податкових перевірок, зниження кількості помилок при їх проведенні та прийняття вмотивованих рішень за їх результатами.

Проблеми часті зміни законодавчих актів, що діють у сфері оподаткування, неоднозначність тлумачення їхніх норм створюють значні перешкоди в практичній діяльності як для суб'єктів оподаткування, так і для органів контролю. До того ж недостатній рівень підготовленості значної частини працівників державних податкових адміністрацій та податкової міліції не дає можливості вести активну боротьбу із зловживанням у сфері оподаткування [4, 130].

Відтак, аналізуючи вище викладений матеріал, напрямами розвитку податкового контролю можна вважати: спрощення, стабільність і передбачуваність податкового законодавства; розширення бази оподаткування, яке дасть змогу зменшити податковий тиск на платників податків; інформаційне забезпечення, розширення якого для кожної ланки податкової служби надасть можливість автоматизувати процес оподаткування; підвищення ефективності перевірок; залучення до оподаткування «тіньових» коштів через відстеження

товарно-грошових потоків, контроль за використанням готівки, прогнозування надходжень, що дозволить пропонувати Верховній Раді України збалансований реальний бюджет.

Література

1. Корецька-Гармаш В.О., Раєвська Н.М. Податковий контроль: проблемні аспекти напрямки вдосконалення // Часопис економічних реформ. – 2011. – № 1. – С. 35-40.
2. Кізло М.В., Росоха Р.В. Система податкового контролю: сутність та суттєві зміни // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – С. 203-209.
3. Онищенко В.А. Податковий контроль (основи організації) // Вісник податкової служби України. -2009. -263с.
4. Заболотнікова В.С., Соломагіна О.В. податковий контроль як невід'ємний інструмент державної податкової служби // Вісник Запорізького національного університету. 2010. - №3. – С. 128-133.

Кузьмов

АДМІНІСТРУВАННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РЕФОРМУВАННЯ

Термін «адміністрування податків» є порівняно новим терміном для вітчизняної системи оподаткування. Проте ані в жодному законодавчому акті з питань оподаткування, ані у вітчизняних енциклопедіях та словниках поки що офіційного тлумачення терміна не існує [1, с. 62]. Хоча II-ий розділ ПКУ присвячено виключно питанням адміністрування податків і зборів. Як сказано у даному законодавчому акті «Цей розділ визначає порядок адміністрування податків та зборів, а також порядок контролю за дотриманням вимог податкового та іншого законодавства у випадках, коли здійснюється такого контролю покладено на контролюючі органи» [2, с. 17].

Вагомий внесок у розкриття сутності адміністрування податків серед вітчизняних зарубіжних науковців зроблений В. Мельником, І. Івашук, Т. Ігнатовою, А. Пономаренком, А. Селівановим, Т. Томнюк.

Адміністрування непрямих податків виступає важливою складовою частиною процесу у кожній державі та необхідним механізмом досягнення оптимальних взаємовідносин платників податків з контролюючими органами. Оскільки, для вирішення головних фіскальних завдань непрямі податки завжди ефективніші за прямі.

Непрямі податки, які справляються в процесі споживання товарів (робіт, послуг), є головним джерелом формування бюджету та важливою фінансовою базою держави. Будь-які зміни до механізму адміністрування мають здійснюватись вкрай обережно. У 2008-2009 років спостерігається значне зростання надходжень від акцизного податку було забезпечено за рахунок підняття ставок по даному податку (табл. 1), що свідчить про виконання фіскального призначення. При глибшому аналізі надходжень податку на вартість, слід відмітити значне зростання надходжень у січні-листопаді 2011 року, що становить 1,2 млрд. грн. більше ніж у аналогічному періоді 2010 року.

Проте, надходження від ПДВ з початку 2011 року було забезпечено (без врахування відшкодування) у сумі 170,4 млрд. грн., що перевищує аналогічний показник 2010 року на 46,5 %, а відшкодування податку – на 88,2 % [6].

На стан виконання планових показників впливають, як суб'єктивні так і об'єктивні фактори. Період 2010-2011 років характеризується зростанням надходжень від мита, а також на додану вартість та акцизного податку. Цій позитивній тенденції сприяло усунювання головних проблем в процесі адміністрування непрямих податків – фактів ухилення від сплати платежів. А саме, головне зміна орієнтирів податкової політики держави характеризується роботою як податкової так і митної служби в умовах Податкового кодексу України.

Таблиця 1

Надходження від непрямих податків до Державного бюджету України у період 2008-2011 рр.

Рік	2008		2009		Січень-листопад 2010		Січень-листопад 2011		Змін а 2011 /2010	Відно с-не відхи лення, %
	наді й-шло	% у до-ходах ДБ	наді й-шло	% у до-ходах ДБ	наді й-шло	% у до-ходах ДБ	наді й-шло	% у до-ходах ДБ		
Податок на додану вартість, млрд. грн.	92,1	39,7	84,6	40,3	75,8	35,2	117,2	41,23	41,7	154,6
Акцизний податок млрд. грн	12,7	5,48	21,3	10,2	24,9	11,6	30,5	10,7	18,9	122,4
в т.ч. з вироблених товарів на митній території України	10,1	4,4	8,4	8,4	20,8	9,7	23,3	8,2	2,5	112,0
із ввезених на митну територію України	2,6	1,1	3,7	1,8	4,1	1,9	7,2	2,5	3,1	174,1
Ввізне мито, млрд. грн	11,9	5,1	6,3	3,0	7,6	3,5	9,4	3,3	1,8	123,7

* Примітка. Складено автором на основі: [3; 4; 5].

Таким чином, адміністрування податків, як і будь-який процес, опирається на такі основні складові: принципи, у відповідності до яких він здійснюється; методи за допомогою яких забезпечується реалізація вище вказаних принципів цього процесу.

Література

1. Некрасова Т.В. Адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів: окремі проблеми правового регулювання / Т.В. Некрасова. // Вестник ІЗПИ НАН України. – 2011. – № 2. – С. 58-62.
2. Податковий кодекс України: від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Бухгалтерія. – 2010. – 13 грудня. – С. 4-321.
3. Показники виконання державного бюджету України за 2008 рік // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/Link/247809/file/2010-04-28%20Sayt%20MFU%2012m2009.pdf>.
4. Показники виконання державного бюджету України за 2009 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=77643&stind=1.
5. Показники виконання державного бюджету України за січень-листопад 2010-2011 років [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/file/2011-12-28%20Sayt%20MFU%2012m2011.pdf>.
6. Саливон С.Д. Голова Людвика [Електронний ресурс] / С.Д. Саливон // Бизнес – 2011. – № 50. – Режим доступу: http://www.business.ua/articles/vat/Golova_Lyudovika-23469/.

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ МИТА У ВІТЧИЗНЯНІЙ ФІСКАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ

Одним з найпоширеніших економічних заходів регулювання міжнародних економічних відносин є митний тариф, який містить деталізований перелік товарів, що оподатковують імпортом, експортом і транзитним митом з наведенням способу нарахування, ставки а також коефіцієнтів надбавок і знижок та переліку товарів, заборонених до ввезення і транзиту відповідно до товарної номенклатури ЗЕД. Його можна розглядати також як конкретну ставку мита, яка застосовується при ввезенні певного товару ввезенні його за її межі на митну територію країни. У такому випадку поняття митного тарифу повністю збігається з поняттям мита при переміщенні товарів через митний кордон країни і може визначатись як вид митного платежу, що стягується з товарів та предметів, що переміщуються через митний кордон держави.

Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема, нарощування експорту країни на світовому ринку, збільшення або, принаймні, збереження його питомої ваги у світовій торгівлі надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої держави. Зовнішня торгівля є одним із головних стабілізуючих факторів національної економіки. Даною проблематикою займались багато науковців, зокрема В.П. Науменко, Ярема, П.В. Пашко, В.М. Голомовий, Л.А. Панкова, О.Ю. Григор'єв, А.О. Босак, Калиновська, Ю.В. Макогон, А.Б. Яценко, О.П. Гребельник, А.А. Дубініна, С.В. Сорочко, З.О. Буричко, І.Г. Бережнюк, Д.Г. Білоус, І.В. Бураковський, В.В. Ващенко, А.Д. Войнич, А.Б. Дрига, І.О. Івашук, І.О. Лютий, В.М. Назаренко, А.О. Савлук, О.В. Ткаченко та інші.

Мито входить до складу митних платежів і займає особливе місце в системі оподаткування ЗЕД. По-перше, такий податок має серйозний регулятивний потенціал і виконує важливі функції регулювання зовнішньоторговельного обміну з іноземними державами; здійснює захист національних товаровиробників та створює сприятливі умови для їх розвитку; є важливим засобом регулювання експорту-імпорту товарів шляхом встановлення різних розмірів ставок, що зумовлює збільшення чи зменшення товарообігу. Мито відіграє важливу роль у структурній перебудові економіки країни, сприяє її інтеграції у світовий економічний простір. По-друге, мито є вагомим інструментом, завдяки якому забезпечується надходження до бюджету держави.

Функціональна регулятивність митного тарифу проявляється в тому, що мито є інструментом раціонального використання іноземної валюти в країнах, які не мають валютними резервами, а також у реалізації соціальних цілей, тоді як зниження ставок мита на товари розкоші і деякі готові вироби стимулюють дані товариство до витрат на товари широкого вжитку. Крім того, політика країни сприяє раціональному використанню митного тарифу. Дані виходячи із загальноекономічних інтересів та суттєвих потреб країни.

Застосування митного тарифу завжди виконує фіскальну функцію, оскільки митний тариф завжди є податком, який є засобом поповнення державної казни (рис. 1) і покриває за рахунок кіншевого споживача. Ефект фіску прямо залежить від митної ставки. Якщо ставка мита незначна, то її ефект від даного податку невеликий, а якщо розмір ставки підвищується, посилюється податковий ефект.

Такої динаміці посприяло те, що Україна проводить політику лібералізації ставок мита, оскільки це є умовою зовнішньоекономічної інтеграції. Відчувається послаблення протекціоністської функції і мито використовується тільки як наповнення бюджету. Даному випадку спостерігається певна закономірність – низькі ставки використовуються для отримання фіскального ефекту, а високі – для ефекту захисту.

млн. грн

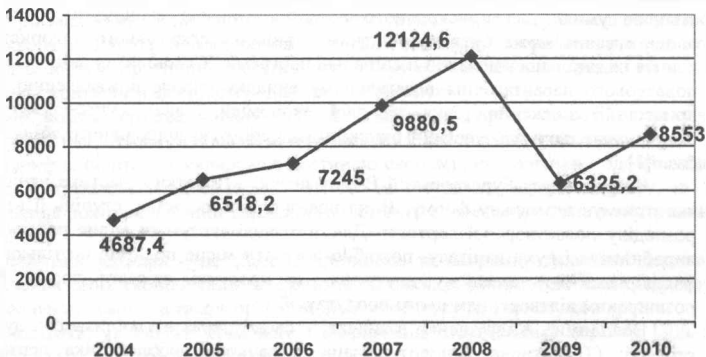

Рис. 1. Динаміка надходження ввізного мита до Державного бюджету України за 2004-2010 рр., млн. грн.

Отже, використання мита забезпечує одночасну дію як фіскальної, так і захисної функції. Тобто країна, застосовуючи мито (особливо це стосується імпортного мита), розв'язує як проблему акумуляції доходів, так і проблему захисту національного ринку. Мито завжди є тарифним бар'єром на шляху товаропотоку з однієї країни до іншої, навіть якщо розмір ставки незначний, а торговельні перешкоди ніколи не сприяють переміщенню товарів. При транзиті, якщо ставки значні, вони змінюють напрям товаропотоку, при експорті знижують обсяги вивозу товарів, а при запровадженні імпортного мита спонукають інші країни до створення відповідних перешкод на шляху ввезення товарів з країни-ініціатора застосування митного тарифу.

Курк Андрій

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Податкова політика розпочинається із обрання податкової доктрини країни, що повинна базуватися на таких основних елементах: або побудові податкової системи із високими ставками та широкою базою оподаткування – високе податкове навантаження; чи низькими податковими ставками та вузькою базою оподаткування – низьке податкове навантаження.

Обрання однієї із моделей і є вирішальною в досягненні оптимальної економічної доктрини держави. Рівень податкового навантаження або рівень оподаткування і є тим показником за допомогою якого можна судити про фінансову модель держави.

Встановлення оптимальної податкової системи, ефективне використання податків, вибір оптимального рівня оподаткування є частиною наукового пошуку багатьох науковців та економістів. Зокрема дослідженнями у даному напрямку займаються такі вчені як: Андрущенко В.Л., Данілов А.Д., Юрій С.І., Соколовська А.М. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І. Буряковський В.В., Каламбет С.В., Десятнюк О.М., Базилевич В.Д., Заяц Н.Е.

В нинішніх умовах дослідження податкового навантаження є далеко незавершеним процесом який потребує більш глибокого аналізу. Часто у наукових публікаціях зустрічаємо різні думки щодо визначення та розуміння суті «Податкове навантаження» і «Податковий тягар».

У підручнику «Податкова система» Іванова Ю.Б., Крисоватого А.І., Десятнюк О.М., податкове навантаження визначено як механізм, що відноситься до інструментів податкового регулювання, вчені зазначають: «Підвищення податкового навантаження в загальному

випадку є чинником, що стримує економічну активність та процеси нагромадження, а створює умови для прискореного розвитку тіньової економіки. Втім, високий оподаткування може бути прийнятним у випадку ефективного використання бюджетних коштів на загальноекономічні й соціальні програми. У свою чергу зниження загальног податкового навантаження в загальному випадку сприяє поживленню всіх економічних процесів і зниження рівня тіньової економіки, однак супроводжується тимчасовим скороченням дохідної частини бюджету на період до відповідного збільшення податкової бази.»[1]

В свою чергу Буряковський В.В. зазначає: «Податки – частина національного доходу, яка отримує незалежну форму. Вона показує роль держави, ступінь її втручання в розподіл новоствореної вартості. Для того щоб зрозуміти вплив податків на весь цикл виробництва і руху капіталу, потрібно показати місце податків не тільки у національному доході, але й у валовому внутрішньому продукті, зв'язати процес руху податків з розширеним відтворенням цього продукту.»[2]

Володимир Андрущенко зазначає, у своєму трактаті «Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: (Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів)» відмітив: «Так чи інакше, сукупна податкова норма є мінливим серйозним фактором впливає на економічну ситуацію та соціальне самопочуття суспільства. Взагалі неможливо встановити стабільно визначену норму податкових надходжень у пропорції до валового національного продукту, універсальну для будь-якої держави у будь-який момент існування.» [3].

Найденко О.Є. вважає: «Податкове навантаження - це показник, який характеризує частку нарахованих податків та зборів, які має платити платник податків для поповнення дохідної частини бюджету різних рівнів.» [4]

У кожному із наведених тлумачень спостерігається однаковий підхід, що зводиться до наступного, податкове навантаження це частка нарахованих податків у відношенні до виробленого продукту. Але водночас жоден науковець не є одностайним при визначенні податкового навантаження і тому ще не знайдена оптимальна модель розрахунку податкового навантаження, ніхто не може вказати на економічно обґрунтований рівень податкового навантаження в Україні.

Саме дана проблема і є актуальною в наш час і вона стане об'єктом наших подальших наукових досліджень.

Література

1. Іванов Ю. Б. Податкова система: [підручник] / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
2. Буряковський В. В. Податки: [учбовий посібник] / В. В. Буряковський. – Дніпропетровськ: Пороги, 1998. – 481 с.
3. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів: [монографія] / В. Л. Андрущенко. – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.
4. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: [монографія] / Л. Л. Мельник, Л. Л. Тарагул, З. С. Варналія та ін.; за ред. З. С. Варналія. – К.: Україна, 2008. – 675 с.

Куртук

МИТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: СУТЬ ТА ФОРМИ

Однією з особливостей сучасного етапу економічного розвитку є швидке зростання міжнародних економічних контактів, подальший розвиток світового поділу праці, поглиблення економічної взаємозалежності держав, що обумовлені, насамперед, зростанням виробничих сил і науково-технічним прогресом. Кінцевим результатом процесу повинно стати вільне переміщення товарів, послуг, об'єктів інтелекту

власності, капіталів, робочої сили через території різних держав і поступове зникнення торгових бар'єрів між ними. У цю систему поступово інтегрується і українська економіка. З огляду на особливості геополітичного положення нашої держави: географічне розташування, залежність від імпорту енергетичних ресурсів, структуру економіки, міжнародне економічне співробітництво є критичним фактором подальшого її розвитку.

Безумовно, кожна держава, у тому числі й Україна, має право самостійно визначати власну митну політику, створювати свою митну систему і здійснювати митне регулювання.

Митно-тарифна політика є складовою частиною економічної політики і однієї із самих вагомих у плані практичних результатів, а саме – застосування митного тарифу, що дає істотне збільшення дохідної частини державного бюджету і забезпечує захист внутрішнього товаровиробника.

Митна політика держави – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки, за допомогою митно-тарифного та нетарифного регулювання, а також організаційної структури митної служби країни.

Митна політика, як форма правового забезпечення міжнародної торгівлі будь-якої країни, формується з трьох взаємопов'язаних складових:

1. Особливостей національної зовнішньоторгової політики (правове забезпечення, уніфікація правил, комплексний характер);
2. Форми зовнішньоторгової політики (протекціонізм та лібералізм);
3. Інструментів реалізації (тарифні та нетарифні).

Наявність відповідного національного правового поля та уніфікованість його щодо правил міжнародної торгівлі створюють певні особливості у здійсненні зовнішньої торгівлі в кожній країні. Чим більше національна законодавча база, яка регулює зовнішню торгівлю, наближена до світової, тим менше чинників, пов'язаних з національними обмеженнями, впливає на розробку експортних та імпорتنих стратегічних рішень.

Залежно від ступеня втручання держави в процес міжнародної торгівлі розрізняють:

Політику протекціонізму – державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземних конкурентів. Вона проводиться за допомогою тарифних і нетарифних інструментів торгової політики.

Політику вільної торгівлі (лібералізм, фрітредерство) – політика мінімального державного втручання в зовнішню торгівлю і свободу конкуренції. Вона побудована на законах вільних ринкових сил – попиту і пропозиції.

Що краще: протекціонізм чи лібералізм, є предметом суперечок між науковцями та практиками протягом багатьох років. В 50-60рр. ХХ століття для міжнародної торгівлі був характерний відхід від протекціонізму в сторону лібералізму. З початку 70-их років спостерігаються зворотні тенденції.

Протекціонізм дає можливість розвиватися національному товаровиробникові, а вільна торгівля дозволяє порівняти національні витрати виробництва з міжнародними.

Сучасний протекціонізм концентрується на певних галузях народного господарства. У відносинах між високо розвинутими країнами – це сільське господарство, металургія, легка промисловість. В торгівлі між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються – це експорт промислових товарів з мало розвинутих країн. В торгівлі між країнами, що розвиваються – це товари традиційного експорту.

Кусень Василь

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ

ЯК СКЛADOVA СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Перед Україною постала проблема, яка полягає у певному протиріччі між необхідністю інтегруватися у світову економіку, з одного боку, та забезпечити внутрішню економічну інтеграцію, захист свого внутрішнього ринку, власного товаровиробника і національні інтереси, з другого. При цьому слід враховувати, що світова економіка

продовжує залишатися ареною зіткнення інтересів різних країн. Тож, лише створення власної системи економічної безпеки дасть можливість уникнути можливих руйнівних наслідків швидкої лібералізації національної економіки, забезпечити конкурентоспроможність, захистити вітчизняного товаровиробника й ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними інституціями.

Серед основних показників, за допомогою яких можна визначити рівень захищеності національної економіки чи наявність зовнішніх загроз, слід виділити такі: покриття експортом, імпортом безпека, експортна безпека

Зростання протягом останніх років експорту з його гіпертрофованою структурою сировинною спрямованістю на тлі зниження обсягів національного виробництва не можна вважати досягненням, а лише невиправданим марнотратством національних ресурсів. більшість країн з розвинутою економікою мають структуру експорту побудовану на зростаючій частці готових виробів і зниженні питомої ваги продукції сировинного характеру. додаткові робочі місця на національному ринку зайнятості й відповідно фінансові надходження в національні галузі промисловості. Значною проблемою є переважання в останні роки імпорту над експортом, оскільки масовий наплив імпортованої продукції посилює депресію національної промисловості і збільшує лави безробітних. Товарна та географічна незбалансованість експорту та імпорту, а також їх вплив на рівень життя і розвиток національної економіки свідчать про відсутність державної експортно-імпоротної стратегії, що негативно впливає на забезпечення економічної безпеки України.

Значної шкоди економічній безпеці України завдає приховування субсидій зовнішньоекономічної діяльності валютної виручки за кордоном, а також заниження вітчизняних товарів за демпінговими цінами. Ці втрачені кошти стали б важливим інвестиційним ресурсом для реформування української економіки, її структурної перебудови і виключили б необхідність іноземних кредитів, які надаються на жорстких умовах, посилюють боргову залежність України.

Також до загроз економічній безпеці можна зарахувати:

- нерациональну структуру експорту з переважно сировинним характером та низькою питомою вагою продукції з високою часткою доданої вартості;
- суперечності в чинному законодавстві та правову неадекватність широкого спектра питань економічного розвитку;
- зниження інвестиційної та інноваційної активності;
- нерівноправність конкуренції вітчизняних товаровиробників з товарами зарубіжних виробників;
- зростання критичної залежності національної економіки від зовнішніх ринків [1].

Неякісне врахування зовнішніх та внутрішніх загроз веде до зниження темпів зростання національної економіки, зупинки виробництва, втрат бюджету, втрати територіальної привабливості України, незважаючи на вигідне географічне розташування, наявність зовнішньоекономічних переваг, ввозу неякісних товарів, використання і споживання яких ставить під загрозу здоров'я та безпеку населення, неконтрольований вивіз стратегічно важливих товарів з території України, ввіз продукції з низьким морально-етичним змістом, який пропагує міжнаціональні сутички, сепаратизм тощо. Тому, втілюючи зовнішню митну політику, треба розглядати діяльність державних органів у рамках єдиного інституціонального механізму, спрямувавши їх на виконання конкретних завдань у цій сфері з єдиною метою - забезпечення національної безпеки та захисту національних інтересів України. В напрямку підвищення якості та прискорення реалізації митного контролю складової фінансової безпеки держави, актуальним є створення єдиної інформаційної системи фінансових, фіскальних та правоохоронних органів (СБУ, МВС, ДПАУ, Мінфіну, Держкомкордону, Мінекономіки та ін.) та інтеграції до неї ЄАІС ДМСУ. Це дасть змогу оперативно отримувати достовірну інформацію щодо стану споживчого ринку, цінних реалій, повернення ПДВ експортерам, порушників законодавства, міжнародних розрахунків, економічних санкцій по відношенню до окремої країни чи суб'єкта ЗЕД.

Література

1. Мазур А., Толкачова А. Удосконалення митного контролю як засіб забезпечення економічної безпеки // Вісник Академії митної служби країни. - 2005. - №4. - С. 8-19.

Куценко Ірина

ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОДАТОК В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ

Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів в іноземних державах є земельний податок. Тому першорядне значення й особливу актуальність у сучасних умовах господарювання має узагальнення зарубіжного досвіду оподаткування землі, можливість його використання у процесі вдосконалення податкової системи України.

Одне з найбільших багатств України – земля. Однак ефективність її використання до 1992 року не була об'єктом значної уваги, тому що земля була безплатною для основних її споживачів – суб'єктів господарювання. Утрата сільськогосподарських угідь, розбазарювання земельних масивів під час будівництва доріг і спорудження промислових об'єктів, нерациональна житлова й адміністративна забудова в містах – усе це було логічним наслідком безплатності землі. Починаючи з 1992 року за володіння землею та її використання в міській і сільській місцевостях сплачується земельний податок [1].

Особливу актуальність у сучасних умовах господарювання має узагальнення зарубіжного досвіду оподаткування землі, можливість його використання для вдосконалення податкової системи України. Стягнення земельного податку легко контролюється. Органи місцевого управління (самоврядування) в іноземних державах без великих додаткових витрат (порівняно з іншими місцевими податками) організують контроль за сплатою земельних податків.

Розглянемо особливості стягнення земельного податку в окремих іноземних державах. Так, в Японії оподатковуються фізичні та юридичні особи (орендарі землі). Податкова база визначається уніфіковано, на основі оцінки вартості землі, що обчислюється при сплаті податку на майно. Сплачується земельний податок щороку 1 січня. З метою усунення вкрай низької оцінки вартості землі здійснюється періодична її переоцінка. Ставки земельного податку встановлюються парламентом. В Японії від оподаткування звільнюються землі: державних і громадських організацій; землі сільськогосподарського призначення, а також землі, які використовуються в суспільних цілях.

Цікавим є досвід Лівану, де земельний податок стягується з усіх видів незабудованих земельних володінь. Податок поширюється на оброблювані землі, а також землі, придатні для вирощування пшениці та ячменю. У Лівані існує складна система визначення прибутковості землі. Під час визначенні середнього чистого доходу (прогнозованого) враховується різниця продуктивності оброблюваних земель у різні роки і на різних ділянках, розмір орендної плати й інші фактори [2].

Земельний податок у Великобританії складає 2% валового внутрішнього продукту. Слід зазначити, що 54% земельного податку в цій країні надходить від юридичних осіб. Ставки цього податку встановлюються державою, а суми податку розподіляються між районами та графствами.

У Франції земельний податок становить значну частину доходів місцевих бюджетів. Загальний кодекс податків Франції передбачає перегляд щороку ставок земельного податку, розмір яких залежить як від якості самої землі, так і від приналежності до тих або інших територіальних громад. Оподатковуються у Франції земельні ділянки, а також ділянки, що зайняті під залізничними коліями, шахтами, кар'єрами, солончаками, сільськогосподарськими оранжереями. Відповідно до рішень виконавчих органів влади, земельні ділянки класифікуються на 13 груп. Система оподаткування земельних ділянок у Франції відрізняється за трьома характеристиками: 1) високий фіскальний (податковий) тиск на незабудовані ділянки порівняно з податком на будівлі. Це стимулює забудову земельних ділянок і виведення їх із земельного фонду, що використовується в сільськогосподарських

цілях; 2) земельні ділянки оподатковуються по значно більш високих ставках нерухомість, що являє собою культурну й історичну цінність; 3) у невідданому стані погляду оподаткування, знаходяться земельні ділянки, що становлять особливу цінність процесів біологічного відтворення та підтримки екологічної рівноваги [3].

Таким чином, у цілому для законодавства про оподаткування землі в зарубіжних країнах характерне значне розмаїття. При цьому можна спробувати виділити деякі риси і закономірності правового регулювання. Земельне оподаткування здійснюється на основі земельного кадастру, що містить інформацію про вартість землі та її прибутк. Базою для стягнення земельного податку є чітке визначення вартості землі. Законодавство іноземних держав передбачає великий перелік пільг, спрямованих на підтримку громадян і державних організацій, що здійснюють благодійну діяльність, реалізують різні соціально-економічні програми.

Позитивний досвід оподаткування землі, що існує в зарубіжних державах (Японія, Китай, частково Франція), може бути використаний і в Україні.

Подальші дослідження зарубіжного досвіду оподаткування землі мають перше значення для вдосконалення податкової системи України.

Література

1. Налоги: Учеб. пособие / Под ред. Д.Г. Черника. – М.: Финансы и статистика, 1998. – С. 105-113.
2. Фарухшин В.О. Зарубіжний досвід оподаткування // Аудитор. – 2004. – № 2. – С. 10-14.
3. Хойер В. Как делать бизнес в Европе. – М.: Прогресс, 1992. – С. 46-51.

Кушнірук

СИСТЕМА АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) пов'язана з переміщенням через митні кордони країни як юридичними, так і фізичними особами товарів і транспортних засобів. При цьому товари і транспортні засоби підлягають митному контролю, а держава зацікавлена в зовнішньоекономічній діяльності здійснювалася відповідно до встановленого порядку. Тому митники повинні знати та повинні додержуватися учасники зовнішньоекономічних відносин. Проте не всі суб'єкти ЗЕД, котрі в будь-який спосіб намагаються порушити правила функціонування механізму митного контролю безпосередньо пов'язане з ймовірними ризиками, з прогнозованими або не прогнозованими збитками, тобто із певним ступенем ризику, який необхідно аналізувати та по можливості управляти ним.

Система аналізу та управління ризиками в митній галузі відноситься до сукупності методів роботи, як зазначається в Міжнародній конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур, завдяки запровадженню яких може бути досягнуто спрощення та гармонізацію митних правил і процедур, що дозволить суттєво підвищити ефективність процедури ведення зовнішньої торгівлі товарами [1]. Створення ефективної системи аналізу та управління ризиками є актуальним питанням для Державної митної служби в напрямку наблизення до світових стандартів у цій галузі та захисту економічних інтересів держави.

Впровадження системи аналізу та управління ризиками в митній службі України розпочалося із затвердженням наказом ДМСУ від 27.05.05 №435 Концепції створення та впровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками [2].

Запровадження сучасних методів роботи на основі аналізу та управління ризиками вимагає максимального використання інформаційних технологій. Важливими пріоритетами їх використання у сфері зовнішньоекономічної діяльності є розвиток системи електронного декларування, одним з ключових елементів якого є автоматизована система аналізу та управління ризиками.

У Держмитслужбі розроблено програмно-інформаційний комплекс «Інспектор-2006» з імплементованим модулем автоматизованої системи аналізу та управління, основним завданням якого є обробка відомостей, занесених у електронні копії ВМД, та оцінка рівнів ризиків за заздалегідь сформованими критеріями (профілями ризику), а також перелік форм митного контролю, які потрібно здійснити інспектору для перевірки законності зовнішньоекономічної операції, з коментарями щодо особливостей ризику і мети використання відповідних форм митного контролю [3].

Отже, існує безпосередня залежність між удосконаленням механізму митного контролю та управлінням митними ризиками. Наступні кроки, що сприятимуть удосконаленню процедур митного контролю й митного оформлення, разом із використанням системи аналізу та управління митними ризиками мають бути зроблені в напрямі забезпечення подальшого впровадження в митних органах уніфікованих технологій митного контролю й митного оформлення, розроблення та впровадження в практичну діяльність методики вимірювання тривалості митних процедур й досягнення уніфікації та вичерпності вимог до документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення.

Система управління митними ризиками забезпечує здійснення ефективного митного контролю, зважаючи на принцип вибірковості, заснований на оптимальному розподілі ресурсів митної служби та найважливіших та пріоритетних напрямках роботи митних органів для запобігання порушення митного законодавства.

Література

1. Терещенко С.С., Галько С.В. Правова основа формування системи аналізу ризиків як інструменту вдосконалення технології здійснення митних процедур. // Митна безпека – 2010, №2 – С. 62-71. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mbez/pravo/2010_2/Tereschenko_Galko.pdf.
2. Наказ Державної митної служби України від 27.05.05 №435 «Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками та Положення про систему аналізу й селекції факторів ризику при визначенні окремих форм митного контролю». [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0435342-05>
3. Квеляшвілі І.М. Державне регулювання ризиків в митній службі України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/d/2010_148/019.pdf

Дилік Михайло

ЗНАЧЕННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ У МІЖНАРОДНОМУ ТОВАРООБМІНІ

За рівнем значущості транспорт посідає одне з центральних місць у суспільних відносинах, забезпечуючи матеріальну складову комунікативної сфери суспільства. Одночасно транспортна галузь виступає важливим сектором соціально-економічної системи країни, яка забезпечує потреби суспільного виробництва та населення у перевезеннях, цілісність економічного простору держави, відіграє вагомую роль у розвитку зовнішньоторговельних зв'язків з іншими країнами [1, с. 19].

Автомобільний транспорт є наймобільнішою складовою транспорту, завдяки йому забезпечується ефективне виробництво й обіг продукції промисловості та сільського господарства, задовольняються потреби капітального будівництва та населення. Маневреність і здатність пересуватися будь-якими дорогами є відмінними ознаками автомобільного транспорту.

У даний час світовий обсяг експорту транспортних послуг складає приблизно 1850 млрд. дол. США. Найбільшими експортерами транспортних послуг є США – 18 %, країни Європейського союзу – 42 %, зокрема Великобританія – 7,7 %, Франція – 6,1 %, Німеччина – 5,9 %. В цих країнах продаж послуг досягає 25-33 % від загального обсягу експорту товарів

Динаміка статистичних даних за останні 20 років показує, що темпи зростання послуг в світі складають 9,8-10,0 % при зростанні експорту товарів 7,8-8,0 %. За експертними оцінками експорт транспортних послуг до 2020 року може перевищити 20 млрд. дол. [3, с. 116].

В Україні, поки що, ці показники є незначними, а динаміка їх зростає нерівномірною (табл. 1)

Обсяг вантажних перевезень автомобільним транспортом у зовнішньоторговельних операціях протягом 2007-2010 років*

Роки	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до загального обсягу	у % до попереднього року	тис. дол. США	у % до загального обсягу	у % до попереднього року
2010	586913,6	7,5	101,7	115970,7	9,9	101,7
2009	573482,8	9,2	63,7	102348,0	10,4	101,7
2008	899608,4	10,4	150,8	207648,7	10,0	101,7
2007	594748,3	6,6	127,9	141077,9	2,9	101,7

*Примітка. Складено автором на основі: [4, с. 8-9].

Так, загальний обсяг транспортних послуг (у зовнішній торгівлі послугами) в 2007-2010 років складав 65-70 % від загального показника експорту послуг нерезидентам України. В загальній структурі експорту транспортних послуг, по перевезенню вантажів автомобільним транспортом становлять 6,6-10,0 % загального обсягу експорту транспортних послуг (табл. 1) [4, с. 9].

Україна має значний транзитний потенціал, що використовується лише на 60 % від транзиту і комплексу пов'язаних з ним услуг складають біля 6 % ВВП. Неповноцінне використання транзитного потенціалу Україна щорічно недоотримує до 10 млрд. дол. США [2].

Отже, на розвиток транспортного забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків багато факторів, проте, головними з них є подолання наслідків глобальної економічної кризи та забезпечення обсягу автомобільних транспортних перевезень на докризовому рівні. Необхідно розробка рекомендацій, використання яких на практиці дозволить підвищити ефективність та адаптивність позиції держави в системі міжнародної та зовнішньої торгівлі.

Література

1. Автомобильный транспорт Украины 2004-2005. «Синяя книга IRU» Международного союза автомобильного транспорта, 2005. – 130 с.
2. Арбузов А. Украина стала «камнем на дороге» европейского транзита [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://www.ukrtu.org.ua/digest/Ukraine_stala_kamnem_na_doroge_evropeyskogo_tranzita.html.
3. Гринів Л.В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності міжнародних транспортних перевезень [Текст] / Л.В. Гринів, С.М. Синиця. // Наука й економіка. – 2010. – С.115-121.
4. Зовнішня торгівля України послугами за 2008-2010 роки. Експрес-випуск. Держкомстат України, 2011. – 14 с.

Лібер

НАПРЯМКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Проблема реформування Державної митної служби України актуалізується в загальному процесі демократизації суспільства та держави, а також їх трансформації в зв'язку з необхідністю наближення до європейських стандартів.

Удосконалюючи митну систему, необхідно запозичувати досвід демократичних країн світу, які досягли високого рівня дотримання прав людини та стабільного розвитку.

на це реформи мають ґрунтуватися на розумінні того, що правоохоронні органи в зазначених країнах є передусім не каральним інститутом держави, а інструментом забезпечення потреб суспільства з охорони його прав. Використання світового досвіду в українській митній системі допоможе знайти шляхи оптимізації її функціонування, організаційно зміцнити структуру, подолати внутрішні негативні явища тощо.

Використання інформаційних технологій у сфері зовнішньоекономічної діяльності, запровадження комплексної системи управління ризиками й розвиток систем електронного декларування сприяють удосконаленню митної системи, наближенню до європейських стандартів здійснення митних процедур. Значення інформаційних технологій у митній справі відображено в Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Київська конвенція), яка розглядає інформаційні технології як один з принципів митного оформлення, всебічна реалізація якого підвищує ефективність митної системи в цілому [3].

Аналіз ефективності й кількості митних процедур, які застосовуються нині, свідчить, що вони не повною мірою відповідають визнанням у всьому світі: попереднє інформування, електронне декларування, система керування ризиками, постаудит. Важливого значення набуває вивчення досвіду країн, які вже пройшли складний шлях реформування та адаптації митної системи до вимог Світової організації торгівлі та Європейського Співтовариства. Прикладом є складний процес реформування митної системи Польщі у зв'язку із вступом до Євросоюзу. Польща пристосувала тарифні бар'єри в товарному обороті з Євросоюзом за винятком стратегічно важливих для себе сільськогосподарських товарів. Польська митна адміністрація здійснювала значні інвестиції в інформаційну інфраструктуру. Наслідком стало те, що польська інформаційна система належить до найсучасніших у Європі та забезпечує всі необхідні можливості для електронного митного оформлення [1].

У Україні починаючи з 2011 року також розпочався перехід на всебічне застосування електронного декларування. Проте дана система є поки що далекою від досконалої і її перевагами скористалася порівняно невелика частка суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Інформаційне середовище митної служби потребує постійного розвитку для виконання поставлених завдань. Це має бути основою скорочення бюрократії, спрощення обслуговування і впровадження точнішого аналізу ризиків для контролю товарообігу товарів. В першу чергу стандартним повинно стати електронне митне оформлення, а наступним кроком має бути запровадження електронного способу комунікації з митною службою.

В цьому плані на перше місце виходять проблеми обміну інформацією не тільки в середині митної служби однієї країни, але і організація доступу до інформації між митними органами різних держав, який здійснюється на основі міжурядових та міжвідомчих угод:

- міжвідомчі угоди про реалізацію міжурядових двосторонніх угод про співробітництво в митних справах (протоколи про прямі зв'язки);
- міжнародні угоди про організацію обміну інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України (протоколи про обмін даними про товари);
- міжвідомчі угоди про порядок взаємодії з питань обміну даними митної статистики при торговельно-операцій (протоколи про обмін статистикою);
- міжвідомчі угоди про співробітництво в галузі контролю митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України (протоколи про митну вартість) та ін.

Проблема розвитку інформаційної інфраструктури – відсутність спільних вимог різних країн щодо формату даних. З цієї причини ускладнено електронну комунікацію між митними службами, що ускладнює моніторинг товарообігу в кількох країнах, коли товар потрапив в обіг в одній країні, а транспортується до іншої.

В зв'язку з цим можна зробити наступні висновки щодо необхідності модернізації української митної системи:

- пристосувати тарифні і нетарифні бар'єри в міжнародному товарообігу до загальноприйнятої світової практики (виняток можуть становити лише стратегічні товари);

- розробити інтегровану інформаційну систему для обміну даними з митними службами інших країн;
 - спростити режим перетину кордону та процедури митного оформлення,
- посилити боротьбу з неофіційними платежами у процесі співпраці з митними органами

Література

1. Бережнюк І.Г., Реформування митної системи Польщі // Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка", 2009. - №2. – С. 20-29.
2. Волик О.Ф., Кашеева О.В Інформаційний обмін Державної митної служби України з митними органами іноземних держав // Вісник Академії митної служби України. Серія "Економіка", 2009. - №2 – С. 119-124.
3. Гащицький О.А., Модернізація митної системи України в контексті європейського формування ринкових відносин в Україні, 2011. - № 9 – С. 30-34.

Літвінчу

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Податковий контроль є одним з найбільш важливих елементів податкової держави. Від ступеня ефективності контрольної діяльності органів, що здійснюють податковий контроль, безпосередньо залежить рівень доходів бюджетів. Ефективний податковий контроль може повністю усунути наявні недоліки в податковій системі, забезпечити належне виконання кожним суб'єктом податкової системи своїх обов'язків.

Загальні проблеми податкового контролю знайшли своє відображення у вітчизняних вчених - В.Борейка, В.Вишневецького, А.Даниленка, С.Калашніков, А.Крисоватого, В. Литвиненка, Л.Ліщинської, В.Онищенко, А.Сігачева, Л. Тарангула. Однак, питання вдосконалення податкового контролю не достатньо досліджене.

Мета дослідження полягає у визначенні основних напрямів вдосконалення податкового контролю в Україні.

Сучасний стан податкового контролю в Україні характеризується складною, нестабільною податковою законодавчою базою, недосконалістю організаційної структури системи фінансування та оплати праці працівників органів податкового контролю, місцями дублювання функцій, нечіткістю визначення повноважень. Недосконалою є і профілактика податкових правопорушень та консультативно-інформаційне обслуговування платників податків [1].

Розв'язання проблеми підвищення ефективності податкового контролю не здійснювати на засадах системного підходу, завдяки якому можна реалізувати і розкрити потенціал контрольних дій, а саме: податковий контроль має розглядатися як важливий елемент загальнодержавного контролю, який, у свою чергу, є складовою суспільного контролю; дотримання субординації при побудові органів податкового контролю в структурі загальнодержавних контролюючих інституцій.

Одним з важливих питань удосконалення податкового контролю є послідовне використання прийомів та способів перевірки господарських операцій в процесі контролю. Науковими джерелами це питання практично не висвітлено [3].

Однією з проблем, пов'язаних із здійсненням податкового контролю є те, що умови податкового контролю не забезпечують можливості здійснювати постійний моніторинг фінансово-господарської діяльності об'єкта управління, а тому неможливо вчасно врахувати і скоригувати зовнішні і внутрішні умови його діяльності. Для цього необхідно вирішити завдання зі створення електронних імітаційних моделей і моделей систем для прогнозування надходжень до держбюджету податків і визначення окремих факторів (час, зміни податкового законодавства, інфляція тощо) і формування повноцінних автоматизованих систем: електронного моніторингу макроекономічних показників держави для встановлення математичної залежності між ними й визна-

впливу на податкові надходження до держбюджету; електронної звітності платників податків; фінансового контролю та електронного аудиту [2, с. 154-156].

Системного вдосконалення потребує методика здійснення контрольно-перевірочних дій. На відміну від існуючої практики суб'єктивно-вибіркового формування програм перевірки, в діяльність податкових органів необхідно запровадити структурно-організаційну модель як норматив документальної перевірки, яка передбачатиме напрямки контрольно-перевірочних дій, їх послідовність та перелік необхідних для виконання процедур. Поліпшенню обслуговування платників податків сприятиме створення інформаційно-довідкової служби податкових органів, а також інституту податкових консультантів.

Таким чином, для здійснення практичних реформ в галузі податкового контролю необхідно продовжувати його дослідження, зокрема основну увагу слід приділити вивченню та вдосконаленню на практиці механізму здійснення податкового контролю. Для досягнення цієї мети необхідно враховувати такі показники податкового контролю як системність, послідовність, автоматизація та професійне консультування.

Література

1. Вдовиченко М.І. Про ефективність податкової системи в Україні / М.І. Вдовиченко // *Фінанси України*. – 2009. – № 3. – С. 99-108.
2. Данилишин Б. М. Державна підтримка та податкове регулювання підприємницької діяльності в Україні: монографія / Б. М. Данилишин, О.М.Кондрашов. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2010. – 296 с.
3. Сидоренко Т. О. Удосконалення механізму здійснення податкового контролю в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/zpnudps/2010_2/pdf/10stoitu.pdf.

Лукашук Олександр

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Захист економічних інтересів України, запобігання незаконного ввезення товарів, втрати Державного бюджету України в процесі зовнішньоекономічних операцій є головним завданням Державної митної служби України, яке зумовлює пошук нових сучасних засобів і форм його проведення. Однією з таких форм є митний контроль.

Важливість дослідження митного контролю обумовлюється європейською орієнтацією України, збільшенням міжнародних товарних потоків і важливим значенням податків, надходження яких при ввезенні товарів на митну територію Україна контролюють митні органи.

Наукове дослідження митного контролю та митного оформлення здійснювалося багатьма вченими та практиками в галузі митного та адміністративного права. Серед таких варто відзначити праці Войцешука А.Д., Дубініна А.А., Каленського М.М., Пашка П.В., Ченцова В.В. та інших.

Метою дослідження є розгляд поняття митного контролю та його організації в Україні, виявлення недоліків і формування пропозицій щодо вдосконалення даного процесу.

Розвиток митного контролю в Україні вимагає реорганізації системи митних органів і вирішення проблем правового регулювання митного контролю, оскільки продовжують діяти застарілі нормативні акти, між якими існують серйозні розбіжності, що порушує системність митного законодавства, багато актів виявляються неефективними, відсутня належна стабільність законів. У цих умовах необхідно враховувати особливості міжнародно-правових стандартів, ширше застосовувати досвід зарубіжних країн з урахуванням національних традицій, менталітету, наукових досягнень українських вчених у процесі організації та правового регулювання митного контролю.

Для розуміння суті і механізмів перевезення товарів, транспортних засобів предметів, що знаходяться під митним контролем важливо враховувати значення термінів і понять, пов'язаних з цим процесом. Розкриття змісту термінів має першочередне значення для правильного застосування правових норм як митними органами, так і юридичними та фізичними особами. А тому найголовніше визначитися, що являє собою процедура митного контролю, адже митний контроль займає провідне місце серед елементів митної справи, оскільки використання саме цього інструменту забезпечує виконання покладених на митницю завдань, зокрема боротьбу з контрабандою і порушенням правил, поповнення дохідної частини держбюджету, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ведення митної статистики [3,408].

Так, митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення дотримання норм Митного Кодексу України та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договірних зобов'язань України, укладених в установленому законом порядку [1,5].

Митне оформлення товарів є вимогою, виконання якої обов'язкове для реалізації всіх фізичних та юридичних осіб на ввезення в Україну або (та) вивезення з України [2, 48].

Існують такі форми митного контролю, що використовуються в Україні:

- перевірка документів та відомостей необхідних для митного контролю;
- облік товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон;
- митний огляд (огляд та переогляд товарів і транспортних засобів, особистості громадян);
- усне опитування фізичних і посадових осіб підприємств;
- перевірка системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності та достовірності, повноти нарахування та сплати податку на товари і зборів, які відповідно до законодавства сплачуються під час переміщення товарів через митний кордон України;
- огляд територій і приміщень складів тимчасового зберігання, митних магазинів безмитної торгівлі, вільних митних зон, інших місць, де можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, або здійснюється митний контроль за якими покладено на митні органи; [4,78].

Основними напрямками вдосконалення типової і принципової схеми організації здійснення митного контролю на сучасному етапі розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України є:

1. Вдосконалення нормативно-правової бази, яка забезпечить єдине застосування митного законодавства в митних органах України;
2. Уніфікація митних процедур і технологій контролю на кордоні та всередині країни для створення простих і ефективних операцій митного контролю, заснованих на мінімізації ризиків і технологіях вибіркового контролю, в портах, аеропортах, на державному кордоні всередині країни, які б спрощували митне оформлення потоку легальних пасажирів, забезпечуючи в той же час збір податків і соціальний захист своїх та іноземних громадян;
3. Вдосконалення процедур митного контролю транзитних вантажів;
4. Активна співпраця з експертами Європейського Союзу щодо організації митного контролю [5,18-20].

З метою реалізації нових підходів до організації та діяльності митних органів найближчим часом необхідно вжити наступних заходів з удосконалення практики здійснення митних процедур, у тому числі його нормативного забезпечення:

- підготувати загальну довгострокову концепцію розвитку і модернізації митних органів України з викладом цілей та стратегії її реалізації;
- внести зміни до Митного кодексу України і в інші законодавчі та нормативні акти України з урахуванням вимог та рекомендацій СОТ;

- нормативно регламентувати повноваження митних органів щодо здійснення всіх видів контролю за товарами, предметами і транспортними засобами, що переміщуються через митний кордон;

- законодавчо закріпити за митними органами право на здійснення митного контролю після випуску товарів у вільний обіг на митній території України;

Література

1. Митний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 16 травня 2011 р.: (Офіц. Текст). – К.: Паливода А.В., 2011. – 168 с.

2. Митна справа у 3-х томах. Том I: Навч. Посіб. - Курс лекцій / за ред. Войцешук А.Д. - К: Вид-во ТОВ «ВД» Мануфактура», 2006. - 412 с.

3. Основи митної справи в Україні: Навч. посіб. / За ред. П.В. Пашка. - К: Знання, 2004. - 732 с.

4. Організація митного контролю: Навч. посіб. / За ред. Пашка П.В. - К: Т-во «Знання», 2002 - 318 с.

5. Пашко П.В. Щодо Концепції реформування та модернізації Державної митної служби України Як обов'язкового елемента на шляху формування митної політики держави // Вісник АМСУ. - 2004. - № 2-С. 18-20;

Мауэр Ольга

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВІ

Питання ефективної реалізації податкової політики на сьогодні відносяться до найактуальніших в економічному та соціальному житті України. Це зумовлено новими перетвореннями в економіці України, її трансформацією до стандартів Європейського Союзу, де управління соціально-економічними процесами вимагає активного використання інструментів фінансового механізму, які включають податки. Податкова політика України має бути спрямована на забезпечення високого рівня життя населення шляхом зменшення податкового тягаря на деякі види податків, а також конструктивної законодавчої бази.

Податкова політика - це діяльність держави по встановленню, правовому регламентуванню та організації стягнення податків і зборів, метою якої є формування централізованих фінансових ресурсів держави в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту [1,с.25]. Сучасна податкова політика України розроблялась та реалізовувалась без достатнього наукового обґрунтування макро- і мікроекономічних наслідків її запровадження, а тим більше на основі постійних і хронічних змін різних податків та розміру їх ставок, без прогнозування впливу цього процесу на стан ділової активності у бізнесовому середовищі, рівень життя населення. Саме такі чинники не дозволили перетворити податкову систему України в ефективний інструмент економічної політики, а поставили її в один ряд з факторами загострення кризових явищ у соціально-економічній системі [2,с.36-38].

Сучасна проблема розвитку податкової політики полягає у відсутності в Україні достатнього науково-практичного досвіду в стратегічному управлінні податковою політикою, і держава має йти шляхом експериментального пошуку кращих варіантів податкової системи, роблячи багато помилок. Тому головними напрямками податкової політики в Україні мають стати: створення умов для динамічного розвитку підприємств та галузей народного господарства; прискорення процесів формування реального власника в усіх галузях національної економіки; розширення сфери малого бізнесу; підвищення добробуту населення за рахунок соціальної спрямованості бюджетних витратків; оптимізація співвідношення між фінансовими ресурсами, мобілізованими до бюджетів різних рівнів, і грошовими засобами, що залишаються в розпорядженні юридичних та фізичних осіб; підвищення ролі місцевих податків; застосування економічних важелів для обмеження товарообмінних операцій [3,с.31-35].

Податкова політика держави повинна будуватися з урахуванням суперечності між інтересами платників податків і держави. Підприємець воліє сплатити якомога меншу суму податку, оскільки основною його метою є отримання прибутку, що є можливим як через збільшення обсягів виробництва, так і через зниження витрат на сплату податків та зборів. Державі належать функції регулювання процесу суспільного виробництва в цілому, намагаючись шляхом застосування фіскальних інструментів перерозподілити прибуток, одержаний підприємцем і, за рахунок виділеної частки, досягти якомога повнішого забезпечення суспільних, в першу чергу - соціальних потреб.

Таким чином, податкова політика повинна забезпечити вирішення складного завдання з одного боку - це встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, а з іншого - забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб. Тому головним завданням податкової політики є встановлення балансу між двома чинниками, якими визначається потреба в податках: необхідністю фінансового забезпечення виконання державою притаманних їй функцій та вирішенням соціально-економічних завдань [4].

Література

1. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: [моногр.] / П.В. Мельничук, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналія та ін.; за ред. З.С. Варналія. - К.: Знання України, 2008. - 67 с.
2. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні у 2009-2010 роках: особливості та уроки на перспективу / А.М. Соколовська // Фінанси України. - 2011. - №6 - с.36-42.
3. Котіна Г. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід / Г. Котіна, М. Степура // Економіст. - 2010. - № 5. - С. 31 - 35.
4. Податковий рай чи податкова інквізиція? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eucon.ua/ua/efforts/effort1157>.

Макаршиш І

АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В СВІТОВІЙ ФІСКАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ

З розвитком процесів глобалізації, інтеграції та галузевого міждержавного співробітництва взаємозв'язок міжнародного і внутрішньодержавного права в регулюванні суспільних відносин стає все більш ширшим. Особливого значення в цих процесах набувають питання щодо додержання та реалізації державами в окремих галузях внутрішньодержавного права положень загальновизнаних норм і стандартів міжнародного права. Особливо важливу роль у регулюванні міжнародної торгівлі на сучасному етапі її розвитку, взагалі митному оподаткуванні, зокрема, відіграють такі світові інститути як Світова організація торгівлі, Всесвітня митна організація, Міжнародний валютний фонд, тоді як на європейському континенті дедалі впливовішим стає Європейський союз. Статут Європейської організації, розроблені ними угоди рекомендовані до виконання всіма країнами, що входять до її складу.

Прикладом позитивного розвитку міжнародних відносин по сплаті митних платежів може виступати СОТ, яка стала правонаступницею ГАТТ у 1995 р., після чого Угоду називають ГАТТ/СОТ. В основу її діяльності покладені принципи вільної торгівлі та національного режиму. Метою своєї діяльності СОТ проголосила сприяння зниженню торговельних перешкод на шляху обміну товарами та послугами між країнами. Політикою постійно проводить ця організація, спрямована на постійне зменшення імпорتنих тарифів та методичне усунення нетарифних методів регулювання міжнародних економічних відносин. У той же час СОТ дозволяє вживати захисних заходів у ситуаціях, коли іноземна конкуренція завдає значних збитків певним виробництвам чи галузям вітчизняної економіки.

Максимальна відкритість національних ринків різних країн значно полегшує експорт на ці ринки фірм і корпорацій розвинутих країн, які мають конкурентоспроможну економіку, що не потребує захисту з боку держави від іноземної конкуренції. Така відкритість економіки полегшує доступ до їх природних ресурсів підприємствам розвинутих країн.

забезпечує останнім значно вигідніші умови інвестування своїх капіталів в економіку цих країн. Світова організація торгівлі фактично від імені високо розвинутих країн постійно ініціює зниження імпорتنих митних тарифів, виступає взагалі за відмову від застосування експортних мит, за обмеження і повне скасування державного регулювання процесів міжнародного інвестування.

Досвід свідчить, що існують країни, які змогли досягти значного зростання експорту за одночасного проведення протекціоністської політики, наприклад Південна Корея і Тайвань. Проте вони змогли це зробити завдяки особливим політичним умовам і збігу обставин, які відтворити в Україні практично неможливо. У Південній Кореї і Тайвані авторитарні режими активно протидіяли діяльності з присвоєння ренти, яку розглядали як суперечну мету розвитку експорту. У цих країнах протекціоністська політика врівноважувалася також іншими заходами щодо стимулювання промисловості і торгівлі. Вжиття подібних заходів в Україні є досить проблематичним, оскільки може призвести до корупції і зловживання. Крім того, час від часу ці заходи підкріплювалися експортними субсидіями, використання яких у даний час буде нашоухуватись на протидію економічно розвинутих країн. Більше того, в обох країнах дійшли розуміння недоліки протекціонізму і лібералізували імпорту. Південна Корея з 1967 р. здійснювала поступове реформування політики імпорту, а починаючи з 80-х років цей процес було прискорено, що істотно знизило рівень протекціонізму. За рахунок цього відбувалось зростання експорту, і протягом 80 – 90-х років зростала частка експорту у валовому внутрішньому продукті.

У процесі тарифного реформування зовнішньоекономічної діяльності деяким країнам вдалося досягнути уніфікованості тарифних ставок (єдина ставка митного тарифу в Чилі дорівнює 15 відсоткам), іншим - наблизитися до рівномірності структури (у Болівії діють дві ставки - 10 і 17 відсотків, хоч у перспективі поставлена мета - привести систему митних тарифів до єдиної ставки). З 2002 року в Росії здійснюється реформа митного тарифу, результатом якої стало не тільки значне зменшення кількості митних ставок, але й систематизація їх за розмірами до чотирьох адвалерних груп - 5 %; 10 %; 15 %; 20 %.

Тому в більшості рекомендацій Всесвітнього банку як першочергове завдання тарифної реформи ставиться скорочення диференціації ставок, і лише в деяких рекомендаціях як довгострокова мета висувається досягнення уніфікованої структури митних тарифів. Залишається незрозумілим, на чому ґрунтуються дані рекомендації — на точці зору, що єдина ставка митного тарифу не бажана і недосяжна з політичних міркувань, чи на нездатності визначити довгострокові цілі реформи.

Таким чином, розглянутий вище зарубіжний досвід справляння митних платежів та функціонування митних тарифів може бути використаний як альтернативний варіант реформування вітчизняної митної практики. Однак при цьому мають бути максимально враховані національні інтереси, інтереси суб'єктів господарювання, традиції та специфіка народногосподарського комплексу країни.

Малко Галвіна

ПОРЯДОК ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України і за які Митним кодексом України передбачена адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [1]

Питання порушення митних правил з точки зору правових та економічних переваг, а також виняткового статусу окремих учасників митних правовідносин порушувалися у

праях: Ю.Ю. Анісімова, Г.В. Горлакова, Б.М. Габричидзе, В.В. Головіна, О.Д. С.В. Ківалова, А.В. Малька, І.С. Морозової, М.В. Семеніхіна, С.Ю. Суменкова та ін.

Провадження у справах про порушення митних правил можна визначити як суцільні послідовних процесуальних дій уповноважених посадових осіб митних органів, спрямованих на виконання завдань, що стоять перед провадженням.

Оскільки порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, основними завданнями провадження є:

- виявлення та припинення правопорушень;
- своєчасне, всебічне повне та об'єктивне з'ясування обставин кожної справи;
- її вирішення відповідно до чинного законодавства;
- забезпечення виконання постанов у справах про порушення митних правил;
- виявлення причин та умов, які сприяли скоєнню митних правопорушень;
- вжиття заходів щодо їх усунення;
- запобігання правопорушенням та зміцнення правопорядку та законності;
- попередження порушення митних правил [2, с. 23].

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюється українською або мовою більшості населення відповідної місцевості. Особи, які беруть участь у провадженні у справі про порушення митних правил і не володіють мовою, здійснюється це провадження, мають право робити заяви, давати пояснення, клопотання рідною мовою, а також користуватися послугами перекладача.

Провадження у справі про порушення митних правил здійснюють уповноважені посадові особи підрозділів боротьби з митними правопорушеннями митного органу діяльності якого було вчинене або виявлене таке порушення [3].

Порядок правозастосування у справах про порушення митних правил складається з таких стадій:

- порушення справи про порушення митних правил;
- розгляд справи і винесення рішення по справі;
- оскарження або опротестування постанови по справі;
- виконання рішення по справі [2, с. 23].

Таким чином, провадження у справах про порушення митних правил являє собою послідовно пов'язаних між собою процесуальних дій посадових осіб митних органів виконання яких ґрунтується на таких головних принципах.

По-перше, розгляд справи про митні правопорушення здійснюється на засадах перед законом і митним органом (посадовою особою), який розглядає справу, всіх гідно незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду і характеру заняття проживання та інших обставин.

По-друге, справа про митне правопорушення розглядається відкрито. Це дає можливість надавати розголошенню хід і результати розгляду справи, зміст рішення, ухваленого митним органом. Законодавство навіть дозволяє розглядати справи про митні правопорушення безпосередньо в трудових колективах, за місцем навчання або проживання порушника. Така практика можна робити з метою підвищення виховної і запобіжної ролі провадження у таких справах. Такі випадки бувають дуже рідко.

По-третє, здійснюється прокурорський нагляд за виконанням законів при провадженні у справах про митні правопорушення, що являється надійною гарантією законності та можливості контролювати дії службових осіб митних органів, а також запобігти незаконним діям з їх боку.

По-четверте, проводиться збирання та оцінка доказів щодо порушень митних правил.

Література

1. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/92-15>

2. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил: Підручник / За заг. ред. Войцешука А.Д. – Хмельницький: Видавництво «ІНТРАДА», 2008.- 328 с.

3. Наказ ДМСУ від 30.12.04р. №936 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо провадження у справах про порушення митних правил".

Мавович Тарас

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Ринкові трансформації в Україні передбачають реформування державних фінансів і, зокрема, бюджетної та податкової систем. Докорінно змінюється сутність однієї з основних категорій державних фінансів – бюджету, формування якого в умовах ринку повинно відбуватися на основі концепції суспільних благ. Держава надає своїм громадянам різноманітні суспільні блага, пов'язані з організацією освіти, охорони здоров'я, культури, науки, спорту, оборони країни, управління, охорони правопорядку тощо.

Потреба в суспільних благах визначає обсяги головного фінансового фонду держави – бюджету, основним джерелом якого стають податки. Склад системи оподаткування, механізм справляння податків і загальний рівень оподаткування багато в чому визначаються сукупною потребою в суспільних благах, для надання яких держава мобілізує необхідні кошти за допомогою податків.

Нові завдання у сфері державних фінансів, що постають з огляду на ринкові перетворення, потребують реформування бюджетної системи, яке передбачає відокремлення державного бюджету від місцевих, встановлення дійсної самостійності бюджетів усіх рівнів і видів, використання нових підходів в організації міжбюджетних відносин на основі бюджетного федералізму та фіскальної автономії місцевих властей.

Успішне здійснення соціально-економічних змін в Україні значною мірою залежить від ефектної діяльності не лише центральних, а й регіональних та місцевих органів влади.

На сьогодні успішне здійснення соціально-економічних трансформацій в Україні значною мірою залежить від ефектної діяльності не лише центральних, а й регіональних та місцевих органів влади. Особливої уваги заслуговує саме регіональне і місцеве самоврядування як потужний фактор підвищення ефективності управління економічними і соціальними процесами розвитку у державі. Регіональне та місцеве керівництво знаходиться найближче до людських проблем, причому на регіональну і місцеву владу покладається чимраз більше повноважень, вирішення яких вимагає достатнього фінансового забезпечення.

Зважаючи на це, зміцнення інститутів місцевого і регіонального самоврядування в Україні великою мірою залежить від того, чи будуть створені засади для фінансової незалежності органів самоврядування, основу якої становлять місцеві бюджети. Практика формування дохідної частини місцевих бюджетів здійснюється в основному за рахунок загальнодержавних податків і бюджетних трансфертів (дотацій і субсидій). Місцеві податки і збори як власне джерело бюджетів місцевого самоврядування у нашій країні становлять лише 2-3,5% від доходів місцевих бюджетів.

Фіскальне значення місцевих податків і зборів по-різному проявляється у формуванні дохідної частини місцевих бюджетів в регіональному розрізі. При середньому значенні по Україні – 2,0% від доходів місцевих бюджетів, місцеві податки і збори в доходах окремих адміністративно-територіальних одиниць були дещо вищими за питомою вагою у загальних надходженнях.

Такі різні коливання абсолютних і відносних показників надходжень місцевих податків і зборів спричинені різноманітністю характеру цих платежів. На динаміку, структуру та географію надходжень впливає багато факторів. Насамперед – регіональна структура економіки, розміщення продуктивних сил, фінансовий стан підприємств, розвиток побутової інфраструктури населених пунктів, і, зокрема, наявність курортних зон тощо Крім того, обсяги надходжень місцевих податків і зборів визначають і зусилля місцевих властей,

спрямовані на створення необхідних умов для підприємницької діяльності, і в тому торгівлі, а також діяльність місцевих податкових органів із мобілізації доходів.

Проведений аналіз свідчить, що фіскальна роль місцевого оподаткування в дуже мізерною, до того ж практика вітчизняного місцевого оподаткування має ряд недоліків. Важливим у реформуванні вітчизняної системи місцевого оподаткування є використання досвіду європейських країн, де місцеві податки і збори є основним джерелом місцевих бюджетів, дієвим інструментом міжтериторіального перерозпод.

Піднесення ролі місцевого оподаткування в Україні неможливе без запровадження податку на нерухоме майно (нерухомість) з 2012 року. Податки на нерухомість підприємств і громадян належать до групи податків на власність. На наш погляд, реформування системи місцевого оподаткування в Україні, потрібно, насамперед ставлення до місцевих податків і зборів і не розглядати їх як другорядні податки системи оподаткування, суттєво підняти їхнє значення та роль у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування. Вдосконалення системи місцевого оподаткування безпосередньо пов'язане з науково обґрунтованою його структуризацією, підвищення ефективності регіональної фіскальної політики, стимулюватиме економічний розвиток всіх регіонів України.

Мар'ян

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Оподаткування доходів фізичних осіб є складовою частиною фінансового забезпечення держави. У результаті перерозподілу доходів (платежів) фізичних осіб, з однієї сторони реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, з іншої - формується фінансова база держави. Сфера перерозподілу доходів фізичних осіб є одним з основних фінансових ресурсів держави.

Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб присвячені наукові праці економістів та практиків України: А.І. Крисоватого, А.М. Соколовської, В.М. Федосіна, Василюка, П.В. Мельника, Ю.Б. Іванова, та багато інших.

Актуальність проведення дослідження полягає в необхідності виваженого аналізу дохідного оподаткування населення в Україні та світі, а також вироблення рекомендацій на основі результатів дослідження оптимальної системи оподаткування доходів населення. Оскільки податкова система зарубіжних країн зорієнтовані на оподаткування доходів громадян і ця тенденція має незворотний напрям, очевидним для України є пріоритетний розвиток цього виду оподаткування, а також оподаткування доходів фізичних осіб є одним з основних джерел формування місцевих бюджетів.

Як засвідчив проведений аналіз літературних джерел, податок на доходи фізичних осіб за своїм фіскальним значенням у дев'яності роки минулого століття займав другу позицію, що обумовлювалося недосконалістю конструкції його фіскального механізму. Низьким рівнем доходів більшості громадян та неготовністю платників до сплати податку через недовіру до держави стосовно ефективного використання податків. Тому це не повинно посідав лише друге - третє місце серед податкових надходжень до бюджетів, що є одним з причин його постійного реформування.

Податок з доходів фізичних осіб в Україні належить до загальнодержавних податків, а згідно з бюджетною класифікацією надходження від його адміністрування є одним з основних джерел доходів місцевих бюджетів за розташуванням місця роботи платників податку.

Вирішення проблеми подальшого зростання частки податку з доходів фізичних осіб у сукупних податкових надходженнях перебуває у прямій залежності від збільшення реальних доходів, зокрема, збільшення рівня заробітної плати та забезпечення своєчасної виплати. У зв'язку з цим доцільно зазначити, що збільшення розміру мінімальної заробітної плати автоматично зумовлює зростання рівня доходів працюючих громадян.

При дослідженні фіскального значення податку з доходів фізичних осіб, з метою більш повної його характеристики, доцільним є також аналіз рівня податкового навантаження на платників.

Питання про рівень податкового навантаження на фізичних осіб залишається нині дискусійним та недостатньо дослідженим. Протягом багатьох років домінуючою залишалася думка про високий податковий тягар на платників податків в Україні, зважаючи на встановлений рівень ставок основних податків і фіскальна спрямованість механізму їх справляння. Проте відповідні розрахунки, які б підтверджували зазначену думку, майже не здійснювалися. Забезпечення адекватної оцінки рівня податкового навантаження на фізичних осіб в Україні залишається проблематичним через відсутність науково обґрунтованих підходів.

Вітчизняній фіскальній політиці притаманні такі негативні риси, як надмірна централізація бюджетних ресурсів, неналежне стимулювання нарощування приватних доходів по закріплених загальнодержавних податках, незбалансована політика стосовно збільшення пільг по податках, що формують місцеві бюджети. Це зумовлює обмежену самостійність місцевих бюджетів, а саме незначну частку доходів, по яких місцеві органи влади можуть визначати власну політику, у дохідній частині місцевих бюджетів. Дохідна база бюджетів місцевого самоврядування є обмеженою і бюджети сільських громад у більшості випадків дотаційні, оскільки не мають достатніх ресурсів для виконання своїх функцій, а саме – надання повноцінних громадських, державних, комунально-побутових та соціально-культурних послуг. За прикладом багатьох розвинутих країн необхідно збільшувати фінансову незалежність місцевих громад за рахунок збільшення особистих доходів, і як наслідок податкових надходжень з податку на доходи фізичних осіб.

Література

Рудая М.І. Фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб при формуванні бюджетів місцевого самоврядування./ М.І. Рудая.// Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. - №1(48). С.123-130

Матій Оксана

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ

Податки, як основне джерело формування фінансових ресурсів держави, забезпечують фінансову базу органів місцевого самоврядування. Однак проблема нестачі грошових коштів в органів місцевої влади не дозволяє їм ефективно виконувати покладені на них функції. Система місцевих податків і зборів повинна стати вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів і відігравати визначну роль у їх формуванні.

Проблемам, що пов'язані з функціонуванням системи місцевого оподаткування та пошуком шляхів її удосконалення, присвячені праці вітчизняних учених-економістів, а саме: В.М. Гейця, О.П. Кириленко, В.І. Кравченка, І.О. Луніної, В.М. Опаріна, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічника, С.І. Юрія та ін. Хоча з цієї проблематики опубліковано багато наукових праць, значна динамічність економічних процесів на локальному рівні породжує нові проблеми, які потребують подальших наукових пошуків у даному напрямку.

Досвід зарубіжних країн демонструє наявність відповідного фінансового підґрунтя у органів місцевого самоврядування, яке обумовлене широким переліком місцевих податків і зборів. В Україні обсяг надходжень місцевих податків до місцевих бюджетів є незначним і складає 1-4 % сукупних доходів місцевих бюджетів [1, с. 69].

До основних проблем існуючої системи місцевого оподаткування в Україні, на думку І.О. Луніної, варто віднести:

- незначний перелік місцевих податків та зборів порівняно з іншими країнами, де їх кількість сягає 50-100;

- відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних і зборів на своїй території;
- відсутність зацікавленості представників місцевої влади у додатковому коштів шляхом стягнення місцевих податків і зборів;
- відсутність взаємозв'язку між рівнем суспільних послуг, що надаються території, з податковим навантаженням на населення;
- неефективність окремих податкових ставок, що не дозволяє забезпечити с надходжень до місцевих бюджетів;
- незначну фіскальну роль місцевих податків та зборів у Зведеному бюджеті У с. 17].

До прийняття Податкового кодексу України місцеве оподаткування регламентоване Законами України «Про систему оподаткування», Декретом КМУ «Про місцеві збори» та ін. З моменту введення в дію Податкового кодексу України ці нормативні акти втратили чинність.

Починаючи з 2011 року кількість місцевих податків та зборів різко зменшилася. З чотирнадцяти місцевих податків та зборів залишилося лише п'ять. Скасовано ряд податків і зборів таких як ринковий збір, комунальний податок, податок з реклами, також запроваджено нові – податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за паркування транспортних засобів та туристичний збір [3]. Хоча прийняття Податкового кодексу України стало суттєвим кроком вперед у процесі розвитку системи оподаткування в Україні, однак діюча на сьогодні в країні система місцевих податків не відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування та постійного удосконалення для забезпечення фінансовими ресурсами потреб місцевого самоврядування. Неефективність системи місцевого оподаткування і також спричинена недосконалою системою адміністрування цих податків. Саме ці проблеми, навіть, при закріпленні достатнього кола платників податків і раціональних ставок податку, місцеві бюджети недоотримують значні кошти. Отже, пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен йти не лише в напрямку збільшення платників податків та розширення бази оподаткування, а й у напрямку покращення адміністрування таких податків і встановлення таких платників, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль при достатньому обсязі надходжень, що дасть можливість створити надійне джерело дохідної частини місцевих бюджетів. Дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної системи місцевого оподаткування, завдяки якій органи місцевої влади зможуть ефективно виконувати покладені на них функції та надавати якісні суспільні послуги населенню.

Література

1. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій: Монографія / За ред. О.П. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 376 с.
2. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності шлях до ефективної бюджетної системи України / І.О. Луніна // Фінанси України. № 9. – С. 14-19.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17.

Мадяк

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Трансформаційні перетворення на шляху до соціально орієнтованої ринкової економіки України вимагають становлення такої системи оподаткування доходів фізичних осіб, елементи якої б відповідали сучасним принципам оподаткування, визначеним

економічної політики, світовим тенденціям та будувалися з урахуванням існуючих соціально-економічних умов.

Сьогодні при формуванні механізму оподаткування доходів фізичних осіб постає непростий вибір між пріоритетом перерозподілу національного доходу для зменшення нерівності та пріоритетом стимулювання ділової активності й економічного зростання. Перший пріоритет передбачає збільшення оподаткування високих доходів, другий – зменшення податкового навантаження на усі рівні доходу.

Поряд з цим, оскільки податок на доходи фізичних осіб, як основа системи оподаткування доходів фізичних осіб, в Україні є головним джерелом формування місцевих бюджетів, актуальним залишається питання підвищення фіскальної ефективності даного податку.

Ми вважаємо, що для виконання даного завдання необхідно врахувати наступні фактори і здійснити ряд заходів.

Принципи оподаткування, визначені вітчизняним законодавством, ще не повною мірою відповідають світовій практиці. До принципів, на яких будується оподаткування доходів фізичних осіб в Україні необхідно додати: принцип гнучкості; принцип антиінфляційної спрямованості; принцип нейтральності; принцип політичної відповідальності та узгодження податкових ставок. Необхідно віддати перевагу принципу гнучкості під час оподаткування доходів. За умов становлення вітчизняної економічної системи, враховуючи досліджені негативні наслідки від тривалої фіксації елементів податків, доцільно залишити за урядом право змінювати елементи податку в межах встановлених лімітів.

База оподаткування доходів фізичних осіб потребує розширення, оскільки численні види доходів звільнено від оподаткування.

Неоподатковуваний мінімум доходу, через відсутність перегляду, не забезпечив полегшення податкового тягара для малозабезпечених.

Фіскальна ефективність оподаткування доходів фізичних осіб є нижчою за потенційну, оскільки значна частка доходів приховується від оподаткування. Частина доходів уникає оподаткування внаслідок звільнення від оподаткування або запровадження податкових пільг. Ухилення від сплати податку з доходів фізичних осіб стало елементом загальної системи ухилення від податків, оскільки заниження у відомостях заробітної плати, штучне зменшення розміру зборів обов'язкового державного страхування також формує систему ухилення від податку на прибуток підприємств, і це зумовлює необхідність покращення фіскальної ефективності й інших податків.

Модернізація податкового адміністрування повинна відповідати концепції „орієнтація на платника”. При цьому податкова адміністрація є зовнішньо орієнтованою установою і більш децентралізованою щодо прийняття рішень. З метою вдосконалення такого елементу податкового адміністрування, як перевірка на відповідність дій платника податку законодавству в Україні необхідно забезпечити: інвентаризацію майна, доступ податківців до реєстру майнових прав; функціонування єдиної інформаційної системи, тобто технічної та технологічної інтеграції всіх відомств.

Наведені вище положення з вдосконалення функціонування податку на доходи фізичних осіб будуть сприяти підвищенню його ефективності.

Література

1. Иванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система. Підручник. – К.: Атіка, 2006. – 920 с.
2. Иванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. Податковий менеджмент: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.

ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМА У ПРОЦЕСІ УТВЕРДЖЕННЯ В УКРАЇНІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Податки в умовах переходу до країни до умов сталого розвитку використовуватись не тільки як джерело одержання доходів бюджету, але і як інструмент фінансового регулювання. В таких умовах особливої актуальності набуває дослідження теоретичних, методологічних і прагматичних підвалів податкової політики та формування податкової системи в державі.

Податки є необхідною ланкою економічних відносин в суспільстві з моменту виникнення держави. Податкова система – основа фінансово-кредитного механізму державного регулювання та один із найважливіших важелів впливу на економіку. Більшість конституційно закріплено обов'язок сплачувати податки і збори в порядку і розмірі, встановлених законом, та визначено, що система оподаткування встановлюється в державі шляхом прийняття відповідних законів.

Податкове законодавство в Україні сформоване на основі нормативних актів успадковані від командно-адміністративної системи. Основи української національної податкової політики розроблялись під тиском обставин без належного наукового обґрунтування та аналізу макро- і мікроекономічних наслідків запровадження податків і розміру їх ставок, без урахування світового та історичного досвіду формування податкових систем. Більшість рішень щодо формування податкової системи в Україні приймалась відповідно до особистих знань, інтуїції або інтересів керівництва та її організаційних структур.

Відсутність науково обґрунтованих підходів до формування національної податкової системи та до аналізу наслідків від її впровадження робили і роблять податкову політику неефективним антикризовим засобом, а однією із основних причин загострення економічної кризи.

Проблема побудови ефективної податкової системи – одна із найбільш актуальних в процесі становлення в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки в світовий ринок. Її вирішення повинно здійснюватись шляхом вивчення, аналізу і осмислення як існуючої в Україні законодавчої бази, так і накопиченого у світі досвіду сфери оподаткування.

Чинному податковому законодавству України притаманно виключення бюджетного права, що й виділяє у податковому регулюванні фінансової діяльності. Розповсюджена ідея про те, що податки – це лише засіб для наповнення державного бюджету або, інакше, джерело коштів, необхідних для функціонування держави, є безпідставна та обмежена. В дійсності податки суттєво впливають на діяльність господарюючих суб'єктів, податкова система виконує функцію структуризації економіки, створює та посилює одні зв'язки або знищує інші. Нецільно акцентувати увагу на наповненні бюджету з податкових джерел, ігноруючи при цьому те, яким чином процес його наповнення впливає на економічні процеси. Мова повинна йти про розробку податкової системи, яка би забезпечувала або, хоча б, не стримувала розвиток економіки.

Існуюча податкова система не тільки не заохочує, а в ряді випадків прямо перешкоджає зусиллям підприємств щодо розвитку виробництва і підвищення його рентабельності, не відповідає цілям економічної, у тому числі промислової, політики держави.

Податки не люблять платити всі і це характерно для будь-якої країни. Але в Україні багато хто не сплачує податки не тільки тому, що вони великі, несправедливі та їх відплата тій користі, що отримується від держави. Закони, що регламентують податкову систему в Україні, весь час змінювались з метою їх погодження з процесом економічного розвитку, мали місце у житті суспільства, за відсутності єдиної податкової політики.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ У МИТНИЙ СОЮЗ З РОСІЄЮ, БІЛОРУСІЄЮ ТА КАЗАХСТАНОМ

Економічні реалії сучасності характеризуються кризовими явищами практично на усіх світових ринках. Бажання компенсувати втрати від фінансових потрясінь стимулювало в останні роки на пострадянському просторі інтеграційні процеси на ринковій основі. Економічна реінтеграція дозволяє забезпечити отримання стандартних синергетичних ефектів: зниження транзакційних витрат двостороннього та багатостороннього співробітництва, поліпшення умов торговельного та інвестиційного обміну, переваги міждержавного поділу праці, створення нових ринкових можливостей. При цьому, відносна однорідність технологічного простору, єдина мовна і культурне середовище дозволяють значно полегшити взаємодію між пострадянськими державами. В останні роки з'явилися реальні передумови для формування та швидкого розвитку економічного союзу країн регіону. У 2010 році почав роботу Митний Союз (МС) Білорусі, Казахстану та Росії. З 2012 року в силу вступають 17 угод, що формують Єдиний економічний простір (ЄЕП)[2].

За основу варіантів інтеграції розглядалися наступні[1]:

Розглянуті сценарії інтеграції

Сценарій	Вплив	Ціль
Базовий 0	Містить базові інерційні макроекономічні сценарії для Росії, Казахстану, Білорусі, України. Не передбачає створення ЄЕП і поглиблення процесів інтеграції на пострадянському просторі	Формування базових характеристик економічного розвитку аналізованих країн. Створення бази для аналізу ефектів ЄЕП для Росії, Казахстану та Білорусі
Базовий 1	Припускає створення ЄЕП Росії, Казахстану, Білорусі в 2012 р., зняття всіх бар'єрів у взаємній торгівлі та технологічне зближення між країнами на прогнозованому періоді	Формування ефектів від створення ЄЕП трьома країнами: Росією, Казахстаном і Білоруссю
ЗВТ СНД	Україна приєднується до ЗВТ СНД за умовами угоди, що була ухваленою 18 жовтня 2011 р. у Санкт-Петербурзі (з виділеннями)	Оцінка впливу ЗВТ СНД в існуючому вигляді на розвиток економік аналізованих країн
ЗВТ СНД + ЗВТ ЄС для України	Україна вступає в ЗВТ з Європейським Союзом, при цьому країни ЗВТ СНД беруть захисні заходи у зовнішній торгівлі, передбачені угодою від 18 жовтня 2011	Оцінка впливу на українську економіку створення ЗВТ ЄС при одночасному погіршенні торговельно-економічних відносин з країнами ЄЕП
ЄЕП + Україна	Україна приєднується до базових угод ЄЕП	Оцінка впливу на українську економіку і економіки країн ЄЕП від повного зняття бар'єрів у зовнішній торгівлі між країнами, розширення коопераційних зв'язків та технологічного зближення
ЄЕП + Україна (уніфікація валютних курсів)	Україна приєднується до базових угод ЄЕП, при цьому країни гармонізують валютну систему всередині ЄЕП, здійснюють єдину валютну політику	Оцінка впливу на українську економіку та країни ЄЕП від уніфікації валютних курсів в рамках поглиблення інтеграційних зв'язків

Запропонований набір сценаріїв описує більшість можливих альтернатив в інтеграційних процесів на пострадянському просторі, а діапазон отриманих результатів дозволяє оцінити торгові ефекти, що виникають в країнах-учасницях ЄЄП і Україна при форматі інтеграційних взаємодій. При цьому для покровокої оцінки різних інтеграційних ефектів вимагається розробка додаткових сценаріїв, що відображають аспекти більш глибокого об'єднання економік аналізованих держав.

Поглиблення інтеграції всередині ЄЄП Росії, Казахстану та Білорусі за умов розвитку торговельних зв'язків, кооперації виробництва і вирівнювання технологічного розвитку призведе до того, що до кінця прогнозного періоду сукупний річний ВВП цих країн буде приблизно на 2.5% більше, ніж в умовах відсутності інтеграції[4].

Неучасть України в розвитку інтеграційних процесів на пострадянському просторі призведе до консервації галузевої структури її економіки і як наслідок до потенційного уповільнення темпів економічного росту через неможливість прискореного нарощування обсягів експортних поставок. Вступ України до ЗВТ СНД з існуючими винятками не з помітним впливом ні на обсяги зовнішньої торгівлі всередині СНД, ні на темпи зростання української економіки, ні на її структуру. По суті, вступ України до ЗВТ СНД в форматі може розглядатися як збереження status quo з незначними позитивними ефектами для української економіки[3]. В разі приєднання України у ЗВТ з ЄС, означає погіршення умов торгівлі на пострадянському просторі. При цьому країни ЄЄП мають можливість пом'якшити для себе негативні наслідки через підвищення середнього рівня митного тарифу. У результаті зниження експорту в країні ЄЄП і збільшення обсягів імпорту в країні ЄС буде лише частково компенсуватися деяким збільшенням обсягів експорту в ЄС) України. В рамках даного сценарію може втратити до 1,5% базового рівня об'єму ВВП[4].

Тож, шлях України до Європи (до технологічного рівня і якості життя провідних країн) лежить через Митний союз з Росією, Білоруссю, Казахстаном. Це більше 160 мільйонів населення (з України буде більше 200 млн.) і більше \$ 2 млрд. сумарно виробленої продукції. Це єдині ціни на енергоносії, єдині транспортні тарифи, вихід на рівні господарювання, а також безбар'єрна внутрішня торгівля, вільне переміщення робочої сили і капіталів. Люди отримають можливість кваліфікованої високооплачуваної роботи в модернізованій промисловості. Це дозволить зміцнити національну валюту, наблизити рішення головних соціальних проблем України - безробіття та бідності.

Література

1. Комплексна оцінка макроекономічного ефекту різних форм глибокого економічного співробітництва України з країнами Митного союзу та Єдиного економічного простору в рамках ЄврАзЕС (аналітичне резюме) - Санкт-Петербург, 2017
2. Інформаційний портал «Курси валют» - електронний ресурс:
<http://www.kursiv.kz/vlast-i-biznes/vlast-i-biznes-weekly/1195219194-kiev-metit-v-yevro>
3. Інформаційний портал - «Банки.ру», електронний ресурс:
<http://www.banki.ru/news/lenta/?id=3557636>
4. Інформаційний портал - «firstnews», електронний ресурс:
<http://www.firstnews.ru/news/lenta/vozmozhnaya-ekonomicheskaya-integratsiya-rossii-i-belorusii-kazakhstana-i-ukrainy-naibolshiy-effekt-pri>

ПОДАТКОВИЙ РИЗИК В МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Фінансово-господарська діяльність міжнародних корпорацій пов'язана з численними фінансовими ризиками, управління якими є важливим фактором підвищення та підтримання стабільності її фінансового становища. Одним із суттєвих видів фінансових ризиків є податковий, оскільки з оподаткуванням пов'язані всі сфери фінансової діяльності міжнародних корпорацій.

Податковий ризик з точки зору компанії – ймовірність (загроза) донарахування прибутку (зборів), пені і штрафів в ході податкової перевірки у випадках виникнення розбіжностей

між компанією та податковими органами у трактуванні податкового законодавства, яка може обернутися дійсним зростанням податкового навантаження. До податкових ризиків не відносять втрати, що виникають через арифметичні помилки або нечіткість розуміння окремих норм законодавства.

В загальному лід податковим ризиком розуміють фінансову (грошову) оцінку негативних наслідків нерациональних дій компанії або групи компаній у галузі управління процесами оподаткування. Джерелами виникнення податкових ризиків є:

1. протиправні дії державних органів влади;
2. стратегічні помилки при плануванні бізнес процесів;
3. неспівпадіння задекларованих і фактичних дій власників компаній;
4. людський фактор;
5. неправильність визначення пріоритетів відповідальності.

Важливим факторами виникнення податкових ризиків виступають як внутрішні так і зовнішні (рис.1.). Висока можливість виникнення податкових ризиків для вертикально та горизонтально інтегрованих корпорацій може призвести до:

- банкрутства;
- арешту майна;
- кримінального переслідування керівників;
- збитки ділової репутації;
- зниження рівня капіталізації.

Найбільш специфічними факторами податкових ризиків для міжнародних корпорацій можуть бути такі, які обумовлені їх активністю в різних країнах, а також тенденціями і особливостями законодавства країни, де розташовано їх дочірні компанії.

Процес управління податковим ризиком, спрямований на досягнення допустимої його величини, повинен базуватися на аналізі ризикоформуючих факторів та оцінці окремих видів податкових ризиків, на основі якої доцільно приймати рішення про необхідність розробки заходів щодо оптимізації їх рівня.

Рис. 1. Класифікація податкових ризиків за джерелами виникнення

Розмір рівня ризику, який може бути прийнятий компанією, повинен відповідати балансу між очікуваною вигодою і загрозою фінансових втрат. Використання такого рівня залежить від індивідуальної ситуації, яка детермінується наступними ключовими факторами: 1) завдання податкового планування, здійснюваного в даній ситуації (об'єктивний аспект), 2) індивідуальна схильність менеджерів (власників) до прийняття/неприйняття ризику (суб'єктивний аспект).

У якості результативних показників, які інформують про виникнення ризиків ситуації можна використовувати як традиційні показники так і наступні критерії: 1) прибуток; 2) відносний рівень податкового навантаження; 3) величина дисконтованого грошового потоку (табл. 1).

Таблиця 1
Цільові функції для оцінки податкового ризику

Цільова функція	Методика розрахунку
1. Сума нарахованих податків	$H = \sum_{i=1}^n H_i,$ де: H – сукупна величина нарахованих податків; H_i – i -й податок
2. Чистий прибуток	$П = Д - Р,$ де: $Д$ – доходи; $Р$ – виробничі витрати (включая нараховані податки)
3. Податкове навантаження	$R_{\text{нн}} = \frac{H}{A} \cdot 100 (\%),$ де: $R_{\text{нн}}$ – рівень податкового навантаження; H – нараховані податки за звітний період; $Д$ – бруто-дохід
4. Дисконтований грошовий потік за податковими платежами	$AAI = \sum_{i=1}^{m \cdot n} \frac{F_i}{(1 + r)^i / m^i},$ де: AAI – дисконтований грошовий потік (по вартість майбутніх грошових потоків) за податковими платежами; F_i – обсяг податкових платежів, що підлягає сплаті в i -му періоді; r – коефіцієнт дисконтування; n – число податкових виплат у році; m – число внутрірічних періодів виплат (при помісячному плануванні $m = 12$)

Ризик у своєму розвитку проходить декілька стадій, а саме: зародження ризику, появи фактичного ризику (на даній стадії здійснюється управління по ситуацією) і підсумковий результат. Податковий ризик за своїм характером є ентропійним (незворотним процесом), може мати різні наслідки.

Мизюк Володимир

НЕОПОДАТКОВАНИЙ МІНІМУМ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Розвиток ринкових відносин та активна інтеграція вітчизняної економіки в європейській і світовий простір активізують проблему підвищення ефективності державної соціальної політики. Тому існування розвинутої системи соціальних стандартів, гарантій та нормативів є ознакою соціально спрямованої держави. Завданням такої держави є не тільки закріплення і визначення розміру неоподаткованого мінімуму, а й виконання та реалізація його на практиці [2].

Розгляд питання неоподаткованого мінімуму є надзвичайно актуальним в контексті того, що процес становлення української моделі системи оподаткування доходів громадян завершено. Незважаючи на те, що зазначену проблему не можна назвати новою, сучасна дискусія між науковцями, практиками, представниками податкових органів стосується обґрунтованості, справедливості та ефективності чинного механізму оподаткування заробітної плати та напрямків його реформування не припиняються. Багато залишається без уваги з боку науковців і фахівців. Зокрема законодавством не визначено поняття соціальної гарантії — „неоподаткованого мінімуму доходів громадян”. А це залишається невирішеним питанням встановлення оптимального розміру неоподаткованого мінімуму.

який б адекватно співмірявся із зростанням розміру оплати праці та змінами у ринковій системі економіки.

Проблематикою дослідження встановлення та оптимального розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян займалися ряд науковців-дослідників, зокрема Вавриш О., Марчанчин О., Шевченко Р., Юшко С. та інші.

Проте їх дослідження та погляди різняться в аспекті впливу факторів на адекватний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян і законодавче його закріплення.

Метою даного дослідження виступає з'ясування етапів еволюції системи використання, а також обґрунтування оптимізації розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Досліджуючи історію становлення та розвитку неоподаткованого мінімуму доходів громадян необхідно відмітити, що вперше дана категорія зустрічається у вітчизняній економічній системі із проголошенням незалежності України. Вона запроваджена, як напрям активізації процесу соціальних стандартів і створення цілісної та взаємоузгодженої системи соціальних гарантій [5, 6].

На жаль, законодавче закріплення означеної категорії сьогодні не існує. Першу спробу було здійснено введенням у 1999 році Закону України „Про прожитковий мінімум”, що сьогодні існує у формі Закону України „Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати” від 20.10.2009 року і визначає те що соціальні гарантії населення, які є основним джерелом існування не можуть бути нижчими від прожиткового мінімуму [1]. Отже, законодавством в деякій мірі було здійснено спробу прив'язки неоподаткованого мінімуму доходів громадян до прожиткового мінімуму, який не обкладається податком незалежно від обсягу доходів громадянина.

Проте, досліджуючи співвідношення неоподаткованого мінімуму доходів громадян з мінімальною заробітною платою і вартістю прожиткового мінімуму необхідно відзначити певну невідповідність тенденції зростання прожиткового та неоподаткованого мінімуму, що впливає на розмір оплати праці пересічного працівника (табл. 1.).

Таблиця 1.

Співвідношення неоподаткованого мінімуму доходів громадян з мінімальною заробітною платою і вартістю прожиткового мінімуму [3]

Рік	Неоподатковуваний мінімум*, крб. (грн.)	Мінімальна заробітна плата*, крб. (грн.)	Прожитковий мінімум для працездатної особи	Частка мінімальної заробітної плати в неоподаткованому мінімумі, %	Частка мінімальної заробітної плати в неоподаткованому мінімумі, %
1992	2300	967	-	42	-
1993	120 000	13 642	359 000	11,4	33,4
1994	780 000	60 000	2 258 700	7,7	34,5
1995	1 700 000	60 000	6 809 500	3,5	25
1996	17	15	95	88,2	17,9
1997	17	15	76,1	88,2	22,3
1998	17	55	84,99	323,5	20
1999	17	74	128,17	435,3	13,3
2000	17	118	287,63	694,1	11,2
2001	17	118	331,05	694,1	1947,4
2002	17	165	365,00	970,6	2147,1
2003	17	205	365,00	1205,9	2147,1
2004	17	237	386,73	1394,1	2274,9
2005	17	332	453,00	1952,9	2664,7
2006	17	400	505,00	2352,9	2970,6
2007	17	460	568,00	2705,9	3341,2

2008	17	605	669,00	3558,8	3935
2009	17	744	744,00	4376,5	4376
2010	17	922	922,00	5423,5	5423
2011	17	1004	1004,00	5905,9	5905

Як бачимо, із табл. 1. неоподаткований мінімум доходів громадян залиш незмінним із 1996 грн. і становить 17 грн., при цьому розмір прожиткового мінімуму більш ніж 10,5 разів, що є, на наш погляд, невідповідністю, яка виникла в наслідок реформування національної економіки, оскільки дані тенденції не відображають можливості забезпечення соціальної захищеності населення. Прийнятий Податковий Кодекс України також не вніс корективи для оптимізації зазначеної норми, оскільки в наступне: „Якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 грн”.

На наш погляд, для оптимізації розміру неоподаткового мінімуму, слід забезпечити прив'язку його розміру до обсягу прожиткового мінімуму, що дасть можливість:

- підвищити загальний рівень доходів та в цілому підвищити соціальну захищеність громадян;
- забезпечити виконання конституційних прав громадян на достатній життєвий рівень існування на території України;
- вивести доходи пересічного працівника із тіньового сектору економіки та залучити працівників у легальне працевлаштування;
- збільшити зацікавленість роботодавців до залучення нових працівників.

Література

1. Закон України „Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної зарплати” 20.10.2009 № 1646-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 4, ст. 10.
2. Марчанчин О., Вавриш О. Неоподаткований мінімум доходів громадян: ретроспективний аналіз // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 8. Частина 1. – С.271-280.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. - доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
5. Шевченко Р.В. Методологічні засади оподаткування доходів фізичних осіб в контексті впровадження податкового кодексу України // Проблеми розвитку і вдосконалення фінансової системи. – 2011. – №1. – с. 102 – 110.
6. Юшко С. В. Проблеми оподаткування заробітної плати в Україні: ретроспективний аналіз / С. В. Юшко // Фінанси України. - 2010. - №12. - С.21-31.

Микитин М.

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Незважаючи на значний інтерес в науковій, економічній і політичній сфері проблеми тіньової політики, залишаються невирішеними питання щодо того, якими способами зменшити тіньову економіку, підвищити довіру підприємців до держави, які основні особливості прояву загальносвітових тенденцій щодо ухилення та криміналізації економіки в економічних та правових умовах українського суспільства.

Тінізація економічних відносин є актуальною проблемою для багатьох країн світу. За даними іноземних експертів, у глобальному масштабі ця проблема має тенденцію до загострення. FATF оцінює реальні обсяги тіньової економіки в високорозвинутих країнах на рівні 17% ВВП, у країнах, що розвиваються – 40%. У країнах із перехідною економікою – понад 20% ВВП. За даними Світового банку, світової тіньової економіки щорічно виробляється товарів та надається послуг на 8–10 млрд. дол. США [1].

За даними опитувань, до 40% молоді у великих містах і прикордонних регіонах зайнято в тіньовій економіці. Майже для 2,5 млн. громадян України тіньова економіка є основним джерелом прибутків. По оцінках Національного банку України, поза офіційною сферою грошового обігу знаходиться більш 15 млрд. дол. США, що обслуговують потреби «тіньового сектора». Сам цей сектор (до 50% ВВП) по розмірах можливо зрівнювати з «офіційною економікою».

Можна виділити наступні негативні наслідки існування тіньової економіки:

- 1) втрата податкових надходжень до бюджету і, як результат, ускладнення виконання фінансових зобов'язань держави;
- 2) недовість управлінських рішень унаслідок відсутності повної та об'єктивної інформації про розвиток економічних процесів;
- 3) скорочення внутрішніх інвестиційних ресурсів через неможливість відкритого витрачання тіньовими структурами прихованих від оподаткування доходів та їхній вплив за кордон;
- 4) зменшення інтересу потенційних стратегічних інвесторів до українських підприємств, що значно гальмує фінансове оздоровлення виробництва та приплив іноземних інвестицій.

У процесі реформування податкової системи необхідно:

1. Розширити базу оподаткування за рахунок запровадження податку на нерухоме майно громадян. Це дозволить компенсувати втрати бюджетних надходжень унаслідок упровадження податкових стимулів;
2. Стимулювати підприємницьку активність за рахунок упровадження комплексу стимулів для розширення робочих місць, інвестиційної та інноваційної діяльності;
3. Сформувати сучасні інструменти заохочення розвитку депресивних територій, упровадити механізм контролю за цільовим використанням пільг, урахувавши позитивний зарубіжний досвід;
4. Розмежувати повноваження державних органів влади у частині податкового адміністрування;
5. Упорядкувати правила і процедури проведення податкових перевірок;
6. Гармонізувати системи податкового та бухгалтерського обліку. [2, 10].

Стимулом детінізації економіки має стати продовження широкомасштабної податкової реформи, спрямованої на зниження і вирівнювання податкового тягара, спрощення податкової системи, посилення податкового контролю за рівнем витрат виробництва, заохочення інвестиційної діяльності та нагромадження амортизаційних фондів підприємств, мінімізацію витрат на виконання й адміністрування податкового законодавства.

Реалізація зазначених заходів щодо подальшої детінізації економіки не лише сприятиме формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, процесу демократизації суспільства загалом, а й забезпеченню відродження та ефективного розвитку вітчизняного підприємництва.

Література

- 1.Тенденції тіньової економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступ: <http://www.me.gov.ua>
2. Фукс А.Е. Тіньова економічна діяльність, визначення її обсягів та шляхів обмеження в Україні // Фінансово-кредитне стимулювання економічного зростання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Луцьк, 2005. – С. 9–11.

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Нині однією з найважливіших у фінансовій політиці України є проблема місцевих бюджетів. Невиконання місцевими органами влади дохідної частини місцевих бюджетів створює загрозу як власне фінансовій стабілізації, так і проведеному структурним реформам.

Місцеві податки і збори - це обов'язкові платежі, які згідно з законодавством, запроваджуються органами місцевого самоврядування на підпорядкованій території і повністю зараховуються до відповідних місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори є одним із джерел наповнення місцевих бюджетів. Якщо в цілому по Україні їх частка в загальних податкових надходженнях досить незначна і становить близько 3-4%, то в бюджетах окремих невеликих територіальних формувань їх частка досить висока і становить 7-9% [1, с.7].

Місцеві податки та збори є головним атрибутом місцевого самоврядування в розвинутих країнах. Наприклад, у США за рахунок місцевих податків забезпечується понад 60% доходів місцевих бюджетів, у Франції - 60%, ФРН - 45%, Англії - 36%, Японії - 33% [1].

В Україні від місцевих податків і зборів у 2010 році отримано 819,4 млн. грн., що практично відповідає обсягам двох попередніх років. Їхня частка у структурі загального фонду місцевих бюджетів протягом 2006-2010 років мала спадну тенденцію і в 2010 р. склала лише 1,3 % [2].

Здійснений аналіз дає підстави стверджувати, що місцеві податки і збори не забезпечують в достатній мірі потреби місцевих бюджетів і потребують розширення переліку та змін у механізмі адміністрування. Наявність проблемних питань можна вирішити за допомогою наступних підходів.

До переліку місцевих податків і зборів необхідно додати такі, що з огляду на європейський досвід найпридатніші для місцевого оподаткування, а саме – податок на доходи фізичних осіб. Надходження від цього податку дасть змогу встановити залежність між обсягом місцевих бюджетів і результатами господарювання підприємств, кількістю створених робочих місць, рівнем оплати праці працівників, ступенем розвинутості ринку нерухомості. Таке становище змусить органи місцевого самоврядування активніше вирішувати проблеми зайнятості, створювати сприятливі умови для розвитку підприємництва, середнього та малого бізнесу, адже успішне вирішення цих питань безпосередньо впливатиме на розміри доходів місцевих бюджетів.

Безпідставними, на нашу думку, є побоювання щодо недоцільності збільшення кількості місцевих податків, яке ще не означає збільшення загального рівня податкового тягара. У деяких зарубіжних країнах кількість місцевих податків сягає 50-100 видів (у США - понад 50, Італія - понад 70, Бельгія - понад 100). Численність невеликих за розміром податків, які всі одночасно не сплачує ні один із платників, створює уявлення про неоподаткований тягар [3]. Розширення переліку місцевих податків і зборів повинно ґрунтуватися на рахунок запровадження податків із цільовим використанням одержаних коштів, наприклад збори на прибирання та освітлення вулиць, за збирання сміття, впорядкування парків, відпочинку, кладовищ тощо.

За умов загрозливої екологічної ситуації в Україні корисними стануть екологічні податки, які доцільно стягувати у вигляді штрафів за забруднення водоймищ, лісів та інших природних ресурсів, захоронення й утилізацію шкідливих відходів. Такі податки можуть стати дієвим інструментом у справі збереження та охорони довкілля та покращення екологічної ситуації в країні.

Тож, вирішення проблем наповненості місцевих бюджетів, надання місцевим органам влади і зборам пріоритетності в формуванні власних доходів, розширення самостійності місцевої влади зможуть сприяти вдосконаленню бюджетно-фінансової політики. Для цього потребує розширення бази оподаткування місцевими податками і зборами, розширення

місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податкових платежів, затвердження ставок і надання пільг.

Література

1 Піхоцька О.М. Місцеві податки і збори у забезпеченні фінансової самостійності органів місцевого самоврядування / О. М. Піхоцька // Фінанси України – 2010. – № 5. – С. 5-10.

2. Податкові надходження: статистика трьох кварталів // Офіційний веб-сайт Дніпропетровської Державної Адміністрації. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua/obladm/obldp.nsf/archive/5EA13F827CE1017AC2257368003054F2?opendocument>.

3. Податки і збори: менше не завжди краще // УКРРУДПРОМ. – 2010. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrudprom.ua/digest/Podatki_zbori_menshe_ne_zavgdi_krashche.html.

Мізул Мирослава

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Оподаткування прибутку підприємств є одним з головних інструментів наповнення державного бюджету, а обсяг податкових надходжень з податку на прибуток підприємств є загальним індикатором стану національної економіки. Зважаючи на це, дослідження системи оподаткування прибутку підприємств та пошук шляхів її удосконалення набуває особливої актуальності.

Питання концептуальних засад прямого оподаткування загалом та оподаткування прибутку зокрема розглядали в своїх працях такі відомі вітчизняні вчені-фінансисти, як В.Л. Адрущенко, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, П.В. Мельник, А.М. Соколовська, В.М. Федосов, та ін.

Варто зауважити, що із прийняття Податкового кодексу України [1] саме податок на прибуток підприємств, став одним із тих, що зазнав суттєвих змін у бік гармонізації бухгалтерського і податкового обліку. Крім того, відбулося суттєве зниження податкового навантаження на прибуток суб'єктів господарювання, за рахунок зниження ставки податки. З метою виявлення позитивних та негативних сторін у сучасному механізмі оподаткування прибутку підприємств розглянемо окремі елементи справляння даного податку.

Податок на прибуток підприємств – це прямий загальнодержавний податок, об'єктом оподаткування якого виступає прибуток, що визначається шляхом зменшення суми доходів на собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг) та суму інших витрат звітного податкового періоду.

Щодо ставки даного податку, то Податковим кодексом передбачено її зниження до 16 %. Проте, одномоментне зниження ставки на 9 в.п. призвело б до суттєвих втрат доходів бюджету, що, особливо в умовах кризи, є недопустимим. Тому, згаданим нормативно-правовим актом передбачено поетапне зниження ставки податку на прибуток – по 2 в.п. на рік. Так, протягом 2012 року ставка даного податку становитиме 21 %, з 1 січня по 31 грудня 2013 р. – 19 %, а вже з 1 січня 2014 р. – 16 %. Крім того, з метою сприяння залученню іноземних інвестицій Кодексом передбачено використання знижених ставок податку на прибуток (0, 4, 6, 12, 15 відсотків) при оподаткуванні доходів нерезидентів із джерелом їх походження з України [1].

Суттєві зміни відбулися також і у механізмі нарахування амортизації. Такі зміни були спрямовані на оптимізацію формування системи складових амортизаційної політики та посилення її взаємозв'язку з інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства. Податковим кодексом України передбачено розширення класифікації основних засобів з чотирьох до шістнадцяти груп, відмінено обов'язкові щоквартальні норми амортизації та впроваджено мінімально допустимі строки корисного використання об'єктів амортизації; передбачено п'ять можливих методів нарахування амортизації за вибором підприємства [1].

Встановлення оптимальних нормативних строків експлуатації обладнання є основних факторів забезпечення ефективності виробничого процесу на підприємстві, обумовлено тим, що завищення або заниження норм амортизації може здійснювати позитивний так і негативний вплив на результати діяльності суб'єктів господарства. Перевага завищення норм амортизації можна віднести: прискорення оборотності оборотних засобів, створення можливостей формування резервного фонду для розширеного відтворення засобів праці; послаблення впливу морального зносу. Відносно його недоліків, то варто наступні: штучне заниження тривалості життєвого циклу основних засобів та невикористання; зростання собівартості продукції; зменшення прибутку підприємства. Прискорення податкових надходжень до бюджету [2, с. 164].

Отже, можна зробити висновок, що у механізмі удосконалення прибутку підприємства закладеному у Податковому кодексі України, присутні окремі інструменти стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.10 № 2755-VI (станом на 19.01.2011). Офіційний сайт Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page33>

2. Білий Є.Л. Амортизаційна політика як підґрунтя інвестиційного підприємства / Є.Л. Білий, М.Л. Дударенко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3 (7). – С. 162-165.

М

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Ефективна організація та розподіл функцій при здійсненні митного контролю на прикордонних пунктах за порученням захисту митного кордону України. Варто відзначити, що функції організації митного контролю повинні забезпечувати постійний розвиток митного контролю, нормативного регулювання механізмів контролю та вдосконалення самої процедури проведення митного контролю в Україні. Визначена мета досягається за допомогою узагальнення практики проведення митного контролю [1, с. 83].

Враховуючи актуальність і важливість удосконалення форм контролю зовнішньоекономічної діяльності, його необхідно переводити у площину інформаційно-аналітичних досліджень та підтримувати подальший розвиток такої форми контролю як митний пост-аудит. Зокрема, це надасть можливість більш ефективно виявляти схеми ухиляння від сплати податків і зборів, що мають системний характер, розробити відповідні критерії для виявлення правопорушень чинного законодавства та прийняти рішення проблемних питань шляхом надання пропозицій зі зміни законодавчої бази.

Пост-аудит займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиком, головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів зводиться до контролю товарів після їх випуску у вільне використання. Це передбачає документальну перевірку, яка проводиться підрозділами контрольно-перевірочного управління митниці [2, с. 164].

Ця форма контролю постійно вдосконалюється та в майбутньому буде впливати на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, можливо навіть більше, ніж сам процес оформлення, адже у разі необхідності спеціальні аудиторські підрозділи митниці можуть перевірити будь-якого суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності в будь-який момент часу.

Як важливий елемент оптимізації митного контролю, митний пост-аудит значно пришвидшить митне оформлення, запобігти втратам державного бюджету, гарантувати захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції при імпорті товарів, а також законодавче закріплення механізму функціонування суб'єкта господарства.

Також постмитний контроль дозволяє спрощувати процедури торгівлі, зберігаючи баланс між такими спрощеннями та ефективним митним контролем. У розвинутих країнах митний пост-аудит дає більше 30 % усіх митних платежів, це зумовлено тим, що митні процедури та кордоні зведені до мінімуму [3, с. 111].

Без розвинутої системи постмитного контролю, тобто віднесення контролю на якийсь час після випуску товарів, говорити про прискорення митних формальностей та спрощення процедури митного контролю неможливо [4, с. 128].

На сьогодні найбільш проблемними питаннями, що стосуються існування системи постмитного аудиту є відсутність досвідчених фахівців у цій сфері, не координованість дій різних державних органів під час перевірок. Для реалізації принципів постмитного контролю в даний час необхідно вдосконалити механізм його реалізації та розробку відповідних методик.

Проте, незважаючи на широке коло існуючих методів та процедур фінансового контролю, постмитний аудит буде ефективним лише в тому разі, коли на законодавчому рівні буде чітко визначено його мету, завдання та функції, і відповідно до них у кожному конкретному випадку зовнішньоекономічних операцій визначатиметься необхідний набір методичних прийомів. Тому необхідно й надалі розробляти та вдосконалювати законодавчо-нормативні й методичні забезпечення організації та проведення перевірок суб'єктів ЗЕД митними органами.

Література

1. Борисенко О.П. Система державного контролю за зовнішньоекономічними операціями в Україні та напрями її вдосконалення / О.П. Борисенко // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2009. – №2(42). – С.82-88.
2. Гончарук О. А. Формування та розвиток системи постмитного контролю в Україні / О. А. Гончарук // Форум права. – 2011. – №3. – С. 163-167 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11goakvu.pdf>
3. Ліхавіна Ю. О. Митний пост-аудит як інструмент державного контролю ЗЕД / Ю.О. Ліхавіна // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Державне управління». – 2011. – №1 (4). – С. 111-117.
4. Гончарук О.А. Адміністративно-правові основи реформування сучасних таможених органів України / О. А. Гончарук // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2010. - Т. 23 (62). - № 2. – С. 124-130.

Мороз Зоряна

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ФІСКАЛЬНО-РЕГУЛЮЮЧІ ЕФЕКТИ

Важливе місце в системі оподаткування на Україні займає податок на доходи фізичних осіб. За даними Міністерства фінансів, за перше півріччя 2011 року до Зведеного бюджету надійшло 27830,4 млн. грн. платежів, або 120,5 відсотків від аналогічного показника за попередній рік [1]. За обсягами надходжень до Зведеного бюджету податок на доходи фізичних осіб поступається тільки податку на додану вартість (брутто-надходження).

У розрахунках до проекту бюджету України на 2012 рік урядом передбачено надходження податку на доходи фізичних осіб в загальній сумі 70,8 млн. грн., з них до місцевих бюджетів 63, 4 млрд. грн. та до бюджету м. Києва – 7,4 млрд. грн.[2]

Механізм функціонування та адміністрування податку на доходи фізичних осіб визначає розділ IV Податкового кодексу України. За нормами податкового кодексу податок на доходи фізичних осіб є загальнодержавним податком, проте відповідно до прийнятої в Україні практики бюджетного регулювання зараховується до місцевих бюджетів. Завдяки широкій базі оподаткування даний податок є основним бюджетоутворюючим податком в частині місцевих бюджетів та забезпечує їх збалансування і фінансове забезпечення програм соціально-економічного розвитку на рівні місцевого самоврядування.

На позитивну динаміку податку на доходи фізичних осіб впливають такі чинники:

- зростання номінального ВВП;
- зростання витрат на оплату праці;
- легалізація виплати заробітної плати;
- позитивні тенденції до зростання доходів низькооплачуваних верств населення через державне підвищення мінімальних соціальних гарантій;

- зростання змішаних доходів домашніх господарств за рахунок індивідуальної підприємницької діяльності.

Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб залежить як від частоти платників податків, так і від темпів зростання доходів, динаміки показників заборгованості заробітної плати.

Структурний аналіз платежів податку на доходи фізичних осіб свідчить, що його маса (понад 90 відсотків) мобілізується за рахунок платежів найманих працівників. Той же час доля платежів фізичних осіб – суб'єктів господарської діяльності залишається порівняно невеликою. В цьому зв'язку відчутна потреба докорінного поліпшення контрольної-економічної роботи фіскальних органів в частині оподаткування підприємств. Наш погляд, сприятиме збільшенню надходжень і законодавчо врегульована система оподаткування доходів фізичних осіб - суб'єктів господарської діяльності у зв'язку з модернізацією спрощеного оподаткування малого бізнесу.

В умовах поглиблення економічної кризи та фінансово-майнового розширення населення, в контексті мір антикризового податкового регулювання варто повернутися до диференційованого прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, особливо в частині отриманих ними пасивних доходів. Окрім інструменту підтримки соціальної справедливості така міра забезпечила б додаткові ресурси для розвитку самоврядування.

Література

1. Показники виконання Зведеного бюджету України за 1 півріччя 2010-2011 [Електронний ресурс]. – Доступно за адресою: http://www.minfin.gov.ua/file/link/301606/file/DBU_ZBU_6%20міс-2011%20Sayt%20MFU%20функції.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про державний бюджет на 2012 рік" [Електронний ресурс]. – Доступно за адресою: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=41157

Мошкола Володимир

ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Митні органи України, відповідно до норм чинного законодавства, беруть участь у формуванні митної політики держави та безпосередньо її реалізують, здійснюють при цьому різносторонню діяльність, що характеризується певною особливістю. Безпосередня діяльність митних органів є державно-владною діяльністю, спрямованою на реалізацію функцій держави у сфері митно-правового регулювання суспільних відносин. Ці фактори та умови визначають зміст, напрями та характер діяльності митних органів. Це визначає специфіку функціонування системи митних органів порівняно з діяльністю інших державних органів? Відповіді на ці питання допоможуть з'ясувати роль і місце призначення такої державної інституції як система митних органів України.

Так уже традиційно склалося, мало кого на практиці цікавлять питання щодо причини обумовлюють потребу у створенні та функціонуванні тих чи інших державних органів, яке їх призначення, що і як вони повинні робити для успішного виконання своїх функцій? Відповіді на ці питання доводять до того, що висувуються перед ними. Досліджуючи питання функціонування та діяльності державних органів, науковці обмежуються у своїх пошуках описом структури та складових їх частин.

статусу. Проте навіть у повсякденному житті все починається з усвідомлення потреби, що передусім виникненню інтересу, що в свою чергу спонукає до формулювання мети, на досягнення якої і спрямовуються в подальшому всі зусилля. Не є винятком у цьому сенсі й сфера державного управління в митній галузі.

Дослідженням питань, пов'язаних з організацією та функціонуванням державних органів і органів виконавчої влади, зокрема, займалися як вітчизняні, так зарубіжні фахівці у сфері державного управління та адміністративного права (В.Б. Авер'янов, А.Г. Атаманчук, І.Л. Бачило, Б.М. Лазарев, Ю.А. Тихоміров, В.В. Цветков та ін.). Вирішенню окремих проблем у діяльності митних органів України присвячено праці Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, К.К. Сандровського. Разом з тим майже поза увагою залишилися питання, пов'язані з створенням оптимальних умов для максимальної реалізації завдань покладених на митні органи України. Особливої актуальності це питання набуває в умовах переорієнтації пріоритетів у діяльності системи митних органів України, активізації євроінтеграційних процесів за участю України та розвитком зовнішньоекономічних зв'язків.

На наш погляд, можливість приймати оптимальні рішення при опрацюванні проблемних питань, які виникають при виконанні основних завдань, поставлених перед Державною митною службою України стане можливою через запровадження: нормативно-правової бази з усіх напрямів діяльності митної служби України, яка буде доступною для перегляду та сприйняття суб'єктами відносин та чітко окреслюватиме права, обов'язки та відповідальність суб'єктів відносин у митному оподаткуванні, за понятійним апаратом, принципами побудови правових норм відповідатиме вимогам національного законодавства та правової системи Європейського Союзу (*Acquis communautaire*), нормам і правилам ГАТТ/СОТ, міжнародних конвенцій, рекомендаціям Всесвітньої митної організації; ефективного механізму управління діяльністю митної служби; простих та ефективних митних процедур і технологій контролю на кордоні та всередині держави; досконалої митної інфраструктури; дієвих механізмів сприяння зовнішньоекономічній діяльності; ефективної системи протидії контрабанді та порушенням митних правил; ефективної системи роботи з персоналом митної служби; надійної ефективної системи інформаційно-телекомунікаційного забезпечення всіх напрямів діяльності митної служби; розвиненої системи наукових досліджень

Послідовна реалізація окреслених нами передумов дозволить Державній митній службі України максимально наблизити діяльність до міжнародних стандартів шляхом спрощення та уніфікації митних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України, а також сприятиме впровадженню в дію сучасних світових технологій та методів запобігання порушенням у сфері зовнішньоекономічної діяльності, які є основною складовою економічної, соціальної, екологічної та технічної безпеки для держави та світового співтовариства.

Література

1. Іващук І.О. Митна справа: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, перероблене і доповнене. – Тернопіль: ТАНГ, 2002. – 301 с.
2. Іващук І.О. Митні ініціативи в глобальному просторі: Монографія, - Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 304 с.
3. Макогон Ю.В., Яценко А.Б. Митна справа: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
4. Основи митної справи.: Навч. посіб. / П. Пашко, В. Аргунов, В. Батіг та ін.; За ред. П. Пашка – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 318с.
5. Основи митної справи в Україні: Навч. посіб. / За ред. П. Пашка. – К.: Знання, 2004. – 732 с.

ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОГО КОНТРОЛЮ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ПРОБЛЕМИ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Одним із важливих завдань митної служби є здійснення митного контролю. контроль – це сукупність заходів, здійснюваних митними органами України, забезпечення дотримання законодавства країни про митну справу і міжнародних договорів, укладених державою, контроль за виконанням яких покладено на митні органи.

До функцій митного контролю слід віднести:

- 1) створення умов, що сприяють прискоренню зовнішньоекономічного обороту;
- 2) дозвольний порядок переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;
- 3) ведення боротьби з контрабандою, порушеннями митних правил і податкового законодавства, а також припинення незаконного обороту через митний кордон наркотичних засобів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, предметів художнього, історико-археологічного надбання народів;
- 4) своєчасне і повне стягування мита, податків й інших митних платежів;
- 5) ведення митної статистики зовнішньої торгівлі і спеціальної митної статистики країни;
- 6) здійснення в межах компетенції митних органів валютного контролю;
- 7) ведення Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності [1, с. 276-277].

Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів шляхом:

- 1) перевірки документів та відомостей, необхідних для такого контролю;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів і транспортних засобів, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) перевірки системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та утримання податків і зборів, які відповідно до законів справляються при переміщенні товарів через митний кордон України;
- 6) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою покладено на митні органи за межами митного кордону України;
- 7) використання інших форм, передбачених Митним кодексом України та іншими законами України з питань митної справи [2].

Разом із тим, слід відзначити низку проблемних чинників сучасної митної справи в Україні:

1. Відставання митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності світових стандартів контролю товарів.
2. Збереження загрозливої ситуації з контрабандою наркотичних засобів та зброї.
3. Поширена практика викривлення митної вартості імпортованих товарів.
4. Нарощування обсягів та темпів приросту розрахунків за експортно-імпортовими операціями через офшорні зони [3].

Підвищити ефективність митного контролю за здійсненням зовнішньоекономічних операцій, послабити роль суб'єктивного чинника під час прийняття рішень щодо оформлення й митного контролю необхідно шляхом:

1) наукових досліджень та визначення у правових процедурних актах системи критеріїв ризиків під час здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів;

2) використання цієї системи як нормативно-інформаційної комп'ютерної бази під час здійснення митного контролю та аналізу документів, поданих до митного оформлення;

3) використання цієї системи оперативним складом митних органів під час оцінювання митної вартості товарів та встановлення їх коду згідно з УКТЗЕД [4].

Література

1. Дудчак В. І., Мартинюк О. В. Митна справа: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 310 с.

2. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/sk.php?zfile=11>

3. Сучасні тенденції реалізації митної політики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua>

4. Проблемні питання правового регулювання митного контролю та митного оформлення зовнішньоекономічних операцій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.viche.info>

Нижник Андрій

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РЕГІОНУ

Значний податковий тягар гальмує економічне зростання в Україні, перешкоджає розвитку регіонів, послаблює конкурентоспроможність українських підприємств. Податкова система «карає» суб'єктів, які здійснюють вкладення в регіональний розвиток. Між тим зниження податкових ставок загрожує скороченням бюджетних надходжень, що може призвести до порушення виконання державою покладених на неї функцій, зокрема у соціальній сфері. Податкова реформа має вирішувати зазначену суперечність, забезпечити раціональний баланс між фіскальною та регуляторною функціями податків, забезпечити підпорядкованість податкової політики стратегічним завданням довгострокового економічного зростання та якісної структурної перебудови в регіонах країни.

Кроки, які останнім часом зроблено Україною у напрямі вдосконалення регіональної податкової політики, не знімають потреби в підготовці та здійсненні її більш ґрунтовних перетворень, спрямованих на формування передумов та стимулів для запровадження інноваційної моделі соціально-економічного розвитку регіонів.

Регіональна політика в теоретико-прикладному аспекті виступає як поліструктурна дефініція, яка охоплює значний пласт життєдіяльності регіонів, зокрема, в межах цього комплексного поняття розглядають економічну, промислову, соціальну, демографічну, екологічну, бюджетно-податкову (фіскальну), інвестиційну політику тощо. Щодо багатьох альтернативних трактувань поняття „регіональна політика” найбільш повним та логічним, на наш погляд, є підхід Д.М. Стеценка, який вважає, що регіональна політика – це сукупність заходів, спрямованих на оздоровлення природного середовища та стимулювання ефективного соціально-економічного розвитку регіонів, раціональне використання їхніх ресурсних потенціалів і пріоритетів, забезпечення сприятливих умов життєдіяльності населення та вдосконалення територіальної організації суспільства.

У вітчизняній науці нема єдиної думки щодо існування регіональної фіскальної політики, до того ж не здійснено аргументованих наукових напрацювань у цій сфері. Як наслідок, політика центральної влади щодо розвитку територіальних утворень має спонтанний, багато у чому суб'єктивний та помилковий характер, хоча останнім часом робляться спроби довести об'єктивність існування фіскальної (податкової) політики на субнаціональному рівні. Так, у регіональній фіскальній політиці вбачають сукупність дій регіональних органів державного регулювання для забезпечення функцій держави на рівні

регіону. Регіональну ж податкову політику характеризують як „...систему заходів вдосконалення оподаткування, спрямованих на забезпечення інтересів державних регіонів і внутрішніх інтересів самих регіонів, що охоплює діяльність як державних місцевих органів влади у податковій сфері”.

Регіональна фіскальна політика за своєю економічною суттю є складовою регіональної фінансової політики та виступає її стрижнем, що, закономірно, потребує розробки і реалізації її як самостійного інструменту впливу держави на процеси комплексного та збалансованого розвитку її територій. Наголосимо, що реальна дієвість регіональної фіскальної політики на своїй основі пов'язана із формою державного устрою – федералізмом чи унітаризмом. Важливим фактором є домінуючим у процесі розподілу функцій і відповідних повноважень є вертикальний ієрархії: держава – регіон – території. Особливо яскраво суть регіональної фіскальної політики виявляється за умови дії певних політичних факторів, які зумовлюють надання більших повноважень у сфері бюджетно-податкових відносин на рівень місцевих органів влади.

У регіональній фіскальній політиці потрібно враховувати специфічні умови розвитку кожного регіону, історичні й інші умови їхнього формування, сприяти стабільному розвитку регіону. Основні завдання регіональної фіскальної політики полягають у гарантуванні економічної незалежності та забезпеченні здатності економіки регіону до саморозвитку. І в цьому виникає загальна потреба дослідження важелів, які характеризують розвиток економіки регіонів. Таким чином, регіональну фіскальну політику розуміти як систему цілей та заходів органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері формування коштів місцевих бюджетів, спрямованих на комплексний розвиток регіону.

Регіональну фіскальну політику як поліструктурну категорію варто розглядати за єдністю трьох складових: податкової, видаткової політики та політики міжбюджетного збалансування. Таке трактування, на нашу думку, є правильним, хоча й дещо спрощене, адже в економічній літературі представників Заходу фіскальна політика розглядаєть з призми регулювання державних видатків і податкових надходжень для забезпечення зайнятості, стабільності цін та економічного зростання. Так, наприклад, К. Маккон Брю трактують фіскальну політику як зміни в урядових видатках та оподаткуванні, спрямовані на досягнення визначених цілей збільшення обсягу виробництва, зайнятості або зниження інфляції. Водночас П. Самуельсон та В. Нордгауз вважають фіскальну політику – це процес змін у системі оподаткування й урядових витрат, спрямованих на зменшення коливання ділових циклів та сприяння швидкому зростанню економіки з високою зайнятістю і без високої неконтрольованої інфляції.

Новос

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Упродовж останнього десятиліття в Україні актуалізується застосування різних митних інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних держави. Основними серед них є митні платежі – одні із важливих важелів регулювання зовнішньоекономічної діяльності та одне з головних джерел наповнення доходної частини Державного бюджету України [2, с. 147]. Сучасна наука й практика доводять, що спадок митних платежів залежить від ефективності процесу їх адміністрування.

Належне місце в дослідженні проблемних аспектів адміністрування митних платежів займають наукові праці провідних вчених і практиків, зокрема, О. Бакаєва, І. Бережко, В. Войцешука, О. Гребельника, П. Гончарова, Ю. Іванова, А. Мостового, Т. Проценка.

Важливим етапом процесу адміністрування митних платежів є правильне визначення митної вартості. Цей показник слугує базою обчислення митних платежів (митні збори на податок на додану вартість) на момент переміщення товарів через митний кордон У

недооцінка призводить до ухилення від сплати податків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Поряд із заниженням митної вартості товарів та інших предметів, в Україні на стан надходження від митних платежів впливає правильність визначення країни походження, та ідентифікація коду при переміщенні товарів, інших предметів через митний кордон. Недостовірна класифікація або підробка сертифікатів про країну походження товарів – основні фактори заниження розміру ввізного мита, що призводить до зменшення нарахування податку на додану вартість. Тому пріоритетними напрямками подальшого вдосконалення процесу адміністрування митних платежів залишається розробка системи контролю оцінки митної вартості товарів, їх правильної класифікації та визначення країни походження товарів.

У процесі діяльності митні органи намагаються чітко контролювати факти ухилення від сплати митних платежів. Так, органи Державної митної служби України застосовують конкретні заходи щодо усунення фактів заниження митної вартості за допомогою розробленої методики визначення митної вартості та формування цінних показників стосовно товарів, які потрапляють у групи ризику. Послідовне виконання дії із визначення (коригування) митної вартості та контролю кодування товарів зумовлює значне зростання додаткових надходжень.

За результатами аналізу митного оформлення товарів виявлено ряд недоліків при адмініструванні митних платежів [1]:

- не дотримання вимог Порядку прийняття рішення про здійснення митного оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для митного органу, а також нарахування й унесення плати за таке митне оформлення, затвердженого наказом Держмитслужби від 04.12.2003 N 833, в частині відсутності підпису декларанта при заповненні графі 47 ВМД у випадку нарахування плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів;

- порушення обліку векселів, що надаються у сплату ввізного мита при ввезенні на митну територію України іноземних інвестицій (недотримання 30-денного терміну погашення векселів та ведення журналу їх обліку, відсутність платіжного доручення щодо сплати мита, зміст відмітки податкового органу не відповідає вимогам законодавства тощо);

- порушення вимог щодо порядку заповнення квитанцій МД-1 (виправлення помилок, відсутність підпису касира та неправильна нумерація квитанцій МД-1, що не відповідає вимогам пунктів 2.7, 3.3 та 3.6 Порядку застосування уніфікованої митної квитанції МД-1, затвердженого наказом Держмитслужби від 04.01.2005 N 1);

- порушення Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації, затвердженої наказом Держмитслужби від 09.07.97 N 307, в частині заповнення графі С ВМД - відсутність інформації щодо реквізитів векселів.

Підсумовуючи вищезазначене, приходимо до висновку, що основними заходами, спрямованими на підвищення організації роботи з адміністрування митних платежів, є вдосконалення організаційних заходів шляхом посилення контролю митних органів за достовірністю поданих документів, визначенні країни походження товарів, особливо при встановленні диференційованих ставок ввізного мита і спеціальних та антидемпінгових заходів; створення електронної митниці, як багатофункціональної комплексної системи, що поєднує інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування, а також надання консультацій митними органами щодо правильного заповнення документів та визначення суми митних платежів.

Вирішення зазначених питань на практичному рівні дозволить підвищити якість митного регулювання та вдосконалити процес адміністрування митних платежів органами Державної митної служби України.

Література

1. Лист ДМСУ Щодо покращення роботи з адміністрування митних [Електронний ресурс]. – доступний з <http://search.ligazakon.ua/f/link1/DN070222.html>.

2. Годованець О. Проблемні аспекти адміністрування митних платежів і на усунення // Світ фінансів. – 2008. – №4(17). – С.147-153.

3. Мостовий А. Порядок справляння митних платежів // Митна справа. – №2(68). – С.22-26.

Огородні

НАУКОВІ ОСНОВИ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ НА АКТИВІЗАЦІЮ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДЕРЖАВІ

У сучасному світі податки з огляду на базову економічну концепцію з певною активності є одним із основних інструментів державного регулювання економічного розвитку суспільства. Оскільки податкові відносини виникають втручання держави у процес перерозподілу ВВП, то податки об'єктивно впливають на економічні процеси навіть поза волею держави. До того ж слід зазначити, що до цієї кількісна величина частки ВВП, яка перерозподіляється через податки, визначається практиці емпіричним шляхом, за допомогою аналізу кількісних показників економічного розвитку країни, причому зворотний вплив податкового тягаря на розвиток виявляється опосередковано через різноманітні явища економічного та соціального життя. «Про межі подальшого зростання податкового навантаження сигналізують явища, наприклад, зниження норми накопичень, зростання... «тіньової економіки», і груп населення, які віддають перевагу жити на державні допомоги» [1].

Уряди у багатьох країнах повинні вибирати між збільшенням податкової частини бюджету зростанням внаслідок цього дохідної частини бюджету та середньою ставкою, яка створить сприятливі умови для підвищення ділової активності і завдяки цьому розширенню бази оподаткування. Якщо у першому випадку таке поновлення дохідної частини бюджету за рахунок податкових платежів має тимчасовий або разовий характер, то в другому бюджетний дефіцит скорочується за рахунок покращання економічного становища країни. Держави з розвинутою ринковою економікою та активною фінансовою діяльністю дотримуються тієї думки, що зменшення податкових ставок і рршт приведе до збільшення надходжень у державний бюджет.

Надзвичайне зростання ставок податків зумовлює не відповідне зростання податкових, а зовсім інший результат. Великий податковий тиск знижує ділову активність виробництва невигідним. Підприємців починає більше цікавити відпочинком і менш цінною працею. У кращому випадку вони вкладають свої кошти в інші види діяльності, переносять виробництва в інші регіони, що спричиняє непропорційність розвитку економіки. І водночас стимулюється не збільшення податкової бази за рахунок покращання виробництва, а ухилення від оподаткування шляхом приховування доходів.

Існує декілька економічних теорій щодо ролі податків та наслідків їх зміни. Найвідомішими є кейнсіанство та школа «економіки пропозицій». Кейнсіанська теорія зростання стверджує, що причина економічних спадів – недостатній сукупний попит, який обмежує розвиток виробництва. Вона вважає попит визначальним у регулюванні ринкової економіки. Тому зменшення податків призводить до зростання сукупного попиту, що означає збільшення реального обсягу валового національного продукту та підвищення цін. За словами Кейнса: «державі повинна здійснювати свій керівний вплив на схильність до споживання шляхом відповідної системи податків, частково шляхом фіксації норми проценту і податку, ще й іншими способами» [2].

Школа «економіки пропозицій», навпаки, визначальним фактором ринкової економіки вважає пропозицію товару. У цій ситуації зменшення податків приведе до зростання попиту, і, в свою чергу, до збереження коштів у населення та накопичення їх у

господарювання. Ці накопичення спрямовуються в інвестиції, за рахунок яких активізується і збільшується національне виробництво, що веде до зростання надходжень до бюджету. Логіка цієї теорії в окремих країнах стала підставою для податкових реформ 80-х років.

І кейнсіанство, і теорія «економіки пропозицій» мають як свої привабливі риси, так і недоліки. На основі цього виникають нові економічні школи, які поєднують положення вказаних вчень. Використання тієї чи іншої концепції економічного регулювання повинно відбуватися згідно з економічною кон'юнктурою в країні.

Регулювання економіки через податки – дуже складний метод, де треба вміло поєднувати положення різних концепцій. До того ж якщо розглядати економічну систему в динаміці, то протиріччя між оцінкою податків у кейнсіанстві та школі «економічної пропозиції» фактично доповнюють одне одного. У короткостроковому періоді зменшення податків викликає зміни попиту та зниження надходжень до бюджету. А для того, щоб проявилась сутність податку «на пропозицію», потрібен більш-менш тривалий час. Скорочення податкового тиску на підприємницькі структури та зростання інвестицій потребують часу для накопичення коштів для вкладання їх у процес відтворення. І тільки після цього пропозиція товару почне зростати.

Література

1. Государство и экономика развитых капиталистических стран в 80-х годах /отв. ред. И.М. Осадчая, К.Б. Козлова. – М.: Наука, 1989. – 267с.
2. Кейнс Д.М. Общая теория занятости, процента и денег, Д.М. Кейнс [пер. с англ.]. – М.: Прогресс, 1978. – С. 150

Одюцин Вадим

ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Відповідно до чинного законодавства захист прав суб'єктів гарантовано на будь-якому етапі розвитку податкових правовідносин, зокрема й під час проведення заходів податкового контролю. Так, ст. 14 Закону України «Про державну податкову службу в Україні» закріплено право підконтрольних суб'єктів на оскарження рішень, дій або бездіяльності органів ДПС України та їх посадових осіб [1].

У ст. 56 Податкового кодексу України та наказі ДПА України «Про затвердження Положення про порядок подання та розгляду скарг платників податків органами державної податкової служби» зазначено:

«Рішення, прийняті контролюючим органом, можуть бути оскаржені в адміністративному або судовому порядку.

У разі коли платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству або виходить за межі повноважень контролюючого органу, встановлених Податковим кодексом або іншими законами України, він має право звернутися до контролюючого органу вищого рівня із скаргою про перегляд цього рішення.

Скарга подається до контролюючого органу вищого рівня у письмовій формі (та у разі потреби – з належним чином засвідченими копіями документів, розрахунками та доказами, які платник податків вважає за потрібне надати) протягом 10 календарних днів, що настають за днем отримання платником податків податкового повідомлення-рішення або іншого рішення контролюючого органу, що оскаржується. Скарги на рішення ДПП подаються до ДПА в АРК, областях, містах Києві та Севастополі. Скарги на рішення ДПА в АРК, областях, містах Києві та Севастополі подаються до ДПА України» [2].

З приводу зазначеної норми під час всенародного обговорення проекту Податкового кодексу України, відповідно до Постанови ВР України від 08.07.10 № 2454-VI погляди практиків-податківців розділилися на дві групи. Одні вважають, що це положення є більш правильним, оскільки рішення за скаргою не буде приймати той самий керівник податкового

органу, який приймав певне повідомлення-рішення (тобто рішення буде приймати неупереджено). Крім того, на районному рівні не будуть «відривати» того інспектора, який проводив перевірку, від наступної перевірки, на яку він уже вийшов.

На думку ж інших, оскарження податкових повідомлень-рішень необхідно залишати на первинному рівні. Пояснюють це декількома положеннями. По-перше, система апеляційних податкових рішень на районному рівні базується на співпраці з підрозділами контролюючої роботи, узгодженні матеріалів перевірок та визначенні загальної лінії порушень податкового законодавства. По-друге, станом на початок третього кварталу року спостерігалось значне збільшення скарг платників податків на податкові повідомлення-рішення. Отже, вимоги, наведені в Податковому кодексі України, передбачають навантаження на фахівців податкового органу вищого рівня щодо відпрацювання матеріалів перевірок із запрошенням працівників підрозділів контролюючої роботи (які працюють на районному рівні). По-третє, усі документи, які стосуються перевірок, надходять до АІС «Скарга» шляхом сканування. Отже, основне скасування та заповнення АІС здійснюється на первинному рівні. З огляду на те, що обласним ДПА підпорядковані районні інспекції, можна передбачити великий обсяг роботи зі сканування матеріалів перевірок органом вищого рівня первинних матеріалів, які стосуються справ з адміністративним оскарженням. Крім того, під час узгодження матеріалів перевірок підрозділами контролюючої роботи з районними підрозділами апеляцій деякі порушення скасовують, виводячи їх з податкових повідомлень-рішень за рахунок доведення концепцій Департаменту апеляцій ДПС України. Зважаючи на наведене, залишення підрозділів апеляцій на районному рівні дозволить априорі зменшити питому вагу скасованих податкових повідомлень-рішень органами ДПС України вищого рівня, а також матиме резонанс: зміцнення нормативно-правової бази, формулювання обґрунтованих висновків з перевірок та підвищення якості розгляду скарг податкових рішень на всіх рівнях.

Необхідно зазначити, що реалізація принципу захисту прав стосується не лише податкового контролю, а й інших сфер діяльності державних органів. Так, під час проведення податкового контролю принцип захисту прав підконтрольного суб'єкта передбачає право відповідного суб'єкта не виконувати неправомірні вимоги посадовців уповноважених органів [2, с. 74]. Окрім зазначеного, пп. 20.1.16 ст. 20 Податкового кодексу України закріплено право органів ДПС України на звернення до суду, у разі якщо податків перешкоджає виконанню податковим керуючим повноважень, визначених кодексом, щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків, накладення арешту на кошти та інші цінності такого платника податків, що знаходяться в банку, та зобов'язання такого платника податків виконати законні вимоги податкового керуючого, передбачені цим кодексом. Інакше кажучи, за допомогою зазначеного механізму реалізується захист прав особи, на яку покладено обов'язок щодо здійснення податкового контролю.

Література

1. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 04.12.1990 № 1029-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 6. – Ст. 37.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
3. Ногина О. А. Налоговый контроль: вопросы теории / О. А. Ногина. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 160 с.

Олійник

ПРАГМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Чинна система загальнодержавного соціального страхування на сьогоднішній день є досить недосконалою, характеризується громіздкістю законодавчих актів, постійною зміною

відрахувань у державні фонди соціального страхування, частою зміною форм звітних документів та порядку їх заповнення

Розрахунки з оплати праці та за обов'язковим страхуванням є окремим об'єктом бухгалтерського та податкового обліку підприємств. Від існуючого порядку стягнення зборів значним чином залежать витрати часу бухгалтерської служби. З іншого боку, рівень оподаткування зборами впливає на зайнятість, обсяги тіньових розрахунків з оплати праці, її фактичний рівень.

Одним із напрямків вдосконалення системи загальнодержавного обов'язкового соціального страхування в Україні стало прийняття Верховною Радою України Закону «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI (Закон «Про ЄСВ»). Очевидно, що даний закон вніс багато нововведень щодо порядку обчислення, методики нарахування та документального обліку розрахунків підприємств із соціальними фондами.

Отже, основним завданням є визначення позитивних і негативних наслідків запровадження єдиного соціального внеску.

Питанням оптимізації механізмів сплати зборів на обов'язкове державне і пенсійне страхування присвячені праці В.П. Завгороднього, В.Я. Савченко, М.Я. Дем'яненка, Ф.Ф. Бутинця та ін. Проте і в монографіях і в періодичних виданнях питання розрахунків з оплати праці і соціальних виплат, як правило, розглядаються окремо. Разом з тим, практика вимагає комплексного підходу до вирішення проблеми удосконалення механізмів сплати ЄСВ в сучасних умовах господарювання. [3]

Єдиний соціальний внесок - консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування[1].

Розмір єдиного внеску для кожної категорії платників та пропорції його розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування встановлюються з урахуванням того, що вони повинні забезпечувати застрахованим особам страхові виплати і соціальні послуги, передбачені законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування; фінансування заходів, спрямованих на профілактику страхових випадків; створення резерву коштів для забезпечення страхових виплат та надання соціальних послуг застрахованим особам; покриття адміністративних витрат із забезпечення функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Проаналізувавши Закон «Про ЄСВ» можна визначити позитивні та негативні сторони його введення.

Позитивні наслідки від запровадження ЄСВ: зникла потреба реєстрації в декількох фондах соціального страхування, скоротився час бухгалтера на проведення утримань та нарахувань на заробітну плату, зменшилась кількість звітних форм з оплати праці, скоротився час та витрати на перерахунок ЄСВ, формування єдиної бази дозволяє швидко виявляти неплательників та порушників, загальні правила стягнення внеску та єдина форма звітності підвищує ефективність роботи.

Негативні наслідки від запровадження ЄСВ: збільшилися випадки несвоєчасної виплати лікарняних та допомоги по безробіттю, ЄСВ необхідно сплачувати на різні рахунки залежно від ставок та видів платежів, зріс ризик сплати ЄСВ не на той рахунок, збільшилось соціальне навантаження на фізичних осіб – підприємців, адже вони крім сплати єдиного податку мають тепер додатково сплачувати ЄСВ, збільшення об'єму роботи та відповідальності за контроль сплати ЄСВ.

Введення єдиного соціального внеску значно полегшує роботу підприємцям у частині адміністрування нарахування та сплати внесків на пенсійне та соціальне страхування. Проте, якщо звернути увагу на ставки, які встановлюються, наприклад, для підприємств у спрощеній системі оподаткування, то знову збільшується сума, яку підприємець повинен

сплачувати щомісяця. На думку колективу авторів, які розробляли Закон України «ЄСВ», в перспективі ЄСВ дасть змогу скоротити адміністративні видатки, зекономити бухгалтерів на подачу звітності, зменшити кількість контролерів і сприятиме розвитку підприємництва.

Література

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI, від 08.07.2010р.
2. Новосельська Л.І., Олійник М.П. «Напрями вдосконалення системи загальнообов'язкового соціального страхування» [Текст] / Науковий вісник 2006, вип. 1. Національний лісотехнічний університет України.
3. Ражник Г.Д. «Запровадження єдиного соціального внеску через податковий механізм» [Текст] / Таврійський державний агротехнологічний університет

Ониш

МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Особливістю сучасного етапу економічного розвитку є швидке зростання міжнародних економічних контактів, подальший розвиток світового розподілу поглиблення економічної взаємозалежності держав, що обумовлено, насамперед, зростанням виробничих сил та науково – технічним прогресом. Кінцевим результатом процесу повинно стати вільне переміщення товарів, послуг, предметів інтелектуальної власності, капіталів, робочої сили через території різних держав та поступове зникнення торговельних бар'єрів між ними. У цю систему поступово інтегрується і українська економіка.

Кожна держава намагається контролювати процеси переміщення товарів через кордони з метою захисту економічних інтересів та забезпечення національної безпеки. Для забезпечення ефективного контролю необхідна наявність конкретного механізму здійснення, що включає об'єкти та суб'єкти цього регулювання та певні правові норми регулюють відносини у цій сфері. Під суб'єктом контролю розуміють відповідні інституції держави, а об'єктом виступають правові відносини, що виникають у зв'язку з переміщенням через митний кордон товарів та інших предметів, а регулювання здійснюється на основі нормативно – правових актів.

Митна політика країни виконує функцію забезпечення ефективного митного контролю та митного оформлення товарів і інших предметів. Разом з тим, вона у своїй сутності містить багато складових. Відтак, митну політику можна окреслити як сукупність прийомів та заходів, що використовує держава для організації митної справи, впливу на зовнішню торгівлю з метою забезпечення національної безпеки та економічних інтересів. На нашу думку, митна політика - це система принципів та заходів, реалізації діяльності держави через свої інститути, у сфері забезпечення економічних інтересів та безпеки, а також організації контролю за її виконанням, шляхом здійснення митного контролю та митного оформлення.

Щодо визначення суті митного оформлення, то існує багато думок. Так, відомий український економіст І.О. Іващук під поняттям “митне оформлення” слід розуміти сукупність організаційних та технічних заходів, що пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Відомий український економіст В.П. Мартинюк вважає, що митне оформлення – це виконання митним органом (процедур), які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю то

транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, і мають юридичне значення для подальшого використання цих товарів і транспортних засобів. Згідно наукового вчення В.П.Науменка, П.В.Пашка, В.А. Русскова визначенням поняття митного оформлення товарів та транспортних засобів є вимога, виконання якої обов'язкове для реалізації права всіх фізичних та юридичних осіб на ввезення в Україну або (та) вивезення з України товарів, транспортних засобів та особистих речей.

Усі товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному оформленню, за виключенням окремих випадків, наприклад, судно закордонного плавання, яке заходить у відкритий для міжнародних водних перевезень порт для поповнення запасів води, палива, продовольства, проведення термінових ремонтних робіт на строк до двох діб, митному оформленню не підлягає, але перебуває під митним контролем до його відправлення, але товари, які завантажуються на це судно, підлягають митному оформленню на загальних підставах.

Метою здійснення митного оформлення є:

1) забезпечення митного контролю, який здійснюється для дотримання державними органами, підприємствами та їх службовими особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів;

2) застосування засобів державного регулювання переміщенням через митний кордон України товарів та інших предметів, основною метою яких є стягнення до бюджету податків при переміщенні товарів через митний кордон України, а також захист національного ринку від неякісних імпортованих товарів і забезпечення підтримки національного виробника шляхом надання йому можливості конкурувати з іноземними суб'єктами підприємницької діяльності. На нашу думку, під митним оформленням слід розуміти сукупність організаційних та технічних заходів, що пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Остап'юк Іванна

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА МИТНИХ ПОСЛУГ

З переходом до ринкової економіки в Україні намітились тенденції до розширення сфери діяльності фізичних і юридичних осіб, які займаються взагалі підприємництвом та безпосередньо професійним посередництвом у різних сферах.

Перебуваючи у постійних економіко-правових відносинах з органами державної влади, підприємець фактично виступає перед державою в ролі виразника загальносуспільних інтересів. Адже, коли виникають або поглиблюються розбіжності між інтересами суспільства й держави, це відразу ж, іноді фатально, позначається на успіху його справи та, певна річ, особистому житті. Держава також відіграє важливу роль у запобіганні негативним наслідкам діяльності монопольних організацій, захисті найважливіших сфер життя, внутрішнього ринку та національних інтересів. Вирішуючи зазначені проблеми, держава не протистоїть розвитку ринкових відносин, а навпаки, за допомогою наявних можливостей стимулює їх ефективне функціонування. Практика останніх років довела, що втрата належного управління суспільством, а також надмірне втручання держави в зазначені процеси тягнуть за собою негативні, іноколи незворотні наслідки.

Питання належного забезпечення прав і свобод людини у сфері публічної влади взагалі та у сфері митної справи, зокрема, їх ефективний захист у разі порушення і досі залишаються актуальними, незважаючи на те, що з часу започаткування робіт у сфері адміністративного реформування минуло понад десять років.

Однак нині залишається ще багато дискусійних та практично невирішених питань, що стосуються окремих аспектів митного посередництва та змісту управлінських послуг у митній сфері. У чинному законодавстві відсутні дефініції як митних послуг, так і управлінських послуг у цій сфері. З'ясуємо етимологію слова «послуги». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови наведено такі значення слова «послуга»: дія, винок, що дає користь,

допомогу; діяльність підприємств, організацій та окремих осіб, виконувана для задоволення потреб, обслуговування.

Останнім часом у науковій юридичній літературі значна увага приділяється управлінським послугам. Цьому питанню нині присвячений ряд праць. Як зазначає Колиушко, В. Тимошук управлінськими послугами є діяльність уповноважених органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (уповноважених діяльність суб'єктів), спрямована на забезпечення передбачених законом прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, які проявили ініціативу для їх реалізації.

На думку С. А. Степанюка, управлінські послуги з боку держави розуміються як можливість громадян та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при здійсненні прав, свобод та законних інтересів. І. Бондаренко підкреслює, що за своєю суттю управлінська послуга - це виконання державою юридичних обов'язків перед фізичними та юридичними особами. Управлінські послуги необхідно розуміти як «послуги з боку виконавчої влади», - стверджує Л. Давиденко.

Не менш важливим є чітке визначення такого поняття, як митні послуги. Пропонується таке визначення: «Митні послуги - це передбачена законом діяльність митних спеціалізованих установ та організацій, а також суб'єктів підприємництва, що здійснює ініціативи фізичних та юридичних осіб і спрямована вона на реалізацію прав, свобод та законних інтересів у галузі митної служби». Зауважимо: під митними послугами розуміються послуги митних органів, так і послуги з професійного митного посередництва підприємницька діяльність митних брокерів та митних перевізників.

Дане питання вимагає, безумовно, більш ретельного дослідження. В МК України взагалі про послуги у митній сфері йдеться у розділі 7 «Підприємницька діяльність та надання послуг з декларування товарів і транспортних засобів та перевезення товарів і перевезення товарів у відповідні митні режими; тарифного та нетарифного контролю».

Щодо послуг безпосередньо з боку митних органів України, то мова про них йде у Постанові Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2002 року № 1952 Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися митними органами та у ст. 32 МК України. Відповідно до даної Постанови митні органи надають на платній основі консультаційні послуги з розміщення товарів у відповідні митні режими; тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в частині митного оформлення товарів (робіт, послуг), дослідження (аналізу, експертизи) проб і зразків товарів у митних лабораторіях; класифікації товарів згідно з УКТЗЕД; належності товарів до контрольних списків (наркотики, озоноруйнівні речовини, товари подвійного використання тощо); митного законодавства та застосування; а також консультують митних брокерів і митних перевізників з питань посередницької діяльності.

Отже, відповідно до чинного законодавства послуги митних органів з консультаційного характеру здійснюються на платній основі. Для порівняння: у ст. 25 Митного кодексу Російської Федерації та Митного кодексу Республіки Казахстан мова йде виключно про безоплатне консультування в сфері митної справи.

Останнє

АНАЛІЗ МОБІЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2011р.

Згідно з нормами Податкового кодексу в Україні справляються 18 загальнодержавних та 5 місцевих податків і зборів.

Структуру доходів до державного бюджету України формують: податкові надходи 89.7% (податок на прибуток підприємств 21,7%, податок на додану вартість 49%, акцизний податок 12,7%, ввізне мито 4%) та 14.8% неподаткових надходжень [1, ст.9].

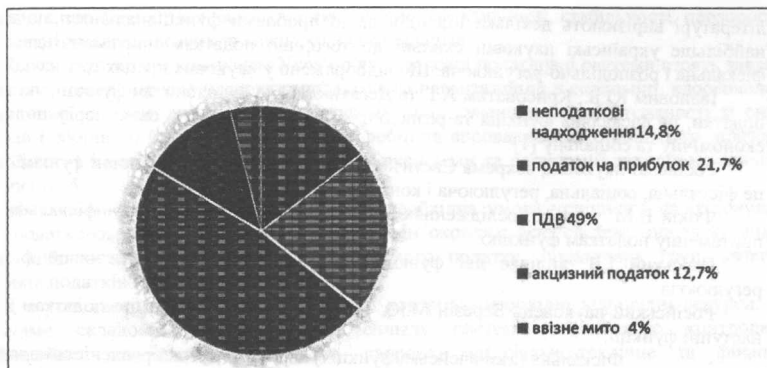

Рис. 1. Структура надходжень до державного бюджету у 2011 році

До державного бюджету станом на 2011 р надійшло 284224,8 млн. грн., що на 68948 млн.грн або на 32% більше у порівнянні з відповідним періодом минулого року(без врахування у 2010 році погашення заборгованості минулих років з відшкодування ПДВ за рахунок випуску ОВДП по спеціальному фонду держбюджету в обсязі 16,4 млрд. грн. проти минулого року надходження зросли на 22,7 відсотка, або на 52505,3 млн. гривень).

Податкових надходжень 238827 млн. грн., які складають 84,2% надходжень до бюджету, що на 89297,9 млн. грн., або на 59,7 відсотка більше від надходжень за січень-листопад 2010 року, у тому числі:

- податок на прибуток підприємств – 51975 млн. грн., що становить 21,7% від всіх податкових надходжень.
- податок на додану вартість – 117152 млн. грн., що становить 49 відсотків від всіх податкових надходжень.
- акцизний податок – 304249 млн. грн., що являє 12,7% всіх податкових надходжень.
- ввізне мито – 9443 млн. грн., що становить 4 % від всіх податкових надходжень.

Неподаткові надходження – 42102 млн. грн., які складають 14,8% надходжень до державного бюджету.

Інші надходження – 1%.

Загальна сума доходів зведеного бюджету України за січень-листопад 2011 року становила 359221,7 млн. грн., що на 77260 млн. грн., або на 27,4 відсотка більше за аналогічний період 2010 року (без врахування у 2010 році погашення заборгованості минулих років з відшкодування ПДВ за рахунок випуску ОВДП по спеціальному фонду держбюджету в обсязі 16,4 млрд. грн., проти минулого року надходження зросли на 20,4 відсотка або на 60817,3 млн. гривень).

Список використаних джерел.

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.
2. http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=319634&cat_id=77440

Островка Іван

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФУНКЦІЙ ПОДАТКУ

Процеси оподаткування у ринковій економіці відіграють важливу роль у забезпеченні якісних відносин між громадянами та державою з приводу перерозподілу частини національного багатства, частини валового внутрішнього продукту. Якраз якісне розуміння суті податків, його основних елементів, наділення категорії «податки» певними функціями є важливим при формуванні економіки європейського типу. У вітчизняній економічній

літературі вирізняють декілька підходів щодо проблеми функціональності податків. Найбільше українські науковці схильні до того, що податкам притаманні дві функції: фіскальна і розподільчо-регулююча. Що відображено у наукових працях цих науковців.

Івановим Ю.Б., Крисоватим А.І. та Десятнюк О.М. виділено дві функції, які виконують податки, це фіскальна функція та розподільчо-регулююча, яка у свою чергу поділяється на економічну та соціальну [1].

Російські науковці, зокрема Євстігнєєв Е.М. виділяє чотири головні функції податків: це фіскальна, соціальна, регулююча і контрольна.

Фокін В.М. у своїх дослідженнях виділяє тільки одну функцію – фіскальну, яку притаманну податкам функцію.

Горський І.В. виділяє дві функції, які притаманні податкам – це фіскальна та регулююча.

Російський науковець Березін М.Ю. приходиться до висновку, що податкам притаманні наступні функції:

- Фіскальна (казначейська функція) характеризує направленість податку на виконання функції.
- Обтяжуюча функція, яка вказує на кількісну сторону податку і відповідає на питання: який податок за величиною, наскільки в абсолютному і відносному вираженні обтяжуючий для податкоплатника.

- Аналітична функція податків дозволяє зробити відповідні висновки про характерні властивості макроекономічного розвитку країни у ситуації, яка склалася за певних соціально-економічних умов.

Як бачимо російським науковцем виділено три функції податків, які здатні охарактеризувати таку складну категорію як «податок». Обтяжуюча функція, на думку Березина повніше і якісніше характеризує податок, а ніж регулююча функція. Регулювання як функція податків проявляється завдяки податковим пільгам, податковим санкціям, податковим канікулам, спрощених технологій оподаткування, які надаються на певний період часу і тому втрачають можливість регулювати певні процеси. Тому приходиться до висновку, що регулююча функція податку проявляється тільки за певних умов і пізніше перероджується в обтяжуючу, яка повніше відображає суть податків.

Також, ми погоджуємося із автором, щодо визначення фіскальної функції податку як казначейської, адже саме ця функція відображає рух коштів та їх надходження. В Україні у Російській федерації всі податки надходять на єдиний казначейський рахунок, тому випадку більш зрозумілою є саме визначення даної функції як казначейської фіскальної.

Щодо аналітичної функції то в даний момент видається нелогічним виокремлювати як окрему функцію притаманну саме податкам, адже ця функція відображає несутність податків як окремої категорії, але і податкового механізму загалом (діяльність податкової служби, недосконалістю законодавства та ін.).

Отже, проаналізувавши різні напрями у визначенні функцій податків, ми приходимо до висновку, що податкам у найбільшій мірі притаманні дві функції: зокрема це казначейська (фіскальна) функція і обтяжуюча функція. На наш погляд, саме ці функції у повній мірі відображають суть податку, виокремлюють його основні риси, які притаманні тільки фінансовій категорії.

Остроп

ПАРАМЕТРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Податкова система України володіє значними ресурсними потужностями, дозволяють їй забезпечувати податкові надходження до бюджету. Важливе місце серед цих ресурсів належить оптимізації податкового контролю. Адже податковий контроль в Україні є невід'ємною частиною фінансового контролю, а також однією з найважливіших

управління, що формується на засадах економічної ефективності, стабільності, прозорості та наближенні до європейських та міжнародних стандартів.

Перед податковим контролем України як складової податкової системи стоять завдання подолання нерівномірного розподілу податкового навантаження в економіці, вдосконалення неефективної на сьогодні системи податкових пільг, зменшення заборгованості зі сплати податків і зборів до бюджету, сприяння розробці та впровадженню стабільного, прозорого законодавства з метою детінізації української економіки та легалізації доходів юридичних і фізичних осіб.

Ефективний податковий контроль – це необхідна умова успішного функціонування самої податкової системи в цілому, оскільки він охоплює всю систему оподаткування, а також здійснюється у розрізі кожного окремого податку, податкових груп, категорій платників податків і територій.

Для успішного проведення податкового контролю необхідні відповідні ресурси. Так, основними складовими ресурсного потенціалу системи податкового контролю є інформаційне, документальне, правове, кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

Основним видом ресурсів, який необхідний для здійснення ефективного податкового контролю органами ДПС є інформаційне забезпечення. В даному випадку варто згадати відомий вислів Уїнстона Черчілля про те, що хто володіє інформацією, той володіє світом.

Практика діяльності ДПС підтверджує пріоритетне значення системи інформаційного забезпечення як ланки, яка зумовлює ефективність роботи всієї податкової системи та податкового контролю зокрема. Інформаційне забезпечення – це комплекс організаційних, правових, технічних, технологічних заходів, засобів і методів, які забезпечують процес управління і функціонування системи ДПС, зв'язок її елементів шляхом оптимальної здійсненні інформаційних масивів баз даних [1.17].

Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку податкового контролю органів ДПС у всіх напрямках службової діяльності, надаючи багатоцілнову, статистичну, аналітичну та довідкову інформацію. Одночасно зі збільшенням кількості платників податків та обов'язкових платежів до бюджету надзвичайно збільшився потік інформації, який надходить на адресу податківців, зростає кількість документів, що потребують негайного реагування, обсяг інформації давно перейшов межу, коли прості засоби обробки інформації дозволяли оперативну та доброякісно її обробити. Це можна здійснити лише за умови ефективного функціонування інформаційних систем ДПС.

Фундаментальною основою інформатизації ДПС є створення високоорганізованого інформаційного середовища, яке повинно охоплювати в межах усієї податкової служби інформаційне, телекомунікаційне, комп'ютерне, програмне забезпечення, інформаційні технології, мережі персональних електронно-обчислювальних машин, бази даних і знань. Даний інформаційний простір має також забезпечувати можливість створення і використання ефективного системно-аналітичного апарату, що дозволить на необхідному рівні інформаційного обслуговування вести повсякденну контролюючу роботу, здійснювати системний аналіз стану та перспектив діяльності ДПС України у цілому і приймати науково-обґрунтовані рішення щодо реалізації податкового контролю.

Значну проблему у діяльності ДПС України та інших органів влади створює подолання інформаційного дефіциту щодо відстежування господарської діяльності безперервно зростаючої чисельності суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

На сьогодні обмін електронною інформацією реалізований лише у вигляді розробленого порядку обміну інформацією з банками, відповідно до якого інформація поступає в електронному вигляді засобами електронної пошти, а також електронного обміну інформацією з митною службою. Обмін з іншими відомствами налагоджений лише у паперовому вигляді, поштою або в електронному вигляді (на дискетах). Такий обмін, як правило, є неефективним і не дозволяє використовувати оперативні методи щодо

відвернення порушень податкового законодавства, а також не має надійних механізмів захисту інформації.

Враховуючи зазначене, одним із пріоритетних напрямів удосконалення контролю є створення єдиної інтегрованої інформаційної системи ДПС, яка складає комплекс функціональних, управлінських та інфраструктурних підсистем, що забезпечить надійне її застосування [2,137]. Це дозволить забезпечити:

- використання єдиної бази документів усіма підсистемами й реалізацію безперервного документообігу; повну автоматичну регламентацію дій користувачів; планування і контроль за їх виконанням;
- можливість системного управління, централізованого контролю діяльності користувачів системи, розподіл і нормування навантажень, а також централізоване супроводу системи (оновлення математичного забезпечення, технічного оснащення тощо);
- можливість оптимізації взаємодії між обласними та районними органами ДПС.

Література

1. Василюк О.Д. Податкова система України: навч. посібник.- К.: Поліграфніга, 2001.
2. Воронкова О.М. Контрольна й аналітична робота податкової служби України. – 2001. – №8. – С.135-141.

Пазичук

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК

Одним із основних завдань проведення податкової реформи в Україні є досягнення стабільності правових норм, поступове зниження податкового навантаження й збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Виконання цього завдання можливе лише за умови чіткого дотримання податкової дисципліни. Ефективна податкова система контролю є однією із важливих гарантій виконання платниками податкових зобов'язань.

Реформування економіки держави, зміцнення ринкових основ господарства зажадали від податкових органів пошуку нових підходів до податкового контролю. Необхідність посилення ролі податкового контролю неодноразово підкреслюють нормативних документах Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Президента України. Пріоритетних заходів підвищення дієвості податкової системи звертається увага на стабілізацію й розвиток діючих методик організації та проведення податкового контролю, координацію роботи податкових органів з адміністрування податків.

В сучасних умовах функціонування податкової системи України пріоритетним способом здійснення податкової контролю є податкові перевірки. Реалізуючи комплекс камеральних, документальних та фактичних перевірок, органи податкової служби забезпечують мобілізацію податкових платежів до бюджетів усіх рівнів та сприяють розширенню бази оподаткування.

Разом з тим в організації податкових перевірок, методиках їх здійснення, внутрішній координації проводяться мають місце істотні недоліки. Незважаючи на те, що в умовах ризикоорієнтованих технологій виїзними перевірками охоплюється незначна кількість платників, продовжують мати місце факти проведення малорезультативних перевірок, не в повній мірі використовуються можливості сучасних інформаційних технологій в частині здійснення цілеспрямованого та випадкового вибіркового об'єктів для перевірок, не налагоджено тісного ділового співробітництва із податковими службами держав-сусідів.

З метою подальшого удосконалення податкових перевірок, підвищення їх ефективності вважаємо за необхідне:

1. Удосконалювати законодавчу та нормативну базу податкового контролю, прийняття змін і доповнень до чинних правил оподаткування та процедур контролю, у

чергу Податкового кодексу з врахуванням набутого досвіду їх застосування у практичній діяльності контролюючих органів (адміністраторів податків і зборів).

2. Удосконалювати форми і методи організації і проведення податкових перевірок, змістивши акценти в організації контрольно-перевірочної роботи в сторону камерального контролю, що дозволить оперативно виявляти можливі відхилення в оподаткуванні при значно менших ресурсах на проведення контрольних заходів. Організацію камерального контролю як основного інструменту податкового адміністрування, доцільно орієнтувати не тільки на оцінку дотримання податкового законодавства, але й на виявлення ризиків можливих порушень, про які сигналізують про відхилення податкових зобов'язань конкретного платника податків від середньостатистичних показників, невідповідність рівня сплачуваних податків і характеру діяльності економічного суб'єкта, порушення методики і правил формування фінансової та податкової звітності.

3. Активніше упроваджувати мотиваційні механізми в оцінці діяльності контрольного персоналу, забезпечити тисну ув'язку оплати їх праці із досягнутими результатами.

4. Добитися тісної взаємодії різноманітних державних контролюючих інстанцій в процесі здійснення податкового контролю в державі, переглянути діючий порядок взаємодії контролюючих органів, передбачивши відповідальність їх керівників за відхилення від узгоджених планів-графіків перевірок та здійснення неогоджених контрольних заходів.

5. Поліпшити матеріально - технічне та кадрове забезпечення податкових органів, посилення інформаційно-роз'яснювальну роботу з платниками податків, спрямовану на підвищення податкової культури платників податків.

Вищеприведені напрями модернізації податкового контролю дозволять підвищити його ефективність та сприятимуть регулярному наповненню централізованих державних фондів та бюджетів місцевого самоврядування за рахунок податків, зборів та неподаткових платежів, що адмініструються органами податкової служби.

Паламарчук Микола

ТАРИФНІ МЕТОДИ У РЕГУЛЮВАННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Тарифні методи є найбільш традиційними і загальноприйнятими засобами регулювання зовнішньої торгівлі. Вони розглядаються як один з основних інструментів захисту національного ринку, і саме на їх зниження спрямовані багатосторонні переговори щодо лібералізації торгівлі, в тому числі і в рамках ГАТТ/СОТ. Тарифні методи як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності відіграють провідну роль у державі, оскільки виконують важливі для держави функції – фіскальну, стимулюючу, захисну (протекціоністську). На сьогодні в світі фіскальний пріоритет тарифних методів змінюється акцентом на регулюючу і захисну функції, тому захист внутрішнього ринку і економічних інтересів вітчизняних товаровиробників можна здійснювати через підвищення рівня митного захисту.

На сьогодні, існуючі суперечності між необхідністю формування доходів держави і потребами економічного розвитку є наслідком того, що в Україні поки що не розроблена наукова концепція тарифного захисту національного товаровиробника в напрямку системності застосування митних платежів, обґрунтованості визначення величини ставок мита та рівня їх диференціації тощо.

Враховуючи специфіку економічної і митної політики України, а також тенденцію до збільшення залежності від імпорту товарів, головним напрямом забезпечення економічної безпеки повинно бути активне використання такого інструмента митно-тарифного регулювання імпорту товарів як митний тариф – систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України [1].

Універсальних принципів побудови митного тарифу не існує, оскільки завжди перед ним ставляться можуть бути суперечливим, як і інтереси учасників процесу встановлення тарифу. Структура митних тарифів у багатьох країнах забезпечує захист насамперед вітчизняних виробників готової продукції, не перешкоджаючи при цьому ввезенню сировини, напівфабрикатів та комплектуючих. При цьому для захисту вітчизняних товаровиробників готової продукції і стимулювання ввезення сировини і напівфабрикатів використовуються деталізована диференціація ставок мита залежно від товарних груп конкретних виробів з врахуванням потреби в імпорті, рівні національних і світових цін. Це дає змогу застосовувати принцип тарифної ескалації – підвищення рівня захисту в міру зростання ступеня їх обробки [1, с. 127]. Чи це означає, що в практиці це виражається в установленні найбільш низьких ставок мита на сировинні та напівфабрикатні товари, а тим вищий ступінь захисту виробників готової продукції від зовнішньої конкуренції – на більш високих – на продукцію на подальших етапах виробництва.

Для узагальненої оцінки рівня тарифних бар'єрів в країні також використовують показники середньоарифметичної та середньозваженої ставок мита. Середньоарифметична ставка мита обчислюється як середнє арифметичне усіх ставок в митному тарифі і виступає деякий формальний рівень тарифних бар'єрів для імпорту. Середньозважена ставка мита базується на обсягах реально сплаченого ввізного мита в розрахунку щодо структури імпорту. Саме середньозважена ставка митного тарифу показує фактичний рівень захищеності внутрішнього ринку від іноземних товарів, адже якщо в країні в митному тарифі на товари, які не імпортуються встановлені нульові ставки, то це покаже низький рівень захищеності середньоарифметичної ставки митного тарифу, навпаки, по реально ввезених товарах мита можуть бути досить високим, що зафіксує показник середньозваженої ставки мита. Тобто середньозважена ставка імпортного мита більшою мірою відображає середньоарифметична відображає рівень митно-тарифного захисту.

Науково і економічно обгрунтовані ставки ввізного мита повинні сприяти підтримці конкурентних позицій держави на міжнародному ринку та визначатися не на користь держави, а рівнем доданої вартості в конкретній галузі економіки, що захищається. Встановлення мита повинно сприяти перерозподілу доданої вартості від іноземних товаровиробників до національних, що можливо лише при розвитку вітчизняного виробництва, реалізації принципу тарифної ескалації та заохоченню високотехнологічного обладнання. Тобто загальний рівень тарифного захисту кожної галузі визначається додатково забезпеченою величиною доданої вартості. Крім того, мито повинне вирішувати завдання захисту від несприятливого впливу іноземної конкуренції та одночасно забезпечувати позитивний вплив іноземної конкуренції щодо стимулювання збільшення якості товарів національних товаровиробників, зниження рівня витрат на виробництво та використання прогресивних технологій і сучасних матеріалів.

Беручи до уваги вимоги СОТ, загальносвітової тенденції щодо застосування методів для регулювання зовнішньоекономічної діяльності та захисту національних економічних інтересів держави, необхідно насамперед на науковій основі розробити митний тариф, який би відповідав міжнародним вимогам та створити умови для підвищення ефективності його функціонування, через запровадження певного механізму визначення оптимальних ставок митного тарифу та розробку методичних основ обгрунтованого розрахунку ставок ввізного мита у ньому на основі принципів диференціації та ескалації тарифу.

Література

1. Про митний тариф України: Закон України № 2371-III від 05.04.2001 р. (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 1 жовтня 2010 р. [Електронний ресурс]. Доступу з <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.721.0>
2. Гребельник О.П. Митна справа: 3-тє видан. перероб. і допов.: Підручник – навчальна література, 2010 – 472 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ СЛУЖБ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

В силу різних обставин економічного розвитку нашої держави, а також внаслідок світової фінансової та внутрішньої політичної криз, які не оминули Україну, бюджетне забезпечення Державної митної служби України не завжди відповідає її поточним потребам і не може позитивно впливати на діяльність служби. Дослідження зарубіжної практики забезпечення митних органів є важливим, оскільки дозволить оцінити, порівняти необхідний і фактичний розмір витрат на утримання митних органів, дасть можливість оцінити ефективність роботи, а також виробити рекомендації щодо можливих шляхів покращення фінансування ДМСУ.

Проблемами фінансового забезпечення діяльності державних установ і організацій, в тому числі митних органів, активно займалися відомі вітчизняні та зарубіжні науковці, економісти, зокрема В.А. Аргунов, І.А. Андрєєв, О.Ю. Бакаєва, А.М. Белов, В.В. Бичков, С.Л. Гончар, Л.В. Деркач, А.А. Дубініна, В.І. Дудчак, О.Б. Єгоров, Ф.Л. Жорін, В.В. Макрусєв, П.В. Пашко, С.В. Сорокіна, Н.І. Сушко, О.О. Чечуліна. Водночас слід відмітити деякі прогалини у вивченні міжнародного досвіду функціонування митних служб в системі інститутів державного управління.

Монополія зовнішньої торгівлі, що існувала в СРСР, зумовила специфіку функціонування митних органів. Така особливість знайшла своє віддзеркалення у радянській науковій літературі та спричинила одностороннє сприйняття митних органів як таких, що здійснюють виключно контрольні функції на державному кордоні. Лише в останнє десятиліття концепція функціонування митних органів суттєво змінилася. В країнах з ринковою економікою роль митних органів в регулюванні зовнішньої торгівлі спочатку була іншою. Саме тому зарубіжні дослідники митного права відрізнялись комплексним підходом до аналізу завдань і функцій цих державних інститутів. Французькі дослідники М. Шмідлін і Ж. Дюкрок справедливо відзначали, що «безпосередній контакт з митницею при виїзді за кордон не дає повного уявлення про реальну діяльність цієї установи. Якщо оцінювати роботу митниці тільки з цієї точки зору, то можна скласти собі помилкову та далеко невтішну про неї думку».

Основною функціональною спрямованістю митних органів в зарубіжних країнах вважається їх фінансова (фіскальна) діяльність. У більшості країн митна служба традиційно підпорядкована міністерству фінансів, причому в деяких країнах митні управління об'єднані з податковими службами в питаннях адміністрування акцизів та інших непрямих податків (Франція, Великобританія, ФРН, Фінляндія та ін.). У розвинених країнах при сформованій інфраструктурі на розвиток митної служби витрачається від 1% до 1,5% бюджетних коштів. Дещо відрізняється механізм фінансування митних органів у деяких країнах Європи. Так, у Франції для вирішення питань фінансування митних органів створені регіональні казначейства, очолювані головним скарбником, що займається всіма фінансовими потоками митної служби цього регіону.

Акцентуючи увагу на особливостях фінансування митних органів в Росії, слід зазначити, що митна служба перебуває на стадії розвитку та забезпечується в обсязі 0,7-0,8% бюджетних асигнувань. Фінансування російських митних органів здійснюється за рахунок коштів федерального бюджету, що спрямовуються на утримання федеральних органів виконавчої влади Російської Федерації. Ще однією особливістю фінансування митних органів у Російській Федерації є те, що закон про Федеральний бюджет затверджується не на один рік, як в Україні, а на 3 роки. Показники останніх двох затверджуються як планові з можливістю коригування у разі зміни економічної кон'юнктури. Це свідчить про практичне використання середньострокового планування при фінансуванні всієї фінансової системи Російської Федерації, в тому числі і митних органів, що може бути добрим прикладом для

впровадження середньо- і довгострокового планування кошторису доходів і витрат на практиці роботи митних органів України.

Існує значний міжнародний досвід функціонування систем багаторічного бюджетного планування. Країни ОЕСР дедалі ширше застосовують той чи інший різновид цієї системи при визначенні своєї фінансової політики. У 1995 р. приблизно половина країн-членів використовували різні варіанти бюджетного планування на багаторічній основі. До них належать Австралія, Австрія, Канада, Данія, Фінляндія, Німеччина, Нідерланди, Велика Британія і, з недавнього часу, Угорщина і Російська Федерація. Загалом, такі системи виконують завдання щодо посилення фінансової дисципліни.

Таким чином, відлагоджена система фінансування митної служби є доволі важливою, адже вирішуються такі завдання як розвиток матеріально-технічної та соціально-психологічної бази, митної інфраструктури, професійної підготовки посадових осіб і співробітників митних органів. Цікавим для України є досвід фінансування митних органів Російської Федерації та деяких європейських держав в частині використання середньострокового планування розміру витрат на утримання митних органів та його законодавчого врегулювання.

Петрик

ОСНОВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Реформування системи оподаткування і поступове наближення податкової політики до вимог Європейського Союзу (ЄС) обумовлюються проголошеною європейською стратегічною спрямованістю України на трансформацію національної економічної політики і зокрема податкової політики як важливого її компонента. Мета полягає у підвищенні конкурентоспроможності економіки, активізації інноваційно-інвестиційної складової розвитку із позитивним впливом на структурні процеси у реальному секторі, що забезпечує динамічне економічне зростання із одночасним підвищенням якості життя суспільства.

У контексті євроінтеграції для будь-якої країни-кандидата важливу роль відіграє гармонізація непрямого оподаткування, а перспективи входження України в ЄС на рівноправного стратегічного партнера передбачають застосування нових підходів у податковій практиці. З іншої сторони, ступінь наукової обґрунтованості системи митних податків, її практичного застосування і відповідність сучасним європейським вимогам значною мірою визначають політичні, економічні та соціальні відносини у суспільстві.

Загальні економіко-правові підстави гармонізації оподаткування визначені Договором про ЄС [1]. Зокрема, у сфері непрямого оподаткування даний процес реалізується шляхом прийняття Радою ЄС директив щодо гармонізації непрямих податків та наступного приведення у відповідність до них національних законодавств держав-членів ЄС і кандидатів. У сучасних умовах функціонування європейського економічного простору структура непрямого оподаткування у державах-членах ЄС характеризується високим ступенем гармонізації. Так, національні податкові системи усіх держав-членів ЄС включають такі податки, як ПДВ і акцизний податок (на алкогольні напої, тютюнові вироби та енергетичну продукцію). Ці податки складають вагоме джерело доходів бюджетів більшості європейських країн. Крім того, такі елементи непрямих податків, як порядок нарахування сплати, податкові пільги, система адміністрування, у деякій мірі також є наближеними. Податкові політики майже усіх країн Європи здійснюють майже ідентичні наслідки податкових реформ у сфері непрямого оподаткування, що, як правило, полягає у зменшенні рівня оподаткування ПДВ і підвищенні ставок акцизів.

У той же час, українські ПДВ і акцизний збір (з 2011 р. – акцизний податок), зазнаючи суттєвих змін, відрізняються від ПДВ і специфічних акцизів на товари і послуги європейських країн як питоמוю вагою в податкових надходженнях, так і механізмом розрахунку, ставками, колом оподатковуваних товарів і послуг, пільгами [2]. Але з погляду перспектив України вважаємо, що процес поступової узгодження

непрямого оподаткування з європейськими вимогами є не тільки об'єктивним, але й економічно необхідним; цей процес є вектором вперед в загальноцивілізаційному розвитку України. До того ж, на думку Л. Демиденко, в першу чергу необхідно гармонізувати ті положення законодавства України, які регулюють стягнення податків, що складають основу податкових надходжень до бюджету, зокрема, ПДВ та акцизу, пояснюючи це тим, що "оскільки відмінності в оподаткуванні не сприяють досягненню стабільного економічного розвитку, а зумовлюють певні конфлікти, то для країн Східної Європи, що зацікавлені в інтеграції, на першому етапі слід вести мову про досягнення єдиних умов оподаткування по основних податках, які стоять на шляху вільного пересування товарів і послуг, капіталу, робочої сили" [3].

Отже враховуючи це, а також безпосереднє сусідство ЄС, при формуванні вітчизняної податкової політики у сфері непрямого оподаткування доцільно зважати на вимоги директив ЄС та інших документів рекомендаційного характеру, що визначають гармонізацію непрямих податків, а вибір Україною напряму інтеграції до ЄС передбачає системну трансформацію податкової політики держави в цілому і переосмислення підходів до формування вітчизняних пріоритетів у сфері непрямого оподаткування зокрема.

Література

1. Договір про Європейський Союз (консолідована версія) [Електронний ресурс]: Договір від 24.12.2002 № 12002М/ТХТ. – Режим доступу: <http://eurodocs.sdfa.gov.ua/>. – 01.01.2011. – Назва з екрану.
2. Федосов В. Гармонізація податків в Європейському Союзі: фіскальна парадигма [Текст] / В. Федосов, Г. Яренко // Ринок цінних паперів України. – 2007. – № 1-2. – С. 9-25.
3. Демиденко Л. М. Інтеграція податкової системи України до європейського економічного простору: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 [Текст] / Демиденко Людмила Миколаївна. – К., 2000. – 19 с.

Палупів Михайло

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Важливим напрямом трансформації у контексті підвищення рівня гармонізації непрямого оподаткування в Україні до європейських стандартів є удосконалення податкової політики у сфері акцизного податку. Відомо, що цим податком оподатковуються товари, які не належать до товарів першої необхідності, і рівень рентабельності виробництва яких є досить високим. Як у ЄС, так і в Україні, найбільш поширеними групами підакцизних товарів є: алкогольні напої, тютюнові вироби, паливо та ін.

Незважаючи на відносно високі бюджетоутворююче значення акцизного податку (у 2009 р. – 2,8 % ВВП, або 7,5 % усіх податків), на сьогодні рівень оподаткування споживання підакцизних товарів в Україні є значно нижчим, ніж у державах-членах ЄС (3,2 % і 9,2 % відповідно). Вважаємо, що причина таких відхилень полягає у недосконалому окремих елементів вітчизняного механізму акцизного податку, а саме наявності деяких проблем та неузгодженостей з нормами ЄС щодо розмірів ставок, визначеності об'єктів оподаткування, порядку адміністрування тощо. Так, в Україні зберігається тенденція до використання платниками акцизного податку різних схем ухилення від його сплати. Наявність таких схем обумовлене не тільки недосконалістю чинного податкового законодавства і недостатністю його узгодженням з європейськими стандартами, а також тим, що органи ДПС неспроможні ефективно здійснювати адміністрування акцизного податку. Значні обсяги незаконного виробництва та обігу спирту етилового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів породжують відтік коштів до "тіньового" сектора економіки, які є втратами для бюджету.

Інша проблема вітчизняного акцизного податку є його поширеність на відповідні високорентабельні і монополні товари. Відповідно до Директиви Ради ЄС 2003/96/ЄС [1] акцизом обладаються не тільки нафтопродукти, а природний газ, вугілля, електроенергія.

При цьому, акцизним податком зазначені види енергетичної продукції оподатковуються, якщо вони використовуються як сировина або в електролітичних металургійних процесах. В Україні жодний із наведених потенційних фіскальних акцизним податком не охоплений. Щодо електроенергії і природного газу, підлягають оподаткуванню, але специфічними зборами, а саме збором у вигляді надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію і збором у вигляді надбавки до діючого тарифу на природний газ. Така ситуація не узгоджується з нормами, а отже потребує негайного вирішення.

Однією з основних відмінностей податкового законодавства у сфері акцизного оподаткування від європейського, є наявність галузевих пільг. Так, в Україні акцизного податку надаються автомобілебудуванню та виноробній промисловості узгоджується із принципами ГАТТ/СОТ та вимогами Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС [2]. Крім того, на відміну від країн ЄС, в основну пільгою зі сплати акцизу є звільнення від оподаткування окремих видів операцій. В країнах ЄС основною ж пільгою залишається застосування знижених ставок, при чому знижені ставки акцизного податку не можуть бути нижчими за стандартної національної ставки акцизу [3].

Незважаючи на значні вади існуючої системи акцизного оподаткування в законодавстві, що його регулює, зазнало й якісних змін. Так, Україна обрала поступове підвищення ставок акцизного податку і мінімального податкового зобов'язання (використанням механізму щорічної індексації), що в цілому сприяє узгодженню політики у цій сфері з практикою ЄС. Однак проблеми залишилися і полягають у несистемному характері визначеності рівня диференціації ставок, ступеня їх щорічного підвищення (наприклад, не усі підакцизні товари охоплені індексацією ставок). Це, з одного боку, значно впливає на виконання акцизом не тільки фіскальної функції, але й обмеження споживання шкідливих для здоров'я людини товарів [44].

Отже, удосконалення механізму адміністрування акцизного податку здійснюватися у напрямках усунення вищевикладених проблем з метою підвищення адаптації акцизного оподаткування в Україні до вимог ЄС.

Література

1. Директива про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування електроенергії та електроенергії [Електронний ресурс]: Директива Ради ЄС від 27.10.2003/96/ЄС. – Режим доступу: <http://eurodocs.sdla.gov.ua/>.
2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європою [Електронний ресурс]: Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом від 14.06.1994. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Соколовська А. М. Система податкових пільг в Україні в контексті європейського досвіду [Текст] / А.М. Соколовська, Т. І. Сфименко, І. О. Луніна та ін. – К.: НДЦ «Інновація» – 320 с.
4. Макаренко В. В. Напрями вдосконалення адміністрування акцизного збору в Україні [Текст] / В. В. Макаренко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 2. – С. 252-256.

Пітух Л.

ВПЛИВ ПДВ НА ПРОЦЕСИ СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

Відповідно до класифікації податків за економічним змістом об'єкта оподаткування податок на додану вартість належить до податків на споживання. Він включається до податку на товари і послуг та через цінові механізми здатний впливати на формування попиту на товари і послуг окремих категорій товарів. А це, за відповідної грошової та структурної політики, призводить до збільшення сукупної пропозиції. Відбувається це передусім за рахунок зниження податкових ставок та впорядкуванню режиму надання пільг з оподаткування.

Отже встановлюючи ту чи іншу ставку ПДВ, чи надаючи окремі види пільг необхідно враховувати не лише фінансові ефекти, а й прогнозувати соціальні наслідки.

Проблематиці регулювання соціально-економічних процесів за допомогою ПДВ присвячені роботи Ю. Б. Іванова, А. І. Крисоватого, І. О. Лютого, В. М. Мельника, А. М. Соколовської, В. М. Федосова, С. І. Юрія та ін., які досить багато уваги приділяють удосконаленню регуляторного потенціалу податку в Україні. Проте із прийняттям Податкового кодексу України і задекларованим зниженням ставки ПДВ, починаючи з 2014 р., дана проблематика набула нової актуальності.

Теза про розширення споживання при зниженні ставки ПДВ базована на законах попиту і пропозиції. Так цілком очевидно, що при зниженні ціни попит збільшується. Однак не є абсолютною істиною те, що при зниженні ставки ПДВ ціни на товари будуть знижені. Теоретично це має відбутися, однак на практиці може створитися ситуація, за якої виробники не знижуватимуть ціну на товари, а збільшать на розмір зниження ставки податку свої прибутки.

В Україні уже спостерігалася ситуація зниження ставки ПДВ із 28% до 20% у 1997 р. практика показала, що збільшення товарообороту у країні відбулося, однак не на відсоток зниження ставки, а на меншу величину [1, 141]. Тому й заплановане зниження ставки може неоднозначно відбитися на сукупному попиті населення.

Оскільки впродовж останніх 14 років ставка ПДВ не змінювалася, то безпосередньо проаналізувати реакцію економіки на зміну ставки неможливо. Однак можна прослідкувати взаємозв'язок між показниками сукупного попиту і відносними показниками надходжень ПДВ. У табл. 1 представлено показники, що характеризують сукупний попит населення у порівнянні з часткою ПДВ у ВВП та податкових надходженнях.

Таблиця 1

Динаміка обороту роздрібної торгівлі та показників фінансової ефективності ПДВ в Україні у 2002 – 2010 рр.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Оборот роздрібної торгівлі, млрд грн.	68,8	87,6	116,3	174,4	237,8	325,1	456,0	444,3	541,5
Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств (% до 1990 р.)	42	50	61	76	95	124	145	115	126
Індекс обсягу реалізованих послуг населенню (у порівнянних цінах; % до попереднього року)	107,3	116,1	124,4	116,4	113,5	115,7	112,8	88,9	103,5
Частка ПДВ у ВВП, %	6,0	4,7	4,8	7,7	9,3	8,2	9,7	9,3	7,9
Частка ПДВ у податкових надходженнях, %	29,7	23,2	26,5	34,5	40,1	36,8	40,5	40,7	36,8

Примітка. Складено автором за даними Державної служби статистики України.

Із представленої таблиці видно, що між аналізованими показниками спостерігається чітка залежність. Із збільшенням роздрібного товарообороту та індексу обсягу реалізованих послуг населенню зростають показники фінансової ефективності ПДВ і навпаки. Зазначені тенденції відбувалися при незмінній ставці податку на додану вартість. Тому можна припустити, що при зниженні ставки ПДВ до 17% як це передбачено Податковим кодексом України сукупний попит населення зросте ще більшою мірою.

Проте, на нашу думку, це може відбутися лише за умови стабільності інфляційних процесів та сталого курсу національної валюти по відношенню до долара США і євро. Крім цього, в період зниження ставки ПДВ необхідний посилений контроль за процесами ціноутворення зі сторони державних органів, а особливо антимонопольного комітету в частині необгрунтованого завищення цін.

Література

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У сучасних економічних умовах розвитку ринкових відносин в Україні важливе місце в системі податкового менеджменту займає податкове регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств та економічних процесів загалом. Воно являє собою комплекс практичних дій щодо розробки загальної структури дохідної частини бюджету держави з досягнення оптимальності податкових платежів. [1]

Крім того, податкове регулювання — найомбільніша частина податкового менеджменту. Його стрижнем є система економічних та організаційних заходів оперативного втручання в хід регулювання податкових обов'язків, причому особлива увага приділяється економічним методам.

Конкретне податкове регулювання здійснюється різними способами, які поділяються на дві групи:

- надання пільг щодо оподаткування;
- застосування різних штрафних санкцій.

Найефективнішим напрямом податкового регулювання є надання пільг. Вони є собою частиною загальної податкової політики держави і найімовірніші можливості скоротити податкові платежі для підприємства. Податкові пільги встановлюються законодавством по кожному податку [2].

Як система надання пільг, так і система застосування штрафних санкцій повинні бути будь-якій державі, але ефективність податкового регулювання визначається, з одного боку, співвідношенням між цими двома інструментами, а з іншого, співвідношенням стимулювання державою надає для суб'єктів господарювання і втрат бюджету від застосування даних інструментів.

Податкове регулювання виконує не тільки поточні завдання, а може брати участь у майбутньому плануванні як окремих податків, так і цілих напрямів діяльності. Однією з найважливіших проблем для економіки України є розширення інвестиційної діяльності, залучення інвестицій з-за кордону. Для цього потрібно створити відповідний інвестиційний клімат, і насамперед податковий. Ефективним методом є надання інвестиційного податкового кредиту, що дає можливість оперативного керування і визначати інвестиційний клімат країни [3].

Серед важливих завдань, які можна вирішити за допомогою податкового регулювання, виділяють такі:

- регулювання попиту та пропозиції;
- вплив на темпи інфляції;
- формування раціональної галузевої структури;
- стимулювання інвестиційних процесів;
- підтримка інноваційної діяльності;
- збільшення обсягів діяльності й розвиток конкурентного середовища;
- стимулювання раціонального використання ресурсів;
- стримування зростання обсягів виробництва товарів.

Таким чином, широке використання заходів податкового регулювання призводить до викривлення дії ринкових механізмів, створення нерівних умов конкуренції, невиправданих переваг для окремих платників. Тому вони повинні бути рівними відносно до всіх суб'єктів господарювання. Отже, дослідження сучасного податкового менеджменту свідчить, що на сьогодні залишаються відкритими питання переорієнтації чинної податкової системи на стимулювання процесів економічного розвитку країни, вирішення яких може стати кроком до підвищення конкурентоспроможності держави та сприяти розвитку економіки України.

Підеумовуючи зазначене вище, можна сказати, що:

1) податкове регулювання є частиною державного регулювання, головною метою якого є встановлення рівноваги не тільки між державними, а й суспільними, корпоративними та приватними економічними інтересами.

2) податкове регулювання тісно пов'язане з такими способами державного регулювання, як ціноутворення, тарифне, валютне та грошове регулювання, політика державних позик тощо;

3) найефективнішим засобом податкового регулювання є надання пільг. Особливо це стосується стимулювання інвестиційних проектів за рахунок надання підприємствам, які їх здійснюють, різних податкових пільг і кредитів, податкових канікул тощо;

4) податкове регулювання має бути спрямоване на конструктивні зміни в економіці і не повинне мати репресивний характер.

Література

1. Крисоватий А. І. Кізіма А. Я. Податковий менеджмент: Навч. посіб. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 304 с.

2. Новицький В.Є. Податкове регулювання в системі інструментів соціально-економічного розвитку: питання методології // Фінанси України. – 2007. – №10. – С. 33-36.

3. Нагорняк Г.В. Проблеми податкового регулювання в Україні та шляхи їх вирішення / Г.Нагорняк, Ю.Вовк // Галицький економічний вісник. — 2010. — №2(27). — с.140-152 - (фінансово-кредитне забезпечення діяльності господарюючих суб'єктів).

Подворня Тетяна

ФІСКАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

Регулююче призначення митних податків передбачає зміну географічного спрямування та структури товарних операцій відповідно до інтересів держави. Фіскальна функція митних податків створює об'єктивні передумови для підвищення ролі держави в економічних процесах суспільства, але не має перевищувати того рівня, коли починається зворотний процес: зменшення податкових надходжень до бюджету, зниження ділової активності суб'єктів ЗЕД. За таких умов податкові надходження від оподаткування зовнішньоторгових операцій зменшується не тільки від зменшення обсягів зовнішньоторговельного обороту, підлягає оподаткуванню, а й за рахунок приховування або зменшення бази оподаткування. Підтвердженням цього є динаміка експортно-імпорتنих потоків, але разом з цим, надходження митних платежів до бюджету помітно активізувалися з 2002 року.

У сучасних умовах відкритості української економіки, її значної залежності від імпорту постає проблема наповнення бюджету за рахунок митних платежів. Так, результати аналізу стану виконання надходження до Держбюджету у 2008 році становили у сумі 96 млрд. грн., що на 77,5% (на 41,9 млрд. грн.) більше, ніж за 2007 рік. Упродовж 2010 року митними органами перераховано до державного бюджету 85 911,6 млн. грн., у тому числі: 81 649,1 млн. грн. до загального фонду, 4 262,5 млн. грн. до спеціального фонду.

Основні фактори, що мали вплив на надходження доходів до Держбюджету: збільшення на 20,9% вартісних показників загального обсягу імпорту при зменшенні його вагових показників на 11,1%; без урахування імпорту природного газу – зростання на 37,8% вартісних показників загального обсягу імпорту та на 21,6% - вагових показників; збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ввізним митом на 33,5%, зменшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ПДВ на 2,3%; збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню акцизним збором на 39,0%; збільшення на 35,9% вартості одиниці ваги імпорту (з 562,7 дол. США за 1 тону у 2009 році до 764,9 дол. США за 2010 рік); без урахування імпорту природного газу – збільшення на 13,3% вартості одиниці ваги імпорту (з 801,7 дол. США за 1 тону до 908,4 дол. США); збільшення на 23,3% податкового навантаження на одиницю ваги (з 90,8 коп. на 1 кг імпортованих товарів у 2009 році до 112,0 коп. за 2010 рік); зменшення на 10,6% або на 2,2 коп податкового

навантаження на 1 гривню імпортованих товарів (з 20,7 коп. на 1 грн. імпортованих у 2009 році до 18,5 коп. за 2010 рік); зменшення на 4,8% або на 1,0 коп. по навантаження на 1 гривню імпортованих товарів (з 20,9 коп. на 1 грн. імпортованих у 2009 році до 19,9 коп. на 1 грн.).

У структурі податкових надходжень у січні-липні 2011 року найбільшу частку мав податок на додану вартість – 50,6 відсотка, частка податку на прибуток підприємств становила 20 відсотків, акцизного податку – 12,6 відсотка, рентна плата – 7,7 відсотка, ввізного мита – 3,9 відсотка.

Структура доходів Державного бюджету України у січні-липні 2010-2011 років

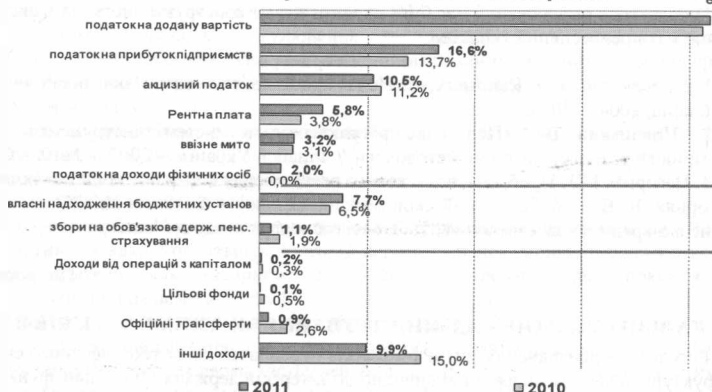

Рис. 1. Структура доходів Державного бюджету України в січні-липні 2010-2011 рр.

Дослідження проблемних аспектів та напрямків вдосконалення митного оподаткування дозволило прийти до висновку, що потрібно уніфікувати митно-тарифне законодавство міжнародними стандартами поступово лібералізувати зовнішні тарифи, мінімізувати кількість пільг у митно-тарифному оподаткуванні.

З метою досягнення більшого рівня розвитку Україні потрібно використовувати досвід країн центральної та східної Європи, які нещодавно приєдналися до ЄС, що призведе до зниження національних ставок та захист національного товаровиробника, а саме діяльності сільськогосподарстві.

Поляко

КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В МИТНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

Становлення України як незалежної демократичної держави відбувається через кардинальні політичні і економічні зрушень в українському суспільстві та історичні зміни у системі міжнародних відносин, переходу від ери конфронтації до ери відкритого співробітництва. На цьому етапі розвитку державна влада створює державно-управлінський апарат нового типу, здатний працювати в сучасних і майбутніх соціально-політичних економічних умовах. Це потребує вжиття адекватних заходів щодо забезпечення кількості і якісного складу високопрофесійного і компетентного персоналу державної служби, процесу кадрового менеджменту органів виконавчої влади, у тому числі і митних органів. Це впливає на якість кадрового потенціалу Української держави. Соціальна відповідальність у вирішенні цього питання полягає в досягненні взаємозалежності якості персоналу державної служби і якості управління сферою суспільного життя, практична - в ефективному використанні кадрового потенціалу держави.

На якість процесу управління персоналом митної служби України в основному впливають такі чинники: вибір оптимальної концепції управління персоналом митної служби; проведення виваженої кадрової політики Держмито службою; реалізація цілеспрямованої стратегії управління Держмитслужбою. Об'єктом впливу цих чинників є персонал митної служби України. На нього впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів впливу відносять: ринок праці, соціальні зв'язки, доходи, податки, економіку держави, екологію країни, кадрову політику держави, тощо, до внутрішніх - технології підбору, атестації, навчання, методи роботи з особовим складом митних органів, умови праці службовців-митників тощо. Безпосередній вплив на персонал митної служби України справляють переважно внутрішні фактори [1].

На підставі вітчизняного і зарубіжного досвіду можна дати такі практичні рекомендації щодо оптимізації управління персоналом Державної митної служби України:

- здійснити функціональний аналіз посадових обов'язків митних службовців з метою усунення дублювання при виконанні ними завдань Держмитслужби і на його основі підготувати нові посадові інструкції;

- розробити новий кваліфікаційний довідник посад державних службовців, у якому окремо виділити характеристики усіх посад особового складу митних органів. Цей довідник має забезпечити прозорість при прийнятті громадян на службу в митні органи та конкретизувати професійні вимоги до знань, вмінь та навичок пов'язаних з посадою, які будуть головними чинниками впливу при прийнятті рішення про наймання чи атестації кадрів;

- Держмитслужбі та Головодержслужбі створити єдиний державний банк вакансій та потенційних кандидатів на посади державних службовців для забезпечення кількісної і якісної потреби у фахівцях;

- активізувати роботу митних органів щодо формування, функціонування та розвитку системи управління персоналом митної служби;

- внести зміни до існуючої структури управління кадрами Держ-митслужби; утворити на базі Департаменту кадрової роботи шляхом його реорганізації Департамент роботи з персоналом митної служби; утворити так зване Функціональне управління персоналом митної служби, в складі якого буде Управління розвитку персоналу митної служби. Ці управління централізують певні напрями діяльності управлінь та відділів по роботі з особовим складом митних органів;

- Міністерству праці і соціальної політики спільно з Міністерством економіки змінити систему оплати праці державних службовців, у тому числі митних службовців, таким чином, щоб розмір їх доходу відповідав реальним соціальним потребам;

- Державній митній службі України спільно із Міністерством будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України розробити програму покращання соціального забезпечення митних службовців, одним із напрямів якої є забезпечення персоналу митної служби житлом [2].

Виконання вказаних рекомендацій дасть змогу підвищити ефективність використання особистісного і професійного потенціалу кожного службовця-митника як активного суб'єкта митної діяльності.

Література

1. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2008. - С. 54

2. Пашко П. Кадровий потенціал митниці: формування нових підходів / П. Пашко // Митниця. - 2009. - № 10. - С 6-7.

ОСНОВИ РЕФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навність проблем і суперечностей в оподаткуванні викликало об'єктивну необхідність проведення реформування податкової системи України. Метою податкової реформи є приведення податкової системи у відповідність з пріоритетами державної соціально-економічного розвитку, сприяння сталому економічному зростанню лібералізації податкової системи на основі вираженої інвестиційно-інноваційної політики, забезпечення достатнього обсягу сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів на основі проведення збалансованої бюджетної політики, встановлення ліберальної політики відношення до платників, які сумлінно виконують свої податкові зобов'язання, і підвищення відповідальності за несплату податків [1].

З метою вирішення зазначених проблем необхідною є розробка принципів та підходу до діяльності податкових органів. Адже, до цього часу людство не вигадало жодних мотивацій, які б сприяли сплаті податків, крім застосування заходів державного впливу на платника [2, с.2].

Державна податкова служба є організація, на визначені у податковому законодавстві правові норми відносин між платниками податків та органами державної податкової служби. Для досягнення поставленої мети визначено основні напрями модернізації податкових органів:

- забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків та забезпечення повного, своєчасного надходження всіх законних податків та зборів (обов'язкових платежів);
- забезпечення прозорості, компетентності, передбачуваності та неупередженості діяльності органів ДПС;
- створення високопрофесійної інформаційно розвиненої державної податкової служби в Україні шляхом розробки та впровадження програми розвитку інформаційної інфраструктури [3].

Реалізація запланованих заходів модернізації і усунення проблемних сфер діяльності потребує необхідної інформаційно-технічної підтримки в досконалому застосуванні сучасних засобів захисту інформації, у т.ч. у системі електронної обробки даних та під час її передачі каналами зв'язку, забезпечення ефективного контролю доступу до інформації. Тільки таким чином можна здійснювати реалізацію напрямку модернізації ДПС – створення високопрофесійної інформаційно розвиненої податкової служби шляхом розробки та впровадження програми розвитку інформаційної інфраструктури.

Побудова автоматизованої інформаційної системи ДПС забезпечить удосконалення процесів адміністрування податків та надасть низку переваг як для платників податків, так і для органів ДПС, а саме: унеможливить втручання персоналу органів ДПС у такі процеси як подання та обробка податкової звітності та платежів, відбір платників податків для податкового аудиту тощо. Завдяки централізації податкової інформації, платник зможе отримувати послуги та інформацію про стан розрахунків з бюджетом по особовому рахунку в будь-якому органі ДПС, крім того, він зможе подати податкову звітність до будь-якої ДПП. Це стане можливим завдяки створенню територіально розподіленої бази даних, доступ до якої для всіх органів ДПС буде організований через корпоративну мережу.

Таким чином, реалізація намічених напрямків реформування діяльності державної податкової служби дозволить з одного боку, підвищити ефективність діяльності податкових органів за рахунок поліпшення якості виконання покладених на них функцій і з другого боку, наблизити її до потреб платників податків. Лише комплексний підхід до розробки концептуальних засад реформування податкової системи загалом та д

державної податкової служби зокрема дозволить перетворити вітчизняну податкову систему із суто фіскального інструменту на ефективний засіб реалізації соціально-економічної стратегії держави.

Література

1. Концепція реформування податкової системи України / Затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. № 56-р.
2. Кравченко Ю. Податкова система є неодмінним атрибутом держави // Інформаційний збірник ДПА України "Модернізація державної податкової служби України". – 49с.
3. Стратегічний план розвитку державної податкової служби України на період до 2013 року // Затв. Наказом ДПА України від 7 квітня 2003 р., № 160.

Преп'яло Михайло

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Тенденції сучасного розвитку земельних відносин характеризуються недосконалістю організаційно-економічного забезпечення землекористування та землеволодіння, а також невідповідністю механізмів справляння плати за землю сучасним процесам, що відбуваються в даній сфері. Вивчення взаємовідносин власників землі та землекористувачів із бюджетом дає змогу виявити існуючі недоліки діючої системи оподаткування земельної власності, землекористування, причини виникнення та шляхи їх усунення.

Проблематика земельного оподаткування постійно знаходиться в межах наукових досліджень. Серед класиків економічної теорії ґрунтовне вивчення здійснили Ф.Кене, Д.Міллль, В.Петті, Д.Рікардо, А.Сміт. З поміж вітчизняних учених, які досліджували питання земельного оподаткування, слід виділити І.Буздалова, Р.Бурлака, В.Вишневецького, Д.Гнатковича, К.Гривнак, М.Дем'яненка, Б.Пасхавера, М.Ратгауза, О.Сагайдака, В.Федосова, В.Фінашко, І.Хмелевський.

Відповідно до Конституції України, земля є об'єктом права власності українського народу та основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Використання землі в Україні є платним.

Земля як об'єкт ринкових відносин має ключове значення при здійсненні підприємницької діяльності в аграрній сфері у якості основного засобу виробництва [4].

Серед комплексу проблем, що потребують наукового обґрунтування та практичного вирішення, важливе місце посідають питання: 1) відсутність науково обґрунтованих підходів до визначення земельного податку, його правової природи, місця і ролі в чинній податковій системі; 2) незмінність грошової оцінки угідь протягом тривалого часу, в результаті чого остання вже не відображає реального стану в галузі, зокрема рівня отримуваних рентних доходів[2]; 3) частина земельних ділянок не мають нормативно-грошової оцінки землі; 4) незначний вплив на раціональне і ефективне використання землі, а також на її охорону; 5) необумовлене використання пільг по земельному податку; 6) незначна залежність величини земельного податку від продуктивності землі.

Шляхами вирішення даних проблем земельного оподаткування можуть бути дії щодо загального спрощення нормативно-правової бази на основі прозорості податкового законодавства, відповідності розміру ставок податку до вартості земельної ділянки, з врахуванням її об'єктивних, кількісних та якісних характеристик, скасування економічно невиправданих податкових пільг та застосування замість них системи цільових бюджетних дотацій, спрямованих на підтримку найменш захищених прошарків населення, захист і охорону земельних ресурсів, розвиток пріоритетних галузей економіки України.

Земельний податок може посісти відповідне місце тільки після впорядкування всього блоку відносин, пов'язаних з придбанням у власність, передачею в оренду і довготривалим використанням землі, тобто з створенням ринку землі. Поняття "земельний ринок" можна

розуміти як процес переходу прав використання земельних угідь від одних су інших[3]. Земельний ринок являє насамперед податки на землю, податки на операції з купівлєю земель для державних потреб, продаж державних земель, оренда землі. повинні платити всі. На регульованому державою земельному ринку має дотримуватися суворий баланс інтересів, тобто інтерес держави повинен бути зрівноважений з власника землі.

Згадані заходи і перехід на новий механізм формування платежів за землю дасть значно збільшити обсяг надходжень земельного податку до місцевих бюджетів і ефективнішого виконання податком своїх функцій.

Література

- 1)Гривнак К. Оподаткування земельних ділянок./К.Гривнак// Податковий, бухгалтерський та митний консультант. – 2011. – № 30. – 15с.
- 2)Кушнірчук Ю.М. Проблемні питання оцінки власності в Україні при оподаткуванні./Ю.М.Кушнірчук// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №11. – С.183-188
- 3)Тонюк М.О. Становлення ринку землі в перехідний період економіки./М.О.Тонюк// Економіка АІЖ. – 2011. – №11. – С.132-137
- 4)Хмелевський І. Земельний податок./І.Хмелевський// Податки та бухгалтерський консультант. – 2010. – №8. – 37с.

Приймак С.

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Фундаментальна цільова функція митної служби України полягає в захисті внутрішнього економічного інтересу країни та її регіонів, у забезпеченні економічної безпеки країни, пов'язаної з іншими аспектами національної безпеки. Головними функціями виконує митна служба на сучасному етапі розвитку, є тарифно-регулююча, економічна, захисна, контрольно-пропускна, інформаційно-аналітична. Її основними функціями виявляються сервісна, духовно-культурна та ін. Допоміжними є логістична, правова та кадрова (соціально-виховна). Технологічно-економічний і територіальний аспекти функцій дозволяють глибше пізнати інтегративні функціональні компоненти – експорт, транзит.

Таким чином, митна служба регулює економічну діяльність складного економічного комплексу, забезпечує національну безпеку в економічній, фінансовій, продовольчій та інших важливих сферах суспільства. Соціальна роль митної служби розкривається через функції, як правоохоронна, фінансова, зовнішньоекономічна, інформаційна. Економічна, фінансова та регулятивна, захисні – забезпечення національної безпеки країни (економічної, екологічної, санітарно-епідеміологічної, суспільного порядку, здоров'я населення, культурних цінностей тощо).

Звернувшись до таких основних функцій держави, як забезпечення економічної стабільності, фінансування базових соціальних послуг і інфраструктури, не можна не помітити, що вони прямо пов'язані з функцією регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Добре відомо, що економіка функціонує відповідно до своїх принципів та закономірностей; держава ж, зрозуміло, інститут митної служби – це частина державної структури – до своїх. Водночас багатокладна економічна система України вимагає для самореалізації використання державних принципів і законів. Дійсно, зовнішньоекономічна діяльність багатокладної економічної системи неможлива без інституту митної служби, що містить правові, адміністративні, владні й економічні функції державного характеру. Інститут митної служби забезпечує державний захист, економічну безпеку, здійснює обмінно-оцінювальний процес у господарському просторово-типовому континуумі суспільства. Крім того, в науковому середовищі домінує думка, що митна служба об'єднує в собі економічний і правовий інститути.

Позитивне рішення даного кола питань підштовхує дослідників до аналізу проблеми економічної безпеки України. При цьому необхідно відзначити, що помітна специфіка стану нашої країни обумовлена поєднанням таких важливих і складних завдань, як системна трансформація й інтегрування у світову економіку. На цьому стику виникає потреба в концепції національної економічної безпеки, адекватної сучасному стану українського суспільства. І в цьому плані важко переоцінити статусну роль, що відіграє митна служба України в забезпеченні економічної безпеки. Поєднання в ній економічного й правового інститутів, підтримка балансу протекціоністської й фритредерської митної політики дозволяють митній службі, функціонуючи в режимі «м'якої економічної завіси», здійснювати цілі й завдання захисту економічної системи України від зовнішніх і внутрішніх деструктивних економічних впливів, від негативних впливів чинників, що мають, у тому числі, й неекономічну природу. Свою роль митна служба України може виконувати також і внаслідок своєї самоорганізації й організації. Вона забезпечує національну економічну безпеку як у сфері боротьби з тіньовою економікою за напрямками нелегального вивозу капіталу й обігу наркотиків, так і виконує захисні функції в геоekonomічній, глобальній світовій конкуренції.

Таким чином, митна служба виконує захисні функції щодо нашої країни, забезпечує її національну безпеку, у першу чергу економічну безпеку. В умовах глобалізації сучасної економіки, де основну роль відіграють транснаціональні корпорації, митна служба, завдяки притаманним їй особливостям, які випливають з єдності економічного і правового інститутів, має проводити оптимальну митну політику диференційованого ставлення в процесі залучення транснаціональних корпорацій до співробітництва на взаємовигідній основі та через інституціональні рамки і системи соціальних, екологічних, гуманітарних та інших нормативів попереджати зарозу національної незалежності України, в умовах розгортання геоekonomічної конкуренції між світовими державами.

Пушкар Олеся

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Формування бюджету, а відповідно і регламентація доходів, здійснюється згідно з бюджетним законодавством, а саме: Конституцією України, Бюджетним кодексом, Законом про Державний бюджет на поточний рік, іншими законодавчими актами, що регулюють бюджетні відносини.

Мета бюджетного прогнозування – на основі тенденцій, які склались, конкретних соціально – економічних умов і перспективних оцінок, розробити і обґрунтувати оптимальні шляхи розвитку бюджету і на цій основі дати пропозиції по вдосконаленню його формування і виконання. Досягнення якості бюджетного прогнозування є надзвичайно важливою фінансово – економічною задачею, виконання якої безпосередньо впливає на рівень управління державними фінансами.

Система мобілізації доходів до Державного бюджету може як стимулювати економічне зростання, так і пригнічувати його. На сьогоднішній день вона виявилась неадекватною умовам ринкової економіки, створила високе податкове навантаження на суб'єктів господарювання, призвела до невиправданого вилучення обігових коштів підприємств, виникнення додаткової потреби у кредитних ресурсах. Це веде до збільшення тіньової економіки, зростання розмірів ухилення від сплати податків, і як наслідок, до зменшення податкових надходжень.

Формування доходів бюджету може здійснюватись як за рахунок внутрішніх, так і за рахунок зовнішніх джерел. З врахуванням рівня суспільного розвитку, механізму вирішення поточних завдань, які реалізуються державою, впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, формується та чи інша технологія наповнення дохідної частини бюджету.

Відповідно до бюджетної класифікації доходи бюджету можуть утворюватись за рахунок податкових і неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, офіційних трансфертів.

Обсяги податкових надходжень залежать від податкової політики держави, експансивності інституційних секторів економіки, обсягів їх доходів, що формують оподаткування.

Практика підтверджує, що 70 – 80 % доходів бюджету забезпечують бюджетотворюючими платниками податків, які становлять близько 15 – 20 % загальної кількості платників регіону. Вивчення намірів платників через їх фінансові плани дозволяє забезпечити реальність і прозорість прогнозування доходів бюджету та створило умови для наповнення бюджетів усіх рівнів. Достовірному прогнозуванню і плануванню піддаються більше податкові надходження (тобто є можливість робити прогнози з допустимим рівнем ризику його виконання), що пояснюється відносною централізацією і формалізацією розвитку податкового процесу. Прогнозувати ж інші джерела формування доходів бюджету досить складно, оскільки їхня динаміка залежить від багатьох позаекономічних чинників.

В податковій роботі прогнозування як відокремлений елемент почало застосовуватися останні роки. А тому більша частина розрахункового апарату самого процесу прогнозування знаходиться в неопрацьованому, тобто початковому стані.

Оскільки прогнози надходжень ґрунтуються на багатьох змінних і невизначених величинах, то вони завжди будуть деякою мірою неточними. Чим більше учасників залучається до процесу складання прогнозів і чим відкритішим є цей процес, тим більша вірогідність отримання кращих результатів.

Література

1. Дем'янишин В. Складання проекту бюджету держави: прагматика, проблема шляхи удосконалення / В. Дем'янишин // Світ фінансів. - 2007. - №4. - С.100 – 115.
2. Кізіма А. Я. Планування та прогнозування податкових надходжень: навч. посібник студ. вищ. навч. закл. / А. Я. Кізіма. - Тернопіль: Воля. 2005. - 248 с.

Різнюк М

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Податкове регулювання рівня життя являє собою цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин щодо поліпшення рівня життя населення за допомогою внутрішніх складових механізму податку як економічної категорії та оподаткування процесу. Про результативність та дієвість податкової політики в цілому і, зокрема, регулювання рівня життя населення, свідчить її ефективність. При цьому слід розрізняти економічну та соціальну її складові. Економічна ефективність податкової політики являє собою відношення корисного її економічного результату (ефекту) до витрат на її отримання. Соціальна ефективність податкової політики держави являє собою відношення податкової політики (включаючи як її результати, так процес її розробки) та господарської діяльності на суспільство. Кількісним показником податкового впливу на соціальну ефективність є визначення як відношення соціального ефекту податкової політики до сукупних витрат суб'єктів оподаткування на поліпшення соціальної сфери, що обумовили досягнення певного ефекту. Конкретний рівень соціально-економічної ефективності залежить від певної сукупності факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які слід розглядати як сукупність факторів, будь-яке з яких є процесом, що здійснює вплив на результативний показник.

Ефективність податкового регулювання рівня податкового впливу на життя населення першочергово залежить від пріоритетів держави, серед яких слід розрізняти такі: боротьба з бідністю, підвищення добробуту населення чи поліпшення окремих його складових частин, поєднання обох вищевказаних напрямків. Крім того, суттєвий вплив на рівень обумовлюється й ієрархією цілей податкової політики країни та взагалі місцем її податкової політики в системі державного регулювання.

Дієвість податкового регулювання рівня життя залежить і від застосовуваної с

інструментів та методів стримуючого характеру. Ефективність податкової політики в регулюванні рівня життя населення обумовлена також роллю держави та підприємницького сектору, а також особливостями їх поєднання, у вирішенні зазначеної проблематики.

Серед факторів ефективності податкового регулювання рівня життя населення важливе місце посідає й система критеріїв, за якими здійснюється її оцінка, оскільки визначає фактичний, потенційний та взагалі можливий рівень ефективності.

Впливає на соціально-економічну ефективність податкового регулювання рівня життя й організаційне її забезпечення, оскільки створена в державі система інститутів, повноважних органів, склад їх обов'язків та повноважень, організація та координація їх дій і, звісно, нормативно-правове забезпечення їх діяльності обумовлює масштаби податкового впливу, його межі та, відповідно, можливі результати, тобто рівень ефективності відповідних заходів.

Соціально-економічна ефективність обумовлюється також соціально-економічним кліматом в країні та умовами оподаткування зокрема. Так, чим більш розвинена економіка країни (в економічному плані) та наближена до соціально-орієнтованого типу, чим більше вона соціалізована (що неможливе за низького рівня розвитку економіки), тим вагомішу позицію займатимуть питання соціального розвитку та, відповідно, тим пильніша увага приділятиметься проблематиці соціальної ефективності заходів державного регулювання економіки. Суттєво нижчі темпи економічного розвитку вимагають концентрації уваги переважно на забезпеченні економічної ефективності, високий рівень якої (за відповідно високого рівня соціально-економічного розвитку країни) в майбутньому є вихідною платформою для підвищення й соціальної ефективності державної політики.

Усталений тип податкової політики держави (переважне спрямування її або до фіскальних або регуляторних цілей) визначає межі та масштаби податкового регулювання, а відтак і можливий рівень соціально-економічної ефективності податкової політики. Межі й масштаби податкового регулювання рівня життя населення також суттєво обумовлюються й системою принципів, на яких ґрунтується податкова політика держави, а також функціональними можливостями податків, які прямо або опосередковано визначають рівень життя населення.

Система індикаторів рівня життя населення також суттєво впливає на результативність та ефективність заходів державної політики, оскільки визначає ті віхи, за якими оцінюватиметься цей рівень та успішність відповідних заходів держави.

Соціально-економічна ефективність державного регулювання рівня життя населення засобами податкової політики в цілому характеризує результативність та ступінь успішності заходів податкового регулювання у зазначеній сфері, їх адекватність соціально-економічному розвитку держави, прийнятність для населення тощо.

Садляк Дарія

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

В період трансформаційних перетворень в економіці України, виникненням кризових явищ, що призводять до інфляційних процесів, а також посиленням глобалізаційних процесів, суттєво розширюється коло функцій держави. Це вимагає залучення додаткових фінансових ресурсів, забезпечити надходження яких покликана податкова система держави. При цьому, конкретний зміст податкових заходів держави та їх наслідки визначаються найрізноманітнішими економічними та соціальними умовами, які постійно змінюються залежно від етапу розвитку країни.

Останніми роками дослідження проблем організації та реформування податкової системи дедалі частіше стають об'єктом уваги вчених. Значний внесок у вирішення теоретичних та практичних завдань з даної проблематики внесли такі вітчизняні вчені, як В.В. Глуценко, О.М. Десятнюк, Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізіма, П.В. Мельник,

О.І. Римарук, А.М. Соколовська, В.А. Столяров та багато інших, а також зарплатні дослідники: М.А. Гольцберг, І.А. Майбутов.

Однак до теперішнього часу питання напрямків реформування податкової системи дослідження ризиків у зв'язку із зміною системи організації справляння податкових платежів, розглядається вченими й економістами, в площині суто фінансової політики держави. В той же час, саме від поєднання економічного та соціального ефекту здійснення заходів, залежить якість управлінських рішень та успіх реформ, на що і повинно бути націлене реформування податкової системи, здійснюване на всіх організаційно-правових рівнях її функціонування.

Будучи складною системою з багаторівневою структурою, що на глибинному дослідженні становить сукупність податкових відносин, податкова система держави регламентована нормами фінансового права, закріпленими в податкових законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування. Ці відносини складаються з повної виключення державою частини індивідуальних та корпоративних доходів платників податку, набувають форми конкретних податків, внаслідок чого податкова система на поверхні виявляється як побудована відповідно до наукових принципів оподаткування сукупності взаємопов'язаних податків, адміністрування яких забезпечується сукупністю фінансових органів.

Дослідження організаційно-правових засад функціонування та трансформації податкової системи вимагає пізнання внутрішньої логіки цього функціонування та розуміння цієї системи, що ґрунтується на дослідженні її законів та закономірностей. Таке дослідження повинно передбачати врахування і виявлення стійких, необхідних взаємозв'язків між причинно-наслідкового, так і функціонального характеру між елементами податкової системи, а також між податковою системою та іншими соціально-економічними системами, політичними інститутами. Пізнання законів і закономірностей створить базу необхідної інформації для тих, хто приймає політичні рішення, розробляючи податково-бюджетну політику, ухвалюючи законодавчі акти з питань оподаткування [2].

Правові відносини щодо оподаткування набувають певної регламентованої форми внаслідок чого податкова система на іншому, менш глибокому, рівні її дослідження виявляється як система нормативно-правових актів, перш за все — податкових законів, що регулюють такі відносини.

Функцію прийняття законодавчих актів у податковій сфері здійснюють вищі органи державної влади. Підготовкою законопроектів з питань оподаткування в Україні займається Кабінет Міністрів України та Державна податкова адміністрація України, приймає Верховна Рада України.

Правовою базою щодо оподаткування є законодавчі акти загальної і спеціальної дії (див. рис. 1). Основними законами загальної дії є закони України «Про систему оподаткування», «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами» та «Про державний бюджет».

Закон України «Про систему оподаткування» визначає принципи системи оподаткування, порядок встановлення податків і зборів, компетенцію органів державної влади щодо оподаткування в державі, права і обов'язки платників податків тощо.

Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» являє собою цілісну систему правових пов'язаних із забезпеченням боргових зобов'язань платників податків перед державою регулює відносини між платниками податків, контролюючими органами та органами стягнення. Закон визначає порядок подання податкових декларацій, узгодження податкових зобов'язань, порядок адміністративного оскарження нарахованих контролюючим органом податків, зборів і обов'язкових платежів, установлює норми, пов'язані з нарахуванням штрафних санкцій, визначає механізм стягнення податкового боргу для юридичних осіб, фізичних осіб, надання відстрочок у сплаті податкового боргу, порядок списання безнадійного боргу тощо.

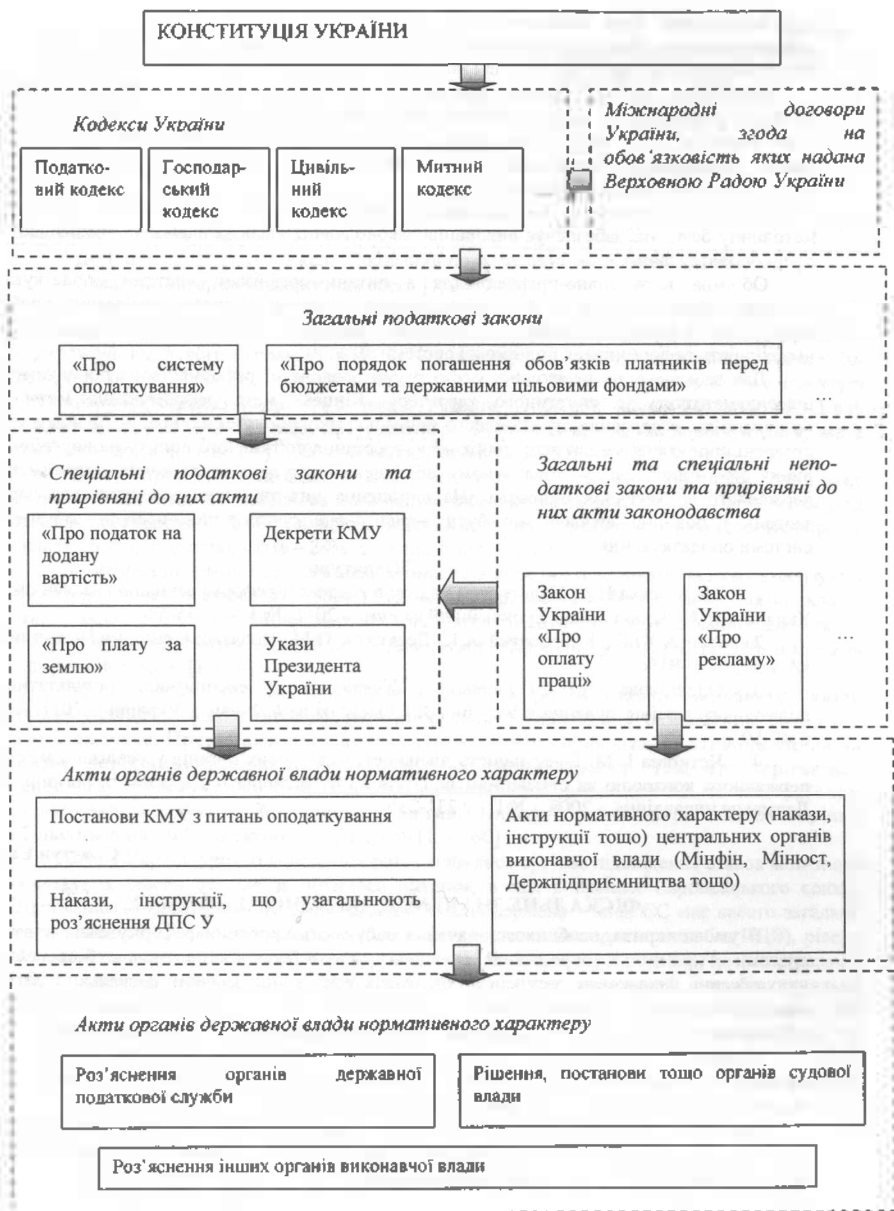

Рис. 1. Законодавче й інформаційне забезпечення оподаткування [1]

Законодавчі акти спеціальної дії забезпечують правове регулювання окремих податків, зборів і податкових платежів. У них регламентується порядок нарахування і сплати конкретних податків, зборів і податкових платежів за елементами справляння.

Наприклад: закони України «Про податок на додану вартість», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про податок з доходів фізичних осіб», Декрет Кабінету Міністрів України «Про акцизний збір» тощо. Закон України «Про державний бюджет», хоча й належить до сфери бюджетного законодавства, щорічно вносить певні корективи в оподаткування на конкретний рік [3].

На основі прийнятих законів органи виконавчої влади розробляють інструкції, методичну базу, яка забезпечує виконання законодавчих актів загальної та спеціальної сфери оподаткування.

Об'ємна нормативно-правова база з питань організації системи оподаткування, процедур збору податків та їх адміністрування, а також потреба розв'язання пророческих завдань скорочення дефіциту бюджету і досягнення фінансової стабілізації в державі, зумовили необхідність реформування податкової системи загалом.

Для забезпечення позитивного ефекту від розпочатої реформи, вона повинна мати цілеспрямований та системний характер. Кінцева мета реформування може бути визначена як: досягнення якісно нового стану податкової системи України, за якого створені сприятливі умови ведення бізнесу, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному динамічному збільшенні сукупних податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів. На вирішення цих та інших важливих для держави завдань і повинно визначально бути зорієнтоване організаційно-правове забезпечення системи оподаткування.

Література

1. Вахновська Н.А. Податковий кодекс в контексті реформування податкової системи України / Н.А. Вахновська // Економічний форум. – 2011, № 1. – С. 36-42
2. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система Підручник. – «Атіка», 2006. - 919с.
3. Олейнікова Л.Г. Підвищення фіскальної й економічної результативності податкового адміністрування в Україні / Л.Г.Олейнікова // Фінанси України. - 2011. - С.47-59.
4. Четиріна І. М. Ефективність діяльності податкових органів у реалізації функцій державного контролю за стягненням податків / І.М.Четиріна // Держава та регіон. Державне управління. - 2008. - №1. - с.231-235.

Світстун

ФІСКАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

В умовах кризи, особливого значення набувають проблеми реформування податкової системи України та окремих її складових в контексті забезпечення безперервного надходження фінансових ресурсів до бюджетів усіх рівнів. Значний фіскальний потенціал акцизного податку, а також його роль у регулюванні процесів виробництва та споживання, обумовлюють необхідність пошуку шляхів удосконалення механізму його справляння.

Окремим теоретичним та методологічним аспектам акцизного оподаткування присвячені праці таких вітчизняних вчених як: А. Бережанського, Ю. Іванюка, Крисоватого, В. Суторміної, В. Федосова, О. Шитрі та ін.

Як відомо, на сьогодні зростання доходів бюджетів усіх рівнів розглядається як пріоритетних завдань податкової політики. Зважаючи на це, проаналізуємо роль акцизного податку як складової податкових надходжень Зведеного бюджету України (табл. 1)

Таблиця 1

Показники надходження акцизного збору¹ до Зведеного бюджету України у 2006-2010 рр.²

Показники	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяги акцизного збору, що надійшли до Зведеного бюджету України, млрд. грн.	8,5	10,45	12,8	21,6	27,6
Темпи приросту обсягів акцизного збору (відносно показника попереднього року), %	-	22,7	20,9	69,2	27,8
Частка акцизного збору у податкових надходженнях Зведеного бюджету України, %	6,8	6,6	5	7,9	9,0

¹ До 1 січня 2011 року в Україні акцизний податок називався акцизним збором.² Складено автором за даними джерела [1, с. 59-60]

Як видно з таблиці 1, за період 2006-2010 рр. обсяги надходжень акцизного збору до Зведеного бюджету України характеризувалися позитивною динамікою. Темпи приросту надходжень від даного непрямого податку у аналізованому періоді коливалися в межах 20-28%, тоді як у 2009 році цей показник досяг рівня 69,2%. Частка акцизного збору у структурі податкових надходжень Зведеного бюджету України у 2010 році склала 9,0%, що на 1,1 в.п. більше, а ніж у 2009 р. У свою чергу, протягом 2006-2008 рр. частка даного податку мала тенденцію до скорочення – у 2006 р. вона склала 6,8%, у 2007 – 6,6%, у 2008 – 5%.

Аналіз структури надходжень акцизного збору до бюджету протягом 2010 року дозволив з'ясувати, що найбільша його частка забезпечена за рахунок реалізації тютюну та тютюнових виробів (47,2%). Надходження акцизного збору з спирту та алкогольних виробів склали 26,2%, нафтопродуктів – 24%, транспортних засобів – 2,6%.

Позитивна динаміка окремих абсолютних та відносних показників, які характеризують фіскальні значення акцизного збору обумовлена збільшенням його ставок. Для прикладу, ставки акцизного збору з тютюнових виробів протягом 2010 року збільшувалися двічі та з 1 липня становили: 35 грн. за 1000 шт. – для сигарет без фільтру; 60 грн. за 1000 шт. – для сигарет з фільтром [1, с. 60].

Варто зазначити, що протягом 2009-2010 років ставки акцизного збору підвищувалися 5 разів, що призвело до стрімкого зростання бюджетних доходів з цього джерела. Проте таке підвищення ставок почало справляти негативний вплив на рівень виробництва підакцизних товарів усередині країни. Так, спостерігається тенденція до поступового збільшення нелегального виробництва та контрабанди підакцизної продукції. За деякими даними, тіньовий ринок виробництва горілки збільшився на 40%, а тютюну – на 10% [1, с. 60].

Хоча в Україні протягом останніх років відбулося суттєве підвищення ставок акцизного податку, їх рівень все ще залишається нижчим, а ніж в країнах Європейського союзу. Відповідно до Європейського законодавства кожна держава – член ЄС має ввести загальну мінімальну ставку акцизного податку (специфічна плюс адвалерна ставка без ПДВ), рівень якої має становити не менше 57% роздрібної ціни (включаючи всі податки) чи 70% (разом з ПДВ) найбільш популярної цінової категорії. Так, для тютюнових виробів, загальна мінімальна ставка акцизного податку має становити не менше 64 євро на 1000 сигарет. На сьогодні в Україні ставка акцизного податку для сигарет з фільтром складає 96,21 грн. за 1000 сигарет та 25% бази оподаткування [2].

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що акцизний податок має значний фіскальний потенціал, який необхідно реалізовувати шляхом розширення переліку підакцизних товарів та поступового підвищення його ставок.

Література

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010 рік / [Щербина І. Ф., Рудик А. К., Зубенко В. В. та ін.]; ІБСЕД, Проєкт «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К., 2011 – 142 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ У ПРАКТИЦІ ПОДАТКОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ І ПЛАНУВАННЯ

Податкова система України є одним із найвагоміших інструментів регулювання економічних відносин у державі. Одним із дієвих методів досягнення гармонічної взаємодії між об'єктивними і суб'єктивними процесами у сфері оподаткування є прогнозування, актуальність розвитку якого зумовлена поточною ситуацією у вітчизняній економіці.

Окремі аспекти прогнозування та планування податкових надходжень висвітлено в наукових працях В.В. Вітлінського, О.Р. Іщука, М.Я. Азарова, Ю.Б. Іванова, В.П. Бочарнікова, С.В. Давиденка та інших.

Основне завдання податкового прогнозування і планування – це необов'язково економічно обгрунтовано забезпечити якісні і кількісні параметри бюджетних заходів до перспективних програм соціально-економічного розвитку країни, виходячи із розроблених прийнятої у законодавчому порядку соціально-економічної доктрини [2, с. 101]. Завдяки цьому елементам визначаються обсяги фінансових ресурсів, які утворюються в державі, які зосереджуються і розподіляються через бюджетну систему, формуються планові показники обсягів надходжень та витрат державного бюджету, які ухвалюються щорічно під час прийняття Закону України «Про державний бюджет України» на наступний рік.

Прогноз доходів на 2012 рік розрахований на основі макропоказників економічного соціального розвитку України складатиме 1 253,0 млрд. гривень, що становить 28,7% (253,0 млрд. грн.) та на 0,9 відсоткового пункту менше затвердженого показника на 2012 рік [1].

Очевидно, що в ідеалі податкове планування та прогнозування мають бути максимально наближеними до реальних показників, оскільки помилкові рішення можуть спричинити великі фінансові втрати. Тому податкове планування і прогнозування мають ґрунтуватися не лише на вивченні текстів чинного податкового законодавства, але й на загальній принциповій позиції, яку займають податкові органи з тих чи інших питань. У положеннях проектів податкових законів, дослідженні напрямів і змісту податкових реформ, що розробляються, а також на результатах аналізу напрямів здійснюваної урядом податкової політики.

Суттєвим недоліком роботи щодо податкового планування та прогнозування є те, що в основі розрахунків лежать лише макроекономічні показники, але не враховано перспектив розвитку кожного окремого суб'єкта господарювання та перспектив розрахунків з бюджетом [3, 212].

З метою подальшого вдосконалення процесу планування та прогнозування податкових надходжень потрібно працювати як над вдосконаленням уже існуючих, так і над розробкою нових підходів до планування та прогнозування податкових надходжень.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

2. Податкова політика України: навч. посіб. / П.В. Мельник, З.С. Варналіш, Т.А. Тарангул; за ред. П.В. Мельника. – К.: Знання України, 2010. – 505 с.

3. Реформування податкової системи України: теорія, методологія, практика: монографія / Ярошенко Ф.О., Мельник П.В., Мирковський А.І. та ін.; за заг. ред. Азарова. – К.: Міністерство фінансів України, 2011. – 656 с.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Податки є основним джерелом доходів держави. Стан податкової системи, ефективність податкового адміністрування впливають не лише обсяг фінансових ресурсів держави, а й на соціально-економічні процеси що відбуваються в країні.

Функціонування держави та реалізація її основних функцій неможливі без налагодженої соціально-економічної політики та узгодження її складових елементів. З давніх часів держави використовували податки не тільки в економічних, але й політичних цілях. Загалом, податкова система в кожній країні забезпечує фінансову базу держави та виступає головним інструментом реалізації її економічної доктрини.

Дослідження податкової системи висвітлено в наукових працях вітчизняних вчених: В.Л. Андрушенка, В.В. Бурковського, О.Д. Василика, О.М. Десятнюк, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, П.В. Мельник В.М. Опаріна, А.М. Соколовської, В.М. Суторміної, В.М. Федосова, С.І. Юрія.

Актуальність подальших досліджень оподаткування спричинена необхідністю одержання відповідей на питання, що криються в рівні розвитку інститутів правової держави і громадського суспільства, а також економічної і соціальної сфер.

Податки є регулятором перерозподілу валового внутрішнього продукту (ВВП), вони відчутно впливають на економічні процеси в державі. Виконання доходів Зведеного бюджету України у 2010 році склало 314,4 млрд. грн., що більше аналогічного показника попереднього року на 8,2 %. Це становить 98,4 % від планового показника на 2010 рік. Частка податкових надходжень склала 74,6 % проти 72,1 % у 2009 році. [1, 2]

Виконання доходів Державного бюджету України у 2010 році становило 233,9 млрд. грн., що на 16,3 млрд. грн., або на 7,5 %, більше відповідного показника попереднього року. Річний план виконано на 94,4 %. Основною причиною невиконання плану став недобір податку на додану вартість на 20,8 млрд. грн., або на 19,4 %. Крім того, невиконання плану мало місце за такими статтями, як збір за спеціальне використання природних ресурсів (на 1,0 млрд. грн., або 25,0 %), акцизний збір з вироблених в Україні товарів (на 2,3 млрд. грн., або 9,1 %). [1, 2]

У цілому динаміка надходжень до державного бюджету, зокрема, в частині податкових надходжень подібна до попередніх років, окрім окремих періодів, на які мала значний вплив фінансово-економічна криза.

Найбільш стабільним джерелом доходів державного бюджету, як і у 2009 році, залишався акцизний збір (нині акцизний податок), що, завдяки підвищенню ставок, демонструє стійку тенденцію до збільшення.

Загальний обсяг надходжень до місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2010 рік становив 80,5 млрд. грн., що більше за відповідний показник 2009 року на 9,5 млрд. грн., або на 13,4 %. Річний план виконано на 95,4 %. У грудні доходи місцевих бюджетів склали 8,0 млрд. грн. та демонстрували приріст на 5,3 % щодо показника 2009 року.

Повноцінне формування доходної частини Зведеного бюджету України є базою розбудови економіки держави та гарантією соціального забезпечення її населення. Важливу роль у цьому процесі відведено податковому навантаженню як вагомому чиннику наповнення бюджету. Вплив системи оподаткування на розвиток економіки та розмір бюджетних надходжень значною мірою залежить від фінансово-господарської діяльності підприємств.

Проведення роботи з покращання адміністрування платежів і роботи Державної податкової служби України дало в результаті зростання більш як на половину надходжень до державного бюджету. Так, Державна податкова адміністрація за 2010 рік збрала 100534,8 млн. грн., що на 35034,8 млн. грн., або на 53,5 відсотка більше фактичних надходжень 2009 року. Питома вага надходжень від Державної податкової адміністрації

України у загальному обсязі доходів загального фонду державного бюджету станом 2010 році 50,0 відсотків. [1, 2]

Для досягнення кращих результатів податкової роботи та функціонування податкової системи потрібно: вдосконалювати методичку аналітичної роботи з відбору платників до перевірок; вдосконалювати методологію перевірок і здійснювати пошук нових організаційних форм проведення перевірок з відновлення непрямих методів контролю; поліпшувати організацію роботи із виявлення негативних тенденцій в економіці та ліквідації передумов ухилення від оподаткування та тіньової економіки.

Література

1. Офіційна статистична інформація Державного казначейства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
2. Офіційна статистична інформація Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

Сви́верський

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ

Державне регулювання зовнішньоторговельних потоків проводить кожна країна незалежно від того, чи є вона членом міжнародних організацій.

Під зовнішньоекономічною політикою країни розуміється система заходів, які здійснюються державою, спрямована на досягнення економікою цієї країни певних цілей на світовому ринку [2]. Фактично зовнішньоекономічна політика регулює економічні відносини країни з іншими державами й відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного використання зовнішнього фактора у національній економіці.

Варто зазначити, що зовнішньоекономічна політика країни реалізується за допомогою відповідного інструментарію, який включає не тільки інструменти митної політики, а й методи фінансової, грошово-кредитної політики.

Митно-тарифне регулювання в Україні здійснюється за допомогою Митного кодексу України, який базується на використанні такого податку як мито, величина якого не однакова і вона залежить від митної вартості товару, країни із якої він походить і виду товару, декларантом митного режиму, за яким переміщується товар через митний кордон України.

Важливо зазначити, що митно-тарифне регулювання зовнішньої торгівлі є одним з найважливіших економічних методів управління. Ефективно діючий механізм митно-тарифного регулювання є невід'ємною умовою проведення країною активної й незалежної митної політики, а також реалізація митними органами завдань із економічної політики країни, захисту її економічних інтересів [1].

Теоретичними проблемами розвитку митного регулювання зовнішньоторговельних потоків присвячені численні роботи зарубіжних і українських вчених-економістів. Серед них слід відзначити: А. Філіпенка, В. Ключка, Ю. Макогона, Д. Богині, П. Адма, Хекшера, В. Леонтьєва, Р.Д. Джонса.

Процедура переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України досить складна і потребує професійних знань у галузі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також відповідної законодавчої бази України. Тому регулює митну справу, детальних знань щодо особливостей здійснення митного контролю митного оформлення товарів, які є предметом зовнішньоекономічних угод.

Інтеграція в Європу нині є одним з найважливіших пріоритетів в українській зовнішній політиці. Але необхідно підкреслити, що входження в європейські об'єднання для України потрібно як засіб реальної фінансово-економічної допомоги економічним реформам на основі взаємовигідного рівноправного співробітництва.

Щодо можливих шляхів вдосконалення діяльності держави у сфері митного регулювання зовнішньоторговельних потоків, в умовах можливої інтеграції України з Європейським співтовариством, можна виділити таке. Враховуючи той факт, що Україна вступила до

інтеграція України до ЄС є в середньостроковій перспективі, тому ми вважали за потрібне провести аналіз зарубіжного досвіду щодо вступу іноземної країни до ЄС та виявити основні реформи у сфері митної політики, які проводила ця країна у ході її інтеграції у Європейське Співтовариство. Можна виявити основні напрямки тих реформ, які повинна провести Україна у ході інтеграції до ЄС. Опираючись на досвід ЄС, на нашу думку, Україна повинна дотримуватись наступних постулат, для того щоб прискорити свій вступ до ЄС:

- всі без винятку складові елементи курсу євроінтеграції (економічна, торговельна, фінансова, митна політика) повинні сприяти розвитку, реструктуризації певних сегментів внутрішнього ринку (який недостатньо розвинутий або занепадає), що повинно втілюватися відповідних галузевих, регіональних, національних програмах розвитку держави;

- держава повинна враховувати, що митна політика ґрунтується на трьох основних факторах: законодавство, людські ресурси (капітал) і інфраструктура, які є взаємопов'язаними і саме від них залежить ефективність митної політики, і тому влада повинна максимум зусиль, щоб законодавство, митна інфраструктура відповідали вимогам ЄС, але для цього потрібні відповідні кошти, пошук яких також покладається на державу;

- продовжувати приведення регуляторної та адміністративної практики України у відповідність до міжнародної та існуючої в ЄС, підготовка України до участі у внутрішньому ринку ЄС в окремих пріоритетних галузях промисловості;

- спрощення руху товарів шляхом запобігання застосування кількісних обмежень, поступового скасування ліцензування імпорту та послідовного скасування і запобігання застосування нових дискримінаційних заходів, удосконалення інституційного та адміністративного співробітництва;

- підвищення безпеки продуктів харчування для споживачів та спрощення торгівлі шляхом проведення реформ та модернізації санітарної і фітосанітарної сфери.

Література

1. Буланій О.О. Світовий досвід сучасного митно-тарифного регулювання та застосування його в Україні// Актуальні проблеми економіки. – 2007. - № 9. – С.7-13.

2. Гребельник О.П. Митна справа: Підручник. – К., Центр навчальної літератури, 2010. – 472 с.

3. Карамбович І.М. Митне регулювання в системі державного управління зовнішньоекономічної діяльності в умовах вступу України до СОТ / І.М. Карамбович, Л.Г. Шевченко // Вісник Акад. мит. служба Укр. – 2008. - № 2. с. 16-23

Скалецька Віра

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Будь-яка господарська та управлінська діяльність передбачає певні контрольні дії, спрямовані на те, щоб гарантувати виконання поставлених завдань. Сутність контролю зводиться до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем; відображення в обліку господарських операцій та життя заходів для їх розв'язання, усунення порушень і попередження їх у подальшому.

Досліджуючи проблеми податкового контролю, зарубіжні та вітчизняні вчені зробили значний внесок у знання про податковий контроль. Ці питання розглядаються в працях А.В. Бризгаліна, Ю.Б. Іванова, М.М. Весельського, Л.К. Воронової, Г.Ю. Ісаншиної, А.Г. Загороднього, А.Я. Кізими, А.І. Крисоватого, М.П. Кучерявенка, В.М. Мельника, О.А. Ногіна, В.А. Онищенко, А.М. Поддєрьогіна, Д.В. Реви, В.М. Родіонова, Л.А. Савченка та інших. Але все ж таки єдине визначення податкового контролю відсутнє.

Основними цілями є обґрунтування необхідності формування теоретичних засад податкового контролю як загального системного поняття.

На сьогодні у економічній науці є досить багато визначень "податковий контроль". Їхне розмаїття зумовлене двома факторами: по-перше, платники податків зацікавлені в створенні механізму податкового контролю, який би не ускладнював їх фінансово-господарську

діяльність; по-друге, держава зацікавлена в забезпеченні повного та своєчасного надходження грошових коштів до бюджету [2, с. 239].

У Податковому Кодексі України податковий контроль визначено як систему заходів, що проводяться контролюючими органами з метою перевірки правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати податків та зборів, а також використання законодавства, ліцензування іншого законодавства, контроль за яким покладено на органи державної податкової служби [3].

На наш погляд, податковий контроль потрібно розглядати через системний підхід, чітко сформулювати мету, цілі, завдання, принципи, елементи системи податкового контролю і безпосередньо саму організацію цієї системи. Податковий контроль здійснюється лише там, де мають місце товарно-грошові відносини. Спроба узагальнення положення наведена на рис. 1.

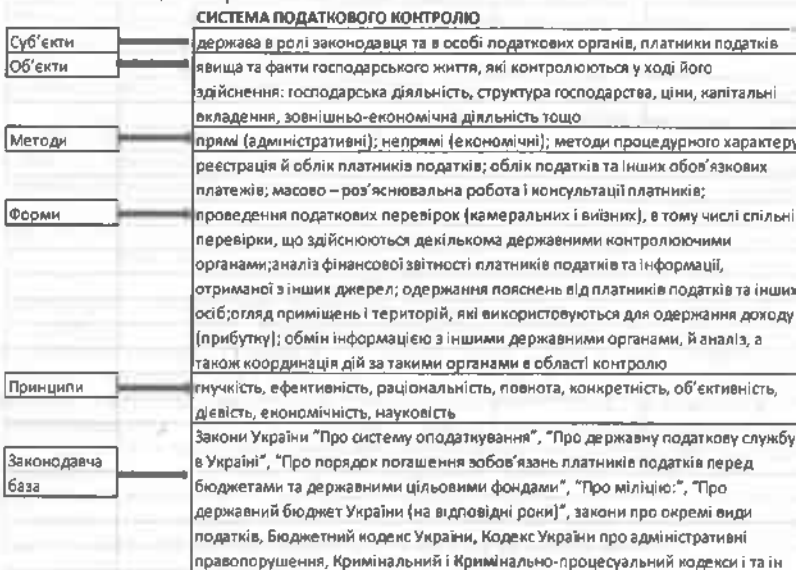

Рис. 1. Основні елементи системи податкового контролю [1, с. 22]

Аналіз вище викладеного дає можливість зробити висновок, що податковий контроль складає господарського контролю, яка має чітко визначену структуру та здійснюється відповідними суб'єктами за допомогою використання відповідних інструментів з перевірки законності та достовірності операцій, пов'язаних з формуванням фінансових ресурсів держави у вигляді податкових платежів.

Література

1. Онищенко В.А. Податкова система Франції / В.А. Онищенко // Вісник податкової служби України. – № 5. – 2001. – С. 21-23.
2. Податковий менеджмент: підручник / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, А.Я. Кізім Карпова. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України від 2.12.2010 № 2755-VI (станом на 26.01.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/bill/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Зовнішньоекономічна діяльність і насамперед зовнішня торгівля пов'язані з переміщенням через митний кордон країни як юридичними, так і фізичними особами товарів і транспортних засобів. При цьому товари і транспортні засоби підлягають митному контролю і митному оформленню.

Важливий внесок у дослідження питань, пов'язаних з митним контролем та оформленням, зробили такі науковці як: В.Г. Драгоманов, Н.Д. Ерташвілі, В.П. Науменко, М.М. Расолов, О.О. Терещенко та ін.

Митний контроль і митне оформлення товарів і транспортних засобів, маючи різні функції, у той же час дуже взаємозалежні і здійснюються паралельно, а часто й одночасно. Подання до митного органу ВМД, а також пакету документів тягне за собою їх перевірку, а також огляд товарів і транспортних засобів. Без процедур митного контролю процес митного оформлення мав би сумнівні юридичні наслідки. А метою митного оформлення є розміщення товарів і транспортних засобів у визначений митний режим.

Організація митного контролю і митного оформлення - це комплекс заходів, вжитих митними органами у зв'язку з переміщенням через митний кордон товарів і транспортних засобів [1]. Цей комплекс містить створення митної інфраструктури, що дозволяє забезпечити митний контроль і митне оформлення як у передбачених місцях їх здійснення, так і в інших місцях, де можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, або здійснювати діяльність, контроль за якою покладено на митні органи.

Крім цього, організація митного контролю і митного оформлення передбачає вирішення питань щодо [2]:

- конкретних місць і часу перетину митного кордону;
- місць і часу здійснення митного контролю і митного оформлення;
- порядку повідомлення учасниками ЗЕД про наміри здійснити експортну або імпорتنу операцію;
- часу, місць і засобів доставки, обліку і пред'явлення товарів і транспортних засобів і передачі митному органу документів на них;
- порядку взяття товарів і транспортних засобів під митний контроль, розміщення їх на СТЗ та ін.

На основі аналізу інтенсивності і характеру товаропотоків у місцях дислокації митного органу, видів і кількості використовуваного учасниками ЗЕД транспорту, а також наявних можливостей митного органу (кадрових, технічних та ін.) у процесі організації митного контролю і митного оформлення розробляються технологічні схеми їх здійснення.

Працівники митного органу розставляються по робочих місцях, між ними розподіляються конкретні функції, організовується взаємодія, вирішуються питання координації роботи і контролю за ходом здійснення митного контролю і митного оформлення, стимулювання учасників цих процесів [1].

Розвиток системи митного оформлення та контролю в Україні здійснюється в напрямку прискорення проходження товарів і транспортних засобів через митний кордон. Підвищувати пропускну спроможність пунктів пропуску, не знижуючи при цьому надійності митного контролю, дає можливість гуманізації та спрощення режиму контролю за переміщенням громадян та вантажів. Таким чином, організація митного контролю і митного оформлення є досить складним, багатограничним процесом і його особливості потребують належного вивчення.

Література

1. Митний контроль та митне оформлення: Навч. посібник. /За ред. М.М. Каленського, П.В. Пашка. - К.: Знання, 2002. - 284 с.

2. Митний кодекс України: офіційний контекст. - К.: Кондор, 2006. - 188 с.
3. Дудчак В.І., Мартинюк О.В. Митна справа: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2002. -

Скрипай

ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Державна податкова служба України спільно з Міжнародним банком реконструкції та розвитку з січня 2004 року здійснює впровадження проекту „Модернізація державної податкової служби (ДПС) України – І”, направлено на створення умов для забезпечення добровільного виконання платниками податків вимог податкового законодавства, повної своєчасного надходження податків до бюджетів усіх рівнів, прозорості діяльності одержавної податкової служби, відповідно до Угоди яку було підписано 4 вересня 2004 року [1].

Модернізація державної податкової служби стала одним з інструментів перебуваючи ключовою ланкою у збільшенні надходжень до бюджету. Вона, зокрема, передбачає виконання таких завдань:

- забезпечення добровільної сплати всіх законодавчо встановлених в Україні податків та зборів;
- налагодження партнерських відносин з платниками податків;
- впровадження стандартизованих та прозорих форм і методів обслуговування платників;
- впровадження програми комп'ютеризації та максимальної автоматизації процесів адміністрування податків.

Реалізація зазначених завдань сприяли, по-перше, удосконалення податкового законодавства шляхом впровадження норм Податкового кодексу (ліквідація прогалин в законодавстві, спрощення норм та адаптація їх до вимог ЄС) з чітким визначенням обов'язків як платників податків, так і органів державної податкової служби України; друге, удосконалення системи подання та обробки податкової звітності (подання звітів засобами телекомунікаційного зв'язку, відшкодування ПДВ в автоматичному режимі).

Модернізація податкової служби покликана наблизити українську податкову службу до світових стандартів, а базовим принципом світової практики, як відомо, є безконтактні відносини платників податків з податковими органами. У зв'язку з цим, проектом модернізації передбачається створення такої інформаційної системи, яка унеможливить втручання людського фактору в процес подання та обробки податкової звітності та платежів, але це дозволить платнику податків отримувати своєчасні та якісні послуги не лише державній податковій інспекції за місцем обліку, а у будь-якій державній податковій інспекції, де це буде для нього зручно. Цей напрям планується завершити у 2013 році закінченні першої фази Проекту.

З метою покращення якості послуг, що надаються платникам податків, в Україні з січня 2004 року працює Інформаційно-довідковий департамент державної податкової служби (телефонний контакт-центр європейського рівня обслуговування), який було створено за використанням найновіших технологій та передового досвіду роботи податкових адміністрацій п'яти країн-членів Євросоюзу: Іспанії, Нідерландів, Великої Британії, Фінляндії та Швеції.

За процесом реалізації першої фази Проекту модернізації ДПС України слідує Наглядова рада (НР), яка щорічно проводить свою незалежну оцінку тих змін, які відбуваються в рамках затвердженого плану, за напрямками:

- створення ефективної, дієвої, прозорої та неупередженої системи функціонування діяльності ДПС України;
- побудови взаємин між ДПС України та суспільством на основі добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків.

Згідно останнього звіту даного органу, можна відмітити загальну позитивну оцінку законодавчим змінам, які вступили в дію з 1 січня 2011 р., з окремими зауваженнями, щодо неоднозначних і суперечливих норм нового податкового законодавства, які пропонується скасовувати або уточнювати шляхом відповідних законодавчих ініціатив, а податкові роз'яснення мають бути публічними та прозорими і ніколи не підмінювати закон [2].

Проте, до найбільших значимих проблем функціонування сучасної податкової служби віднесено той факт, що ДПС України знаходиться під тиском Кабінету Міністрів України щодо виконання показників надходження податків, і також, у свою чергу, застосовує планові показники надходження податків як управлінський інструмент у межах податкової служби. Це є результатом серйозних бюджетних проблем у 2011 році, внаслідок чого такий тиск стає навіть сильнішим, ніж раніше. Це не нова проблема, на яку експерти НР звертали увагу у своєму звіті ще у 2004 році. Провідна міжнародна практика показує, що збитки через застосування директивних показників надходження податків набагато переважають вигоди. Такі показники надходження податків є згубними для сучасної податкової служби.

Отже, модернізація передбачає розробку та впровадження якісно нової моделі функціонування податкової служби в Україні, трансформацію її у провідний, підзвітний суспільству, високоефективний орган виконавчої влади, що можливо лише за умови розуміння її діяльності на держаному рівні у рамках кращих світових стандартів та поступового переходу до наступної фази реалізації проекту.

Література

1. Угода про позику (Проект "Модернізація державної податкової служби України - І") між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 4.09.2003р. // Ратифіковано Законом України від 20.11.2003р. ВВР, 2004, N 14, ст.199

2. Звіт наглядової ради з питань реалізації програми модернізації державної податкової служби України // Електронний ресурс - Режим доступу: www.sta.gov.ua

Стандартюк Лілія

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Моніторинг податкових ризиків є відносно новим терміном у податковій термінології. Збільшення в оподаткуванні таких негативних явищ, як ухилення від сплати податків, недостатня ефективність податкових перевірок, низький рівень податкової культури зумовили, впровадження у практику діяльності ДПС України моніторингу податкових ризиків.

Моніторинг податкових ризиків – це цілеспрямована, науково-обґрунтована діяльність підрозділів та компетентних осіб-працівників ризик-менеджменту, спрямована на дослідження ризиків, які є актуальними у кожному конкретному періоді, ризикоутворюючих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, отримання необхідної інформації для оптимального управління податковими ризиками з метою нейтралізації або мінімізації негативних наслідків їх впливу.

Результативність системи управління ризиками залежить в першу чергу від ефективності проведеного моніторингу. Основним завданням цього процесу є забезпечення управлінських рішень достовірною та об'єктивною інформацією по усіх напрямках роботи ДПС України. Своєчасне виявлення ризикоутворюючих факторів, значно спрощує процес управління конкретним ризиком, дозволяє спрогнозувати наслідки його впливу [1].

Для досягнення основних завдань моніторингу необхідно дотримуватись таких основних принципів його проведення:

- цільової спрямованості (мають чітко встановлюватися основні завдання і цілі моніторингу на кожному етапі його здійснення);
- об'єктивності та своєчасності генерування необхідної інформації (вхідна інформація моніторингу має бути достовірною та актуальною на момент здійснення моніторингу);

- безперервності (моніторинг податкових ризиків є постійним процесом та функцією податкових органів);

- максимального задоволення інформаційних запитів керівництва (вихідна інформація має відповідати інформаційним потребам для прийняття рішень);

Інформаційною базою моніторингу податкових ризиків є податкова та бухгалтерська звітність платників податків, звіти структурних підрозділів та посадових осіб податкових органів, загальні дані економіки, інформація наявна в інтернет-ресурсах і засобах масової інформації. Визначальну роль у формуванні інформаційної бази відіграють співпраця державними органами та взаємодія між усіма підрозділами і рівнями ДПС України[2];

Важливим напрямом оптимізації моніторингу податкових ризиків є створення організації його проведення на трьох функціональних рівнях із чітким розмежуванням функцій кожного з них:

- стратегічний рівень (ДПС України) – визначення стратегічних напрямів діяльності, розвитку моніторингу податкових ризиків, ведення Єдиної бази податкових ризиків, створення методологічного супроводження процесів моніторингу, що виконуються на рівнях ДПС;

- тактичний рівень (ДПС у областях, м. Києві і Севастополі) – організація та координація за впровадженням методології виконавчим рівнем;

- виконавчий рівень (ДПІ, ОДПІ, МДПІ, департаменти, управління) – розробка платниками податків, виявлення та опис нових податкових ризиків, практичне виконання завдань визначених стратегією ДПС України.

Отже, моніторинг податкових ризиків – комплекс методів і прийомів, забезпечують безперервне відстежування динаміки змін чинників податкового ризику, дотримання допустимих критеріїв ризику з одночасною систематизацією, обробленням та візуалізацією даних для інформаційного забезпечення управлінських рішень з механізмом зворотнього зв'язку.

Література

1. Перелік ризиків адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів), фінансових та заходів, спрямованих на уникнення ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kyivvsta.gov.ua/modern/visti/visti4.doc

2. Управління податковими ризиками – нова парадигма розбудови податкової системи України / О. М. Десятнюк // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – 2007. – №606. – С. 355-361

Статкевич С.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВООХОРОННІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

Важливою передумовою інтеграції України до економічних інтеграційних об'єднань є модернізація Державної митної служби України та поступове наближення митних процедур до європейських стандартів. Особливого значення набувають питання митного регулювання, встановлення та справляння податків і зборів, здійснення митного контролю тощо. Безперечно, що основним органом державної влади, діяльність якого спрямовується на практичну реалізацію митної політики України, є Державна митна служба України. Не функціонування Державного митного комітету незалежної України, зумовило його подальшу реорганізацію у Державну митну службу України. Але діяльність Державної митної служби України характеризується проблемами, що потребують пошуку шляхів їх вирішення.

Дослідженням проблем організації та діяльності системи митних органів України займалися такі відомі вчені та фахівці, як В.Гаверський, А. Кольбенко, В. Комюк, Ю. І.Письменний, Д. Приймаченко, А. Войцешук, П. Пашко та інші. Однак, такі роботи вирішують усі проблеми діяльності митних органів.

Державна митна служба України є досить специфічним органом виконавчої влади в державі, який поєднує дуже багато функцій. Головними з поміж них є регулятивна, фіскальна функції та функції органу статистики.

На сьогоднішній день, на Європейському та пострадянському просторі тільки митна служба України не наділена правом проведення оперативно-розшукових заходів. Відсутність таких повноважень змушує звертатися митників по допомогу до інших правоохоронних органів, які не завжди здатні надати її на належному рівні, або зробити це якісно, оскільки в деяких випадках не володіють специфікою митної справи, не знайомі із численними правовими актами, які регулюють питання організації митного контролю та здійснення митної політики України, інколи відстоюють відомчі інтереси. [1]

Безперечно, надання митним органам права на проведення оперативно-розшукової діяльності повинно сприяти покращенню результативності у даному напрямку, тобто у боротьбі з контрабандними проявами. Необхідним є також забезпечення належного правового рівня підготовки працівників митних органів.

На нашу думку, відповідно до призначення Державної митної служби України її основними завданнями в узагальненому вигляді мають бути саме виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи, захист економічних інтересів України, а також боротьба з контрабандою. Такі види діяльності, як ведення митної статистики, здійснення верифікації сертифікатів походження товарів з України, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та інші неповинні встановлюватись на рівні з основними напрямками діяльності Державної митної служби України.

Інша проблема яку варто вирішити - це фіскальні прояви діяльності митних органів. Перехід від митної служби як суто фіскального органу, що забезпечує більшу частину податкових надходжень державного бюджету, до контролюючого органу, пріоритетом діяльності якого є забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи, повинен стати головною метою трансформації митної справи України. На жаль, фіскальна спрямованість діяльності митної служби України на сьогодні обумовлена перш за все станом економіки, який визначає імпорту товарів в Україну та відповідні показники діяльності державної податкової служби України. Тому принципова зміна правового поля діяльності митної служби України та її завдань можлива лише за відповідної зміни економічної ситуації в країні. Розбудова Державної митної служби України повинна проводитись на умовах комплексного узгодженого підходу до розуміння сутності її завдань та функцій.

Література

1. Дьомін Ю.М. Перспективи щодо розширення повноважень митних органів України.// Ю.М. Дьомін. – Митна справа. – 2010. -№3(69). – с.30-33
- Куліш А.М. Правове регулювання становлення завдань та функцій державної митної служби України.//А.М. Куліш. – Фінансова політика. – 2011. - №1 – с.542-546.

Сухович Ірина

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ БЮДЖЕТУ

Прогнозний обсяг податкових надходжень бюджету України є визначальним фінансовим показником у процесі бюджетного планування. Зважаючи на те, що податки є головним джерелом фінансування соціальних заходів та економічної діяльності, планувати та розширювати державні програми можна лише за наявності реальних оцінок щодо очікуваних сум податкових надходжень бюджету. В сучасних умовах, відсутність системного підходу відносно прогнозування податкових надходжень бюджету в Україні створює умови невідповідності складеного прогнозу реальним процесам, які відбуваються в економіці, що знижує ефективність завдань бюджетно-податкової політики держави.

Окремі аспекти прогнозування податкових надходжень доходної частини державного бюджету України висвітлено в наукових працях В.В. Вітлінського, О.Р. Л.О. Терещенко, М.Я. Азарова, Ю.Б. Іванова, Ю.В. Сибірянської, С.В. Давиденка, Ярошенка та ін.

Прогнозування податкових надходжень уособлює в собі поєднання наступних елементів: політики, суспільних очікувань, а також управління. В цьому розумінні необхідно розглядати з різних боків, як елемент управління; як процес складання проекту закону; як законодавчо визначене поняття. Як елемент управління, вона являє собою основну складову системи податкового адміністрування, яка передбачає визначення тенденцій очікуваного рівня податкових надходжень до бюджету через вивчення макроекономічних показників і податкового законодавства (податкових ризиків) з метою підвищення фіскальної достатності податкових доходів бюджету та формування оптимальної тактики і стратегії податкової політики. Як процес складання проекту прогнозування податкових надходжень бюджету - це логічно вибудований на обґрунтованій, нормативно закріпленій процес складання прогнозів податкових надходжень до бюджету з метою забезпечення якісних і кількісних параметрів бюджетних завдань і перспективних програм соціально економічного розвитку країни. Як нормативна категорія, прогнозування податкових надходжень бюджету - це регламентована норма права діяльність уповноважених державою органів у сфері оподаткування, направлена на визначення тенденцій очікуваного рівня податкових надходжень бюджету у майбутньому, яка є орієнтиром під час бюджетного планування [1, с. 44].

У сфері прогнозування податкових доходів бюджету застосовується велика кількість методів, які відрізняються в основному глибиною і ступенем економетричної складності. Визначається, наскільки детально ці моделі можуть відтворити залежність між податковими надходженнями від різноманітних змін у податковій системі. До таких методів можна віднести: експертні оцінки, метод екстраполяції, економетричне та статистичне моделювання, екстраполяції, емпіричних досліджень, балансовий, нормативний комплексний та ін. [2, с. 73].

В сучасній умових найбільш суттєвою проблемою планування податкових надходжень бюджету є недосконалість нормативно-правового підґрунтя даного процесу. Нормативно-правове забезпечення процесу прогнозування податкових надходжень бюджету України потребує систематизації та зведення в єдиний науково-обґрунтований нормативний документ, який уточнить та деталізує основні питання прогнозування податкових надходжень до бюджету в рамках проведення єдиного бюджетно-податкового процесу. Зважаючи на вищезазначене, вважаємо за необхідне поєднати основні положення прогнозів до єдиної законодавчо затвердженої форми, та синхронізувати річні розрахунки макроекономічного, фіскального та монетарного прогнозів.

Література

1. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України / Азаров, Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко та ін.]. - К.: НДФІ, 2004. - 712 с.
2. Полозенко Д. В. Планово-індикативне й бюджетне планування в умовах ринку // В. Полозенко // Фінанси України. - 2008. - № 7. - С. 72-78.

Тавашук Т.

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Формування податкової політики на засадах економічної ефективності, стабільності, прозорості й наближення її до міжнародних та європейських стандартів не можливе без ефективного податкового контролю.

Перед податковим контролем, як складовою податкової системи, стоять завдання подолання нерівномірного розподілу податкового навантаження в економіці, вдоскона-

неефективної на сьогодні системи податкових пільг, зменшення заборгованості зі сплати податків і зборів до бюджету, сприяння розробці та запровадженню стабільного, прозорого законодавства, з метою детинізації української економіки та легалізації доходів юридичних і фізичних осіб. Значимість податкового контролю в умовах трансформаційної економіки особливо зростає через суттєву залежність від податкової складової бюджетів усіх рівнів, все ще низьку податкову культуру населення в цілому і платників податків, зокрема.

Визначення податкового контролю як функції управління дозволяє вірно розкрити його роль у процесі управління такою складною системою, якою є податкова система країни. Необхідність системної взаємодії всіх функцій управління і підвищення на цій основі ефективності податкового контролю визначають великі вимоги до організації діяльності органів управління, які здійснюють податковий контроль, до регламентації їх прав і обов'язків. За допомогою контролю реалізується зворотний зв'язок, по якому до органів управління надходить інформація про реальний стан податкової системи.

Податковий контроль, як і інші види державного контролю, здійснюється контролюючими органами у сфері оподаткування в відповідності з законодавством України. Головне завдання податкових органів – контроль за дотриманням платниками податків податкового законодавства, а також за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю внесення у відповідний бюджет податків та інших платежів, які встановлені законодавством України.

Серед найбільш вагомих робіт з питань податкового контролю, можна назвати праці вітчизняних вчених та економістів, таких як: В. Андрушенко, О. Десятнюк, А. Крисоватий, В. Онищенко, В. Федосов, М. Чорний, та інші.

Податковий контроль – елемент фінансового і податкового механізму. Він є також необхідною умовою ефективного державного податкового менеджменту.

Податковий контроль зумовлений необхідністю перевірки виконання платниками своїх обов'язків, які безпосередньо встановлені ст. 67 Конституції України, якою визначено, що суб'єкти господарювання, а також фізичні особи зобов'язані сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законодавством України [1].

Податковий контроль проводиться службовими особами податкових органів шляхом обліку платників податків і об'єктів, які підлягають оподаткуванню, документальних перевірок, опитування платників податків та інших осіб, перевірки даних обліку і звітності, обстеження приміщень і територій, де можуть знаходитись об'єкти, які підлягають оподаткуванню або використовуються для отримання доходу.

Правові основи діяльності державних податкових органів України щодо здійснення податкового контролю закріплено в основних законах України та Указах Президента України.

Якість податкового контролю, що включає рівень, повноту, достовірність, порядок виконання податковими інспекторами як суб'єктами контролю роботи із забезпечення його цілей, реалізації окремих процедур, є досить важливою умовою ефективності діяльності податкових служб.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Кізіма А.Я., Карпова В.В. Податковий менеджмент: Підручник - К.: Знання, 2008. – 525 с.

Тесленко Євген

ПРАГМАТИЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Фіскальні служби є основними наповнювачами бюджету, на які припадає більше половини всіх доходів держави. Не останнє місце в системі фіскальних органів належить Державній митній службі України, яка забезпечує не лише наповнення державної скарбниці, а й захищає економічні інтереси України при ввезенні товарів чи послуг, а також і при їх

вивезенні. Тобто митні органи України слід розглядати не лише як наповнювачів бюджету державний орган, який, через покладені на нього завдання, забезпечує і захищає інтереси України в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Саме через важливість наповнення функціонування митних органів і виконання покладених на них завдань, велику увагу приділяти фінансуванню їх діяльності. Оскільки Державна митна служба України є державним органом, то її діяльність фінансується з Державного бюджету України. Відомо, в силу різних обставин економічного розвитку нашої держави, а також впливу світової фінансової кризи, яка не оминула Україну, і разом з політичною кризою в державі, бюджетне забезпечення Державної митної служби України не завжди відповідає поточним потребам і не може позитивно відобразитись на діяльності служби.

Проблемами фінансового забезпечення діяльності державних установ і органів активно займалися відомі вітчизняні та зарубіжні економісти, зокрема В.А. Андреев, І.А. Андреев, В.П. Батіг, А.М. Белов, В.В. Бичков, С.Л. Гончар, Л.В. Деркач, А.А. Дудчак, В.І. Дудчак, О.Б. Єгоров, Ф.Л. Жорін, О.Л. Калашникова, П.В. Пашко, С.В. Сорокіна, Н.І. О.О. Чечуліна.

На утримання вищих органів державного управління, органів місцевої влади та місцевого самоврядування, фінансову та зовнішньополітичну діяльність використано 14417,3 млн. грн., у тому числі за загальним фондом – 11614,6 млн. гривень.

Державною митною службою України в 2010 році використано кошти за:

- бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері митної справи» – 1387,6 млн. грн., у тому числі за загальним фондом – 1375 млн. гривень;
- бюджетною програмою «Розбудова та модернізація об'єктів митної системи» – суми 24,5 млн. грн., у тому числі за спеціальним фондом – 21,8 млн. гривень;
- бюджетною програмою «Облаштування пунктів пропуску через державний кордон, пов'язане з підготовкою до Євро-2012» за рахунок коштів Стабілізаційного фонду – суми 33,8 млн. гривень.

За рахунок цих коштів побудовано 2 пункти пропуску; кількість пунктів пропуску, в яких проводилися роботи з реконструкції, становила 2 од.; кількість пунктів пропуску, яких погашено кредиторську заборгованість, що виникла у 2009 році за виконані роботи з облаштування пунктів пропуску, – 6 одиниць.

Пропонуємо розглянути обсяги фінансування митних органів в Україні за декілька років, що подані на рис. 1.

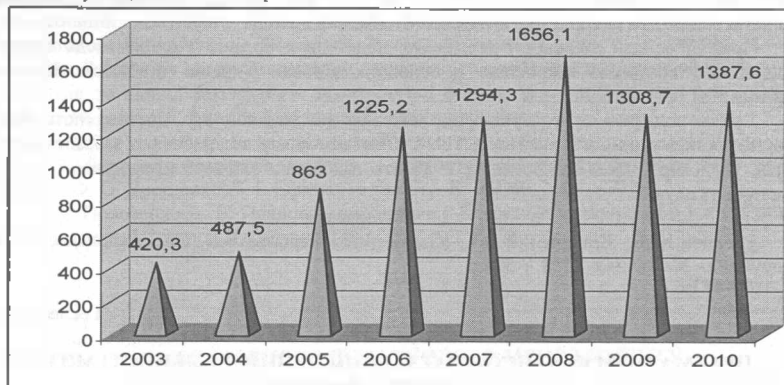

Рис. 1. Відатки на утримання митних органів України за 2003-2010 роки, млн. грн. Дані за 2003-2008 роки за даними Комітету з питань бюджету ВРУ)

З даних рис. 1. видно, що видатки на утримання митних органів України значно зростає з 2005 по 2008 роки. Якщо порівняти видатки у 2003 і 2008 роках, то за цей

вони збільшилися у 4 рази, що говорить про зростання ролі митних органів у структурі державних органів.

Таким чином, фінансування митних органів в Україні відбувається на основі затверджених кошторису і плану асигнувань. Головним розпорядником бюджетних коштів у структурі митних органів України є Державна митна служба України, а розпорядниками нижчого рівня є підпорядковані їй митниці. Для підвищення ефективності бюджетного процесу фінансування митної служби необхідно вчасно приймати закон про Державний бюджет України, а також ввести у практику створення бюджетних кошторисів на середньостроковий період (3 роки) для покращення бюджетної дисципліни в митних органах.

Гимків Мар'яна

ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ

Важливою домінантою податкової системи є система органів державної податкової служби, якій відведена значна роль у забезпеченні національної безпеки держави та її економічного сектору. Тому однією із головних проблем вітчизняної податкової системи є те, що концептуальні рішення в сфері оподаткування реалізуються без врахування ступеня ефективності адміністративно-управлінської діяльності податкових органів.

Дослідження проблеми ризиків у сфері діяльності податкових органів є особливо актуальним з огляду на їх зростання у реальних умовах боротьби з новими видами податкових правопорушень, що супроводжується ризиками неефективного використання відомих для контрольної практики методів. Ризики недієвості застосування традиційних підходів у розкритті складних організаційних схем ухилення від оподаткування і транснаціональної злочинності потребують не лише попередньої професійної підготовки працівників податкових органів, а й готовності їх служіння державі [1].

На основі існуючих наукових досліджень [1; 2; 3; 4; 5] виокремимо найбільш проблемні сторони організації діяльності податкової служби, які спричиняють ризиковість податкової системи є:

- недостатній рівень заробітної плати та соціального забезпечення;
- нерівномірне навантаження персоналу структурних підрозділів органів ДПС;
- дублювання функцій, що виконуються різними структурними підрозділами;
- недостатня забезпеченість комп'ютерною та оргтехнікою, яка відповідала б сучасним вимогам та стандартам роботи;
- незадовільні умови праці та матеріально-технічного забезпечення;
- непрозорість призначення на посади службовців вищих категорій і залежність його від політичних і суб'єктивних чинників;
- відсутність чітко сформульованих кваліфікаційних вимог до посад;
- відсутність системи горизонтальної ротации та просування по службі за спеціальними програмами кар'єрного зростання тощо.

Значну роль серед інших факторів, що збільшують ризиковість податкової системи займають питання фінансування податкової служби, яка забезпечує своє існування та діяльність за рахунок бюджету. При цьому фонд оплати праці виділяється під конкретну кількість службовців, інші напрямки використання бюджетних коштів не розголошують.

Рівень оплати праці працівників податкових органів є низьким порівняно з приватним сектором економіки. Непропорційно мала частка посадового окладу в структурі заробітної плати і неврахування ступеня відповідальності працівників спричиняє непрозорість в оплаті праці та її залежність від суб'єктивних факторів. Це спричиняє плінність кадрів в окремих органах і регіонах та призводить до дисбалансу високопрофесійних кадрів. Нестабільність заробітку обумовлюють надбавки і винагороди, в т.ч. за вислугу років, що складають від половини до двох третин сукупного доходу.

Відтак, чинна система організації діяльності податкової служби посилює дисбаланс системи управління оподаткуванням і обумовлює високий ризик його якості. Сюди належить включити суверенітету законодавче регулювання механізму адміністрування податків, спотворюючи об'єктивної інформації, численні звільнення, вибірково покарання, спричиняють професійної деформації і зростання на її основі корумпованості податкової служби, що є важливим фактором зростання ризиковості податкової діяльності.

Цілком очевидно, що ризики діяльності податкових органів мають місце і проявляються у всіх складових податкової системи, що охоплені дією податкових правовідносин. Визначити необхідно враховувати як у чинному механізмі справляння податків та зборів, так і в перспективі, безпосередньому виконанні податківцями функціональних обов'язків та застосуванні власних повноважень. Тобто ризики діяльності працівника податкової служби можна оцінювати, як мінімум, з трьох позицій: з державної – як ризики служби держави, надані відповідними повноваженнями, з адміністративної – як державного службовця, здійснює організаційно-розпорядчі дії, з правової – як суб'єкта податкових правовідносин, який несе відповідальність за ці дії.

Література

1. Десятнюк О. М. Основи ідентифікації ризиків діяльності державної податкової служби / О. М. Десятнюк // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Т. 5, Вип. 252. – С. 1332–1346.
2. Данилов О.Д. Податкова служба та вдосконалення її діяльності: монографія. – Ірпінськ: Нац. ак. ДПС України, 2005. – 152с.
3. Миронов С.К. О показателях эффективности работы налоговых органов / С.К. Миронов // Налоговая политика и практика. – 2004. – №1. – С.13-15.
4. Наздрачев Р.Б. Показатели эффективности налогового контроля / Р.Б. Наздрачев. – Режим доступа: www.aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2000/nazdrachev.html
5. Саливон С. Переменчивость / С.Саливон // Бизнес. – 25.12.2006г. – №52. – С.5

Ткачук

ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВИХ СТИМУЛІВ В УКРАЇНІ

Науковці в галузі оподаткування, як правило, негативно ставляться до податкових стимулів, і мають для цього достатньо підстав. Податкові стимули, зазвичай, не потрібні, а неефективними та призводять до податкових втрат бюджету та ускладнюють систему оподаткування, не сприяючи накопиченню капіталу, або ж вони є деформуючими, неефективними і спрямовують інвестиції каналами, які не належать до оптимальних. З огляду на складність оцінки ефективності податкових пільг і легкість, з якою вони використовуватись в інтересах окремих груп, як правило, навіть найкращим чином застосування податкових стимулів стають корисним інструментом державної політики лише в тому випадку, коли країна має не лише стабільне макроекономічне середовище, а й стабільну політичну адміністративну систему. Проте чимало таких країн, як Україна, які, з усією очевидністю, не задовольняють вказаних умов, продовжують звертатися до податкових стимулів з метою заохочення інвестицій. Щоб максимізувати ймовірність позитивних результатів і зменшити шкоду, якої можуть завдати за наявних умов погано розроблені та впроваджені податкові стимули, на нашу думку, дуже важливо виконувати такі три прості правила: забезпечити простоту податкових стимулів, вести облік як наданих податкових стимулів, оцінювати результати.

Схоже, що нині багато хто в Україні розглядає функціонування податкових стимулів як безкоштовне. Справді, вони щедро законодавчо впроваджувались майже випадковим чином без подальшої обов'язкової оцінки. Дуже важливим завданням є встановлення законодавчому рівні окремої фінансової оцінки втрат за наслідками впровадження кожних видів податкових стимулів і оформлення усіх цих втрат як складової частини рішень про розподіл коштів річного бюджету. Таку оцінку можна зробити на підставі змен-

очікуваних податкових надходжень до бюджету. В ідеальному випадку, кошти, які не надійшли до бюджету через впроваджені податкові стимули, повинні розподілятися таким самим чином, як і прями втрати, а саме, призначатися на певну статтю бюджетних витрат і реєструватися та розглядатися так само, які будь-які інші витрати. Результатом, безперечно, буде зменшення кількості наданих податкових стимулів.

Крім того, уряд має визначити пріоритети та виділити кошти, які необхідні для впровадження заходів, спрямованих на підтримку цих пріоритетів. Виходячи із визначених пріоритетів, уряд повинен розробити бюджет витрат від введення податкових стимулів, який потрібно розглядати в процесі затвердження державного бюджету. Обговорення бюджету витрат від введення податкових стимулів слід проводити у рамках бюджетного процесу до затвердження сукупних надходжень та сукупних витрат. Під час такого обговорення, уряд повинен чітко роз'яснити депутатам Верховної ради, з якою метою запроваджується кожний податковий стимул, та які перспективи його запровадження на майбутнє. Усі повинні розуміти, що податковий стимул запроваджується лише на обмежений проміжок часу.

Після того, як бюджет витрат від введення податкових стимулів узгоджено, він має стати складовою Закону України про Державний бюджет і будь-які нові податкові стимули мають запроваджуватися лише шляхом внесення змін до Закону України про Державний бюджет.

Іншим способом встановлення обмежень може бути встановлення граничного значення для запровадження податкових стимулів. Наприклад, усі податкові стимули не можуть зменшити податкові надходження більш ніж на $x\%$. Такий підхід – фактично встановлення мінімальної суми податку - є досить поширеним у розвинутих країнах. В Україні потрібно буде вдосконалити систему обліку податкових пільг і зазначити граничні значення у бланках податкової декларації. Усі особи, що мають пільги в оподаткуванні, на нашу думку, повинні подавати звичайні податкові декларації. Усі податкові пільги повинні явно включатися як складова частина податкової звітності, навіть якщо вони призводять до її ускладнення. Не має сенсу приховувати справжню складність, явно не враховуючи цих пільг у розрахунках наведених у податкових деклараціях. На додаток до форм, у яких декларується податкове зобов'язання повинні бути обов'язковими форми, у яких ідентифікуватимуться наслідки податкових пільг на рівні платника податків.

Спотворення показників, зумовлені невідображеними податковими пільгами, призводить до розбіжностей між результатами податкової звітності та фінансового обліку, а також перешкоджають належному сприйняттю платника податків податковими органами. Так, в результаті вибору платника податків для перевірки, який на основі задекларованих ним даних сплачує надто малі податки, під час перевірки може виявитись, що він користується податковими пільгами. Як наслідок, така перевірка веде до марнування ресурсів держави. Податкові стимули можуть фактично стримати податкових інспекторів перед проведенням ретельніших перевірок або вибором найбільш перспективніших перевірок, що призведе до поширення податкових пільг за межі, передбачені законодавством. До того ж, наявність податкових стимулів підвищує дискреційність податкових аудиторів і створює ситуації сприятливі для домовленостей з ними – що породжує небезпеку корупції. Таке послаблення адміністрування податків є серйозною, хоча і прихованою ціною податкових стимулів.

Товаришцзяк Анна

МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Із вступом до СОТ та вибором стратегічного курсу до європейської інтеграції перед Україною постають нові завдання щодо наближення її митного законодавства до міжнародних норм, правил та стандартів, у напрямі спрощення митних процедур та скорочення часу на їх виконання. Серед пріоритетних напрямків роботи митної служби України, що дозволить суттєво скоротити час проведення митних процедур на кордоні й

перенесення основного навантаження з перевірки дотримання митного законодавства на контроль звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є здійснення митного пост-аудиту. Під пост-митним аудитом розуміють введення до мінімуму «пропуску» митних процедур та здійснення митного контролю через подальше поглиблення перевірки суб'єкта ЗЕД після факту митного оформлення товарів і транспортних засобів [1, с. 72].

У наукових працях за останні роки все більше уваги приділяється підвищенню значущості митного пост-аудиту, як важливого інструмента регулювання ЗЕД, а саме таких учених, як П. В. Пашко, Л. М. Письмаченко, Т. С. Єдинак, М. Разумей та ін.

Митний пост-аудит почав розвиватися в Україні після приєднання до Конвенції спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. (Київська конвенція), визначено його основні принципи та засади проведення. Мета митного пост-аудиту (Київської конвенцією) – спрощення митного оформлення товарів та прискорення митних процедур на кордоні шляхом подальшої поглибленої перевірки після митного оформлення товарів і транспортних засобів [2, с. 61].

Відповідно до статей 60 та 69 Митного кодексу України митні органи проводять планові або позапланові виїзні перевірки суб'єктів ЗЕД [3]. Порядок їх проведення встановлено постановою КМУ від 23.12.2004 р. № 1730 «Про затвердження Порядку проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України» [4]. Хоча з цих нормативних актів не застосовує термін «митний пост-аудит», а законодавство вживає термін «перевірка системи звітності та обліку товарів», що не відображає особливостей, що притаманні цій прогресивній формі митного контролю.

Під час таких перевірок здійснюється митний контроль за вже оформленими товарами, зокрема перевіряється відповідність комерційної та іншої документації, яка надавалася при митному оформленні, результатам господарської діяльності відповідних платників податку.

На думку М. Разумея, митний пост-аудит відкриває додаткові резерви надходження коштів до Державного бюджету, що в умовах панування світової економічної кризи вагомим стабілізуючим фінансовим чинником [5, с. 19]. Про це переконливо свідчать наведені дані: протягом 2008–2010 рр. митними органами проведено 1219 документальних перевірок за результатами яких встановлено порушення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства України з питань митної справи на загальну суму 1266641,6 млн. грн. Порівняно з розвинутих країнах митний пост-аудит дає більше 30 % усіх митних платежів [6].

Також позитивним фактором проведення митного пост-аудиту є прискорення митного оформлення. Так, у Франції на момент перетину митного кордону представниками митних органів фундаментально перевіряється близько 5 % імпорту та 1 % експорту вантажів, 95 % підлягають контролю протягом 1-3 років після оформлення митних документів [7].

Завпровадження дієвої системи контролю після процедур митного оформлення можливість застосовувати процедури спрощеного митного контролю до підприємств, з результатами перевірки яких було підтвердження норм чинного законодавства, що дозволяє спрямоване не на створення додаткових перешкод на шляху імпортерів, а навпаки, дозволяє забезпечити засади чесної конкуренції, захист національного товаровиробників, які працюють за «сірими» та «тіньовими» схемами.

Отже, митний пост-аудит є перспективним напрямком діяльності ДМСУ, підвищення контролю за дотриманням митного законодавства України, а також підтримку курсу України на євроінтеграцію.

Література

1. Єдинак Т.С., Єдинак В.Ю. Постмитний аудит як фактор забезпечення економічної безпеки України: зарубіжний досвід та українська перспектива // Вісник академії митної справи України. – 2008. № 4. – С. 70-76
2. Корнєва Т. Державний контроль та нагляд у сфері митної справи // Підприємство, господарство і право. – 2008. - № 11. – С. 61-65.

3. Митний кодекс України від 11.07. 2002 р. № 92-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=92-15>

4. Постанова КМУ від 3.12.2004 р. № 1730 «Про затвердження Порядку проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України» (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1730-2004-%D0%BF>

5. Разумей М. Митний пост-аудит: реалізуємо теорію на практиці // Митниця – 2009. – № 9(58). – С. 19.

6. Офіційний сайт ДМСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/>

7. Письмаченко Л.М. Напрямки вдосконалення системи контролю й аудиту в митній службі та її роль у забезпеченні економічної безпеки України // Матеріали конференції «Митна політика України в контексті європейського вибору: проблеми та шляхи їх вирішення» 20-21 листопада 2003 р., Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ. – С. 77-78.

Томашівська Наталія

РЕФОРМУВАННЯ МИТНИХ ОРГАНІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

В умовах глобалізації світової економіки та стрімкому розвитку міжнародної торгівлі, актуальним стає питання щодо ефективної організації митної справи у державі, яка б не тільки сприяла наповненню державного бюджету, а й ефективному захисті національних економічних інтересів та національного виробництва.

Дослідженням питань вдосконалення системи митних органів присвячували Ківалов С.В., Кунев Ю.Д., Приймаченко Д.В., Христенко С.Г. Так чи інакше наукові праці стосувалися актуальних питань модернізації митної системи. Разом із тим, предметному аналізу підлягає не лише нинішня ситуація, але й передусім, розвиток системи митних органів в найближчій перспективі у зв'язку з її адаптацією до сучасних викликів і вимог[1].

Необхідність удосконалення діючої системи митних органів, як організаційної, так і функціональної її сторони, полягає у тому, що вітчизняна система митних органів була створена майже два десятиліття тому, на «пострадянському» підґрунті її модернізації вимагають сучасні тенденції у світовій економіці та торгівлі. Також членство України у таких міжнародних організаціях як Всесвітня митна організація, Світова організація торгівлі, вимагають приведення митної системи та законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Виникнення нових інформаційних технологій, сучасних видів транспорту і зв'язку, а також лібералізація зовнішньої торгівлі суттєво вплинули на умови роботи митних органів в багатьох країнах, а тому переосмислення поглядів на спрямованість митної політики і пов'язана з цим модернізація митних систем стали необхідними умовами подальшого існування ефективної митної служби

Модернізація та перспективний розвиток системи митних органів мають проводитися з урахуванням пріоритету прав та законних інтересів громадян і суб'єктів господарювання, економічних перетворень та міжнародної, зокрема європейської, практики у галузі митно-правового регулювання суспільних відносин. При цьому обов'язково слід враховувати: особливості розташування України – на перетині основних світових транзитних шляхів; рівень технічної оснащеності більшості пунктів пропуску на митному кордоні; необхідність організації співробітництва в галузі митної діяльності та прикордонного контролю з країнами, що безпосередньо межують з Україною[2].

Колегія митної служби України у жовтні 2010 р. схвалила Концепцію реформування митної служби України «Обличчям до людей». Реформування, яке фактично вже розпочалося, базується на зрозумілих принципах: митні процедури мають реалізовуватись:

законно, просто, прозоро, єдинообразно, безпечно, чесно та швидко. З метою реалізації нових підходів до організації та діяльності митних органів у найближчий час необхідно здійснити такі заходи з удосконалення митного адміністрування, в тому числі з нормативного забезпечення:

- приведення структури митної служби у відповідність до адміністративної територіальної структури України;
- приведення національного законодавства у митній сфері у відповідність до міжнародних стандартів та Місії митної служби України
- підвищення прозорості інформації щодо митних правил та процедур;
- розвиток співробітництва з бізнесом;
- розробити і запровадити нові інформаційно-технічні засоби забезпечення діяльності митних органів України;
- активізувати взаємодію з ВМО та іншими міжнародними організаціями з метою вирішення завдань розвитку і модернізації митних органів[3].

Реалізація встановлених кроків дозволить адаптувати вітчизняну систему митних органів до належних стандартів.

Література

1. Романенко Г. В. До питання щодо вдосконалення системи митних органів// І справа №6(66)'2009 [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ms/2009_6/ms-6-2009-Romanenko-\(72-75\).pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ms/2009_6/ms-6-2009-Romanenko-(72-75).pdf)
2. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави 2007р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://studrada.com.ua/content/52-сучасні-тенденції-та-перспективи-модернізації-адміністративної-діяльності-митних-органів?page=2>
3. "Обличчям до людей": Концепція реформування діяльності митної служби України від 29 жовтня 2010р.

Федер

МИТНІ ПЛАТЕЖІ ЯК ОСНОВА МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Процеси, які відбуваються в Україні за умов трансформації економічної системи, вимагають розробки такого механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який би враховував особливості перехідного етапу. Такий висновок пояснюється тим, що національна промисловість України з її застарілими виробничими факторами в змозі конкурувати з дешевими і більш якісними товарами, які виробляються за кордоном за допомогою більш сучасних технологій, з вищим рівнем організації виробництва тощо. Захисту національної економіки на етапі формування економічної системи наповнення внутрішнього ринку дешевими імпортованими товарами зумовлює скорочення національного виробництва і знищення деяких його видів, що спричиняє скорочення робочих місць, зростання безробіття, загрозює національній економічній безпеці, міжнародному престижу країни, її культурним традиціям.

Тому для країни з перехідною економікою надзвичайно актуальним є розвиток системи митного оподаткування, яка б передбачала наявність розгалуженої системи митних платіжних пунктів.

Під митними платежами, як основою системи митного оподаткування, розуміють види податків та зборів, які нараховуються в установленому порядку при переміщенні митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митних служб.

Дана дефініція дозволяє не тільки чітко визначити об'єкти оподаткування, а й суб'єкти системи митного оподаткування, до яких належать, крім держави та митних органів, безпосередні платники податків та зборів, тобто юридичні та фізичні особи, які здійснюють зовнішньоторговельну діяльність. При цьому слід акцентувати увагу на характерних особливостях митних платежів, а саме: односторонньому руху вартості від юридичних осіб до держави.

Серед великого спектра функціональних завдань, які виконують митні платежі головними є:

- фискальні, тобто митні платежі є джерелом поповнення бюджету країни;
- стимулюючі, які спрямовані на розвиток національного виробництва;
- регулятивні, які формують обсяг та структуру експорту, імпорту, споживання

На етапі трансформування економічних відносин домінує фискальна функція митних платежів, але у міру формування ринкової моделі господарювання митні платежі стають важливим фінансовим інструментом регулювання економіки.

У зв'язку з тим, що митні платежі крім фискальної та регулятивної дії мають ще й побічні, зовнішні для фіску соціальні наслідки, їх доцільно розглядати не тільки як економічну, але і як суспільно-соціальну категорію. На нашу думку, суспільна ціна митних платежів вимірюється втратою частки добробуту конкретними платниками даних платежів із переміщенням цієї частки через бюджет до всього населення держави. Тому митні платежі, як правило, встановлюються найвищими органами державної влади і за рівнем запровадження належать до загальнодержавних податків.

Митні платежі є основою, за рахунок якої формуються митні доходи країни. Під митними доходами розуміють всю сукупність грошових внесків, які утворені в результаті справляння або стягнення митних платежів, а також кошти від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, від стягнення штрафів, пені.

Література

1. Дем'янишин В. Складання проекту бюджету держави: прагматика, проблематика та шляхи удосконалення / В. Дем'янишин // Світ фінансів. - 2007. - №4. - С.100 – 115.
2. Кізіма А. Я. Планування та прогнозування податкових надходжень: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / А. Я. Кізіма. - Тернопіль: Воля. 2005. - 248 с.

Форостина Мар'яна

ПОЛІТИКА ПРОТЕКЦІОНІЗМУ ЯК ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

Економічну політику держави, направлена на підтримку національної економіки визначають як протекціонізм. Протекціонізм виник як державна політика, і тривалий час його інструменти застосовувались тільки національними урядами. Розвиток інтеграційних процесів зумовив появу протекціонізму, який провадять інтеграційні угруповання стосовно третіх країн.

Протекціонізм на сучасному етапі слід розглядати як державну економічну політику. За думкою вчених Жаліло Я.А. та Сменковського А.Ю., стратегію економічного протекціонізму доцільно розуміти як комплекс заходів щодо забезпечення засобами держави рівноправної конкуренції на внутрішньому ринку України. Така стратегія має передбачати реалізацію політики цілеспрямованого сприяння розвитку ефективних вітчизняних виробництв, національного капіталу, що діє у межах чинного законодавства, доходів та рівня споживання населення України, активної підтримки становлення сучасної конкурентоспроможної економічної системи [1, 108]. Для протекціонізму характерне фінансове заохочення національної економіки, стимулювання експорту товарів

Застосування протекціоністських заходів державою мають суперечливий характер. З одного боку, використання таких заходів, захищаючи внутрішній ринок окремих видів товарів і послуг від надмірної іноземної конкуренції і забезпечуючи допомогу вітчизняним підприємствам, в тому числі, і фінансову, надає їм суттєву підтримку і тим самим прискорює розвиток економіки. З іншого боку, використання тих же заходів може загальмувати розвиток економіки, якщо підтримуються неконкурентоспроможні і безперспективні підприємства. За такої політики може посилитись нелегальне везення товарів. Також застосування протекціоністських заходів може послабити стимули щодо технічного прогресу, що призведе до падіння конкурентоспроможності національних товарів. Крім того, торгові партнери можуть застосувати відповідні заходи щодо експорту товарів цієї країни,

яка нанесе їхній економіці збитків. Таким чином, розумна протекціоністська політика повинна бути орієнтована на перспективу. На сьогодні протекціоністський механізм є собою комплекс взаємодоповнюючих заходів, які постійно змінюються під впливом насамперед, об'єктивних процесів розвитку продуктивних сил і інтересів.

Світова фінансово-економічна криза спричинила нову хвилю протекціонізму. В умовах різкого спаду економічної активності багато країн зазвичай підвищують рівень застосування протекціоністських та інших дискримінаційних торговельних заходів, тобто протекціоністська стає агресивною політикою по відношенню до інших країн, який провокує у відповідь агресивні заходи. У таких умовах зазвичай потерпають країни, що розвиваються, оскільки економічно розвинуті країни вдаються до таких протекціоністських заходів як податки, фінансове стимулювання, через пряму державну підтримку галузей економіки, підтримку підприємств, інших субсидій тощо. У більшості випадків такі заходи є порушенням умов вільної торгівлі, які підірвують умови конкуренції і впливають на прийняття рішень про вибір місця інвестицій і виробництва, наслідки чого будуть відчутними протягом багатьох років. Країни ж, що розвиваються не мають можливості застосовувати такі заходи підтримки і внаслідок цього можуть послабити конкурентоспроможність своєї продукції на ринках інших країн.

Покращення ситуації у світовій економіці не призвело до лібералізації зовнішньої торгівлі. За даними в Global Trade Alert. Кількість дискримінаційних торговельних заходів досягла 367[2], а Україна стала одним зі світових лідерів із захисту внутрішнього ринку. Огляду на низьку конкурентоспроможність української продукції, відмови від протекціоністських заходів найближчим часом не буде, запевняють експерти. Крім того, готуючись до започаткування зони вільної торгівлі з країнами Євросоюзу, Україні, як сучасній, конкурентоздатній державі необхідно підсилити політику у сфері захисту інтересів національного товаровиробництва.

Ефективна інтеграція до світового економічного простору є важливим напрямком розвитку України. Від успіху зовнішньоекономічної діяльності нашої держави залежить подальший економічний і соціальний розвиток як підсистеми світової економіки. Міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізовані підприємства, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний економічний добробут виробництва. Тому вибрана зовнішньоекономічна стратегія у захисті національних економічних інтересів в міжнародній сфері повинна відповідати інтересам економічного зростання і зміцнення державності в Україні, впровадження відповідної зовнішньоекономічної політики.

Література

1. Жаліло Я.А., «Концептуальні засади стратегії економічного протекціонізму» [Текст] Жаліло, А. Сменковський // Стратегічна панорама. - 2000. - № 1/2. - С. 104-113.
2. Офіційний сайт Global Trade Alert [Електронний ресурс]: Режим доступу <http://www.globaltradealert.org/>
3. Україна стала одним зі світових лідерів з торгового протекціонізму [Електронний ресурс]: Режим доступу з <http://novynar.com.ua/business/104598>

Ханас І

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Важливу роль у податковій системі держави відіграє податок на доходи фізичних осіб, з одного боку, займає суттєву частку у податкових надходженнях бюджету, а з іншого – спрямований виконувати соціальну функцію, регулюючи процеси перерозподілу доходу населення. Актуальність даного наукового дослідження обумовлюється необхідністю реформування системи оподаткування доходів фізичних осіб в напрямку забезпечення реалізації принципів платоспроможності, соціальної справедливості та фінансової достатності.

Проблемам оподаткування доходів фізичних осіб присвячені праці таких вітчизняних вчених як: В. Андрущенко, О. Василик, А. Крисоватий, П. Мельник, С. Онншко, Л. Тарангул, А. Соколовська, В. Федосов, С. Юрій та ін.

Податок на доходи фізичних осіб є загальнодержавним податком, тобто – встановлюється на загальнодержавному рівні та є обов'язковим до сплати на всій території України. Разом з тим, будучи загальнодержавним, даний податок у визначеній частині надходить до місцевих бюджетів. Так, згідно бюджетного кодексу України до доходів бюджетів міст республіканського та обласного значення зараховується 75 відсотків податку на доходи фізичних осіб; до доходів бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення зараховується 25 відсотків даного податку. Варто також зауважити, що 50 % податку на доходи фізичних осіб, що сплачується на території м. Києва надходить до Державного бюджету України [1].

З метою окреслення шляхів реформування прибуткового оподаткування доходів громадян в Україні розглянемо його зарубіжний досвід.

Так, специфікою оподаткування доходів громадян у Великій Британії є те, що їхні доходи поділяються на певні частки (шедули), які оподатковуються за окремою методикою. Ставка податку диференційована залежно від річного доходу: 20 %, 25 %, 40 %. Прибутковий податок із громадян становить близько 65 % від усіх прямих податків, що надходять до державного бюджету [2, с. 178].

У Швеції діють окремі умови оподаткування резидентів та нерезидентів. Для останніх діє єдина ставка у розмірі 25 % незалежно від суми доходу. Резиденти сплачують податок двох видів: 1) муніципальний – дохід до визначеної суми оподатковується за ставкою 32 %; 2) національний податок – понад 80 % працівників, які мають доходи, менші за визначену суму, звільнені від його сплати. Для громадян, які мають доходи, що перевищують визначену суму, ставка становить 20 %. Для тих, хто має великі доходи ставка становить 50%, середні – 30 %, а для низькооплачуваних працівників – 24 % [2, с. 213].

У США оподатковуваний дохід обкладається за прогресивною шкалою. При цьому платники податку поділяються на чотири категорії, які оподатковуються за різними ставками залежно від доходу. Ставка оподаткування коливається від 15 до 39,6 %. Прибутковий податок із громадян, забезпечує понад половину загального обсягу федеральних податкових надходжень [2, с. 451].

Отже, у більшості країн світу прибутковий податок з громадян є прогресивним. В Україні даний податок пройшов шлях від прогресивного до пропорційного, а після введення в дію Податкового кодексу став справлятися за «малопрогресивними» ставками. Протягом 1991-1992 рр. доходи громадян в нашій державі оподатковувалися за чотирма ставками – з 12 до 30 %. У 1993-2003 рр. використовувалося вже п'ять ставок, при чому мінімальна була знижена до 10 %, а максимальна зросла до 40 %. У 2004 році прогресивна система оподаткування доходів фізичних осіб була замінена на пропорційну. Ставка податку з доходів фізичних осіб була встановлена на рівні – 13%, а починаючи з 2007 року – 15 % від об'єкта оподаткування.

З 1.01.2011 р. податок на доходи фізичних осіб справляється за двома ставками: базовою – 15% та підвищеною – 17%. Підвищена ставка податку застосовується до доходів, місячний розмір яких перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року [3].

Отже, податок на доходи фізичних осіб є прямим податком, який виконує функцію наповнення бюджетів, регулювання міжбюджетних відносин та соціально-економічних процесів в державі.

Література:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 (поточна редакція від 25.01.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=4&nreg=2456-17>

2. Якушик І. Д. Податкові системи зарубіжних країн / І. Д. Якушик, Я. В. Литвин. Київ: "МП Леся", 2004. – 480 с.

3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року // Аргументы недержавного права. Спецвыпуск. – Донецьк, 2010. – 194 с.

Хоменко Ві

РЕФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ

Оскільки фіскальна роль податкової служби останнім часом зростає, то в контексті модернізації на перший план виходять напрями реформування основних напрямів діяльності. Одним із них, зважаючи на те, що податкові нововведення набули чинності з прийняттям Податкового кодексу, на нашу думку, має бути цілеспрямована робота на спрощенню порядку нарахування податкових платежів шляхом законодавчої ініціативи уніфікації певних форм звітності.

Знижує ефективність роботи податкових служб наявність фактів дублювання виконання одних і тих же завдань, особливо оперативних, різними структурними підрозділами інспекцій. У зв'язку з цим назріла необхідність проведення реорганізації внутрішньої структури податкових органів, чіткого розподілу і закріплення за ними функціональних процедур.

На нашу думку, необхідно більш чітко функціонально визначити обов'язки окремих структурних підрозділів. Питання обліку і звітності, зокрема передачі та узагальнення оперативних даних про поступлення коштів до бюджету, зосередити в єдиній структурній одиниці всіх рівнях, починаючи з центрального апарату і закінчуючи місцевими податковими інспекціями. Це дасть можливість сконцентрувати трудові ресурси на вирішенні пріоритетних завдань та не допустить наявного в даний час їх розпорощення.

Ще одним напрямком податкової роботи має стати забезпечення стабільної податкової системи, аж до введення мораторію на зміни до Податкового кодексу після 2014 року, вступлять в дію усі базові ставки податків що закріплюються цим документом.

Особливо актуальним на сьогодні залишається питання вдосконалення контролю діяльності органів Державної податкової служби України. В Податковому Кодексі прописані основні процедурні питання щодо виконання податковими органами своїх контрольних функцій. Але, на жаль, при визначенні взаємовідносин між сторонами у процесі здійснення податкового контролю більш менш чітко прописані права податкових органів та обов'язки платників податків і зовсім нічого не говориться про обов'язки податкових органів та платників податків.

Позитивним моментом нововведень по даному напрямку є чітке визначення основних видів податкових перевірок, їх поділ на відповідні види, що спрощує визначення предмету перевірки. Якщо раніше платник податку не знав, що саме перевірятиметься: бухгалтерський документ, показники реєстратора розрахункових операцій, ліцензії, свідоцтва про державну реєстрацію чи ще щось, то сьогодні введено чіткий поділ таких перевірок на фактську документальну та камеральну. Можна говорити, що визначена в Податковому Кодексі концепція правового регулювання податкового контролю побудована на запровадженні єдиних уніфікованих правил для всіх напрямків контрольної діяльності податкових органів, що дозволяє уникнути існуючих труднощів у взаємовідносинах податківців та платників податків під час проведення контролю та гарантувати свободу підприємницької діяльності [1].

Важливим залишається питання дотримання принципів правового регулювання контрольної діяльності податкових органів:

- чітке законодавче визначення повноважень, меж та способу здійснення податкового контролю;
- встановлення чіткого правового статусу учасників контрольної діяльності;

• достатній рівень урегульованості процедурно-процесуальної регламентації контрольної діяльності;

- встановлення різних адміністративних процедур податкового контролю відповідно до його напрямків;

- здійснення податкового контролю відповідно до чітко визначених підстав, цілей, завдань, форм та термінів контролю.

Метою впровадження зазначених принципів є запровадження чітких засад контрольної діяльності в сфері оподаткування, що забезпечить здійснення податкового контролю на якісно новому рівні. При цьому основними характеристиками контролю будуть законність, прозорість, справедливість контрольної діяльності податкових органів.

Удосконаленні процедури податкового контролю сприятимуть зменшенню державного втручання у підприємницьку діяльність та звузненню тіньового сектору економіки, виконання податковими органами своїх контрольних функцій у відповідності до вимог податкового законодавства, налагодженню партнерських взаємовідносин між податковими органами та платниками податків.

Література

1. Податковий кодекс України // К.: в-во «Алерта»; ЦУЛ, 2011. 496с.

Худа Ростислав

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ НЕЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

На етапі взаємодії державного адміністрування у сфері оподаткування з управлінськими системами суб'єктів господарювання виникають найбільші проблемні ситуації. Особливо це проявляється при здійсненні процедур контролю за сплатою податкового боргу та його стягненням (неузгодженість державного адміністрування, конфлікт інтересів сторін, протиріччя при узгодженні сум податкових зобов'язань, виникнення різноманітних видів ризиків тощо).

За умови несплати нарахованих і донарахованих сум податкових зобов'язань виникає податковий борг. Нагромадження податкового боргу зумовлене несплатою у встановлені строки платниками податків узгодженого податкового зобов'язання [1].

Як свідчать статистичні дані, в Україні накопичено значний обсяг боргу зі сплати податкових платежів. Фактично сплачується лише незначна частина реструктуризованої суми. До поточних податкових зобов'язань додаються реструктуризовані, а заборгованість накопичується вже за цими загальними сумами. До досить вагомих причин, які зумовлюють несвоєчасні платежі за податковою заборгованістю, слід віднести очікування платниками податків, особливо великими, чергового списання або реструктуризації. Це призводить не лише до незадовільного наповнення бюджету, але й завдає суттєвої шкоди основоположним принципам, які становлять запоруку дієвості оподаткування. Порушуються принципи рівномірності та справедливості, оскільки в результаті у програті залишаються законослухняні платники податків. Крім того, реструктуризація податкової заборгованості, по суті, є наданням безвідсоткової позики за рахунок бюджетних коштів. Природно, що існує безпосередня зацікавленість з боку її отримувачів у продовженні подібної практики. У сукупності це стимулює накопичення недоїмки [2].

Основними причинами щодо ситуації, яка склалася в адмініструванні податкового боргу, є неефективність і неузгодженість діяльності державних контролюючих органів та органів стягнення у сфері оподаткування, вичерпний перелік яких визначено чинним законодавством. Зокрема, до органів стягнення у сфері адміністрування податкового боргу відносяться податкові та державні виконавчі органи, що уповноважені здійснювати заходи із забезпечення погашення податкового боргу в межах встановленої компетенції. Процес адміністрування податковими органами непрямих податків і контролю за їх сплатою платниками податків і зборів є на сьогодні досить складним. Складність пояснюється тим,

що він регулюється значною кількістю нормативно-правових актів, більшість з підзаконними (відомчі або міжвідомчі). Окрім того, за даними Міністерства фінансів України, податкова база скоротилася внаслідок списання і розстрочення податкового боргу. За основними платежами найбільші обсяги податкового боргу у 2007 році списано з податком на додану вартість, на якій припадало 26% загальної суми списаного боргу, адміністративним штрафам та іншим санкціям - 24,1% та податком на прибуток підприємств - 9,0%. У територіальному розрізі найбільший обсяг списаного податкового боргу належить на платників податків Дніпропетровської області - 61,8%, Львівської області - 14,1%, м. Києва - 8,8% загальної суми списаного податкового боргу [3]. Це колосальні фінансові ресурси, явно втрачені для бюджету. Виникає необхідність чіткого контролю за проходження цих вивільнених сум із метою попередження нецільового їх використання.

Несплачені податкові зобов'язання в значних сумах обліковуються як податковий борг, стягнення якого проблематичне. Частково це пояснюється здійсненням донорами податкових зобов'язань за результатами перевіркою роботи підприємств, інструментами мінімізації податків.

На сьогоднішній день, органами державної податкової служби України напроваджено методика боротьби з підприємствами, що мінімізують податкові зобов'язання шляхом перенесення ризиків настання відповідальності за несплату податків на підприємстві-контрагенти. Ця методика дозволяє зменшити донараховані суми податків з підприємств, які є інструментами схем мінімізації на підприємства які, як правило належать до реального сектору економіки і фактично отримують вигоду від несплати податків, а також відповідні активи до погашення донарахованих сум податків. Тому робота податкових органів має бути скерована на своєчасне виявлення та припинення ризиків несплати податків, що дозволить локалізувати та припинити схеми мінімізації податків за фіктивних підприємств, а також суттєво збільшити надходження податкових платежів.

Література

1. Податковий кодекс України // Голос України. – 2010. - №№229-230 (4979-4980) - 62.
2. Мельник В. М. Податковий борг в Україні: причини виникнення та скорочення / В. М. Мельник // Науковий вісник Національної академії ДПС України (економіка, право): НАДПСУ. – 2006. – № 3(34). – С. 74-81.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/>.

Черних Св

ІНСТРУМЕНТИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день перед органами законодавчої та виконавчої влади поставили проблеми, які стосуються питання забезпечення економічної стабільності України. Стабільність тісно пов'язана з показником рівня виконання дохідної частини Держбюджету України. Зважаючи на те, що доходи державного бюджету в основному формуються за рахунок податкових надходжень, у цьому аспекті доцільно проаналізувати ефективність застосування податкового регулювання в Україні. Саме податкове регулювання є системою заходів впливу на економічні та соціальні процеси через зміну податкових ставок, податкових пільг, зниження чи підвищення загального оподаткування, відрахувань до бюджету. Тому процес застосування податкового регулювання є актуальним питанням на сьогоднішній день. Саме актуальність викликає вище положень і обумовлює написання даної статті.

Податкове регулювання є однією із функцій регулюючої системи оподаткування, переслідує як економічну, так і соціальну мету. Використовуючи інструменти податкового регулювання, держава регулює певні економічні процеси і забезпечує соціальний захист окремих видів діяльності та груп населення. Соціально-економічна сутність і функції податкового регулювання обумовлені регулюючою функцією системи оподаткування.

Відповідно цей процес є об'єктивно необхідним, і його результат залежить від адекватності методів, які використовуються, та стану реальної економіки держави.

Податкове регулювання є частиною державного регулювання. Але головною метою його – встановлення рівноваги не тільки між державними, а й суспільними, корпоративними та приватними економічними інтересами. Це завдання зводиться до максимального забезпечення суспільних потреб. При цьому податкова політика забезпечує не тільки надходження коштів до дохідної частини бюджету різних рівнів, а й повинна забезпечити отримання таких їх розмірів, які будуть достатні для суспільного відтворення. Крім того, повинно забезпечуватися і зростання загального добробуту населення.

Що стосується вдосконалення застосування інструментів податкового регулювання, то відмітимо наступне. Альтернативні системи оподаткування, як один з інструментів податкового регулювання, не є однозначно позитивними як з погляду інтересів держави, так і з погляду інтересів суб'єктів малого підприємництва. У порівнянні зі звичайною системою оподаткування, вони мають як певні переваги, так і деякі недоліки, які необхідно враховувати при законодавчому їх коригуванні й при прийнятті платником рішення щодо їхнього застосування.

Ефективне регулювання економічних та соціальних процесів за допомогою податкових пільг як інструмента податкового регулювання, вимагає серйозного наукового обґрунтування з позиції системного підходу доцільності їхнього застосування в кожному конкретному випадку, а також оцінки порівняльної ефективності досягнення поставлених цілей за допомогою різних варіантів надання податкових пільг та в сполученні з іншими інструментами державного регулювання.

Невідкладними завданнями в цьому напрямку є: чітке законодавче визначення терміна «податкова пільга» та видів податкових пільг, яке дозволяє відокремити їх від інших механізмів податкового регулювання; розробка чіткої системи пріоритетів у наданні податкових пільг, а також забезпечення суворого цільового характеру використання коштів, які звільняються внаслідок надання пільг з оподаткування.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система. Підручник. – К.: Атака, 2006. – 920 с.
2. Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. Податковий менеджмент: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 525 с.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.

Чорна Ірина

ПОДАТКОК НА ПРИБУТОК В КОНТЕКСТІ НОРМ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

За всі роки незалежності України податок на прибуток підприємств завжди займав чільне місце в системі доходів бюджету держави і за термінологією фінансистів та податківців відносився до "бюджетоутворюючих" податків. Надходження податку на прибуток підприємств домінують у структурі доходів бюджету не тільки в Україні, але й у багатьох зарубіжних державах, де його зазвичай називають податком на доходи корпорацій. Даний податок відіграє не тільки важливу фіскальну роль, але й істотно впливає на економічну поведінку економічних агентів та прийняття ними певних управлінських рішень, розміщення ресурсів та розподіл доходів в економіці.

За час свого існування модель оподаткування прибутку, правила визначення та погашення податкових зобов'язань зазнавали істотних змін. Частково ці зміни зумовлювалися мінливою економіко-політичною ситуацією в державі, подеколи – новим розумінням ролі і можливостей податку, як джерела державних витрат та прибутку в ринковій економіці.

Зважаючи на фінансову роль, проблематика податку на прибуток підприємств однією із найбільш досліджуваних у колі вітчизняних науковців та практиків, актуальною проводилася науково-дослідна робота стосовно аналізу ефективності управління адміністрування податку на прибуток підприємств фінансовими органами. З врахуванням рекомендацій численної когорти фахівців формувалися підвалини нової моделі оподаткування прибутку, запровадженій Податковим кодексом України.

Із прийняттям Податкового кодексу істотно трансформовано як алгоритм обчислення сплати податку на прибуток підприємств, так і розрахунок окремих його елементів. Наближено податковий та бухгалтерський облік в частині визначення бази оподаткування амортизаційних відрахувань, передбачено поступове зниження ставок податку. Незважаючи на те, що з моменту запровадження нових підходів до оподаткування прибутку минуло вже і багато часу, можна аналізувати соціально-економічні ефекти запровадження нових порядку оподаткування податку на прибуток та досліджувати його ефективність. Однак проблематика набуває особливої гостроти в умовах кризових явищ в економіці, розбалансуванням доходів і видатків бюджету.

Фінансова ефективність податку на прибуток у значній мірі обумовлена не тільки алгоритмом його обчислення, але й рівнем адміністрування. Перші уроки функціонування нової моделі податку на прибуток дають підстави вважати її більш оптимальною. Зростає обсяг нарахованих та залучених платежів, знижується недоїмка. Завдяки активізації економічних процесів та з огляду на комплекс організаційно-методичних заходів податкової служби, спрямованих на поліпшення адміністрування податку на прибуток, пріоритетом мінімізації податкових платежів та вишукування резервів розширення бази оподаткування забезпечено відчутне зростання податкових надходжень. Платежі податку на прибуток за 11 місяців 2011 року склали 51975,0 млн. грн., що на 40,4 відсотка перевищило аналогічний показник минулого року[1].

Табл. 2

Мобілізація платежів податку на прибуток підприємств за 11 місяців 2011 року,

грн.

	Показники	2010	2011	Темп зростання, %
1.	Доходи Державного бюджету, всього	215276,8	284224,8	132,1
2.	з них податкові надходження	149529,2	238827,0	159,7
3.	в т.ч. податок на прибуток підприємств	37028,4	51975,0	140,4

Як і більшість податкових нововведень, сучасний алгоритм обчислення, сплати та адміністрування податку на прибуток підприємств має певні недоліки. Над їх виправленням та оновленням податку на прибуток працюють як законодавці та адміністратори податку, так і громадські організації платників податків.

Література

1. Показники виконання державного бюджету України за 2011 рік [Електронний ресурс]. – доступно з: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=776

Шкрякмо Д.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ НЕРУХОМОСТІ

Суспільне надбання формується з врахуванням духовних та матеріальних цінностей. Наявність останніх створює основу товарно-грошових відносин, результатом яких є прибуток, дохід та додана вартість, які формують об'єкти оподаткування. Також, особливою формою оподаткування постає майнове оподаткування, об'єктами якого є матеріальні цінності, вигляді рухомого та нерухомого майна.

Варто зазначити, що інтеграції в євроспільноту передувало виконання цілого ряду завдань. Згідно положень Європейської Хартії "Про місцеве самоврядування" місцеві органи в

повинні мати можливість отримувати надходження від певних податків, серед яких повинен бути податок та нерухоме майно [1, с. 70]. Автоматично в Україні надходження від податку на нерухомість зараховуватимуться до місцевих бюджетів, що є аналогічним в країнах Європи, СНД та США.

Широко використовують податок на нерухомість у своїй практиці 130 країн світу, зокрема Великобританія, Іспанія, Португалія, Швеція, США тощо. Податок на нерухоме майно не лише є потенційним джерелом поповнення локальних бюджетів, але й, як свідчить світовий досвід, сприяє перерозподілу багатства та оподаткуванню тих доходів, які не складають бази податків на доходи.

Найбільш дискусійне питання сьогодні полягає у доцільності впровадження практики застосування податку на нерухомість в Україні. Стосовно оподаткування нерухомості ведеться безліч обговорень серед вітчизняних економістів, а саме: В. М. Заяць, А. М. Соколовська, Л. П. Чубук, В. М. Мельник, М. М. Мельник, В. Л. Андрущенко, В. М. Федосов, О. Данілов тощо. Досягнення науковців зводяться до детального вивчення зарубіжного досвіду адміністрування податку на нерухомість та його ґрунтовного порівняльного аналізу із особливостями потенційного оподаткування нерухомого майна в Україні. Окремі аспекти досліджуваного питання вже набули статусу законопроекту, хоча і надалі залишаються невпорядкованими ряд моментів.

Вищевикладений матеріал засвідчує вагомість та актуальність тематики податку на нерухомість, як додаткового джерела наповнення дохідної частини місцевих бюджетів та розширення податкової бази. У контексті даного питання, доцільно прослідкувати потенційні тенденції розвитку оподаткування нерухомого майна в Україні та інших державах, виявити можливі проблеми та можливі шляхи їх ліквідації із врахуванням зарубіжного досвіду.

Податок на нерухомість, є індикатором ринковості. Оскільки, в Україні не достатньо розвинений ринок нерухомості, то застосування майнової оцінки для визначення бази оподаткування є недоцільним. Таку практику широко використовують високорозвинені країни Прибалтики, західної Європи, США та Японія. В ряді держав за базу оподаткування прийнято вартість одиниці, тобто розмір власності скоригований з врахуванням місяця розташування. Даний метод застосовують країни з перехідною економікою: Польща, Словаччина, Росія, Казахстан тощо.

У високорозвинених країнах ставка податку на нерухомість варіює в межах 0,2-4% від бази оподаткування. В країнах з перехідною економікою встановлено специфічні ставки. Наприклад, в Польщі 0,41 злотих припадає на м² житла тощо. Винятком та одночасно лідером є Болгарія, де нерухомість оподатковується за ставкою 15% бази оподаткування [3, с. 149].

За допомогою оподаткування нерухомого майна держава може впливати на особисте споживання її громадян. Даний податковий платіж дозволяють мобілізувати в розпорядження держави грошові кошти найбільш заможних верств суспільства, що підпадає під дію принципу соціальної справедливості.

Література

1. Ібрагімов М. Шляхи удосконалення оподаткування власності в сучасних умовах розвитку місцевого самоврядування // Світ фінансів. – 2007. – №4 (13). – С.69-74.
2. Tax reform in France. Доступно з: <<http://www.mondaq.com/article.asp?articleid=56660>>. [дата останньої модифікації 25.01.2009].
3. Калінюк Н. Податок на нерухомість – джерело бюджетних доходів // Вісник Української Академії державного управління. – 2003. – №1. – С. 141-150.
4. Проект закону України від 22.02.2008 №2113 “Про податок на нерухоме майно (нерухомість)”. Доступно з: <http://eska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=31806>, [дата останньої модифікації 8.12.2008].

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Ефективно діюча податкова система значною мірою є визначальним фактором економічного росту та зростання добробуту громадян. Важливою передумовою податкової системи є узгодження інтересів платників податків та держави, адже об'єкти податкових відносин намагаються максимально задовольнити власні інтереси. Держава прагне мобілізувати якомога більшу суму коштів для виконання своїх функцій. Платники податків — зменшити своє податкове навантаження. Тому пошук оптимальної моделі оподаткування, яка б максимально задовольняла інтереси платника і держави, є одним із пріоритетних завдань державної діяльності.

В сучасних умовах теоретичні та практичні питання сутності, оцінки та рівномірного розподілу податкового тяга розглядаються у роботах В. Андрущенка, П. Гайдуцького, М. Десятнюк, В. Довженко, Т. Єфименко, А. Єлісєєва, О. Кузьміна, А. Крисоватого, С. Кухаренко, Ю. Ляшенко, С. Онишко, В. Поповича, Е. Суханової, Л. Тарангул, В. Федорова, С. Юрія, І. Якушика. Але кризові процеси економік країн різного світу обумовили потребу подальших досліджень у цій сфері.

Будь-якій державі світу, незалежно від типу економічної системи, рівня розвитку економіки, характерним є певний рівень оподаткування, від якого залежить величина акумульованих фінансових ресурсів країни, можливість їх використання для забезпечення суспільних потреб та обсяги ухилення від оподаткування.

Взаємозалежність між рівнем податкового тягаря та податковою ставкою знайшла своє відображення у теорії американського економіста Артура Лаффера, який дійшов до висновку, що підвищення ставок оподаткування є ефективним та продуктивним (супроводжується зростанням рівня податкових надходжень) до певної оптимальної величини. Гранична податкова ставка залежить від стану економічного розвитку країни та менталітету її громадян, середньозважена її величина коливається на рівні 30-35%.

Оптимальний рівень податкового навантаження є важливим чинником для забезпечення відповідної динаміки ділової активності, розвитку виробництва та економіки в цілому, також соціально-політичної стабільності країни. Загострення економічної конкуренції в Європі, що пов'язане з розширенням ЄС, поставило більшість європейських країн перед необхідністю реформування своїх податкових систем, яке відбувалося саме у напрямку зниження податкового навантаження, передусім на підприємства.

Економічний зміст податкового навантаження можна було б визначити як частину підприємницького доходу, яка вилучається державою у суб'єкта підприємництва чи системи податків та зборів до бюджетів різного рівня, або, іншими словами, ступінь впливу системи оподаткування на результати діяльності суб'єктів господарювання.

Рівень податкового навантаження в Україні оцінюється по-різному. Майже всі експерти, які займаються оцінкою інвестиційного клімату в Україні, вважають, що несприятливим оскільки оподаткування реального сектора економіки надто обтяжливе. Пригнічує процеси економічного відтворення, а підприємство може працювати рентабельно, як правило, лише за умов приховування своїх доходів від оподаткування.

Важливим кроком до практичного визначення ефективності функціонування податкової системи повинно стати розробка комплексних теоретичних досліджень податкового навантаження та наслідків їх дії. Це сприятиме подальшому вибору шляхів удосконалення вітчизняної податкової системи.

Література

1. Троць Н. Методичні підходи до формування податкового навантаження / Н. Троць. Економічний аналіз. – 2011. - №8. - С.334-338
2. Фрадинський О. А. Поняття податкового навантаження та підходи до визначення. / О. А. Фрадинський. – Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - №1- 79-82

ПРОБЛЕМАТИКА МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічна діяльність держави повинна бути спрямована на стимулювання експорту, а не на сприяння імпорту готової продукції, як це, на жаль, певною мірою відбувається сьогодні в Україні. Стимулювати експорт мають в першу чергу податкова і митно-тарифна політика держави через відповідне субсидування експорту, реструктуризацію заборгованості, а також створення умов для добросовісної конкуренції.

Розумне поєднання захисту вітчизняних виробників із стимулюванням їхніх зусиль щодо науково-технічного вдосконалення власного виробництва, є необхідністю підвищувати ввізне мито на імпортні товари, аналогічні тим. виробництво яких починають розробляти або модернізувати національні виробники.

Залежно від складності і капітаємності кожного виробництва слід установити термін, протягом якого первинна ставка мита буде незмінною, а потім поступово зменшуватиметься до нуля. За термін, коли діятиме постійне мито, товаровиробник матиме можливість повернути кредити з процентами за його використання, а за термін зменшення мита - отримати прибуток, достатній для оплати його підприємницького ризику і витрат праці.

Паралельно держава повинна дбати про підвищення конкурентоспроможності національної продукції до світового рівня. Це необхідно здійснювати як за рахунок модернізації виробництва і підвищення якості продукції, так і за рахунок зниження ціни. Для просування першим шляхом держава повинна вкладати великі кошти в науку, розробку нових технологій, матеріалів, конструкцій, як це робили уряди розвинених країн, коли вони перебували на етапі становлення. Для підтримки експортерів доцільно звільнити виробників експортної та імпортозамінюючої продукції від мита на імпортовані засоби виробництва, створити умови для вільної купівлі ними необхідної валюти та для швидкого переказу її за кордон на придбання імпортних засобів виробництва. Однак Україна вдалась до іншого способу регулювання ЗЕД у зв'язку із фінансовою кризою.

З березня введена "тимчасова цільова надбавка" на мито в розмірі 13% на всі товари, які не є критичним імпортом. До них депутати, зокрема, віднесли яловичину, свинину, м'ясні субпродукти, рибні відходи, яблука, груші, айву, ковбаси, м'ясні консерви, рибу, ікру, мовлюси, лактозу, тростинний і буряковий цукор, виноградні вина, вермут, етиловий спирт. З товарів не продуктової групи на 13% підвищилися мита на кам'яне вугілля, шкіряний та хутряний одягу, килими, тканину, цеглу, холодильники, двигуни, кухонні плити, легковий, вантажний і пасажирський транспорт [1].

Цей захід використовується з метою поліпшення платіжного балансу країни, обмеження імпорту і захисту українських виробників призведе до збільшення ставки ввізного мита та одномоментного зростання надходжень митних платежів до держбюджету, а в подальшому до різкого спаду.

Підвищення ставок мита може призвести до збільшення обсягів "сірого" імпорту. Звичайно, це трохи допоможе, але без законодавчої підтримки виробники не зможуть на рівних конкурувати з імпортом, тим більше в ситуації, коли жорсткість ставок призведе до збільшення контрабанди [4]. Подорожчання імпорту на 13% може змусити громадян купувати товари на ринках, а не в торговельних мережах.

Введення в односторонньому порядку на деякі товари тимчасової надбавки до діючих ставок ввізного мита не узгоджується із зобов'язаннями, які Україна взяла на себе при вступі до Світової організації торгівлі. Там очікують негативної реакції країн - основних партнерів України в зовнішній торгівлі і як наслідок - застосування ними адекватного збільшення ввізного мита на товари українського виробництва [5]. Ще однією негативною стороною є зниження платоспроможності населення та прискорення інфляції [2].

Питання митно-тарифного регулювання є одними з основних у розв'язанні зовнішньоекономічних відносин. Отже, особливої уваги необхідно приділяти вирішенню проблем вдосконалення системи митно-тарифного регулювання в Україні

Література

1. Державна митна служба України з початку 2009 року перерахувала до Держбюджету 11,6 мільярдів гривень // www.customs.gov.ua/09.03.2009
2. Збільшення мита на імпортує загрожує санкціями СОТ: думка експерта/Портал європейського громадського суспільства України// eu.prostir.ua.news/25.12.2008
3. Президент підписав закон про збільшення митних зборів на 13%// news1.com.ua/Економіка/23.02.2009
4. Рада запровадила 13%-ве мито на імпортовані товари// news72.com.ua/Економіка/24.12.2008
5. Українським виробникам дали надбавку, а споживачам...// kolomoia.com.ua/Портал/Публіцистика та аналіз/23.02.2009

Щур Га

ПРОБЛЕМИ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Одним із джерел формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування є місцеві податки і збори. В умовах реформування української економіки загальнодержавної ваги набула проблема нестачі фінансових ресурсів у місцевих бюджетах, що не дозволяє органам місцевої влади повноцінно виконувати покладені на них функції. Тому, питання зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів набувають особливої значимості.

Проблемам формування місцевих бюджетів та сутності майнового оподаткування присвятили свої праці такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як Ш. Бланкарт, Р. Масі, Д. Норт, Дж. Стігліц, В. Андрущенко, О. Данилов, О. Кириленко, І. Луїна, А. Крисовати, Пасічник, К. Павлюк та ін. Водночас трансформаційні процеси в економіці вимагають пошуку адекватних форм оподаткування різних об'єктів власності, в тому числі і майна.

В зарубіжних країнах місцеві податки і збори є вагомим джерелом доходів місцевих бюджетів, у структурі яких високу питому вагу займають майнові податки, наприклад у США – 50%, Канаді – 40%, Франції – 20% [1, с. 6]. В Україні майнові податки практично виконують фіскальну функцію, а їх частка у складі податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2005-2009 рр. коливалася від 15% до 16,6%. Слід також зауважити, що місцеві податки і збори суттєво не впливають на соціально-економічний розвиток адміністративних територіальних одиниць, оскільки їх частка в структурі власних доходів бюджетів органів місцевого самоврядування складає в Україні від 2 до 8%. Найсуттєвішу роль в домінуванні місцевих бюджетів відіграють міжбюджетні трансферти, які зокрема у 2009 році склали 62,52 млрд. грн. (64% від усіх доходів), а майнові податки – лише 9,9 млрд. грн. [2, с. 97-102].

До 2011 року в Україні до майнових податків відносилися плата за землю та податок на власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів. Починаючи з 2011 року із прийняттям Податкового кодексу України запровадився податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки [3, с. 153-154], який, на нашу думку, відповідає принципам справедливого оподаткування, оскільки володіння нерухомим майном є ознакою певного рівня доходів. Окрім цього, цей вид податку повинен забезпечити стабільність фінансових ресурсів органів місцевої влади, оскільки нерухомість приховати неможливо.

Аналіз майнового оподаткування в Україні дозволяє констатувати:

- з огляду на незначну частку надходжень від майнових податків у дохідній частині місцевих бюджетів, слід зауважити, що вони не повністю виконують свою фіскальну роль;
- нормативно-правова база оподаткування майна в Україні є недосконалою, суперечливою та потребує доопрацювання на основі врахування світового досвіду;
- існування необґрунтованої системи пільг за податком з власників транспортних засобів призводило до недоотримання бюджетом податкових надходжень від цього плат

Шляхами реформування оподаткування майна в Україні є:

- при сплаті майнових податків пільги потрібно надавати тим категоріям населення, які перебувають у важкому фінансовому становищі (за рішенням територіальних громад);
- вбачається за доцільне запровадження податку на нерухомість для фізичних і юридичних осіб не лише з житлової, а й з нежитлової нерухомості;
- формування необхідної бази даних про вартість об'єктів оподаткування податком на нерухомість;
- вдосконалення методики оцінки вартості майна для цілей оподаткування з врахуванням місця розташування об'єктів.

Оподаткування майна юридичних осіб призведе до стимулювання його ефективного використання, оскільки володіння надлишковими основними засобами провокує банкрутство підприємства. Придбання майна здійснювалося б відповідальніше з точки зору його необхідності для використання в діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, реформування системи оподаткування майна підвищить фінансову та регулюючу роль майнових податків, а також збільшить надходження до місцевих бюджетів, що, в свою чергу, зміцнить фінансову основу органів місцевого самоврядування. Податок на нерухомість має стати тим інструментом податкової політики, який суттєво знизить рівень тінізації вітчизняної економіки та забезпечить прискорення темпів соціально-економічного розвитку держави.

Література

І. Брагімов М.Р. Майнові податки у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М.Р. Брагімов. – Тернопіль, 2011. – 20 с.

2. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2009 рік / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.], ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» – К.: USAID, 2009. – 136 с.

Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року // Аргументи неділи. – Спецвипуск. – Донецьк, 2010. – 194 с.

Якимова Ольга

МИТНІ ОРГАНИ В ЗАХИСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Питання захисту інтелектуальної власності обумовлюється практично в усіх сучасних економічних угодах та угодах про торгівлю. І це є зрозумілим, оскільки мета таких положень у відповідних угодах – запобігання недозволеному використанню, імпорту або експорту творів мистецтва, патентів, товарних знаків, програмного забезпечення тощо. Забезпечення надійного захисту інтелектуальної власності є актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку нашої держави. Від її ефективного вирішення значною мірою залежить збереження та примноження інтелектуального потенціалу, культурної спадщини, міжнародного авторитету, а також покращення загальної криміногенної ситуації в нашій державі.

Досвід розвинутих країн свідчить про те, що добре налагоджена система суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності є невід'ємною складовою досягнення високого економічного і соціального рівня життя суспільства. Охорона інтелектуальної власності сприяє використанню та подальшому розвитку місцевих винахідницьких і творчих талантів, наукових досягнень, підтримує та зберігає національний потенціал у сфері інтелектуальної діяльності та залучає інвестиції, стабілізуючи економічний стан, за якого як вітчизняні, так і зарубіжні інвестори можуть бути впевнені в тому, що їхні права будуть поважатися [1].

Необхідність забезпечення надійного захисту й охорони інтелектуальної власності викликана такими негативними політичними й економічними наслідками торгівлі контрафактною продукцією для країни, як ненадходження податків у дохідну частину бюджету, підрив легальної індустрії, призупинення процесів створення об'єктів інтелектуальної власності та їх залучення в господарський оборот, підрив авторитету

держави, а також відмова іноземних компаній і держав від інвестицій як в окремі галузі в національну економіку в цілому. Не високі стандарти захисту інтелектуальної власності в Україні здебільшого визначаються браком кваліфікованих фахівців у цій сфері, так як вимагає досить великого обсягу специфічних знань. Україна має в своєму розпорядженні чималий потенціал об'єктів інтелектуальної власності, проте значно поступовіше розвинути країнам у їх комерційному використанні. Для подолання відставання активно вводити об'єкти інтелектуальної власності в господарський обіг та створити цивілізований ринок та гідні умови щодо їх переміщення через митний кордон держави.

Протягом останніх років в Україні сформувалася досить розгалужена організаційна структура органів, які прямо чи опосередковано забезпечують діяльність у сфері прав інтелектуальної власності. Одним з таких органів є Державна служба України на яку покладено ряд завдань в тому числі – сприяння з інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших юридичних осіб [3].

При здійсненні контролю за переміщенням через митний кордон України товарів містять об'єкти права інтелектуальної власності (ОПВ), митні органи взаємодіють з іншими правоохоронними органами, уповноваженими у сфері захисту права інтелектуальної власності. При цьому митні органи у своїй правовій діяльності здійснюють ряд заходів, сприяють захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон, а саме: митний контроль і митне оформлення товарів, що містять ОПВ, ведення митного реєстру цих ОПВ та у разі потреби можуть призупинити митне оформлення товарів на підставі даних митного реєстру ОПВ.

Митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності складається Держмитслужби для сприяння захисту прав власників на об'єкти права інтелектуальної власності під час митного контролю та митного оформлення товарів, що містять такі об'єкти, на підставі даних, яким відповідно до законодавства України належать майнові права на об'єкти інтелектуальної власності (правовласник), або їх представників і містить інформацію, що дає можливість запобігати переміщенню через митний кордон України товарів з порушенням прав інтелектуальної власності [4]. Реєстрація об'єктів у митному реєстрі проводиться протягом шість місяців або один рік. Після реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності в митному реєстрі за встановленою законодавством процедурою та на підставі даних митного реєстру вживають заходів до запобігання переміщенню через митний кордон України контрафактних товарів.

Згідно даних Державної митної служби України станом на 17.01.2012 р. (з 2007 року) митний реєстр включає 377 об'єктів права інтелектуальної власності [5].

Одним з важливих напрямків роботи митних органів України є боротьба з контрафактною (піратською) продукцією, запобігання порушенням та неправомочному використанню прав інтелектуальної власності, а також виготовленню, зберіганню, розповсюдженню, переміщенню через митний кордон України товарів, що порушують права інтелектуальної власності.

На даному етапі, у зв'язку з проведенням чемпіонату Європи 2012 з футболу діяльність митних органів гостро поставила проблему неконтрольованого імпорту фізичними особами контрафактних товарів, що в свою чергу викликає об'єктивну складність доказової бази для встановлення зв'язку між фактором правопорушення й вигодоздобування, а також чисельні дрібні правопорушення [2].

Отже, митні органи є важливою ланкою в системі забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, оскільки створюють підґрунтя для розвитку інноваційної діяльності в сфері зовнішньоекономічної зв'язків.

Література

1. Економічна безпека: навчальний посібник. / [О.Є. Користін, О.І. Баранов, Л.В. Герасименко] – КНТ. – 2009. – 400 с. (Рекоменд. МОН).

2. Захист прав інтелектуальної власності УЄФА: медіа та бізнес готові [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/195823>

3. Митний кодекс України від № 92-IV, 11.07.2002 (зі змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=92-15>

4. Постанова Кабінету міністрів України "Питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу" від 13 квітня 2007 р. № 622// Режим доступу з <http://zakon.nau.ua/doc/?code=622-2007-%EF>

5. Перелік об'єктів права інтелектуальної власності, включених до митного реєстру [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index>

Якубовська Віта

ПРАГМАТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ

Одним із вагомих важелів регулювання розподілу між державою та підприємствами всіх форм власності є прибуток як головне джерело інноваційної діяльності підприємств.

Податок на прибуток відноситься до прямих податків, які встановлюються безпосередньо щодо платників і їх розмір залежить від масштабів об'єкта оподаткування. Цей вид податків сприяє такому розподілу податкового тягара, при якому більше сплачують ті члени суспільства, котрі мають вищі доходи. Такий принцип більшістю економістів світу вважається найсправедливішим, і з самого початку оподаткування прибутку підприємств його називали "впровадженням законів правди і справедливості", вважаючи найдосконалішою формою оподаткування.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій засвідчує неефективність всієї податкової системи в Україні. Це є однією з головних економічних передумов ухилення від сплати всіх податків.

Актуальністю оподаткування прибутку підприємств, є те, що податок на прибуток належить до найдієвіших важелів за допомогою яких держава може впливати на діяльність суб'єктів господарювання. Водночас він є одним із найважливіших джерел наповнення бюджету.

Основні складники механізму справляння податку, через які здійснюється вплив на суб'єкти господарювання, є водночас такими, що породжують головні проблеми при його справлянні. Вони виникають через порядок визначення оподаткованого прибутку, а саме складу валових витрат, які вилучаються із суми скоригованого валового доходу методики амортизаційних відрахувань, надання податкових пільг, встановлення податкового періоду.

Податкове регулювання в системі управління прибутком підприємства повинно бути спрямоване не тільки на результати формування прибутку, а й на його розподіл і використання прибутку.

Право суб'єктів господарювання самостійно приймати рішення щодо напрямків створення та використання прибутку повинно спиратися на диференціальний підхід до оподаткування прибутку з метою регулювання ефективності виробництва, його прибутковості, пріоритетності споживання або накопичення.

Важливою умовою забезпечення ефективного використання податку на прибуток є його переорієнтація з суто фіскального призначення на стимулююче. Це дозволить без суттєвих втрат для економіки повніше задіяти податкові важелі регулювання для створення передумов економічного зростання на інвестиційно-інноваційній основі. Це створить надійний фундамент стабільних надходжень до бюджету в майбутньому.

Необхідно реформувати податкову амортизаційну політику для підвищення її інвестиційного потенціалу шляхом лібералізації правил, норм та методів нарахування з

одночасним стимулюванням використання амортизаційних відрахувань на інвестиційні через запровадження інвестиційної пільги прямої дії.

Результати впливу макроекономічних показників на стан надходження податків прибуток свідчать, що найсуттєвіше на його надходження впливає рівень внутрішнього споживання. Це потребує розвитку потенціалу внутрішнього ринку, а саме втілення та впровадження варіанту економічної політики, що базується на комплексному стимулюванні внутрішнього споживчого та інвестиційного попиту.

Література

1. Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. Податкова система. Підручник. Атіка, 2006. - 920 с.
2. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.
3. Система податкових пільг в Україні: у контексті європейського досвіду/ Соколов А. М., Єфименко Т.І., Луніна І. О. та ін. - К.: НДФІ, 2006. - 320 с.

Якубовська О.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИДЕМПІНГОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Зовнішня торгівля обумовлює успішну економічну діяльність будь-якої держави. Сучасний світовий ринок характеризується стрімким зростанням конкуренції, перенасиченістю різноманітними товарами та послугами. Такі умови впливають на економічні відносини між державами, насамперед на їх заходи, які використовують у зовнішньоторговельній політиці. Багато країн у конкурентній боротьбі замість торгівлі обмежують все ширше використовують різноманітні заходи просування вітчизняних товарів на зарубіжні ринки. Економічна нестабільність обумовлює посилене використання адміністративно-правового інструментарію у зовнішній торгівлі, а саме, протекціоністських антидемпінгових заходів. Методи адміністративно-правового інструментарію дозволяють активніше реагувати на швидкі зміни економічної кон'юнктури і тим самим забезпечити захист національних галузей у період засилья іноземної продукції за штучно встановленими низькими цінами порівняно з ціною на подібний товар на її внутрішньому ринку.

Сьогодні, для проведення ефективної торгової політики, яка б захищала інтереси українських виробників в умовах глобалізації, доцільно пильну увагу приділяти антидемпінговому регулюванню та постійно аналізувати демпінгову ситуацію в країні. Сьогоднішній день антидемпінгові заходи становлять до 86 % від всієї кількості захисту торговельного захисту – антидемпінгових, компенсаційних та захисних [3].

Для боротьби з демпінговою практикою в розвинених країнах, у тому числі й в Україні розроблене антидемпінгове законодавство. Згідно Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», демпінг – це ввезення на територію країни імпорту товару за цінами, нижчими від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару.

Демпінг може здійснюватись підприємством як за рахунок власних ресурсів, так і за рахунок експортних субсидій. Найчастіше використовується такий захист захисту демпінгу, як антидемпінгове мито, яке представляє собою додаткове імпорتنе мито, яке обкладаються товари, що експортуються за цінами, нижчими за реальні ціни світового ринку або внутрішні ціни країни, що імпортує товар, при самостійному демпінгу. Після введення антидемпінгового мита встановлюється тимчасове на період проведення антидемпінгової процедури, а іноді діє постійно, внаслідок проведення антидемпінгового розслідування.

Так, в Україні зафіксовано 22 чинних антидемпінгових заходи щодо імпорту на внутрішній ринок іноземних товарів та проводиться одне антидемпінгове розслідування. Цікавим є той факт, що антидемпінгове розслідування щодо імпорту шприців в Україну встановлено за використання демпінгових ціл Іспанією, Німеччиною, Великобританією, Китаєм, відносно яких використовується антидемпінгове мито. Найвищі ставки митних зборів для імпорту

шприців об'ємом 10 мл. з Китаю у розмірі 347,14%. Доволі високими є ставки антидемпінгового мита на імпорт штучного хутра з Республіки Білорусь – 179,7% та на імпорт трикотажного ворсового полотна з Китаю – 140%. Стосовно української продукції використовується адвалерні та спеціальні ставки антидемпінгового мита. Найбільшу кількість антидемпінгових розслідувань розпочато щодо української продукції Сполученими Штатами Америки. Найвищу ставку антидемпінгового мита встановлено на експорт українського феросилікомарганцю до США у розмірі 163%. Терміни встановлених антидемпінгових заходів коливаються. Найчастіше держави обмежують імпорт з України прокату гарячекатаного. Кількість чинних обмежувальних заходів щодо української продукції становить 27, з них 6 заходів застосовано ЄС, 7 – США. З наведеного вище також можна побачити, що більше половини всіх розслідувань припадає на продукцію металургійної та хімічної галузей України, переважає при цьому сировинний експорт [2].

Умовами здійснення демпінгу виступає, по-перше, ситуація недосконалої конкуренції, яка дозволяє виробнику встановлювати ціни, по-друге, сегментованість ринку, тобто здатність виробника відокремити внутрішній ринок, де він продає товар за високими цінами, від зовнішнього ринку. Підприємства мають різні причини, які сприяють встановленню демпінгових цін. Так, необхідність у спорадичному демпінгу виникає у підприємства тоді, коли воно опиняється перед фактом надвиробництва товарів. Крім того, демпінгом вважається також така цінова ситуація експортерів, для якої не характерна суттєва різниця відповідних внутрішніх та зовнішніх цін, але її наслідки аналогічні демпінгу.

Запровадження антидемпінгового мита має позитивні і негативні наслідки. З одного боку, встановлення антидемпінгового мита сприяє розвиткові національних виробників та зменшує конкуренцію, а з іншого – підвищує внутрішні ціни і призводить до втрат у добробуті країни. До того ж демпінг може сприяти монополізації ринку. Крім того, підприємство, яке вдалося до демпінгу, може власноруч від нього постраждати, якщо знайдеться більш сильний конкурент, який зможе витримати ціновий тиск.

Демпінг слід вважати доволі тонким інструментом цінової конкуренції, який слід використовувати для того, щоб радикально і швидко змінити своє становище на ринку, збільшивши свою часту. В певних випадках використання демпінгу виправдане, але коло ситуацій є обмеженим. Якщо підприємство зазнає цінової атаки, у нього є вибір – піддатися провокації чи зберегти стабільні позиції, використовуючи більш хитрі прийоми.

Отже, такі заходи як демпінг та антидемпінгові заходи як суб'єкти господарювання так і держава повинні застосовувати як додатковий інструмент впливу на міжнародну торгівлю в межах добросовісної конкуренції та відповідно до міжнародних вимог у цьому напрямі

Література

1. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» №330-XIV від 22 грудня 1998 року. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
3. Сяба О. С. Проблемні питання антидемпінгового регулювання в Україні / О. С. Сяба // Економіка та держава. – 2010. - №4. – С.21-28.
4. Яловий К. В. Регулювання Європейським Союзом та Світовою організацією торгівлі захисних заходів у сфері зовнішньої торгівлі / К. В. Яловий // Юридична наука і практика. – 2011. - №1. – С. 31-37.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

В умовах поглиблення та пришвидшення євроінтеграційних процесів проби попередження та виявлення митних правопорушень набувають особливої актуальності. Порухення митних правил, з одного боку, призводять до значних втрат доходів бюджету іншого – значно знижують рівень економічної безпеки держави.

Розробкою питань відповідальності за порушення митних правил займалися вітчизняні вчені та практики, як: С.В. Додін, І.О. Івашук, С.В.Ківалов, Б.А. Кормич, Курило, В.В. Прокопенко та ін.

Згідно п. 18 ст. 1 Митного кодексу України, митні правила – це встановлені законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. У свою чергу, порушення митних правил трактується Кодексом адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні (умисні або необережності) дії чи бездіяльності, що посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України і за передбачена адміністративна відповідальність (ст. 319 ПКУ) [1].

У науковій літературі поняття порушення митних правил трактується дещо ширше, переважно, влючає перелік таких протиправних дій. Для прикладу, Курило Т.В. розширено запропоноване у Митному кодексі України визначення, розділивши митні правопорушення на три підгрупи: 1) ті, які посягають безпосередньо на встановлений порядок переміщення товарів і транспортних засобів; 2) виникають у процесі митного оформлення; 3) виникають у процесі обкладання митними податками та митними зборами товарів і транспортних засобів [2].

Сторов О.Б. пропонує групувати порушення митних правил за наступними ознаками: 1) дії без дозволу митного органу; 2) порушення митних правил, які перешкоджають проведенню митного контролю та митного оформлення, іншої роботи у галузі митної справи; 3) порушення митних правил у зв'язку з переміщенням товарів, транспортних засобів через митний кордон України; 4) порушення митних правил, пов'язані з неправомірним використанням митних пільг та уникненням від сплати митних платежів [3, с. 40].

Отже, вищенаведені визначення дають підставу вважати, що об'єктами порушення митних правил можуть виступати: порядок застосування митного режиму; порядок митного контролю; порядок митного оформлення товарів і транспортних засобів; порядок обкладання податками і зборами та їх сплатою; порядок надання митних пільг і користування ними.

Суб'єктивна сторона порушення митних правил характеризується психічним ставленням суб'єкта правопорушення до протиправної дії (бездіяльності) та її наслідків. Суб'єктивне ставлення може бути у двох формах – у формі умислу та необережності. Зрозуміло, що більшість порушень митних правил скоюються з умислом і мають корисливий характер. Порушення митних правил визнається скоєним навмисно, якщо особа, що скоїла, усвідомлювала протиправний характер своєї дії (бездіяльності), передбачала можливі шкідливі наслідки і бажала їх (прямий умисел) чи свідомо допускала настання цих наслідків (непрямий умисел) [4, с. 52].

Особи, що вчинюють контрабанду та порушують митні правила, посягають на встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, внаслідок чого завдають шкоду економіці держави, культурній спадщині, здоров'ю населення та громадській безпеці, сприяють розширенню тіньового сектора економіки.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил реалізується шляхом застосування до винних осіб адміністративних стягнень. Згідно ст. 322 Митного кодексу України, за порушення митних правил можуть бути накладені такі стягнення [1]:

- 1) попередження;
- 2) штраф;

3) конфіскація товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів, що використовувалися для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Отже, порушення митних правил являє собою сукупність протиправних дій, щодо порядку застосування митного режиму, порядку митного контролю, митного оформлення товарів і транспортних засобів, порядок обладнання податками і зборами та їх сплатою, порядок надання митних пільг і користування ними.

Література

1. Митний кодекс України від 11.07.2002 № 92-IV (остання редакція станом на 17.01.2012) / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-15/page7>.

2. Курило Т.В. Митне право України: [навч. посібник] / Т.В. Курило. – Л.: «Новий світ/2000», 2007. – 240 с.

3. Єгоров О. Б. Митна економіка / Єгоров О. Б. – Одеса: Пласке, 2005. – 224 с.

4. Крушук О.С. Відповідальність за порушення порядку переміщення через митний кордон продуктів харчування / О.С. Крушук // Митна справа. – 2011. – № 4(76). – С.49-63.

Яремчук Назарій

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ МИТНИХ ПРОЦЕДУР ПРИ ПЕРЕТИНІ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Митна справа в Україні з кожним роком відіграє все більш суттєву роль у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами, захисті національних економічних інтересів. Актуальними завданнями, що постають перед нашою державою на сучасному етапі, є визначення і зміцнення самостійної митної політики, розбудова власної митної системи, гармонізація митного законодавства з міжнародними стандартами.

Порядок переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів, митне регулювання, пов'язане з встановленням та справлянням податків і зборів, процедури митного контролю та оформлення, боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, спрямовані на реалізацію митної політики України, становлять митну справу.

Здійснення митних процедур є необхідною умовою при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Вони включають в себе огляд предметів, товарів, оформлення митних документів, накладання митних забезпечень митного органу, перевірка правильності заповнення вантажно-митної декларації тощо. Основними складовими митних процедур - є митний контроль і митне оформлення.

Головним та першочерговим завданням успішної реалізації завдань нової влади, спрямованих на втілення європейських стандартів, підвищення соціального статусу кожного громадянина, є вироблення дійсно нових та дієвих методів співпраці всіх без винятку органів виконавчої влади з представниками середнього та малого бізнесу. Тому Державна митна служба України для себе пріоритетним визначила питання спрощення та прискорення процедур митного оформлення та пропуску товарів і транспортних засобів, що в кінцевому результаті стане однією з передумов економічного зростання країни в цілому.

На сьогоднішній день проводиться активна робота щодо прискорення товаро- та пасажиропотоків, спрощення митних процедур та процедур державного контролю. Спрощення митних процедур - тема дуже болюча для всіх митних адміністрацій, особливо держав пострадянського простору. Сьогодні митні процедури насправді ще залишаються надто обтяжливими, вони дійсно забирають багато часу у тих, хто перетинає митний кордон України, здійснює зовнішньоекономічну діяльність. Останніми роками багато зроблено у напрямку вирішення цієї проблеми.

Нещодавно введено в дію спільний з Держприкордонслужбою наказ про спрощення контролю та проведення спільних оглядів вантажів на кордоні, що підвищило привабливість України, як транзитної держави. На сьогоднішній день в Кабінеті Міністрів України знаходиться проект Постанови, яка дозволить Держмитслужбі, митним органам у разі застосування мінімальних митних процедур для підприємств, які працюють у легальному секторі, та у повному обсязі сплачують податки до Державного бюджету. По суті це єдиний серйозний крок до впровадження європейських стандартів у роботу митної системи.

Важливою проблемою здійснення митних процедур в Україні є нестабільна законодавча та нормативна база з питань митної справи, зокрема митного контролю та митного оформлення. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є перегляд та актуалізація нормативної бази, що регулює питання митного контролю та оформлення. Скасовано визнано не чинними положення 55 наказів та близько 285 розпорядчих листів. Зокрема скасовано накази, якими були визначені місця митного оформлення окремих товарів.

Митне оформлення товарів буде здійснюватися не в спеціально визначених місцях, а за місцем обліку суб'єктів зовнішньо-економічної діяльності. Втрутившись у наказ, запроваджувався комісійний огляд товарів з давальницької сировини та накладення мита на вантажі запірно-пломбувальних пристроїв. Скасовано розпорядження, якими було зменшено строки переміщення товарів автомобільним транспортом митною територією України. Крім того, скасовані вимоги щодо застосування виняткових посиленних форм митного контролю при переміщенні через митний кордон та митному оформленні товарів легкої промисловості з обмеження можливості митного оформлення товарів в поза робочий час, а також у вихідні та святкові дні.

З метою спрощення порядку застосування процедур митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, і для забезпечення гармонізації законодавства України з питань визначення країни походження товарів згідно з нормами та вимогами актів Світової організації торгівлі затверджено Порядок прийняття попереднього рішення про країну походження товару. Також упроваджено порядок, який надає можливість суб'єктам ЗЕД отримувати від митних органів попередню інформацію щодо класифікації товарів, що є загальноприйнятною нормою в ЄС.

Ярова

РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Хронічна недостатність джерел фінансування витрат державного бюджету призвела до зосередження уваги на фіскальній функції податків, обумовила послаблення регулюючої ролі. Зважаючи на це, особливої значимості сьогодні набуває неохоча активізація регулюючої функції податків, особливо оподаткування доходів фізичних осіб, метою впливу на рівень добробуту громадян.

Питання особистого прибуткового оподаткування викладені у працях таких вітчизняних вчених, як В. Андрущенко, О. Василик, Ю. Іванов, А. Крисоватий, П. Мельничук, А. Соколовська, В. Федосов, С. Юрій та інших.

Ретроспективний погляд на систему оподаткування дає можливість констатувати, що в 2004 році в Україні оподаткування доходів громадян здійснювалося за прогресивною шкалою. Починаючи з 1.01.2004 року відбувся перехід до пропорційної ставки податку на доходи фізичних осіб, яка становила 13 %, а з 2005 р. – 15%. Із набуттям чинного Податкового кодексу в Україні застосовують малопрогресивне оподаткування до доходів фізичних осіб. Діюча нині базова ставка податку на доходи фізичних осіб становить 12%. Однак, у випадку, якщо загальна сума отриманих платником податку у звіті податковому місяці доходів перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 15% відсотків суми перевищення [1]. Для інших видів доходів, а ніж заробітна плата платника податку на доходи фізичних осіб передбачені наступні ставки [1]: 1) 5 % розміру отриманих доходів.

оподаткування – для доходів від продажу протягом року більш як одного об'єкта нерухомості; продажу об'єктів рухомого майна; відсотків, інвестиційного доходу, дивідендів; об'єктів спадщини для спадкоємців, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня спорідненості; 2) 0 % розміру об'єкта оподаткування – для доходів у вигляді подарунків, спадщини для спадкоємців першого ступеня спорідненості; 3) 10 % розміру об'єкта оподаткування – для заробітної плати шахтарів; 4) 1 % розміру об'єкта оподаткування – для доходу від продажу легкового автомобіля, мотоцикла, моторолера (не частіше одного разу на рік); 5) 30 % розміру об'єкта оподаткування – для доходу у вигляді виграшів та призів (крім у державній та недержавній грошовій лотереї та виграшу гравця (учасника), отриманого від організатора азартної гри).

Важливим елементом системи особистого прибуткового оподаткування є неоподатковуваний мінімум доходів громадян як важіль соціальної підтримки малозабезпечених верств населення, хоча податковим законодавством України цей елемент не передбачено, що порушує принцип соціальної справедливості.

До системи оподаткування доходів фізичних осіб також належать і податкові пільги. В Україні податкова соціальна пільга надається у розмірі 50 % прожиткового мінімуму платником, розмір доходу яких не перевищує розміру місячного прожиткового мінімуму помноженого на 1,4 та округленого до найближчих десяти гривень. Пільга у такому ж розмірі надається платнику, який утримує двох або більше дітей у розрахунку на кожну дитину. Також чинним законодавством передбачено пільгу у розмірі 150 та 200 % від базової соціальної пільги для окремих категорій громадян (учнів, студентів, інвалідів, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС та ін.) [1]. Як бачимо, сфера застосування пільг, що надаються з податку на доходи фізичних осіб є дуже обмеженою, оскільки поширюється на осіб, які мають низький рівень доходів або ж особливий соціальний статус і у повній мірі не виконує свого основного призначення, що полягає у соціальній підтримці населення та пом'якшенні соціальної нерівності.

Окрім податкових пільг окремим платникам надається податкова знижка, яка включає фактично здійснені платником податку витрати певного призначення, на суму яких зменшується річний оподатковуваний дохід платника. До таких витрат відносяться: частина суми процентів, сплачених за користування іпотечним житловим кредитом; пожертвування та благодійні внески неприбутковим організаціям; витрати на освіту, охорону здоров'я та сплату страхових платежів; оплату допоміжних репродуктивних технологій. В Україні механізм надання податкової знижки є недосконалим, що пов'язано із вузьким переліком витрат, які включаються до останньої. Розширення переліку таких витрат дало б змогу суттєво скоротити розмір виплачуваних з бюджетів держави соціальних трансфертів.

Підсумовуючи вищевикладене, до основних шляхів удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні можна віднести законодавче закріплення неоподаткованого мінімуму доходів громадян та встановлення його на рівні прожиткового мінімуму, а також удосконалення механізму надання податкової знижки. Удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб повинне відбуватися в межах реалізації соціально-орієнтованої податкової політики, спрямованої, перш за все, на зниження рівня бідності та покращення добробуту усіх громадян держави.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (остання редакція станом на 01.10.2011) / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У 2011 РОЦІ

Формування соціально-орієнтованої економіки ринкового типу багатогранний комплекс взаємообумовлених заходів як у сфері функціонування економічних відносин, так і зовнішніх. І однією з найсуттєвіших проблем є відсутність системи фінансових важелів як засобів підвищення ефективності економіки.

Види митних платежів, порядок їх нарахування і сплати, виладки наданих тарифних пільг та інше, пов'язане з даними питаннями, регламентуються значною кількістю законодавчих актів, головними серед яких є: Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України "Про Єдиний митний тариф". Варто наголосити на тому, що регулюванні митно-тарифних відносин велику роль відіграють відомчі норми. Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Державної служби України.

До митних платежів, слід віднести такі: мито, акцизний податок і податок на додану вартість, що справляються експортно-імпортних операцій, митні збори. У 2011 році митні збори України перераховано до державного бюджету 114 816,7 млн. грн., у тому числі: 114 816,7 млн. грн. до загального фонду, 11 573,8 млн. грн. до спеціального фонду. У відповідний період минулого року надходження зросли на 28 905,1 млн. грн. або на 25,1%.

Надходження митних платежів у розрізі окремих податків і зборів представлено в таблиці 1.

Розміри надходження митних платежів до Державного бюджету України у 2011 році, тис. грн.

	2010 р.	2011 р.	Відхилення +/-
ПДВ	73 345 220,8	96 014 128,7	22 668 907,9
Акциз	3 470 336,2	6 743 789,8	3 273 453,7
Мито, у т.ч.	8 847 887,9	11 771 885,6	2 923 997,8
Ввізне мито	8 553 046,5	10 460 579,4	1 907 532,9
Вивізне мито	294 841,4	1 311 306,2	1 016 464,8
Єдиний збір	148 037,9	180 942,2	32 904,3
Плата за м/о	69 832,1	53 659,0	-16 173,1
Інші	30 264,6	52 310,2	22 045,6
Разом	85 911 579,5	114 816 715,6	28 905 136,1

Основні фактори, що мали вплив на надходження доходів до Держбюджету України:

- збільшення на 43,0% вартісних показників загального обсягу імпорту при зростанні вагових показників на 22,2%;

- без урахування імпорту природного газу – зростання на 34,0% вартісних показників загального обсягу імпорту при зростанні вагових показників на 2,2%;

- збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ввізним митом на 25,8%;

- збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ПДВ на 25,8%;

- збільшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню акцизним митом на 111,8%.